

FREDERIKSSUND
KOMMUNE

Landskabsanalyse

Frederikssund Kommune
2012

Indholdsfortegnelse

Introduktion og læsevejledning	4
Metode	5
Beskrivelse af landskaberne i Frederikssund Kommune	8
Kort for hele kommunen – Karakterstyrke	13
Kort for hele kommunen - Visuelle oplevelsesmuligheder	14
Kort for hele kommunen – Tilstand	15
Kort for hele kommunen – Sårbarhed	16
 Karakterområde 1 – Jægerspris Slotslandskab	 17
Registrering	17
Nøglekarakter	17
Vurdering	29
Karakterstyrke	29
Visuelle Oplevelsesmuligheder	30
Tilstand	32
Sårbarhed	33
Kort til karakterområde 1	36
 Karakterområde 2 – Horns Herred Bundmoræneflade	 40
Registrering	40
Nøglekarakter	40
Vurdering	51
Karakterstyrke	51
Visuelle Oplevelsesmuligheder	52
Tilstand	54
Sårbarhed	55
Kort til karakterområde 2	58
 Karakterområde 3 – Selsø Strandengslandskab	 62
Registrering	62
Nøglekarakter	62
Vurdering	73
Karakterstyrke	73
Visuelle Oplevelsesmuligheder	74
Tilstand	77
Sårbarhed	78
Kort til karakterområde 3	82
 Karakterområde 4 – Svanholm Dødislandskab	 86
Registrering	86
Nøglekarakter	86
Vurdering	93
Karakterstyrke	93
Visuelle Oplevelsesmuligheder	94
Tilstand	97
Sårbarhed	98
Kort til karakterområde 4	101
 Karakterområde 5 – Venslev Huse Kystlandskab	 105
Registrering	105
Nøglekarakter	105
Vurdering	113
Karakterstyrke	113
Visuelle Oplevelsesmuligheder	113
Tilstand	115
Sårbarhed	115
Kort til karakterområde 5	117

Karakterområde 6 – Sigerslevvester Bundmoræneflade	121
Registrering	121
Nøglekarakter	121
Vurdering	130
Karakterstyrke	130
Visuelle Oplevelsesmuligheder	131
Tilstand	131
Sårbarhed	132
Kort til karakterområde 6	133
Karakterområde 7 – Havelse Ådal	137
Registrering	137
Nøglekarakter	137
Vurdering	143
Karakterstyrke	143
Visuelle Oplevelsesmuligheder	143
Tilstand	144
Sårbarhed	144
Kort til karakterområde 7	145
Karakterområde 8 – Frederikssund Istidslandskab	149
Registrering	149
Nøglekarakter	149
Vurdering	160
Karakterstyrke	160
Visuelle Oplevelsesmuligheder	161
Tilstand	163
Sårbarhed	164
Kort til karakterområde 8	166
Karakterområde 9 – Slangerup Tunneldalslandskab	170
Registrering	170
Nøglekarakter	170
Vurdering	178
Karakterstyrke	178
Visuelle Oplevelsesmuligheder	179
Tilstand	181
Sårbarhed	182
Kort til karakterområde 9	184
Oversigt over baggrundsmateriale	188

Kolofon

Landskabsanalyse, Frederikssund Kommune 2012 er
udarbejdet for Frederikssund Kommune af Plan og Miljø.
Rådgiver: NIRAS
Layout: Frederikssund Kommune
Billedemateriale: Plan og Miljø, NIRAS og Google
Kort 25 © Kort og Matrikelstyrelsen
Gengivelse af Landskabsanalyse,
Frederikssund Kommune 2012 er tilladt med kildeangivelse
December 2012

Introduktion og læsevejledning

Frederikssund Kommune har i 2012 gennemført en landskabsanalyse af hele kommunen med udgangspunkt i den såkaldte Landskabskaraktermetode, som er en analysemetode udviklet af Miljøministeriet som hjælp til kommunerne ved landskabsanalyser. Landskabskaraktermetoden er beskrevet i Miljøministeriets publikation "Vejledning om landskabet i kommuneplanlægningen" fra 2007.

Landskabsanalysen for landskaberne i Frederikssund Kommune er sammenfattet i 2 rapporter: "*Landskabsanalyse Frederikssund Kommune*", der indeholder registrering og vurdering (fase 1 og 2) og "*Landskabsstrategi Kommuneplan 2013 – 2025*", der indeholder de strategiske mål (fase 3).

Strategirapporten er et dynamisk dokument, der kan revideres til hver ny kommuneplan. Det anbefales at have begge rapporter tilgængelige, da de strategiske mål for delområderne i høj grad refererer til beskrivelserne i analyserapporten.

Strategi-delen er den del, der implementeres i kommuneplanens retningslinjer om landskabelige værdier. De udpegede beskyttelsesområder udgør kommuneplanens udpegnings af landskabsinteresser. Analysens strategiske mål vil være bindende i landzone, men kun vejledende i byzone og sommerhusområder.

De 2 rapporter er opdelt på følgende måde:

Landskabsanalyse, Frederikssund Kommune 2012

Analysen består af en overordnet beskrivelse af hele kommunen og derefter 9 karakterområdebeskrivelser med kortbilag disponeret med følgende emner:

1. Registrering

- Nøglekarakter
- Naturgeografisk analyse
- Kulturgeografisk analyse
- Oprindelse
- Rumlig-visuel analyse
- Kystforlandet
- Delområder
- Nøglefunktioner
- Udviklingstendenser

2. Vurdering

- Karakterstyrke (K)
- Visuelle oplevelsesmuligheder (V)
- Tilstand (T)
- Sårbarhed (S)

Landskabsstrategi Kommuneplan 2013 - 2025

3. Strategiske mål og anbefalinger (M) – Her fastsættes beskyttelsesmål for kommunens arealer og der gives anbefalinger til planlægningen og forvaltning.

De 9 karakterområder er inddelt i mindre delområder, med anbefalinger til hvordan delområderne kan *beskyttes*, *vedligeholdes* og *ændres*.

Metode

Karakteristiske områder

Med Landskabskaraktermetoden inddeles landskabet i karakteristiske områder. Inden for hvert område udpeges de steder, der er mest karakteristiske og oplevelsesrige - samt de steder, hvor der er behov for forbedringer. Områderne kaldes landskabskarakterområder.

Landskabskarakteren er det særlige udtryk, som bliver skabt i samspillet mellem naturgrundlaget, arealanvendelsen og de rumlige visuelle forhold. Det er landskabskarakteren, der får området til at skille sig ud fra naboområderne.

Formålet

Formålet med landskabskaraktermetoden er at vise, hvilke landskaber vi især skal passe på, når det åbne land bliver forandret. Og analysens resultater kan indgå i behandling af sager om det åbne land - f.eks. byudvikling, landzonetilladelser og forvaltningsplaner.

Landskabskaraktermetoden består af fire forskellige faser:

1. Kortlægning og registrering
2. Vurdering
3. Strategi
4. Implementering f.eks. i kommuneplanen eller ved enkeltsagsbehandling

Fase 1: Kortlægning og registrering

Man starter med at opdele landskabet i landskabskarakterområder og at kortlægge og registrere dem med fokus på tre kvalitetskriterier:

- Naturgrundlaget (landskabets geologiske dannelse, terræn, jordtype etc.)
- Kulturgrundlaget (byggeri, skov, landbrug etc. Dvs. de menneskeskabte strukturer i form af bebyggelse og markstrukturer mv., som er opstået på baggrund af og i samspil med naturgrundlaget. Den såkaldte tidsdybde i landskabet vil ofte referere til landboreformen med udskiftningstiden i perioden ca. 1780-1810)
- Den rumlige og visuelle fremtoning

Langt overvejende er der i kommunens åbne landskaber fortsat tydeligt præg af de bebyggelsesstrukturer der opstod med udskiftningen i form af landsbyer, udflyttede gårde, husmandssteder og græsklædte jorddiger, der viser de oprindelige lodinddelinger af markerne.

Fase 2: Vurdering

Herefter beskrives de enkelte delområder og de vurderes ud fra en række parametre:

- Landskabets styrke
Hvor tydeligt fremstår de karaktergivende landskabstræk? Området underinddeles i delområder der angiver, om karakterstyrken er vurderet som værende særligt karakteristisk, karakteristisk, karakter-svag eller kontrasterende. Karakterstyrken vurderes på baggrund af nøglekarakterens tydelighed, oprindelsen og samspillet mellem natur- og kulturgrundlag.
- Særlige visuelle oplevelsesmuligheder
Er der f.eks. markante udsigter, en særlig arkitektur, kulturhistoriske mønstre eller historiske aftryk?
- Tilstand
Hvor intakt og uforstyrret er landskabet? Det vurderes om landskabskarakteren er i god, middel eller

dårlig tilstand. Tilstanden vurderes på baggrund af intakthed af landskabskarakteren, vedligehold og uforstyrrethed.

- Sårbarhed
Hvor påvirkeligt er landskabet over for ændringer?

Fase 3: Strategi

På baggrund resultaterne af fase 1 og 2 inddeles landskabskarakterområderne i en række mindre delområder med strategiske mål. Til hvert delområde er der anbefalinger til, hvordan man kan inddrage de landskabelige interesser i planlægningen og forvaltningen af det åbne land.

- De strategiske mål er et udtryk for, hvilken udvikling der vil være bedst for landskabet. Udgangspunktet er, at særligt karakteristiske landskaber skal beskyttes og vedligeholdes, mens karaktersvage landskaber kan ændres.

Fase 4: Implementering

Når den politiske behandling og afvejning med andre interessenter er gennemført, indarbejdes de landskabelige hensyn i kommuneplanlægningen og i vilkårene for den konkrete anvendelse af arealet. De strategiske mål og anbefalinger for de mindre delområder vil ligeledes være et vigtigt redskab i forbindelse med sagsbehandling i det åbne land, f.eks. landzonetilladelser.

- Det er vigtigt at få formidlet, hvilke landskabskarakterer og vigtige landskabstræk, der har betydning for et område og dets fremtid

Analysereport

Landskabskarakterområder

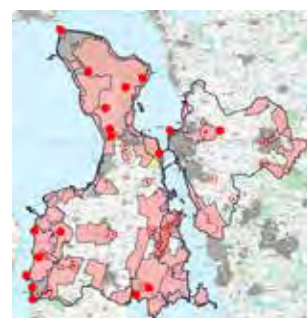
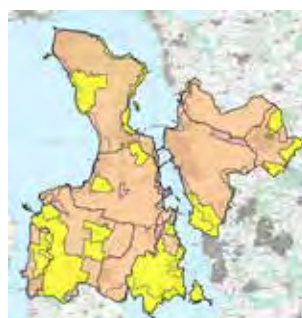
Naturgeografisk analyse
Kulturgeografisk analyse
Rumlige-visuel analyse

Karakterstyrke

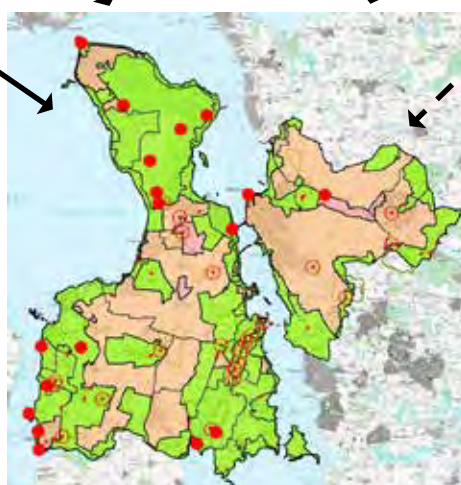
Visuelle
Oplevelses
muligheder

Tilstand

Sårbarhed

Strategiske mål

Områder der skal:
- Beskyttes (og evt. forbedres)
- Vedligeholdes (og evt. forbedres)
- kan ændres

Strategirapport

Beskrivelse af landskaberne i Frederikssund Kommune

Frederikssund Kommune ligger i den nordøstlige del af Sjælland ved Roskilde Fjord og Isefjorden.

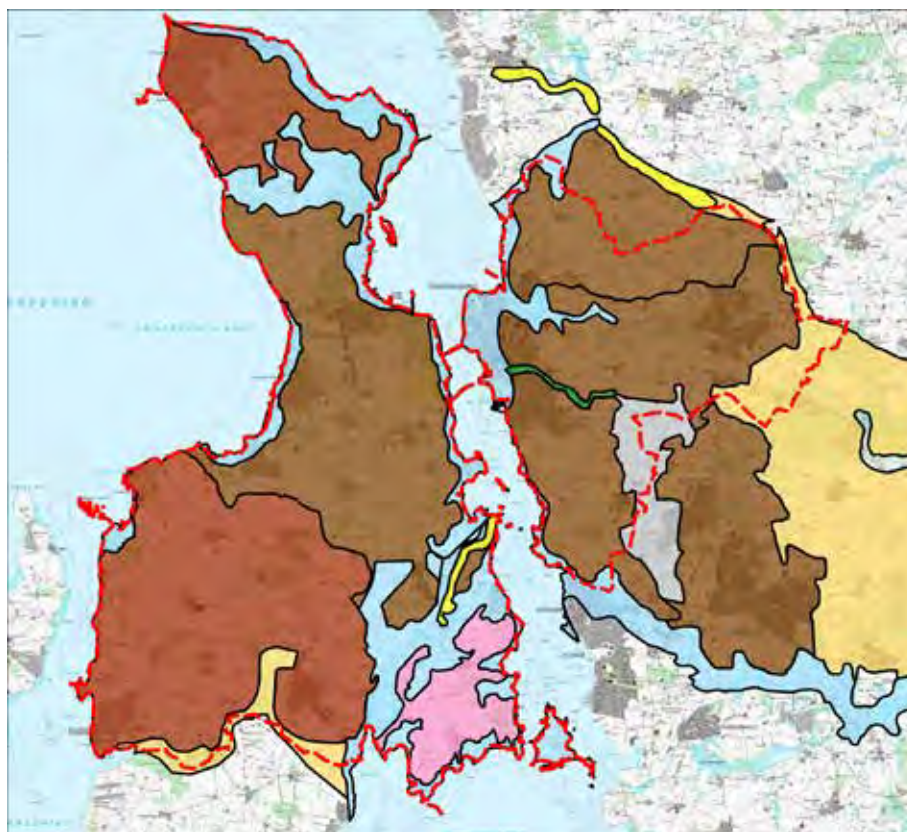
Landskaberne i Frederikssund Kommune blev dannet omkring den sidste istids moræneaflejringer, smeltvandsdale og tunneldale. Dele af kommunen har i stenalderen stået under vand, og landhævningen siden stenalderen har gjort, at disse arealer i dag er plane flader af marint forland.

Karakteristisk for landskabet er det kystnære morænelandskab. Morænelandskabet varierer mellem det bølgede og storbakkede morænelandskab til det småbakkede dødis- eller randmorænelandskab. Øst for Slangerup opleves en lille del af det enorme og markante tunneldalssystem, der strækker sig fra området ved Strø Bjerge over Farum og helt til Øresund. I Horns Herred findes små hatbakker/kambakker samt en af Danmarks bedst bevarede åse, Skuldelev Ås. Flere store vandløb opleves i tilknytning til lavtliggende områder eller smeltvandsdale, der adskiller moræneplateauerne.

Kommunen er præget af kyststrækninger og nærhed til fjordene. Kyststrækningerne varierer mellem flade strandengsarealer til stejle kystklinter, og det landskabelige samspil med udsigterne over vandet er meget karakteriserende for området. Roskilde fjord strækker sig 40 km ind i landskabet og kendetegnes ved sine kyster, småøer og holme. Isefjorden er en ca. 35 km lang og 305 km² stor tærskelfjord, hvilket betyder, at den indre del er betydeligt dybere end den ydre del.

De vigtigste geologiske træk: Fjordlandskaberne og det markante tunneldalslandskab øst for Slangerup
Kilde: Niras.

Geomorfologiske hovedtyper: Tækket areal, Moræne, Smeltevandsdal, As, Dødis, Marint forland, Randmoræne, Tunneldal, Ny Fr.sund kommune.

Kort 1. Naturgeografiske regioner i Frederikssund Kommune. De naturgeografiske regioner er nummereret fra 1 til 22. Den efterfølgende 4-cifrede bogstavkode knytter sig til hhv. geomorfologi, jordbundstype, terræn og kompleksitet jf. Bilag 2.1 Naturgeografisk klassifikationsliste i Caspersen & Nellemann (2005).

Den naturgeografiske analyse er udarbejdet med udgangspunkt i "Landskabskaraktermetoden og oplevelsesværdimetoden i et kommunalt perspektiv" af M. Nissen & A. S. Olafsson.

Arealanvendelsen præges hovedsagligt af intensiv landbrugsdrift suppleret med ekstensivt udnyttede arealer, primært i tilknytning til våde områder og kyst samt på militærets skyde- og øvelsesterræn i det nordlige Horns Herred. Kommunen præges af skov i den nordlige del af Horns Herred, mens resten af kommunen kun lokalt er præget af skov.

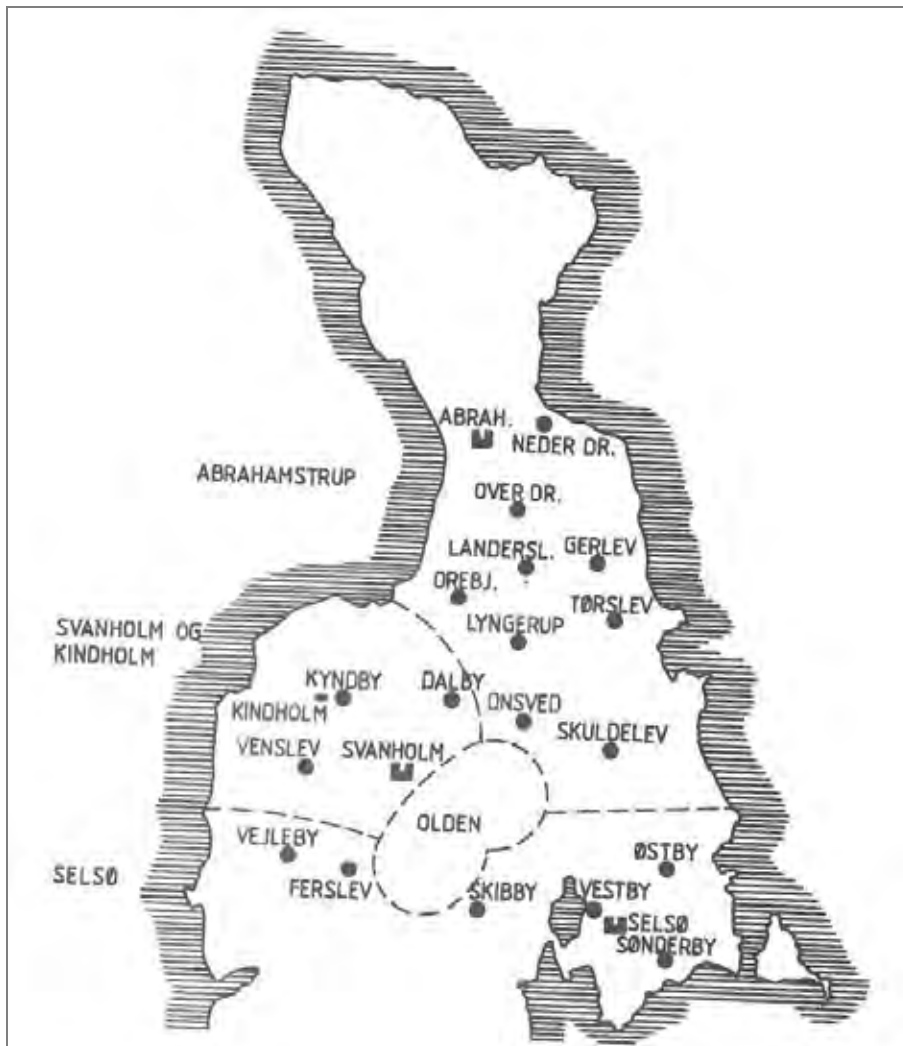
Bebyggelsesstrukturen præges af de større byer Frederikssund og Slangerup øst for fjorden samt Skibby og Jægerspris i Horns Herred. Især den del af kommunen, der ligger øst for fjorden, er præget af nutidige bystrukturer og tilhørende infrastruktur- og tekniske anlæg.

Det åbne landskab er karakteriseret ved stjerneudskiftede landsbyer, flere med kirker, og enkeltliggende gårde. Kommunen rummer en række herregårde: Svanholm, Orebjerg og Selsø samt slottet ved Jægerspris. I tilknytning til Horns Herreds kyststrækninger findes mange sommerhusområder, hvoraf Kulhuse, Over Dråby Strand, Dalby Huse og Vellerup Sommerby er de største.

Frederikssund Kommune rummer en rig kulturarv. Isefjorden og Roskilde Fjord har i jernalder til vikingetiden haft en vigtig rolle som adgangsvej til datidens magtcentre i Lejre og Roskilde, hvilket mange fortidsminder i området vidner om. Halvøen Horns Herred har, i modsætning til den øvrige del af Nordsjælland, været præget af, at de tidligere ejendomsforhold var ligeligt fordelt mellem konge, kirke og adel.

Landskabet rummer desuden levn efter den sjællandske midtbane, der var i funktion fra 1928-1936, hvorefter den nedlagdes. På strækningen mellem Frederikssund og Slangerup blev banen aldrig taget i brug.

Ejendomsfordelingen i Horns Herred ca. år 1600. Oldenområdet var et areal, som i slutningen af 1300-tallet (den senmiddelalderlige krise) blev opgivet som landbrugsjord, fik lov at springe i græs eller krat og derefter hovedsagligt udnyttet til græsning. Området lå øde i over 200 år frem til 1600-tallet. På dette areal forsvandt 8 ud af 9 landsbyer. De landsbyer, der overlevede, var sandsynligvis dem, der havde adgang til søtransport.
Kilde: Historisk Forening i Jægerspris: Horns Herred i Middelalderen, 1996

Landskabskarakterområder

De landskabelige karakteristika afspejles i landskabskarakteranalysens opdeling af kommunens landskaber i følgende 9 landskabskarakterområder:

1. Jægerspris Slotslandskab

Åbent storskala landskab med slot og skove på jævnt terræn.

2. Horns Herred Bundmoræneflade

Bølget landbrugsflade med stjerneudskiftede landsbyer, gårde, levende hegn og bevoksning.

3. Selsø Strandengslandskab

Kystnært, højtliggende landbrugsflade med stjerneudskiftede landsbyer og brede strandengsarealer.

4. Svanholm Dødislandskab

Højtliggende, kuperet landbrugsflade med stjerneudskiftede landsbyer markeret ved græsklædte diger.

5. Venslev Huse Kystlandskab

Kystnært kuperet landbrugsflade med dyrkede marker, enkeltliggende gårde og diger.

6. Sigerslevvester Bundmoræneflade

Åben, jævn landbrugsflade med landsbyer og enkeltliggende gårde.

7. Havelse Ådal

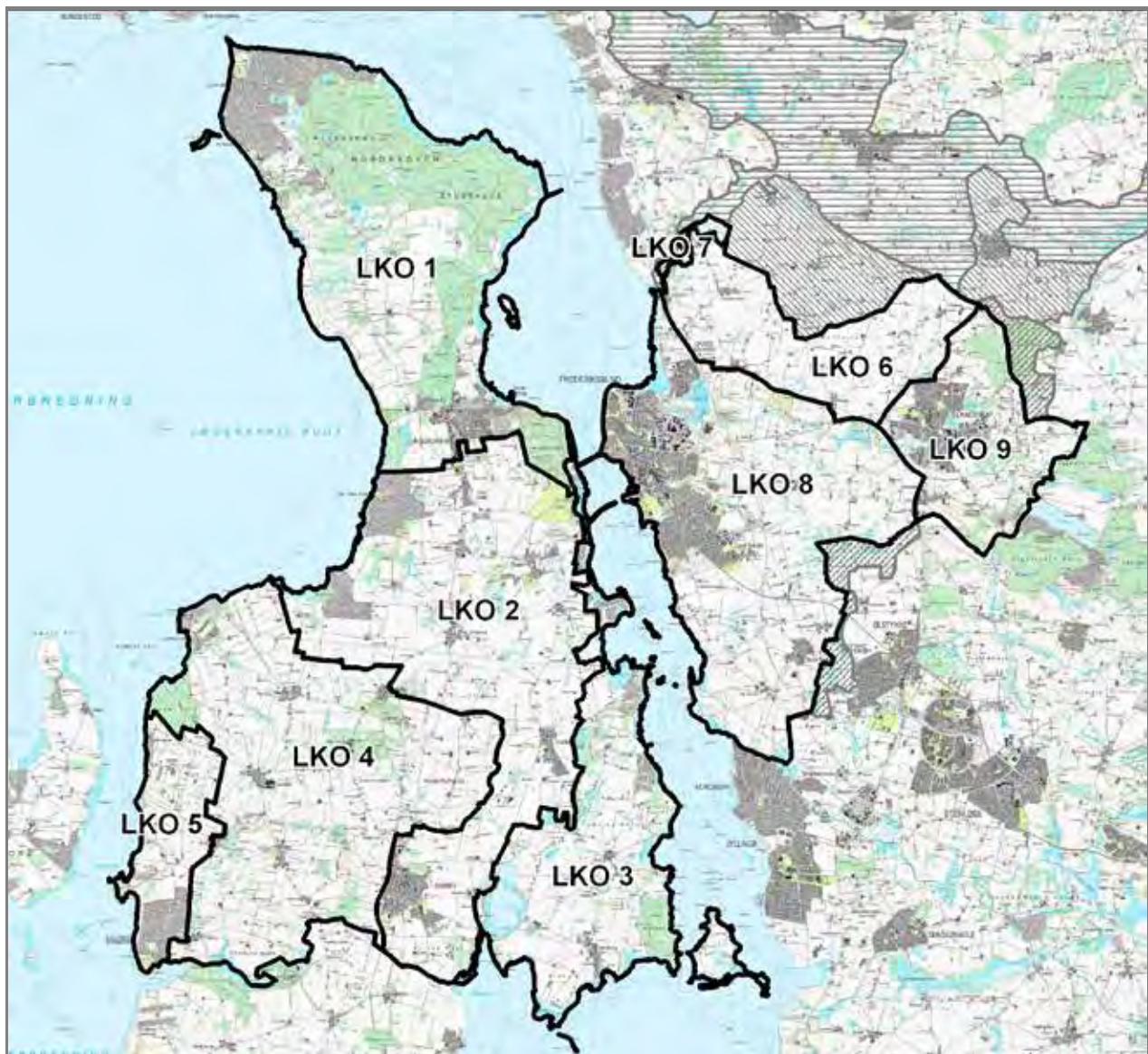
Smal, lav ådal med ekstensivt drevne arealer langs åen.

8. Frederikssund Istidslandskab

Kystnært bølgede landbrugsflade med landsbyer, gårde og bymæssig bebyggelse.

9. Slangerup Tunneldalslandskab.

Meget kuperet tunneldalslandskab med gårdbebyggelse, skov og græssende heste.

De 9 LandskabsKarakterOmråder (LKO) i Frederikssund Kommune

De gråskraverede områder mod nordøst og øst, viser hvor nogle af karakterområderne fortsætter ind i nabokommunerne

Særlige betydninger og oplevelser

Den kystnære placering ved Roskilde Fjord og Isefjord har en central betydning for Frederikssund Kommune. Hele kommunens historiske udvikling har haft en tæt tilknytning til fjordene, og vand, kyst, klinte og strandenge udgør en stor del af kommunens landskaber. Kystområderne har været attraktive steder for

udbygning af sommerhusområder, der udgør en betydelig del af det bebyggede areal i kommunen. Fjordene og de lange kystlinjer er et væsentligt identitetsskabende træk for Frederikssund Kommune i dag.

Jægerspris Slot har ligeledes spillet en betydelig historisk rolle, og slottet udgør i dag en spændende attraktion, der styrkes af det velbevarede slotslandskab og gamle skovområde i den nordlige del af Horns Herred. Den midterste og sydligste del af Horns Herred giver med sine velbevarede landsbyer og oprindelige landskab et særligt indblik i de bosættelsesmønstre, der har skabt det landskab vi ser i dag. Et særligt geologisk fænomen er Skuldelev Ås, der er en af Danmarks bedst bevarede åse. Åsen blev skabt under istiden og er i dag et meget fremtrædende landskabselement i Horns Herred.

Øst for Slangerup er der mulighed for at opleve et helt særligt landskab i form af det store tunneldalssystem, der går på tværs af Nordsjælland.

Tunneldalssystemet er udpeget som nationalt geologisk interesseområde.

Landskabskarakterens betydning i planlægning

De forskellige landskaber i Frederikssund Kommune har hver deres særlige karaktertræk og visuelle oplevelsesmuligheder. Landskabskarakteren omfatter det særlige samspil mellem et områdes naturgrundlag og historisk betingede arealanvendelse, og den måde landskabet fremtræder på. Landskabskarakteren er dermed grundlæggende for vores landskabsoplevelser og vigtig for vores tilknytning til forskellige egne og lokaliteter.

De forskellige landskabers særlige karakter og oplevelsesmuligheder har betydning for Frederikssund Kommunes samlede identitet som bosætningskommune, som erhvervskommune og som turistdestination. De forskellige landskabskarakterer er desuden med til at profilere de fire hovedbyer med hver deres særegne karakter.

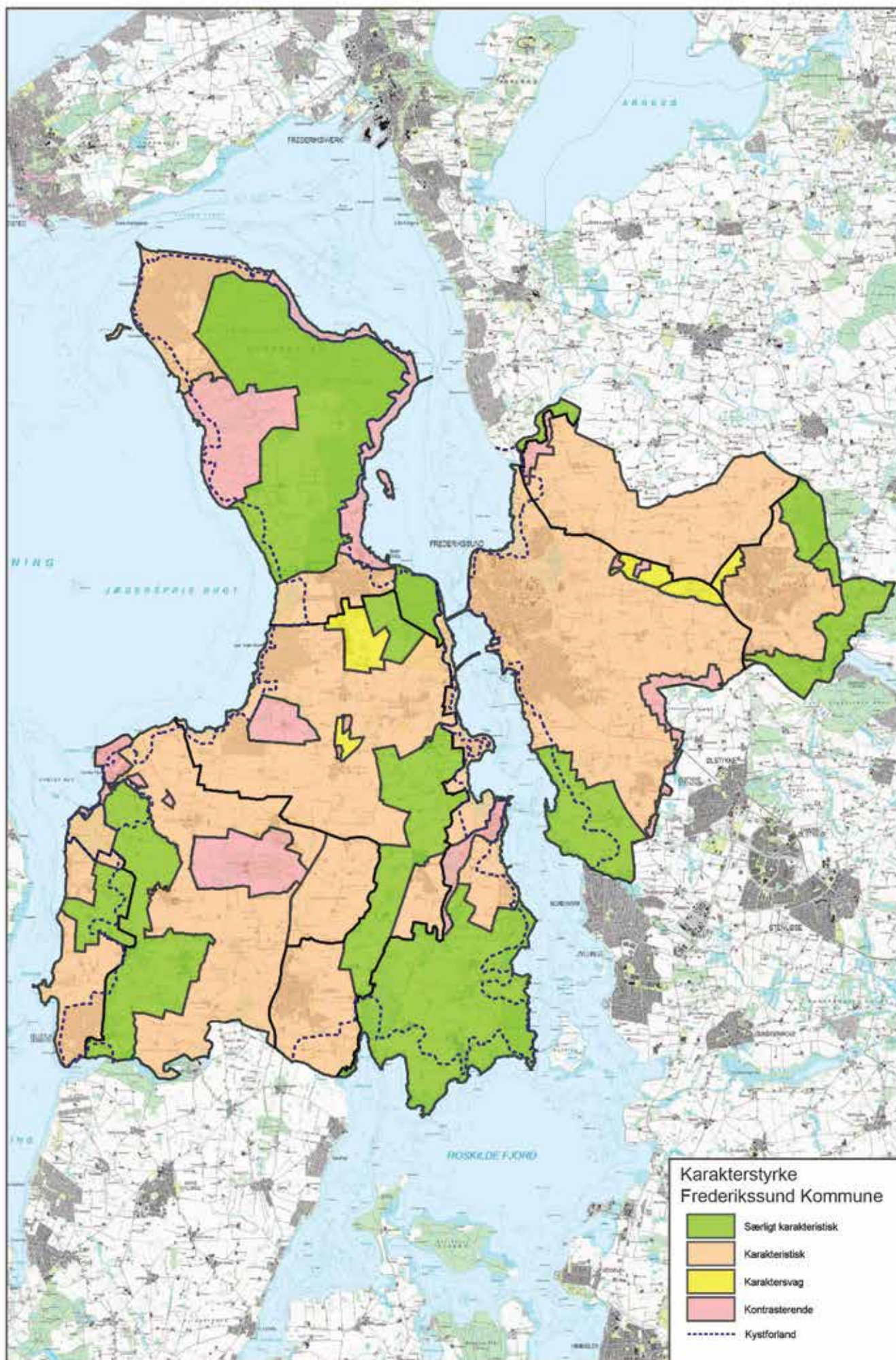
Frederikssund by og byudviklingsområdet Vinge ligger i et bølget morænebakkelandskab præget af landsbyer, gårde og moderne infrastruktur med tæt tilknytning til fjordens strandenge. Slangerup er præget af et meget kuperet og oplevelsesrigt tunneldalslandskab med skove og græssende dyr. Jægerspris er opstået i kraft af det historiske Jægerspris Slot og de omgivende skove, der giver byen en helt særlig karakter i dag. Skibby er omgivet af åbne marker med kig til fjorden.

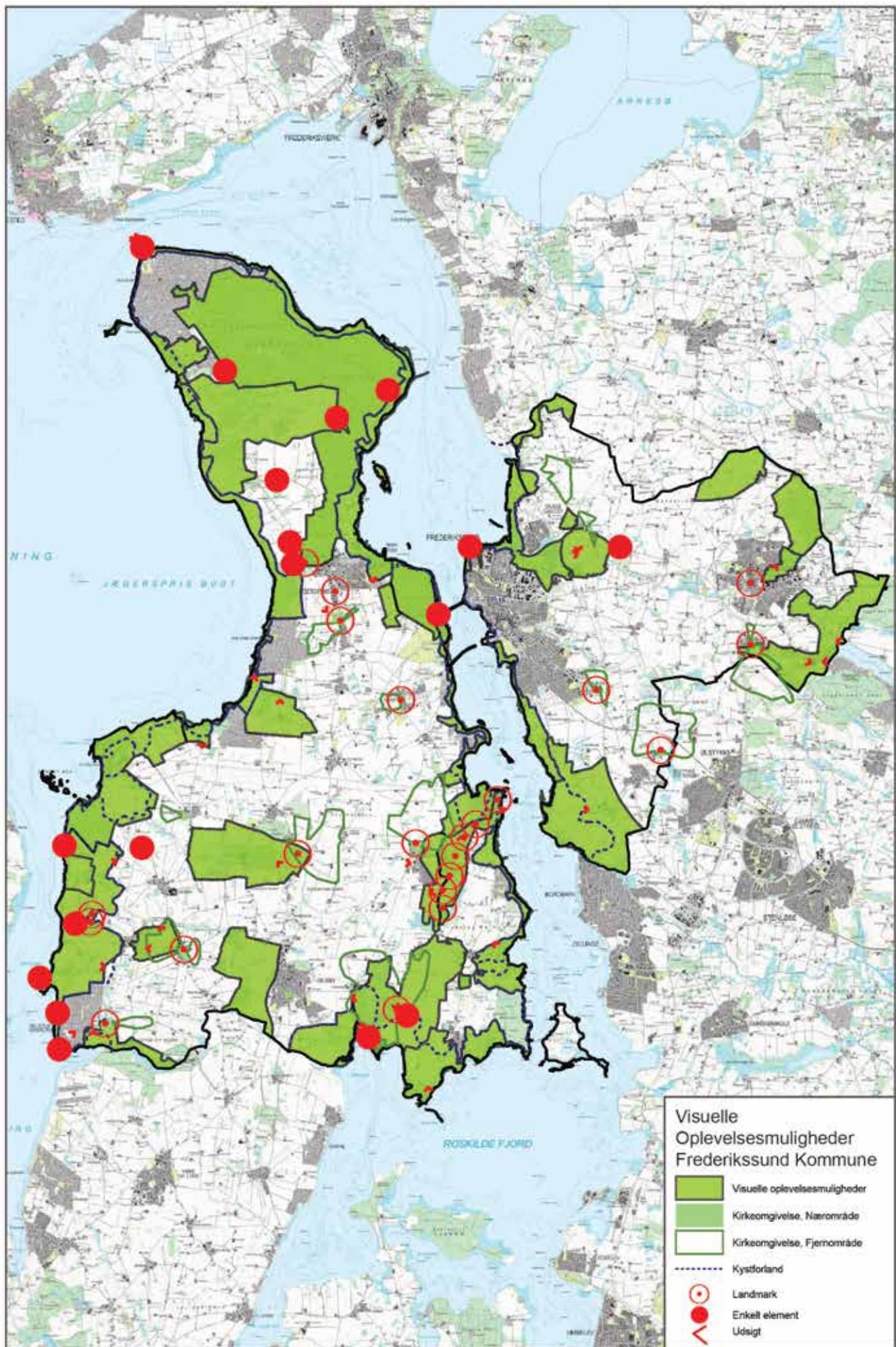
Ved at forstå det landskab, som en by befinder sig i, opnås de bedst mulige vilkår for at planlægge hvordan byens udvikling kan ske under hensyn til landskabet, men også hvilke værdier landskabet kan tilføje byen.

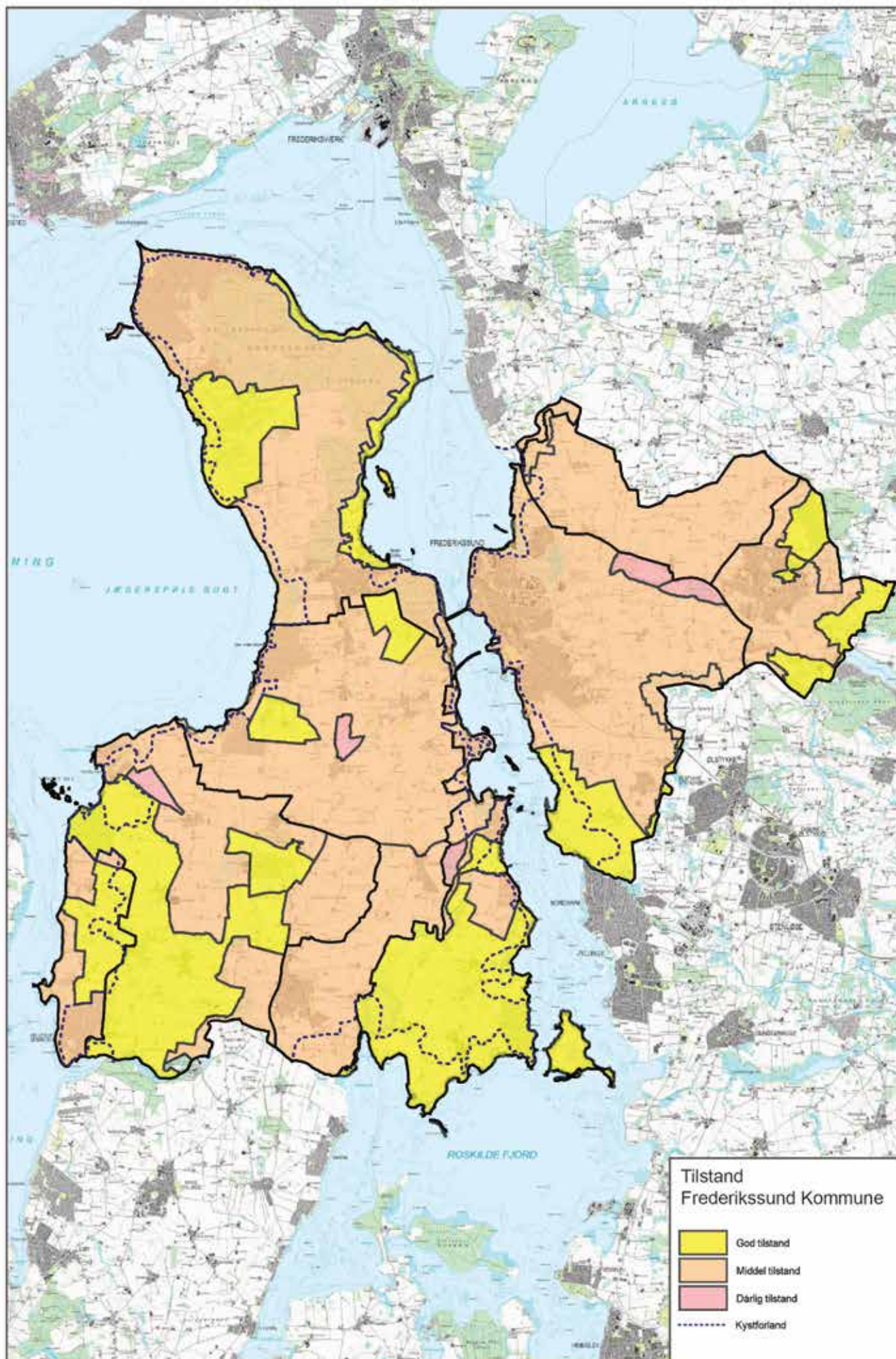
Landskabskarakteren er nogle steder særlig sårbar over for de ændringer, der kan følge med udviklingen af det åbne land. Store landsbrugsanlæg, bymæssige bebyggelser og fritidsanlæg kan ændre karakteren af et landskab og ødelægge oplevelsesværdierne. Høje tekniske anlæg som master, møller og siloer kan være dominerende på lang afstand, og nye vejanlæg eller ny skov kan opbryde eller sløre særlige terrænformer. Ved at være opmærksom på den landskabelige variation og landskabets oplevelsesmuligheder og sårbarhed bliver det muligt at tilpasse udviklingen til de forskellige landskabers karakter og værdier.

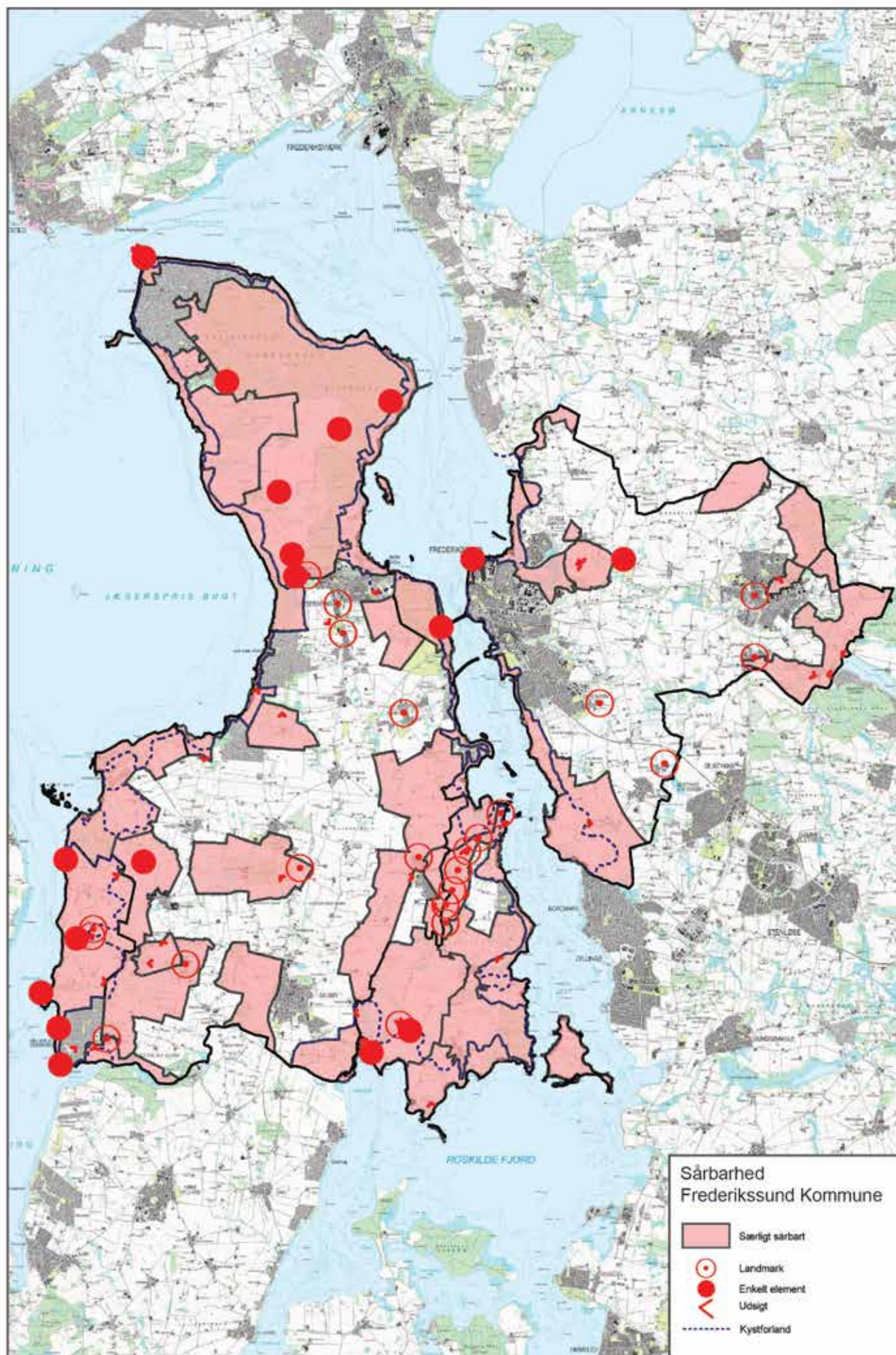
I nogle tilfælde er det nødvendigt at afveje f.eks. at skovrejsning, af hensyn til grundvandsbeskyttelse, kan være vigtigere end beskyttelsesinteresser.

Område 1 – Jægerspris Slotslandskab

Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Landskabskarakterområdet Jægerspris Slotslandskab er karakteriseret ved et jævnt til bølget morænelandskab, lokalt med israndsmorfologi, præget af kyster med strand og aktive og fossile klinger. Landskabet er domineret af intensiv landbrugsdrift og skov og er sparsomt og spredt bebygget bortset fra få, enkeltliggende gårdklynger langs Kulhusvej og enkelte, store forpagtergårde. Mod nord er området domineret af sommerhusområdet Kulhuse med grøn byrand. Landbrugsarealet er karakteriseret ved store markflader omgivet af skovbryn, levende hegn og stendiger.

De lange skovbryn, store markflader og det jævnt til bølgende terræn skaber et åbent landskab i stor skala. Landskabet opleves som forholdsvist enkelt med få karaktergivende elementer, og landskabet fremstår med en middel struktur. Landskabet opleves visuelt roligt. Området er til tider præget af støj fra de militære skydeøvelser.

Den østlige kyststrækning er et kontrasterende delområde med tilgroningskyst, strandenge og fiskerlejebebyggelse orienteret mod kysten. Et større område, der anvendes til skydeterræn, er også kontrasterende i kraft af det ekstensivt-drevne overdrevs område i lille skala med visse partier under tilgroning i skov og kratbevoksning.

Området er i sin helhed særdeles oplevelsesrigt og enestående i kraft af de store skove, Jægerspris Slot, det åbne landskab med oprindelige forpagtergårde, mange gravhøje, vide udsigter fra kysterne og unik natur i det militære overdrevsareal.

Jægerspris slotslandskab er karakteriseret ved et åbent og enkelt landskab i stor skala.

Gårde langs Kulhusvej, store skovområder og levende hegn.

Vejforløb med nyere allétræer til forpagtergården Louiseholm. Lygteholm rejser sig i det plane landskab – en tidligere ø i stenalderhavets sund. Skovbryn dominerer i baggrunden.

Christiansminde forpagtergård med nyere allé og åbne marker omkring.

Udsigt fra Karolinehøj mod Jægerspris slot (t.h.), forpagtergården Jægerspris Hovedgård (m.f.) og kysten (t.v.).

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet Jægerspris Slotslandskab strækker sig fra Jægerspris byområde i syd og helt op til Kulhuse sommerhusområde i nord. Landskabskarakterområdet afgrænses af Isefjorden mod vest og Roskilde Fjord mod øst. Mod syd afgrænses området af det bølgede, gård- og landsbypræget agerlandskab i Landskabskarakterområde nr. 2 Horns Herred Bundmoræneflade.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af. Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode, jf. kort med naturgeografiske regioner:

Agca: Moræne – smeltevandssand/grus – stejlt stigende/faldende – mindre komplekst

(Mcaa): Marint forland – marint sand/ler – flade – mindre komplekst

(Cgdb): Randmoræne - smeltevandssand/grus – smabakket - komplekst

Geologi/dannelse: Området er delt i et morænelandskab og et meget stort marint forland. Det marine forland dækker arealerne med en kote mindre end 5.

Morænelandskabet er delt i en nordlig del (Kulhuse og Nordskoven) der hænger dannelsesmæssigt sammen med det højtliggende morænelandskab ved Kignæs og Færgelunden, dette landskab er præget af en Is-randslinje der kan følges fra Dalby til Lynæs, denne line går også hen over fjorden til Skovbakken (i karakterområde nr. 8, øst for Frederikssund by) og herefter retur til Nordskoven. Morænelandskabet nord for linjen (Færgelunden) har et lidt mere roligt kurvebillede.

Tværs gennem området går Louisesund, der er en fossil fjord fra littorina-havet (stenalderhavet). Fjorden er oprindeligt en smeltevandssdal der efterfølgende er oversømmet af havet. Kysten mod Roskildefjord er tilsvarende et meget stort bredt marint forland. I Littorinahavet har Kulhuse/Nordskoven fremstået som en ø og der har været mange mindre holme i Louisesund, herunder Louiseholm. I Louisesund er der flere begravede østersbanker og der er mere end 16 køkkenmøddinger i området. På grænsen mellem det marine forland ses mange fossile klinter og strandvolde. Strandvoldene er meget markante ved Troldegård og i Jægerspris Bugt lige syd for Jægerspris. Det marine forland er mange steder et abrasionsflak og der ses flere steder markante store sten der ikke har kunnet flyttes af havet.

Jordtype: Morænelandskabet er domineret af smeltevandssand og grus med et mindre indskud af moræner ved Koppelgårde. Der er mindre forekomster af issøler i Nordskoven og dette har været udnyttet til teglværksdrift, bla. ved Dyrnæs.

Terrænform: Det marine forland fremstår som en jævn flade med mindre strandvolde, og fossile klinter mod morænelandskabet. Morænelandskabet har dødsmorfologi med mange lavninger. Den nordlige side af Nordskoven fremstår med markant israndsmorfologi og dette ses også i mindre grad ved Skaaningsbakke. Kysten ved Kignæs mod Roskilde Fjord fremstår som en aktiv klint og der er aktive kystklinter mange steder mod Isefjord.

Vandelementer (vandløb, søer, lavbundsområder): I området er der mange afløbsløse lavninger der nu fremstår som mose/sø. Louisesund er nu et større landvindingsområde og vandstanden styres af en pumpestation ved Roskilde Fjord.

Kanaler dræner den midterste del af området (Louisesund), og vandet ledes ud via en pumpestation ved Roskilde Fjord.

KYST

Farvandsområde (udstrækning, havdybde, vindeksposering): Farvandet rundt om området er meget lavvandet og kysten mod Roskilde Fjord er generelt velbeskyttet, og der er kun erosion mod Roskilde Fjord ved Kignæs. Kysten mod Isefjord er moderat eksponeret og kysten er generelt en nedbrydningskyst.

Strandbredden: Mod Roskilde Fjord er strandbredden en bred zone af strandeng. Strandbredden mod Isefjord er en smal sten- eller sandstrand.

Isefjordens nedbrydningskyst med sandstrand.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er som helhed bevoksningspræget domineret af det store sammenhængende skovområde Nordskoven/Kohave/Slotshegnet. Skoven er domineret af nåletræer i form af især rødgran, men der er også betydelige partier af birk samt gammel bøg og eg på sumpede arealer. Skovarealet er resterne af den gamle Hornsved Skov, der for længe siden dækkede hele Horns Herred. Skoven og skovbrynene er derfor mange steder præget af gamle, oprindelige træer, og enkelte skovpartier har stået uberørt i over 100 år. Det store skovområde skaber et langt, sammenhængende skovbryn, der kan ses næsten overalt i området. Skovens tilstedeværelse skyldes den meget sandede jord i området, det således vidner om samspillet mellem natur- og kulturgrundlag.

I den sydøstlige del af området ligger skoven Færgelunden helt ud til kysten med træer, der hænger ud over den aktive kystklint Kignæs.

Alléer og levende hegn/trærækker præger området. Ved adgangsveje til og omkring Jægerspris Slot er gamle, velholdte alléer, og ved forpagtergårdene Louiseholm og Christiansminde er vejene præget af nyere allétræer. Området indeholder mange diger, især stendiger langs skovbryn, omkring gården Christiansminde og langs Kulhusvej. Desuden er markfelterne adskilt af diger fra udskiftningstiden. Mange af digerne er tilgroet med træ- eller buskbeplantning.

Området er generelt præget af enkeltliggende, spredte kratbevoksninger i tilknytning til afløbsløse huller.

Allé ved Jægerspris slotshegn.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen er intensiv landbrugsdrift med planteavl.

Skovdrift er i kraft af de store skovpartier en betydningsfuld arealanvendelse i området.

Mod nord forekommer der græsning ved heste, køer og får i tilknytning til det mere kuperede landskab med stejle skråninger, især ved gravhøje.

BEBYGGELSESMØNSTER *(perspektivering til udskiftningen eller anden kulturhistorisk begivenhed/periode)*

Landskabskarakteren er som helhed præget af sparsom bebyggelse, og præges af få, enkeltliggende bebyggelser, primært slotslandskabets store bygninger: slot og forpagtergårde.

Jægerspris slot og tilhørende anlæg ligger i den sydlige del af området i tilknytning til Jægerspris by og skovområdet Slotshegnet. Dertil er tre større forpagtergårde: Jægerspris Hovedgård lige vest for slottet, Christiansminde midt i området og Louiseholm ved skovbrynet mod nordøst. Louiseholm blev opført af Frederik VII til Grevinde Danner og er beliggende på en holm i det tidligere sund. Slottets oprindelige fasanstutteri Fasangården (i dag naturværksted) kan opleves fra Vængetvej på den vestlige side af slotshegnet. Desuden findes i den nordlige del af området enkeltliggende gårde og boligkolonier, primært i tilknytning til den nord-sydgående hovedvej Kulshusvej. Boligkolonierne blev oprindeligt oprettet til slottets skov- og landbrugsarbejdere i 1700-tallet. Således stammer bebyggelserne Skoven, Seksgårde, Skåningegårde samt gårdbebyggelsen Kobbegårde fra de oprindelige bebyggelser. Kobbegårde indikerer indførelsen af kobbeltbrug i slottets landbrugsdrift. Flere af bebyggelserne blev i udskiftningstiden spredt, hvorfor flere af gårdene i dag er enkeltliggende.

I områdets sydlige del ligger byområdet Jægerspris i tilknytning til slottet. Jægerspris by blev først grundlagt i sidste halvdel af 1800-tallet. Landsbyen Neder Dråby er en slynget vejby med fiskerleje. Landsbyen blev udskiftet i 1801 og er vokset sammen med Jægerspris.

Byfronten grænser i nordvest og øst direkte op til skovpartier, som derved afskærmer bebyggelsen. Mod nord afgrænses byen af kaserneområdet samt et mindre parcelhusområde i tilknytning til Neder Dråby, hvilket lokalt skaber en diffus byrand mod nord. Fra afstand, og fra vandet, fremstår den nordlige byrand dog bymæssig og synlig i kraft af boligbebyggelsens placering op ad Kignæsbakkens stejle skrænter. Boligbebyggelsen, der er afstemt områdets skala og indrammet af skov og bevoksning, fremstår fint indpasset i omgivelserne.

Byområdet er, på grund af terrænforskelle, hævet over markerne mod syd (LKO 2), hvorfor byranden her kan ses langt fra. Byranden mod syd er præget af både nyere parcelhus/rækkehusområder samt bevoksningsprægede sommerhusgrunde, og byranden fremstår hovedsagligt grøn. Mod vest er byranden bymæssig med dagligvarebutikker, skole, sportbaner og institutionsområder.

Nordøst for Jægerspris ligger Vænget, en mindre boligbebyggelse med lille fjordhavn og fiskerleje. Vænget blev oprettet midt i 1800-tallet da familier fra Neder Dråby flyttede nordpå, hvor der var bedre mulighed for at kombinere fiskeri med dyrkning af grøntsager på strandengene. Vængets bebyggelse stammer fra 1920'erne, med boligudbygninger op til 1970'erne. Bebyggelsen fremstår som en afsluttet bebyggelse med en vej- og bebyggelsesstruktur, der er orienteret mod det mindre havnebassin.

Kommunens største sommerhusområde Kulhuse ligger i den nordligste del af området. Kulhuse var oprindeligt en udskibningsbro fra 1635, senere udbygget til havn i 1880, der sikrede leverance af trækul og tømmer til København. Sommerhusområdet består egentlig af flere sommerhus-delområder: Vikingebyen, Hornsved, Barakkerne, Skoven mv. Områderne er vokset sammen til et stort, sammenhængende sommerhusområde, med undtagelse af Skoven, der fortsat er adskilt fra det øvrige sommerhusområde. Sommerhusområdet Skovens vestlige del har karakter af "sommerhuse i skoven".

Sommerhusområdet afgrænses af fjordene mod nord og af skov og militærets skydeterræn mod syd, og fremstår generelt med en grøn byrand. Ligeledes fremstår sommerhus- og boligbebyggelsen Skoven med en grøn byrand. Fra landskabet er der ikke direkte indsyn til sommerhusområdets byrand, og sommerhusområdets tilstedeværelse opfattes derfor ikke, når man kører i landskabet.

Sommerhusbebyggelsen er ved store dele af kyststrækningerne tilbagetrukket, således at kysten fremstår relativ grøn og bevoksningspræget med indkig til de aktive kystskrænter.

I områdets nordlige del er Skoven Kirke (bygget 1897, genopbygget 1983).

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

Det omfattende **slotslandskab** med slot, parkanlæg, forpagtergårde, alléer, stendiger og oprindelige skovbryn fremstår som en stor, sammenhængende og unik kulturhistorisk helhed. Området fremstår i store træk som oprindeligt. Slottets strategiske placering mellem to fjorde tyder på, at det oprindeligt kan være opført i forsvarssøjemed. Jægerspris Slot nævntes første gang i 1300-tallet og bygningen fik det udseende, vi ser i dag, i 1746-1854. Slottet var kongernes jagtslot. Fra slutningen af 1600-tallet sættes mere fokus på slottets landbrugsdrift med skovrydning og etablering af gårde/arbejderkolonier. Forpagtergårdene Christiansminde og Louiseholm blev oprettet i starten af 1800-tallet. Det er fra denne periode, at området vidner om i dag.

Jægerspris Slot og gårdsplads

Jægerspris Mølle, opført 1854, ved områdets sydligste grænse, var tidligere en fæstemølle under Jægerspris slot og er et lokalt landmark i Jægerspris byområde.

Jægerspris Mølle er et lokalt landmark i nærområdet omkring byen – her set fra Karolinehøj.

Området mellem landsbyen **Neder Dråby og Vænget** fremstår i hovedtræk som oprindeligt. Neder Dråby og slottet har i mere end 500 år været tæt forbundne. Neder Dråby blev stjerneudskiftet i 1801, og er i dag udbygget med parcelhusområder og vokset sammen med Jægerspris. Vænget fremstår som et karakteristisk kulturmiljø i fjordlandskabet med lille fjordhavn og inddigninger. Området blev beboet fra omkring midt i 1800-tallet. Selve boligerne varierer mht. oprindelsesår, men selve fjordhavnen og bebyggelsens placering og orientering er en lille kulturhistorisk helhed.

Området er rigt på **fortidsminder**, især på områdets høje partier, også inde i skovene. På bakkekammen langs Isefjord strækker en stor højgruppe sig ned langs kysten. Landets største jættestue Julianehøj ligger lidt nord for slottet. I Kulhuses havneområde ligger **Englænderskansen**, der blev anlagt i 1808 som den ene del af et forsvarsværk til beskyttelse af de vitale krudt- og kanonfabrikker i Frederiksværk. Julianehøj på den anden side af Kulhusvej ved Jægerspris Slot, blev udgravet af Arveprins Frederik i 1700-tallet. Højen blev udadtil ændret til et mindesmærke dels over prinsens mor Juliane Marie og dels over hele kongeslægten inklusive sagnkonger.

Området rummer et antal gamle **hulveje**, eksempelvis ved sommerhusområdet Kignæsbakken. Hulvejene optræder i dag som brede grøfter og opstod på skråninger hvor færdslen var betydelig; hestenes hove løsrev jorden, og regnskyl uddybede sporene. Hulvejen præger kun landskabet lokalt.

Hele det lave område midt i karakterområdet er blevet skabt i kraft af et **afvandingsprojekt** fra 1800-tallet frem til 1940'erne. I stenalderen var området et kilometer-bredt øst-vestgående sund, der delte den nordlige del af Horns Herred fra resten. Siden landhævningerne var Louisesund et fugtigt og sumpet areal, der ved hjælp af afvanding blev gjort til de opdyrkelige arealer, der præger området i dag. En pumpestation ved Roskilde Fjord sikrer, at området forbliver tørt.

I Nordskoven tæt ved den vestlige kyst ligger det tidligere **Dyrnæs Teglværk** med arbejderboliger. Teglværket kunne etableres, da der modsætning til resten af karakterområder her fandtes god, leret jord. Dyrnæs Teglværk leverede de røde sten til Skoven Kirke.

TEKNISKE ANLÆG

Ved den nordligste spids ligger Kulhuse Havn, der domineres af lystbåde og joller. Havnen er ikke visuelt dominerende i området. Der har tidligere været en del erhvervsfiskeri, men i dag er der kun et par erhvervsfiskere samt nogle fritidsfiskere tilbage.

Ved Neder Dråby er en mindre lystbådehavn, der ikke fremstår som et teknisk anlæg, men som en del af fjordmiljøet ved Jægerspris/Neder Dråby.

I området findes kystsikringsanlæg i form af kystdiger. Desuden er området præget af kanaler og en lille pumpestation (ved Stæregård mod vest), der sørger for afvanding af hele det tørlagte område ved Louise-sund.

Ved Jægersprislejrens kaserneområde i Jægerspris by er en høj antennemast. Med undtagelse af byområdet Jægerspris og sommerhusområdet mod nord, er vejnettet oprindeligt.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har sin oprindelse i perioden fra 1600-tallet frem til udskiftningstiden i 1800-tallet. Selve slottet blev bygget i 1300-tallet, men først i den senere periode blev det landskab, der opleves i dag, skabt. Der blev foretaget markante ændringer i landskabet i kraft af skovrydning til fordel for slottets storlandbrugsdrift og opførelse af mindre boligkolonier og gårde i landskabet, anlæg af haver, lader, udgravning af grøfter mv.

Området nord for slottet blev først varigt beboet efter i 1700-tallet ved anlæg af gårdkolonierne Seksgårdene, Troldegårde, Skåningegårde og Hjortegårde omkring 1740. Det havde da været øde i mindst 1000 år. I udskiftningstiden blev gårdkolonierne lidt mere spredt til det mønster af gårde, som landskabet vidner om i dag. Neder Dråby landsby blev udskiftet i 1801.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

Området fremtræder som relativt stort i kraft af de store markflader, store skovområder, lange skovbryn, storskala bebyggelse i form af slot og forpagtergårde.

Rumlig afgræsning

Området fremstår overvejende åbent med lange udsyn til fjord eller skovbryn. Levende hegn og alléer giver lokalt et transparent præg.

Kompleksitet

Den sparsomme og enkle bebyggelse med slot, gårde, intensivt dyrkede arealer med skov og levende hegn skaber et forholdsvis enkelt landskab.

Struktur

Området opleves uden markante mønstre, dog primært med øst-vestgående diger og hegn, og har derfor en middel struktur.

Visuel uro og støj

Området præges i mindre grad af biler på Kulhusvej, men ikke i væsentlig grad, og området opleves samlet som værende visuelt roligt.

Støjmæssigt opleves området som meget roligt, som dog midlertidigt brydes af den kraftige støj fra de militære øvelser. Samlet set vurderes området derfor at være påvirket af en middel støjniveau.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgræsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vej anlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

Langs kysterne er der visuel sammenhæng til nabokarakterområderne og til nabokommunerne. På østkysten er der udsyn til Frederikssund by, samt til kysten i Halsnæs Kommune og udsyn til Frederiksværk. På østsiden er der udsyn på tværs af Jægerspris Bugt, hvor Kyndbyværket fremstår som orienteringspunkt. Ligeledes er der udsyn over stor afstand til Odsherred og Holbæk kommuner. Fra den nordligste spids ved Kulhuse Havn er der udsyn til Sølager i Halsnæs Kommune. Fra udsigtspunktet ved Karolinehøj er der vidde udsigter både inden for og uden for karakterområdet.

KYSTFORLANDET

Afgrænsning

Kystforlandet afgrænses som det areal, der opleves som orienteret mod kysten. Kystforlandet afgrænses som en relativ smal stribe på grund af skovens eller sommerhusbebyggelsens nærhed til kysten.

Visuelle forhold

Kysten er generelt præget af sand- og stenstrand på vestsiden i modsætning til østsiden, der præges af tilgroningskyst med strandengsarealer.

Den østlige kyst er præget af relativ kort afstand til modstående kyst, hvilket giver indtrykket af et landskabsrum omkring Roskilde Fjord. Kysten her er visuelt afskåret fra resten af landskabskarakterområdet pga. de store skove. På grund af den bugtende kystlinje er der god visuel sammenhæng på tværs af vandet mellem Vænget, Neder Dråby/Jægerspris by.

På vestsiden er der længere afstand til modstående kyst, hvilket giver indtrykket af et større farvand. Ved kysterne omkring Jægerspris Bugt er der på grund af den bugtende kystlinje god visuel sammenhæng til mere sydlig kyststrækning af Horns Herred.

Der er generelt god visuel sammenhæng på langs af de åbne kyststrækningerne, både mod øst ved Neder Dråby/Vænget og ved den vestlige kyst. Dog brydes de lange kig i området omkring sommerhusbebyggelsen Skoven og Skåningegårde, hvor skovpartier skaber små, lukkede, kystnære rum. Ved sommerhusområdet Kulhuse medvirker bebyggelsen og bevoksningen ligeledes, at de lange kig på tværs afbrydes.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K4 Strandeng og fiskerlejer på den østlige kyst

Områdets langs den østlige kyst er præget af marint forland og tilgroningskyst med brede strandengsarealer og små fiskerlejer og er derfor en anden type kyst end den vestlige (sten- / sandstrand). Området er orienteret mod kysten og har ikke visuel relation til resten af landskabskarakterområdet på grund af de store skove. Området vurderes derfor at være kontrasterende.

Området afgrænses mod vest af skovbryn og mod øst af Roskilde Fjord. Området er sparsomt bevokset, og arealanvendelsen domineres af brede strandengsarealer samt planteavl på de arealer, hvor dræning muliggør dette. Mod nord trækker skovbrynet sig enkelte steder tilbage, hvilket skaber små, aflukkede landskabsrum ved kysten. Bebyggelsesstrukturen er karakteriseret ved landsbyen og det tidligere fiskerleje Neder Dråby samt det nyere fiskerleje Vænget. Ved Neder Dråby ligger i dag en lystbådehavn. Bebyggelsen, arealanvendelsen og vejstrukturen er orienteret mod kysten.

Skalaen i området er middel i kraft af de små huse og små lodder i samspil med de lange skovbryn. Den rumlige afgrænsning er åben. Området er forholdsvis enkelt i kraft af de få karaktergivende elementer: fiskerlejer, landbrug og strandeng. Strukturen er middel til dominerende i kraft af orienteringen mod kysten, hvor især vejstrukturen med hovedvejen langs kysten og stikveje på tværs skaber struktur. Området er forholdsvis upåvirket af tekniske anlæg og støj.

Ved fiskerlejet Vænget.

Nordskovens skovbryn trækker sig tilbage ved Øster Strandhus.

K5 Overdrevslandskab og skydeterræn

Et område i den midterste del af karakterområdet udpeges som kontrasterende.

Området domineres af anvendelsen som skydeterræn for militæret. Området er tidligere åbent agerland, der i dag henligger som ekstensivt-drevet overdrevområde. Visse partier er under tilgroning i skov, og området er meget bevoksningspræget med flere mindre skovpartier og kratbevoksning af nyere dato (midt 1900-tallet), primært birk. Dertil er enkelte eng- og moseområder. I den nordvestlige del af området findes 37 gravhøje. Bebyggelsesstrukturen består af enkelte, forladte gårde, der lejes af militæret. Desuden indeholder området enkelte skydebaner og pansergrave. Områdets oprindelse er nyere end det øvrige karakterområde med en tidsdybde fra 1930'erne til 60'erne.

I forhold til det øvrige karakterområde er dette kontrasterende område præget af en lille til mellem skala med en rumlig afgrænsning, der er transparent. Området er enkelt og med en svag struktur. Området er præget af støjen af skydeøvelserne.

Småbakket landskab med overdrevsvegetation (ved Brandbjerg).

K6 Sommerhusområdet Kulhuse

Sommerhusområdet Kulhuse er et kontrasterende delområde. Sommerhusområdet danner kontrast til karakterområdets karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold, både med hensyn til bebyggelsesmønstre, bevoksningsstruktur og arealanvendelse. Tidsdybden i sommerhusområdet er 1950/60'erne.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren –

Opretholdelsen af landskabskarakteren er betinget af den intensive landbrugsdrift og vedligehold af de lange, sammenhængende skovbryn.

Naturområderne på militærets skydeterræn er betinget af Forsvarets aktiviteter og naturpleje.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

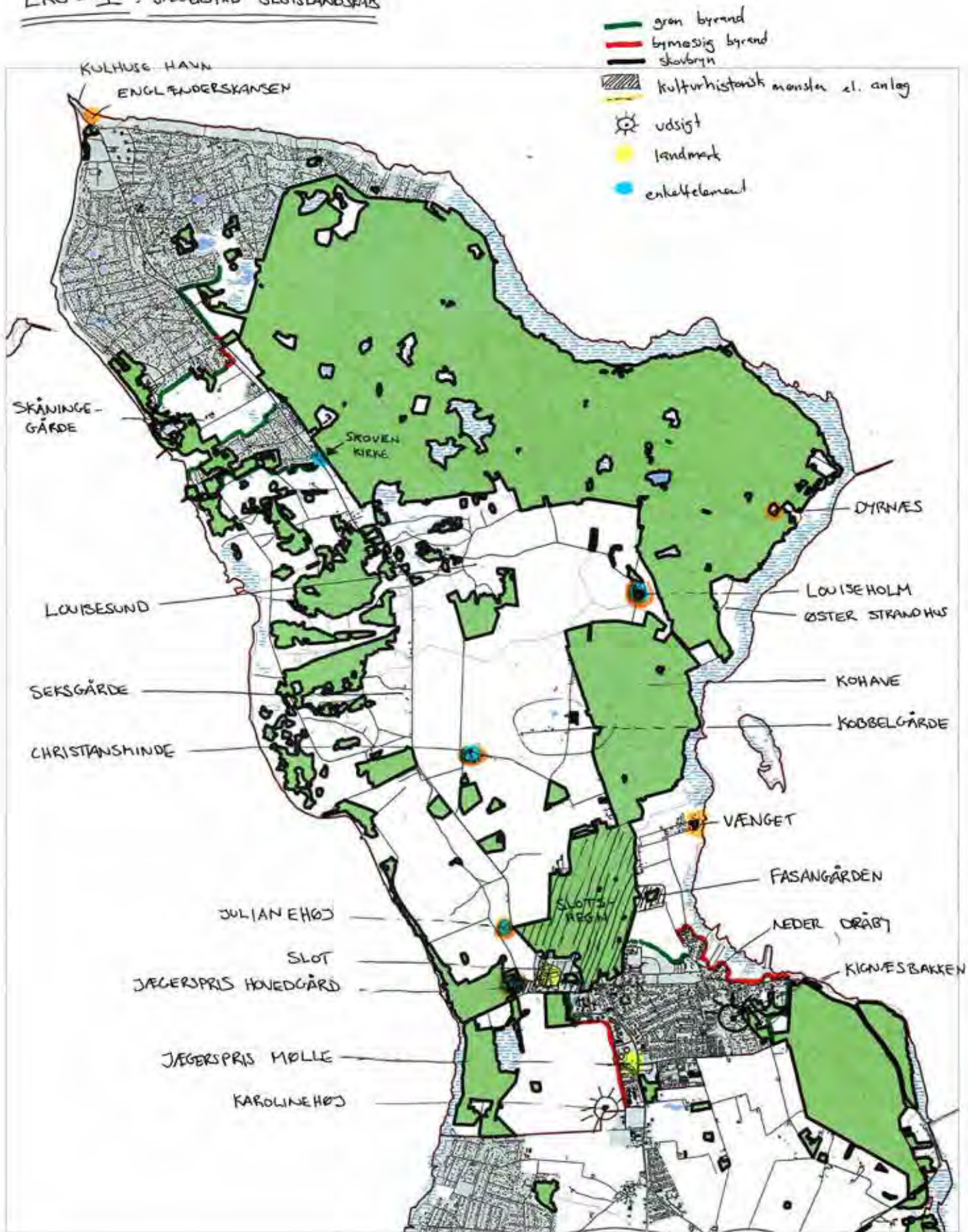
Den sparsomme bebyggelse, områdets få boligenheder og den store skala peger på muligheden for placering af støjende aktiviteter og anlæg, herunder opstilling af vindmøller. Ved udpegning af vindmølleområder bør det overvejes om slotslandskabet og naturområderne kan bære tilstedeværelsen af store, tekniske anlæg.

Generelt bør det overvejes hvilken rolle dette uberørte, oprindelige og naturrige område skal spille i Frederikssund Kommune og i regionen i øvrigt.

Landskabskarakterområdets udvikling er stærkt præget af tilstedeværelsen af militære aktiviteter. Dette har til dels bevirket, at dele af området (skydeterrænet) er ophørt som opdyrket områder, som derfor har fået en unik karakter som naturområde. Derudover har de støjende aktiviteter begrænset udviklingsmulighederne i hele landskabskarakterområdet, da der ikke må udlægges støjfølsom anvendelse i støjbelastede områder. Dette har derfor bevirket, at området er forholdsvist upåvirket af byudvikling, men også at Jægerspris bys muligheder for udvikling er begrænsede.

LKO - 1 : JAGERSPRU SLOTSLANDSKAP

Analyseskitse

Område 1 – Jægerspris Slotslandskab

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk

Størstedelen af karakterområdet er særligt karakteristisk. De karaktergivende elementer i kraft af det jævnt til bølgende terræn, åbne, storskala landskab med skov, intensiv landbrugsdrift, stendiger, alléer og, udover slotsbebyggelsen, en sparsom bebyggelse er til stede og meget tydelige i dette område.

Markfelter, bebyggelsesstrukturen, skovpartier og stendiger er oprindelige. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlaget afspejles fortsat i skovenes placering på de sandende jorder og de dyrkede marker på de lerede jorder, hvilket understøttes af forpagtergårdene.

K2 Karakteristisk

Den sydlige del af karakterområdet vurderes at være karakteristisk. De karaktergivende elementer i form af bølgende terræn, åbne, storskala landskab med intensiv landbrugsdrift er til stede og tydelige i dette område. Dog er bebyggelsesstrukturen påvirket af udbygningen af Jægerspris by, samt der er foretaget ny skovrejsning, der delvist udvisker den kulturhistoriske oprindelse og bryder den store skala.

K3 Karakteristisk

Den nordlige del af karakterområdet ved sommerhusområdet Kulhuse, Skoven og det bølgede landskab ved Skåningegårde i nord vurderes at være karakteristisk. De karaktergivende elementer i form af bølgende terræn, kyst med strand, åbne landskab med intensiv landbrugsdrift, gårdklynger og alléer er til stede og forholdsvis tydelige her. Landskabskarakteren er her delvist udvisket af nyere bebyggelse samt af skovbevoksning ved kysten, der udvisker oprindelige gårdstruktur, slører terrænformationerne og udsyn til vandet, men samtidig fremstår kystens klinter fortsat tydelige på trods af sommerhusbebyggelsen. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er fortsat tydelige i kraft af de afgræssede gravhøje på landskabet høje partier.

K4 Kontrasterende

Strandengslandskabets karaktergivende elementer i form af tilgroningskyst med brede strandenge, ekstensiv drift og fiskerlejer orienteret mod kysten er til stede og tydelig langs hele kyststrækningen. Området fremstår i store træk oprindeligt, kun lidt parcelhusbebyggelse ved Neder Dråby udvisker enkelte træk lokalt. Området afspejler fortsat samspillet mellem natur- og kulturgrundlag med afgræssede strandenge, fjordhavne og en bebyggelsesstruktur, der er orienteret kysten.

Delområdet vurderes derfor at være et særligt karakteristisk strandengslandskab, der står i kontrast til resten af karakterområdet.

K5 Kontrasterende

Det militære skydeterræns karaktergivende elementer i form af ekstensivt drevet overdrevareal præget af spredt, nyere skovbevoksning i mindre skala er til stede og tydelig. Området fremstår oprindeligt i forhold til tidsdybden. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag vurderes at være mindre tydelig, da den nyere anvendelse som skydeterræn fungerer uafhængigt af de naturgeografiske forhold.

Delområdet vurderes derfor at være et karakteristisk overdrevslandskab, der står i kontrast til resten af karakterområdet.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

- 1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
- 2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
- 3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Området er i sin helhed særdeles oplevelsesrigt.

V1 Jægerspris Slot og de store skove

Hele skovområdet, der strækker sig fra Kulhuse i nord til Jægerspris Slot og by i syd rummer store oplevelser både visuelt, naturmæssigt og rekreativt. Den visuelle oplevelse knytter sig til de store, oprindelige skove med oprindelige skovbryn omgivet af stendiger. Mod vest grænser skoven flere steder helt ud til kysten, hvilken giver en unik skovoplevelse og mange steder opleves de tilbagetrukne klinte fra stenalderhavets tid inde i skoven. Skoven byder oplevelsesmæssigt på partier med meget gamle træer, og områder, der har været uberørt i over 100 år.

Skovområdet Slotshegnet ligger i tilknytning til selve Jægerspris Slot. I skovområdet Færgelunden ligger skoven helt ud til den aktive kystkline, og skoven indeholder et stejlt og kuperet terræn med mange fortidsminder.

Landmark: **Jægerspris Slot**

Slotsbygning med tilhørende gårdsplads, anlæg, driftsbygninger, park, alléer mv. fremstår som en kulturhistorisk helhed, hvor slot med tilhørende kulturhistorisk rekreativ område kan opleves. Jægerspris Slot fremstår med sine tårne og spir som et lokalt landmark.

V2 Overdrevsområder og Louisesund

Den åbne landbrugsflade vidner fortsat om slottets indflydelse med store markflader, stendiger og de karaktergivende forpagtergårde. Det afvandede område ved Louisesund byder især på geologisk oplevelsesrige områder i kraft af den lave, plane flade, der brydes af små, stejle holme, der drives ekstensivt. Holmene har tidligere været øer i stenalderhavets sund. Desuden knytter der sig store oplevelser til kontrasten mellem det transparente, bevoksede militærområde og det åbne landbrug med vide udsigter ved krydset mellem Kulhusvej og Nygaardsvej.

De arealer, der anvendes til øvelsesområde for militæret, rummer visuelle oplevelser i kraft af den unikke karakter med store, sammenhængende naturområder, primært overdrev, hvor naturen har fået lov til at 'passe sig selv'.

Enkeltelement: **Louiseholm**

Forpagtergården Louiseholm ligger ved skovbrynet mod nordøst. Louiseholm blev opført af Frederik VII til Grevinde Danner og er beliggende på en holme (Lygteholm) i det tidligere sund. Området vurderes at besidde visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af den historiske gård med fin hovedbygning og placeringen ved holmen.

V3 Kystforland Øst: strandeng og fiskerlejer

Langs områdets østlige kyst opleves et strandengslandskab på marint forland, mange steder direkte afgrænset af skovbryn, hvilket skaber unikke, skovafgrænsede landskabsrum ud til Roskilde Fjord. Desuden findes det kystnære, opdyrkede og ekstensivt drevne område ved Vænget og Neder Dråby, hvor kysten bugter sig, hvilket giver sig tilbage til landskabet. Her er desuden udsyn over vandet og til de små holme i fjorden: Ammesholm og Øksneholm. Området vurderes i kraft af de lange kig, skovbrynene og de værdifulde naturoplevelser at besidde visuelle oplevelsesmuligheder.

Enkeltelement: **Dyrnæs Teglværk**

Teglværket ligger som et lille, kulturhistorisk spor i skove, der sammen med den gamle mole vidner områdets tidligere funktion.

Udsigt: **Kignæsbakken**

Fra det høje punkt på Kignæsbakken er der storslået udsigt nordpå til Vænget og skovbrynet næsten hele

vejen op langs Roskilde Fjord, samt til modstående kyst.

Udsigt fra Kignæsbakken langs Roskilde Fjord mod Vænget og det sammenhængende skovbryn langs kysten.

V4 Kystforlandet Vest: kystskrænter og smal strand

Kystforlandet langs Horns Herreds nordligste del samt langs den vestlige kyst er præget af aktive og fossile kystskrænter og strand. Sandfygninger i 1700-tallet har dannet klitarealer ved Isefjorden. De visuelle oplevelser knytter sig til de vide udsyn fra kysten og fra klinerne over vandet samt langs stranden.

Udsigt: Fra Kulhuse Havn

Fra havnen er der vidde udsigter til den aktive klint Karlsminde Klint på modsatte kyst i Halsnæs Kommune. Desuden er der udsigt langs Horns Herreds østlige og vestlige kyst. Her fremstår kysten, på trods af det store sommerhusområde bagved, bevokset og friholdt for bebyggelse. Kun enkelte flagstænger røber sommerhusområdets tilstedeværelse.

Enkeltelement: Englænderskansen

I Kulhuses havneområde ligger Englænderskansen, der blev anlagt i 1808 som den ene del af et forsvarsværk til beskyttelse af de vitale krudt- og kanonfabrikker i Frederiksværk.

V5 Skåningegårde/Bavnehøj

I et mindre område omkring gårdene Skåningegårde opleves en bølgende landbrugsflade omgivet af sommerhusområder og skov, med høj koncentration af gravhøje, især på de kystnære skræntarealer. I området er der mange græssende heste, køer og får, og den ekstensive drift fremhæver flere steder højenes tilstedeværelse. Området vurderes i kraft af de mange gravhøje at besidde visuelle oplevelsesmuligheder.

Gamle allétræer og landbrugsflade med gravhøje i området omkring Skåningegårde.

V6 Jægerspris Mølle (landmark)

Der knytter sig visuelle oplevelser til møllen i kraft af dens synlighed fra flere positioner i Jægerspris området og den kulturhistoriske tilknytning til slottet, som møllen vidner om.

V7 Karolinehøj (udsigt)

Fra Karolinehøj er der udsigt mod nordøst til Jægerspris Mølle og til Roskilde Fjord, mod nord til Jægerspris slot, mod vest til kysten og over Isefjorden og mod sydvest over LKO 2, Jægerspris Bugt og helt til Kyndbyværket. De storslåede udsigter vurderes at besidde visuelle oplevelsesmuligheder.

Udsigt fra Karolinehøj på tværs af Jægerspris Bugt til Kyndbyværket.

V8 Julianehøj (enkeltelement)

Julianehøj vurderes at besidde visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af dens rolle som monument og dens visuelle samspil med og kulturhistoriske tilknytning til slottet.

V9 Forpagtergården Jægerspris Hovedgård (enkeltelement)

Forpagtergården ligger tæt på slottet omgivet af beplantning. Gården er et oplevelsesrigt enkeltelement i kraft af de historiske bygninger, der vidner om slottets vidtrækkende magt.

V10 Forpagtergården Christiansminde (enkeltelement)

Der knytter sig visuelle oplevelsesmuligheder til forpagtergården Christiansminde, der er betinget af dens isolerede placering i det åbne, vidtstrakte landskab samt dens kulturhistoriske tilknytning til slottet. Forpagtergården vidner således om slottets vidtrækkende magt. Gården er omgivet af beplantning og er derfor ikke synlig fra den nordlige del af landskabskarakterområdet. Gården er til gengæld synlig fra udsigtspunktet Karolinehøj.

V11 Skoven Kirke (enkeltelement)

Skoven kirke fra slutningen af 1800-tallet fremstår som et oplevelsesrigt enkeltelement i tilknytning til Nordskovens skovbryn. Skoven Kirke er ikke et landmark i landskabet, men et lokalt enkeltelement. Kirken er oplevelsesrig i kraft af de fine kvaliteter i både kirkens arkitektur samt dens placering lige ved skovbrynet.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God

Den kystnære, østlige del af karakterområdet vurderes at besidde en god tilstand.

Intaktheden i forhold til oprindelsen fremstår som god, idet de lange skovbryn er intakte, udbredelsen af strandengene er oprindelige og at området næsten ikke er berørt af moderne udvikling.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er middel til god med strandenge, der vedligeholdes gennem afgræsning.

Området er upåvirket af tekniske anlæg.

T2 Middel

Størstedelen af karakterområdet vurderes at besidde en middel tilstand.

I forhold til oprindelsen fremstår de karaktergivende elementer som forholdsvis intakte. Stendigerne er forholdsvis intakte, dog med gennembrud flere steder. Jægerspris slot og parkanlæg, forpagtergårdene og skov er intakte.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er flere steder god, eksempelvis omkring selve slottet og Julianehøj. Dog er flere karaktergivende elementer, især de oprindelige stendiger, i forfald på grund af tilgroning og brud. Området omkring det militære skydeterræn følger en naturplejeplan og vurderes af besidde en god vedligeholdelsesmæssig tilstand hvad angår naturkvalitet.

Hele området er forholdsvis upåvirket af tekniske anlæg.

T3 God

Skydeterrænet vurderes at besidde en god tilstand.

I forhold til skydeterrænets oprindelse fremstår de karaktergivende elementer i form af overdrev, krat, skov, eng- og moseområder som forholdsvis intakte i landskabet.

Området omkring de militære skydeterræn følger en naturplejeplan og vurderes af besidde en god vedligeholdelsesmæssig tilstand hvad angår naturkvalitet.

Området er lokalt påvirket af tekniske anlæg i form af militære anlæg, skydebaner mv.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse
2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand
3. Landskabskarakterens upåvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Hele karakterområdet fremstår som et meget stort, uforstyrret område med oprindelige træk. Karakterområdet er sårbart over for ændringer, der vil forringe oplevelsen af det store, uforstyrrede landskab, såsom placering af bygninger og anlæg, der ikke passer til den store skala. Til gengæld medfører den store skala også en robusthed i landskabskarakteren, der vil kunne rumme enkle ændringer, der er tilpasset den store skala. Området kan således godt rumme store, enkle tekniske anlæg såsom vindmøller. Her bør det i højere grad overvejes hvilken rolle dette unikke landskab skal spille for Frederikssund Kommune.

Landskabskarakteren i øvrigt er sårbar over for ophør af landbrugsdriften.

Særligt sårbare delområder

S1 Særligt karakteristisk område

En stor del af området er vurderet som værende særligt karakteristisk og derfor også særligt sårbart. Området fremstår som et meget stort, uforstyrret område med oprindelige træk. Karakterområdet er sårbart over for ændringer, der vil forringe oplevelsen af det store, uforstyrrede landskab, såsom placering af tekniske anlæg og ny bebyggelse, der ikke passer til den store skala. Til gengæld medfører den store skala også en robusthed i landskabskarakteren, der vil kunne rumme enkle ændringer, der er tilpasset den store skala.

Selve Jægerspris Slot er en turistattraktion og er sammen med tre andre af slots-anlæggets bygninger, herunder Fasangården, udpeget som en fredet bygning. Dette vil derfor medvirke til, at der vil derfor være incitament for vedligehold og pleje af området omkring slottet. Slottet ligger i forlængelse af Jægerspris by, og er derfor sårbart i tilfælde af byudvikling.

De store skovområder er omfattet af en beskyttelse som EF Fuglebeskyttelsesområde, der sikrer disse skove mod større ændringer.

Flere af de karaktergivende elementer længere nordpå, især stendigerne, er i dag karakteriseret ved dårlig vedligehold og er sårbare over for forfald og udviskning af landskabskarakteren. Landskabskarakteren i øvrigt er sårbar over for ophør af landbrugsdriften.

Enkeltelement: **Julianehøj**

Julianehøj er sårbar over for ændringer, der vil blokere indsigten til højen eller virke dominerende i nærom-

rådet omkring højen.

Enkeltelement: Forpagtergården Jægerspris Hovedgård

Forpagtergården er sårbar over for tiltag der vil ændre den oprindelige bebyggelsesstruktur ved gården. Da gården primært er synlig fra Kulhusvej samt fra syd, er det primært fra denne vinkel, at gården er sårbar.

Enkeltelement: Forpagtergården Christiansminde

Forpagtergården Christiansminde er sårbar over for tiltag, der kan sløre gårdanlæggets rolle i landskabet.

Eksempelvis vil det være sårbart over for placering af enkeltliggende gårde på markfladerne omkring Christiansminde.

S2 Skydeterræn

Militærets skydeterræn rummer store, unikke, naturområder og er vurderet som værende sårbart. Området har netop fået lov til at opstå i kraft af områdets anvendelse som øvelsesområde og ekstensive drift, og militæranvendelsen er således med til at opretholde delområdets karakter. Skulle de militære øvelser på et tidspunkt ophøre vil området være sårbart overfor ændringer såfremt det "frigives" til nye anvendelser, fx dyrkning, der vil udviske den unikke karakter. Dog er store dele af området beskyttet af gennem naturbeskyttelsesloven (§3, Natura 2000), hvorfor naturinteresserne er varetaget.

S3 Kystlandskab Øst

Kystlandskabet vurderes at være særligt sårbart, da ændringer her kan påvirke oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og landskabet på modstående kyster. Kysten er sårbar over for ændringer, der kan sløre områdets åbne karakter og visuelle sammenhæng på tværs af fjorden. Kyststrækningen fra Vænget og op til Kulhuse er omfattet af en fredning, der sikrer dette kystlandskab mod ændringer. Især området mellem Vænget og Neder Dråby/Jægerspris er således sårbart over for ændringer, eksempelvis byudvikling.

Udsigt: fra Kignæsbakken

De vide udsigter fra Kignæsbakken er sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af udsigtsforholdene. Kignæsbakken er desuden sårbar over for tiltag, der på negativ vis ændrer bybilledet fra nord og øst (fra vandet), eksempelvis stort og markant byggeri, tekniske anlæg mv.

S4 Kystlandskab Vest

Kystlandskabet vurderes at være særligt sårbart, da ændringer her kan påvirke oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og landskabet på modstående kyster. Kysten er sårbar over for ændringer, der kan sløre områdets åbne karakter og visuelle sammenhæng på tværs af fjorden.

Strandbeskyttelseslinjen sikrer, at kystklinerne fortsat kan opleves samt at sommerhusbebyggelsen er tilbage trukket fra kysten. Et areal i den nordlige del af Kulhuse er omfattet af en fredning, der beskytter Englænderskansen og de kystnære overdrevsområder.

S5 Skåningegårde

Området omkring Skåningegårde er særligt sårbart på grund af de særlige oplevelser i kraft af de mange gravhøje og kontrasten mellem det bakkede landbrug og de omgivende sommerhusområder. Området er sårbart over for ændringer, der vil sløre muligheden for at opleve de mange gravhøje og er desuden sårbart over for udvidelse eller udbygning med yderligere sommerhusgrunde.

S6 Jægerspris Mølle (landmark)

Jægerspris mølle som landmark er sårbar over for ændringer, der begrænser eller forringer ind- og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

S7 Karolinehøj (udsigt)

Udsigten fra Karolinehøj er sårbar over for ændringer, der begrænser eller forringer udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende. Især er udsigten sårbar over for tiltag, der vil afskærme udsigten til især slottet.

Området er omfattet af en lokalplan, der åbner mulighed for boligudbygninger på arealet lige nord for Karolinehøj. I lokalplanen er der taget hensyn til de vigtige sigtelinjer, herunder til slottet, og det vurderes, at områdets sårbarhed således varetages i lokalplanlægningen.

S11 Skoven Kirke (enkeltelement)

Skoven Kirke er sårbar over for ændringer, der kan udviske de lokale kvaliteter i kirkens placering lige ved skovbrynet.

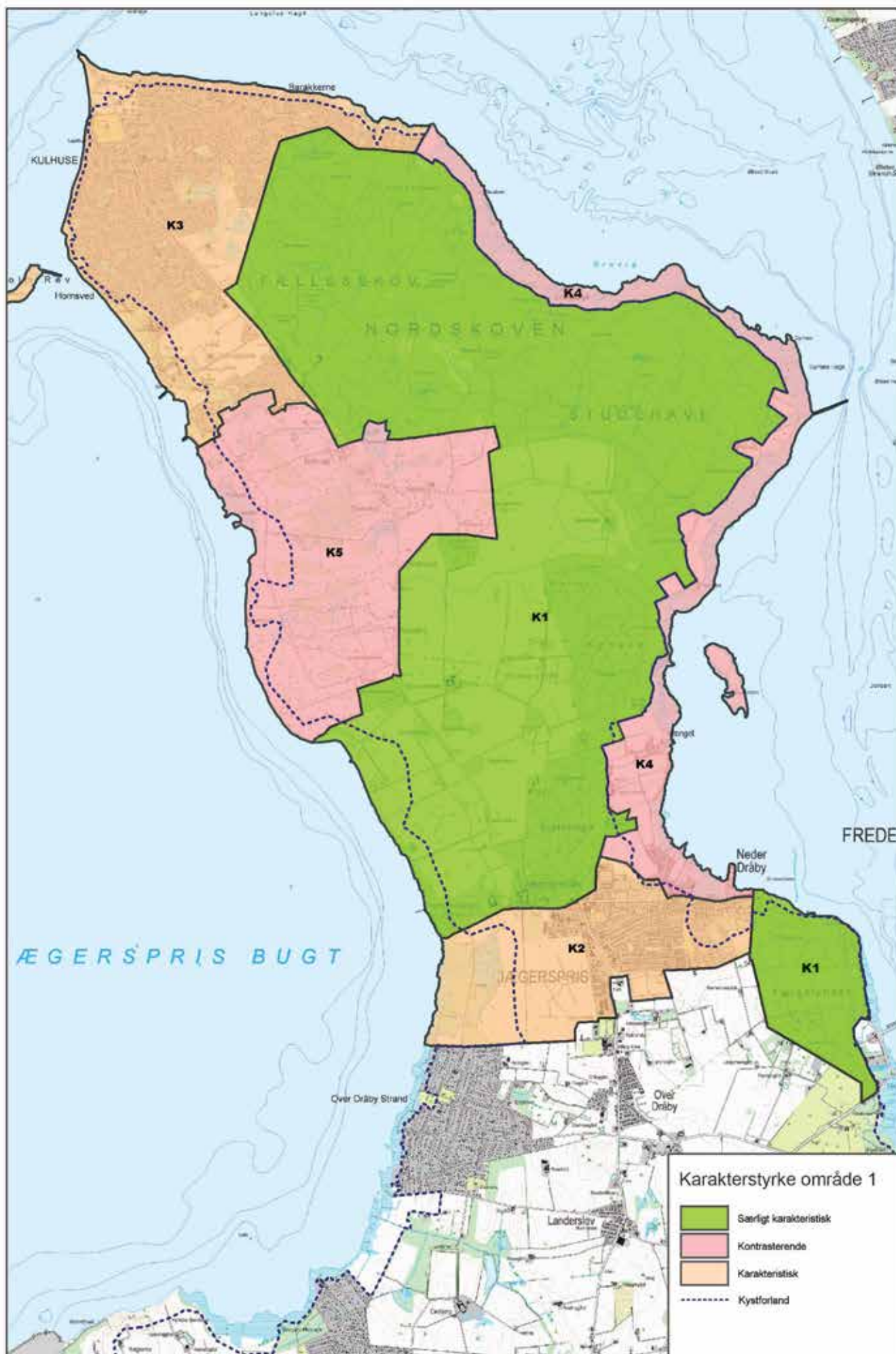
Vurdering af sårbarhed

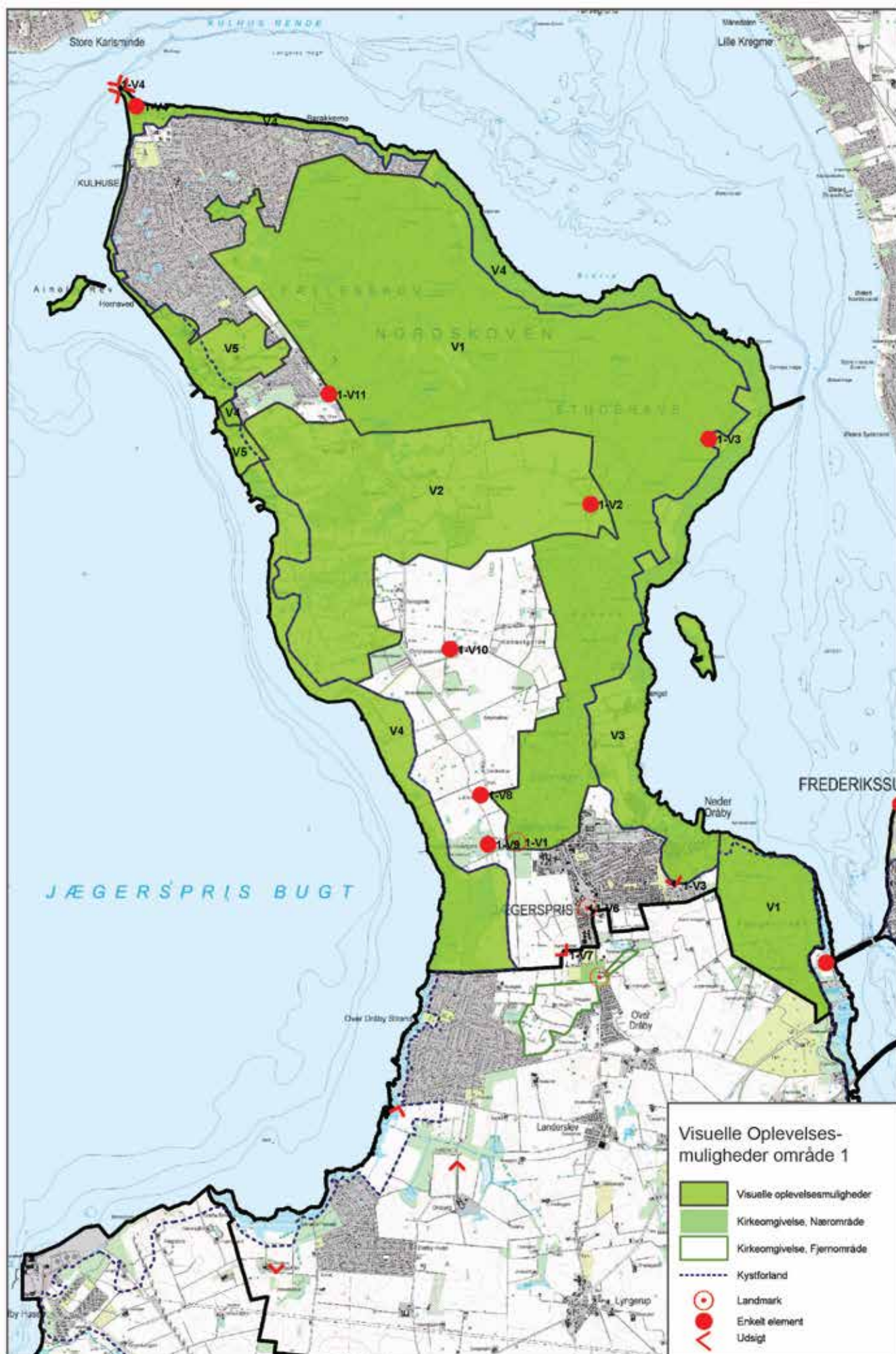
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

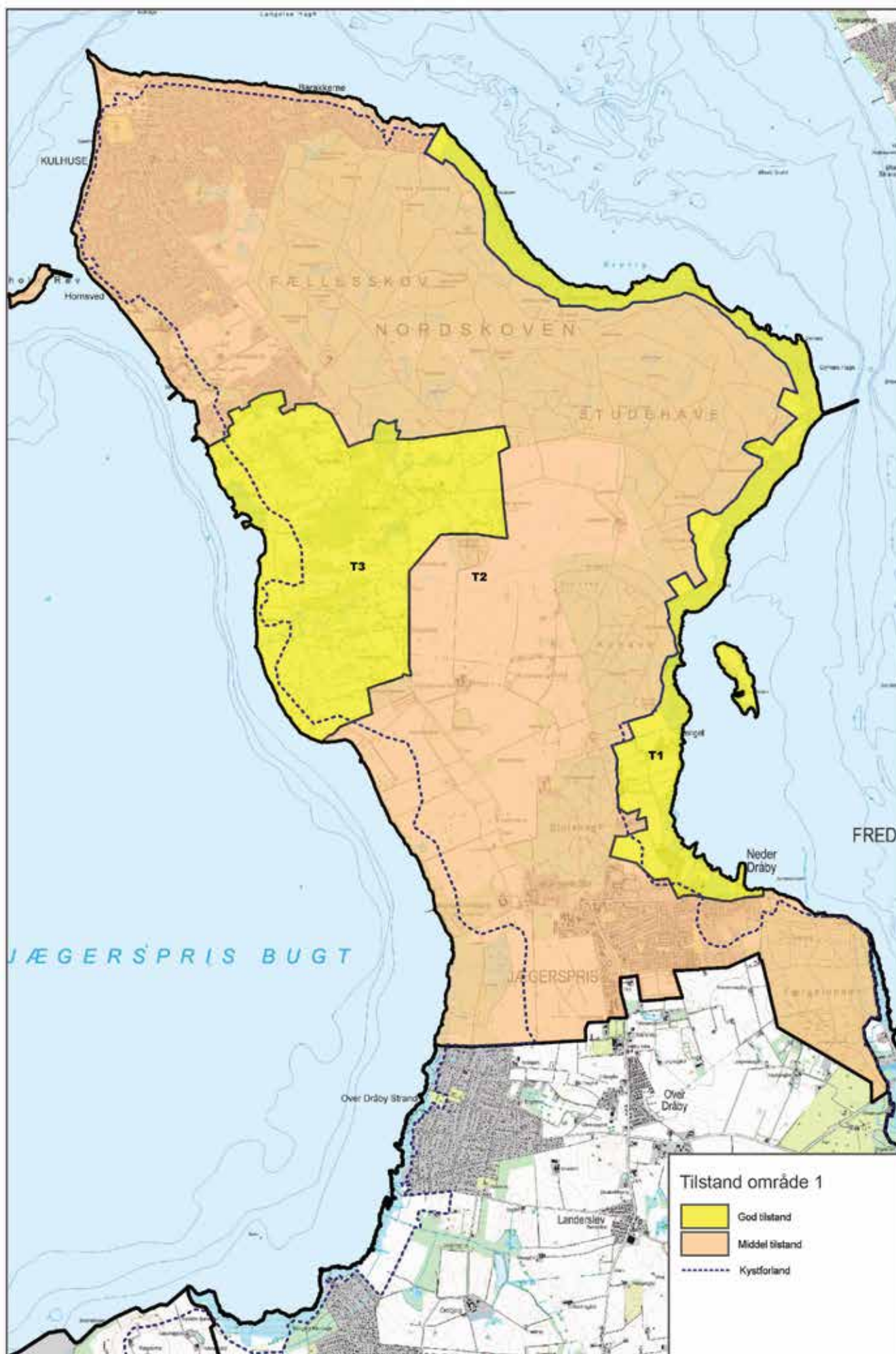
*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

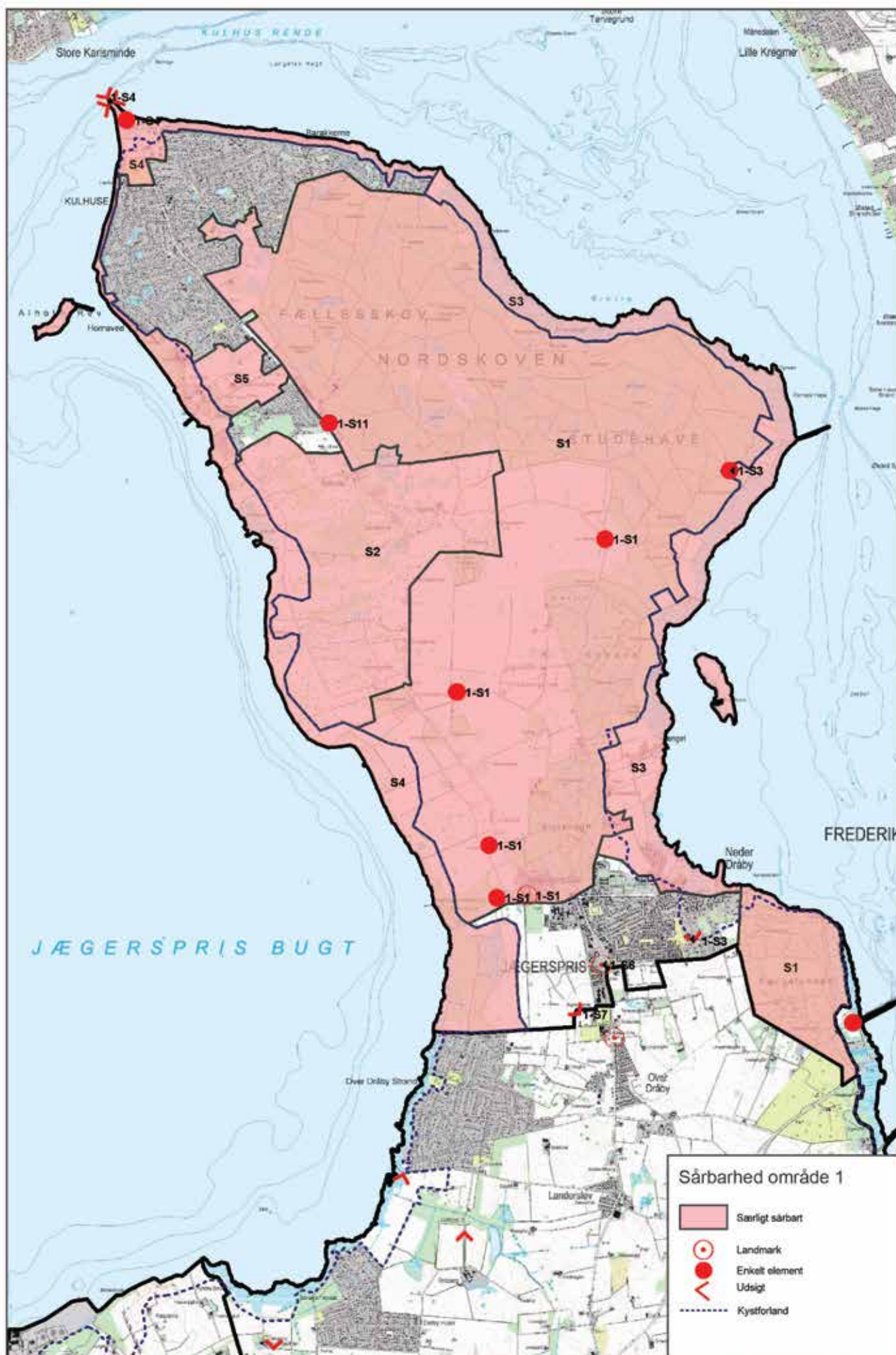
*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Område 2 - Horns Herred Bundmoræneflade Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Landskabskarakterområdet Horns Herred Bundmoræneflade er karakteriseret ved et letbølget terræn. Byerne ligger på de højere liggende partier i landskabet, men putter sig i forhold til toppunkterne i terrænet. Placering af byerne afspejler kulturhistorien i de gamle ejerlav, med bosættelser/landsbyer på de højtliggende tørre partier i landskabet, men tæt på engen og adgangen til vand i åløb, moser og strandengsområder. Området fremstår med små skovpartier og mindre krat, en del nyere hegn samt med beplantning omkring de fritliggende, udflyttede gårde.

Området er intensivt drevet, men også præget af en del afgræsning, særligt med hestehold.

Bebyggelsesmønsteret er karakteriseret ved stjerneudskiftede landsbyer og enkeltliggende blokudskiftede udflyttergårde, der ligger placeret ude på marken, samt enkelte husmandsbebyggelser.

I den nordlige del af karakterområdet ligger en del nyere spredt bymæssig bebyggelse i området omkring Over Dråby, samt to større sommerhusområder. I den sydlige del af området ligger Skibby, der er synlig i landskabet i kraft af en overvejende bymæssig byrand.

De karaktergivende landskabselementer i form af middel til store markfelter, landsbyer og mellemstore gårde, små skove og spredt kratbevoksning, samt et højtliggende letbølget terræn med lange kig, dog vekslen til mindre lukkede rum, skaber et transparent til åbent landskab af middel til stor skala. Områdets mange forskellige landskabselementer i form af højt beliggende byer omgivet af lavere liggende krat- og vådområder, stjerneudskiftede landsbyer med blokudskiftede gårde, spredt byudvikling, samt forskellig arealanvendelse skaber et meget sammensat landskab med svag til middel struktur.

Over Dråby, Gerlev og Skuldelev Kirker er landmarks i området.

Den nordlige del af området er i nogen grad forstyrret af tekniske anlæg i form af højspændingsledninger, vindmøller og den store hovedvej gennem området samt af to mindre råstofgraveområder. Biltrafik og vindmøller påvirker i nogen grad med visuel uro og støj.

Skorstene fra kraftvarmeverkerne i Skuldelev og ved Hyldestedvejen er pejlemærker i området.

Karakterområdet indeholder flere kontrasterende delområder, dvs. hvor karakteren er anderledes end i det øvrige karakterområde. De kontrasterende delområder er; et område omkring Orebjerg Hovedgård, samt to mindre råstofgraveområder mellem Landerslev og Lyngstrup.

Markflader syd for Jægerspris. Fritliggende gårde med beplantning omkring og forskellige hegn og småkrat. Lange kig og Færgelunden der danner markant rumafgræsning mod karakterområdet.

Fritliggende gård ved hovedvejen nord for Lyngerup. Lange kig i et åbent landskab. Udsyn til vindmøller og højspændingstracé.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Karakterområdet ligger i Horns Herred og afgrænses af følgende karakterområder; mod nord af Jægerspris Slotslandskab, hvor Jægerspris by, Færgelunden og de sydligste jorde til Jægerspris Slot danner grænsen. Slotslandskabets karakter er anderledes i kraft af sine meget store åbne markflader og store områder med skov. Mod øst afgrænses området af Selsø Strandengslandskab, hvor landskabet fremstår med flade lavtliggende arealer med marint forland, hvor dødislandskabet omkring Selsø Slot rejser sig som en ø i det marine forland, og hvor de lange sammenhængende strandengsarealer op langs kysten til Roskilde Fjord danner grænsen til karakterområdet. Mod syd og vest afgrænses området af Svanholm Dødislandskab, hvor karakterområdets store åbne flader møder det mere kuperede småbakkede dødislandskab omkring Svanholm og nord for Kyndby. Endelige afgrænses området mod syd af Hønsepilsgrøften og kommunegrænsen til Lejre Kommune, hvor landskabet skifter til herregårdslandskab og mod vest af kysten ved Jægerspris Bugt i Isefjorden.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode: Agdb (Cgeb, Mcaa)

jf. kort med naturgeografiske regioner:

Moræne – moræneler – småbakket – mere komplekst

(Randmoræne – moræneler – storbakket – mere komplekst)

(Marint forland – marint sand og ler – flade/plateau – mindre komplekst)

Geologi/dannelse: Området er et morænelandskab med flere smeltevands/ådale der har en overordnet retning NV-SØ. I Skibbyområdet har landskabet dødis karakter med en del afløbsløse lavninger og berører her den store tunneldal der mod vest udgør kommunegrænsen. I dødisområdet finder vi også en mindre ås, Skibby ås der er delvist bortgravet. I områdets NV-lige del udgøres kysten af et marint forland. Marint forland finder vi også i dødislavningen der løber fra Selsø Sø op mellem Skuldelev og Onsved (Ventegrøften/Stokkebrorende).

Jordtype: Morænelandskabet er domineret af moræneler på de højere dele og med smeltenvandssand og grus i dalene. Det marine forland mod Isefjord er opbygget af marint sand og grus men det i området nord for Selsø sø er domineret af marine gytjer overlejret af recente ferskvandsler og tørveforekomster.

Terrænform: Letbølget landskab med et flat marint forland mod Isefjord

Kyst: Isefjord er lavvandet og trods kysten er meget eksponeret er kysten mod Isefjord er en tilgroningskyst domineret af strandenge.

Vandelemer: Der er mange mindre vandløb i området med Hønepilsgrøften, Mademose Å, Orebjerggrøften som de største. Hele området langs Onsved-Stokkebro Rende er et meget stort lavbundsareal.

Farvandsområde: Området støder op til Jægerspris Bugt og der er en kystparallel materialetransport fra nord og vest der ender ud for Dalby Huse Strand. Dette giver en tilgroningskyst med et meget bredt lavvandet område der vokser i kraft af nedbrydningen af de nord og vest for liggende kyster.

Strandbredden: Strandbredden er langs hele kysten strandenge som det er typisk for tilgroningskyster med en meget smal sandstrand.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Områdets bevoksningsstruktur er karakteriseret ved en del små skovpartier og kratbevoksninger ved lavtliggende vådområder og åløb, samt at der er beplantning omkring de fritliggende gårde. Området rummer del nyere hegn, der bruges som læhegn eller vildtremiser. Ligeledes er der afskærmende beplantning langs hovedvejen.

Græsklædte jorddiger markerer mange steder den oprindelige udskiftningsstruktur.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen er overvejende karakteriseret ved intensivt dyrkede marker i middelstørrelse markfelter, men en del steder er der også afgræsning, overvejende i form af hestehold.

I yderkanten af de gamle ejerlav, på de lavtliggende arealer, er en del små områder med vandhuller, moser og strandenge, som nogle steder er uopdyrkede og fremstår med kratbevoksning.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret er karakteriseret ved stjerneudskiftede landsbyer og enkeltliggende blokudskiftede udflyttergårde, der ligger placeret ude på marken, samt enkelte husmandsbebyggelser. Gårdene er af middelstor størrelse og ofte omgivet af beplantning.

De oprindelige landsbyer er placeret højt i terrænet, dog så landsbyerne putter sig i forhold til terrænets toppunkter. Fra landsbyerne falder terrænet i de gamle ejerlav ned mod åløb, moser og strandengsområder. Der er tydeligt samspil mellem naturgeografien og kulturgeografien i den måde landsbyerne er placeret, og hvordan man dyrkede markfladerne, der stødte til de enkelte landsbyer.

Landsbyerne; Over Dråby Landsby er en polygonal forteby, mens Landerslev, Tørslev og Manderup er uregelmæssige vejfortebyer.

Særligt i den nordlige del af området påvirkes landskabskarakteren af nyere og spredt byudvikling. Parcelhusbebyggelse ved Over Dråby, erhvervsudbygning ved Hyldestedvejen og generel udbygning af Lyngerup, Gerlev og Skuldelev syd er synlige byfronter mod landskabet.

I den nordlige del ligger ligeledes to sommerhusområder ved Over Dråby Strand og Dalby Huse. Sommerhusområderne har en grøn byrand mod landskabet.

I den sydlige del af karakterområdet ligger Skibby. Byen påvirker det omkringliggende landskab i form af en overvejende bymæssige byrand og indkig til erhvervsbebyggelse i den nordlige del af byen. Fra syd er Skibby delvist gemt i beplantning i oplevelsen set fra Skibby Mark.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

helheder og enkeltelementer

Udskiftningen af landsbyerne har sat et kulturhistorisk præg på landskabet i kraft af de lodstrukturer og bebyggelsesmæssige strukturer der blev skabt. Særligt ved Tørslev og Skuldelev er digestrukturen fra stjerne-

udskiftningen, med græsklædte diger, fortsat tydelig i landskabet.

I området er der flere kirker der præger landskabet og fungerer som pejlemærker i landskabet; Over Dråby Kirke, Gerlev Kirke, Skuldelev Kirke

Enkelte steder opleves spor af den Midtsjællandske Jernbane der blev nedlagt i 1936. Voldanlæg er flere steder synlige i landskabet og ved det gamle skalleværk nordøst for Gerlev er der gravet et tydeligt skår i landskabet.

Tv: Vejen til skalleværket er placeret, hvor den gamle jernbane skar sig ind i landskabet

Th: Jordvold ved Lyngerup – spor fra den gamle jernbane.

Det nedlagte skalleværk nordøst for Gerlev ligger fortsat som et kulturhistorisk spor i området. De industrielle bygninger putter sig i landskabet skærmet med beplantning og delvist gravet ned i terræn, men skorstenen markerer værket i det omkringliggende landskab.

De industrielle bygninger ved det gamle skalleværk ved Gerlev

Det gamle andelsmejeri i Lyngerup er ligeledes et markant element, der med sin skorsten er pejlemærke ved Lyngerup.

Lyngerup Mejeri ligger som kendemærke og skorstenen kan ses langt omkring i det åbne landskab.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer et større vejanlæg i form af statsvejen – rute 53 fra Frederikssund mod Tølløse/ Holbæk.

I det nordlige område er der placeret enkeltstående vindmøller fem forskellige steder. Pga. områdets karakter med kig over store afstande er vindmøllerne synlige på store afstande.

Skorstenene fra kraftvarmeværkerne ved Hyldestedvejen og i Skuldelev er pejlemærker i landskabet.

Området rummer en linieføring med højspændingsledninger – øst vest gående fra Kyndbyværket, syd om Lyngerup over Skuldelev Strand.

I forbindelse med Energinets forskønnelsesprojekt for Roskilde Fjord er der planer om nedtagning af højspændingsmaster og –ledninger ved kabellægning i en strækning på 8 km. Arbejdet kan stå færdigt i 2015.

En evt. kommende Fjordforbindelse vil, med en sydlig løsning, få stor indflydelse på landskabet fra Tørslev Hage syd om Tørslev og Lyngerup frem til den tilsluttes rute 53.

Linieføring for højspændingsledninger syd for Lyngerup. Området er præget af tekniske anlæg med højspændingsmaster, vindmøller og transformerstation.

Strækning, hvor masterne fjernes (Kilde: energinet.dk)

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har sin oprindelse i Udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet. Landsbyerne i området er udskiftet i perioden ca. 1781-1801.

Før udskiftningen var en eller flere landsbyer fælles om at dyrke jorderne omkring landsbyen. Dette dyrkningsfællesskab fandt man nødvendigt at opløse for at øge produktiviteten. Udskiftningen indebar en total nyfordeling af jorden, hvor det optimale var, at al jorden skulle være samlet så tæt på driftsenheden som muligt, mange steder medførte det en udflytning af gårdene fra landsbyen.

Tidsdybden i området er udskiftningslandskabet.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter markeret med græsbevoksede jorddiger, kratbevoksninger og småskove og gårde er overvejende middel, og markfelterne er middel til store i skala.

Rumlig afgrænsning

Den rummelige afgrænsning opfattes som transparent til åben. De store vider med lange dog vekslende til mindre lukkede rum, gør at området samlet opfattes som transparent til åbent.

Bevoksningen består af mange småkrat, der ofte ligger på de lave steder i terrænet, og således er det muligt at se langt henover krat og tilvoksede vådområder.

Kompleksitet

Landskabet fremstår meget sammensat. Området er præget af mange arealanvendelser, bymæssige bebyggelser placeret i landskabet, tekniske anlæg, forskellige beplantningsstrukturer.

Struktur

Området er præget af blandet bebyggelsesstruktur, hvor nyere bebyggelse, særligt i den nordlige del af området, har påvirket det oprindelige landskab. Bevoksningsstrukturen er spredt og rodet og fremstår mangearteret. Området fremstår med svag struktur i områdets nordlige del ned til Lyngerup og med svag til middel

struktur i den vestlige og sydlige del.

Visuel uro og støj

Områdets karakter med store flader og lange kig gør at vindmøller og trafik på hovedvejen er synlig over større afstande. Området fremstår middel roligt, men er nogle steder præget af bevægelse i form af biler og vindmøller.

Området fremstår afdæmpet og er kun i nogen grad præget af trafikstøj fra hovedvejen.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgrænsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

Mod nordøst relaterer området sig til det omkringliggende landskab med visuel kontakt til Færgelunden. Karakterområdegrænsen ligger i skovbrynet, som derved fremstår markant tydeligt på dette sted, med høje gamle skovbryn med markante stengærder. Mod syd med visuel kontakt til Krogstrup Kirke og Julianehøj Skov ved Svanholm. Begge disse skovbryn er synlige og markante mange steder i området.

Ved Manderup er der en særlig visuel kontakt til området omkring Selsø sø med Selsø Kirke som markant landmark. Flere steder i den sydlige del er der kig til Roskilde Domkirke.

Skovbrynet ved Færgelunden danner markant afgrænsning og rummelig markering.

Kig fra Manderup over Selsø sø til Selsø Kirke og til Roskilde Domkirke

Flere steder omkring Lyngerup, der ligger højt i terrænet, er der kig til Frederikssund by. Ved strandengene mod vest er der visuel kontakt langs kysten til det nordlige Horns Herred og til Kyndbyværket.

Strandeng ved Dalby Huse med visuel relation til Kyndbyværket

Syd for Skuldelev er området præget af den markante visuelle relation til Skuldelev Ås, der ligger som en rummelig afgrænsning umiddelbar på den anden siden af karakterområdegrænsen i naboområdet.

Skuldelev Ås ligger som en markant rummelig afgrænsning i naboområdet.

KYSTFORLAND

Afgrænsning

Kystforlandet afgrænses som en relativ smal stribe langs kysten ved Jægerspris Bugt. Ved Orebjerg og syd for Storgård Plantage breder kystforlandet sig lidt længere ind i landet. Området er overvejende præget af strandengsarealer. Umiddelbar øst for Kyndbyværket og Røglerne ligger Kyndby Bakke, der er en fossil kystklint.

Visuelle forhold

Ved strandengene mod vest er der visuel kontakt langs kysten til det nordlige Horns Herred og til Kyndbyværket.

Mod syd ved Skibby Mark består kystforlandet overvejende af dyrkede markflader afgrænset mod kysten af skov og kratbevoksning.

Fra strandengene og de kystnære arealer i den vestlige del af området er der visuel kontakt til Odsherred og Hundested.

Strandeng ved Over Dråby Strand. Skovbeplantning omkring Orebjerg danner markant grænse mod Strandengslandsabet.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K6 Orebjerg Hovedgårdslandskab

Orebjerg Hovedgård blev oprettet som hovedgård i 1676 af den daværende ejer af Svanholm.

I ca. 1780 blev den gamle gård erstattet af en ny trefløjet hovedbygning.

Dyrkningsmønsteret omkring gården er domineret af store, regulære markfelter omkranset af skovbryn eller bevoksede hegn.

Bevoksningsstrukturen domineres af skovpartiet langs åen, samt allé-træer på adgangsvejen til gården.

Skovbrynet er markeret med stendige og skoven skaber et markant lukket rum omkring markflader og alleen på Orebjerg Allé.

Bebyggelsen består af hovedbygningen samt en del moderne driftsbygninger i anlægget omkring gården. Ved vejen står et lille markant rødt vandtårn.

Skala i dette hovedgårdslandskab fremstår middel. Den rummelige afgrænsning opleves som lukket til transparent, idet alle landskabsrum i den nordlige del er lukket ved skovbryn og længere mod syd er mere transparent med tilplantede hegn som afgrænsning af markerne. Mod syd grænser området op til sommerhusområdet ved Dalby Huse.

Kompleksiteten opleves enkel til middel, da her er relativt få karaktergivende landskabselementer.

Området opleves som havende en middel til dominerende struktur, idet alle markflader er omkranset af beplantning og gården ligger i centrum af dyrkningsfladerne.

Mod syd er der udsyn til højspændingstracéet fra Kyndbyværket samt vindmøller ved Lyngerup, men påvirkningen af tekniske anlæg vurderes at være lille.

Allé og skovbryn, samt den flotte hovedgård Orebjerg.

K7 Råstofgraveområderne mellem Landerslev og Lyngerup

Mellem Landerslev og Lyngerup ligger to mindre råstofgraveområder. De karaktergivende træk i forhold til resten af karakterområdet er helt udvisket og erstattet af et udgravet landskab, der markerer sig med jordvolde og en ændret arealanvendelse. Tidsdybden er nutidig, hvor indvindingen er påbegyndt. Områderne vurderes derfor at være kontrasterende.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift som forudsætning for opretholdelsen af det åbne landbrugsland, samt afgræsning på strandengsarealer og de lavere liggende jorder ved åløb og moseområder.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Råstofgraveområder nordvest for Onsved og nord for Lyngerup. Region Hovedstaden er i færd med at udarbejde ny råstofplan. I de områder de overvejer som mulige nye udlæg til råstofgraveområder er der forslag til område nordvest for Onsved og et andet nord for Lyngerup.

Frederikssund Kommune arbejder på vindmølleplanlægning og her kan områder i Landskabskarakterområde 2 komme i betragtning.

De statslige udmeldinger ønsker at øge arealerne med skov i Danmark. Det er således en planmæssig udfordring at forholde sig til placering af evt. nye skovrejsningsområder i karakterområdet.

Byudlæg. Omkring Skuldelev, Skibby og Jægerspris indeholder den eksisterende planlægning arealer til byudvikling.

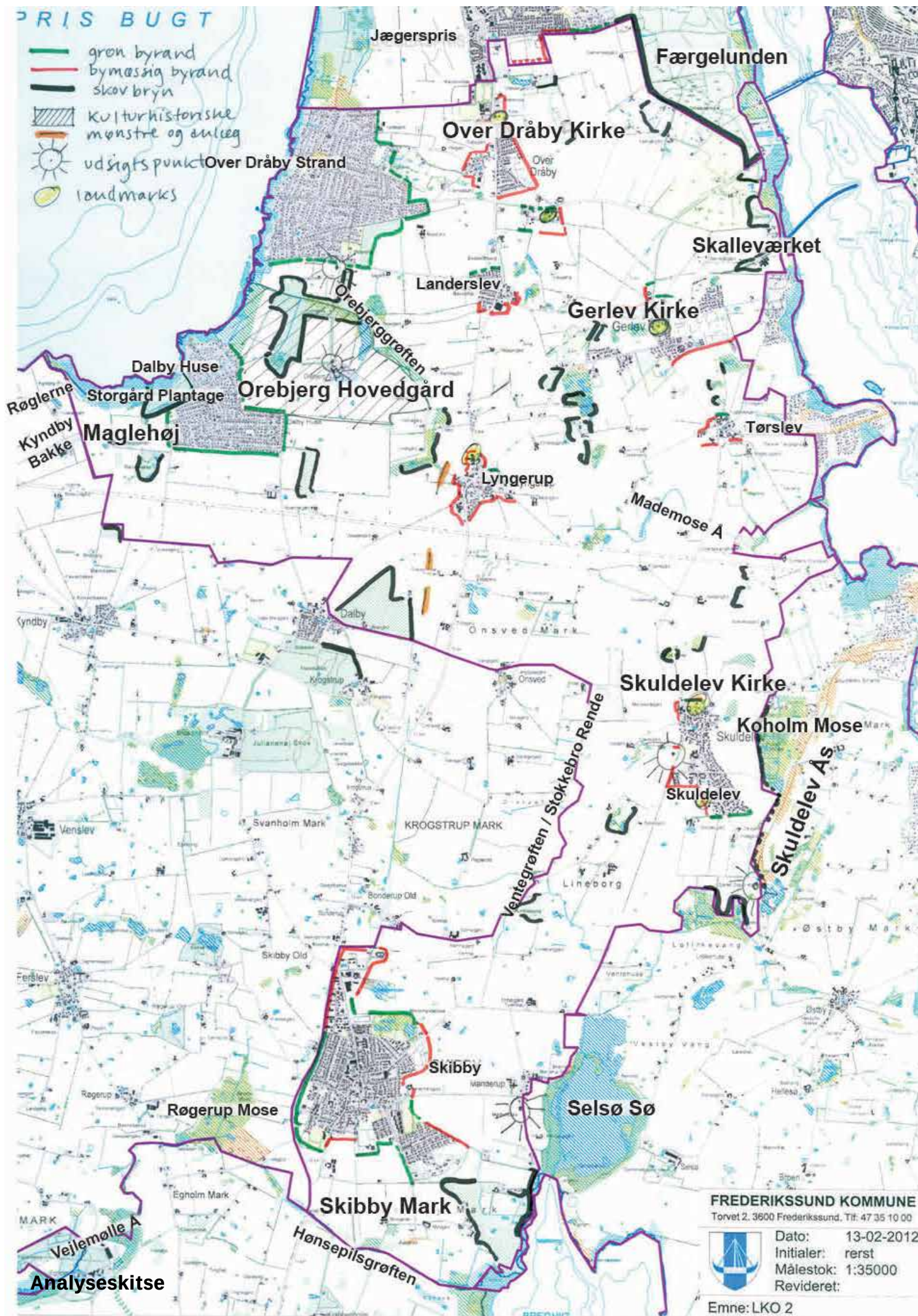
Energinet arbejder på et forskønnelsesprojekt ved Roskilde Fjord, med planer om nedtagning af højspændingsmaster og ledninger ved kabellægning på en strækning omkring og over fjorden.

En evt. kommende fjordforbindelse vil, med en sydlig løsning, få stor indflydelse på landskabet omkring især Tørslev og Lyngerup.

PRIS BUGT

- grøn byrand
- bymæssig byrand
- skovbryn
- kulturhistoriske mønstre og anlæg
- udsigtspunkt
- landmarks

FREDERIKSSUND KOMMUNE

Torvet 2, 3600 Frederikssund, Tlf: 47 35 10 00

Dato: 13-02-2012

Initialer: rerst

Målestok: 1:35000

Revideret:

Emne: LKO 2

Analyseskitse

Område 2 - Horns Herred Bundmoræneflade

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne måde undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk - ved Færgelunden

Karakterområdetets nøglekarakteristika i form af letbølget terræn med åbent agerlandskab, med højt beliggende enkeltliggende blokudskiftede gårde og husmandsbebyggelse, med en del krat og små skovpartier, og beplantning omkring de blokudskiftede gårde er især tydelig i området op mod Færgelunden.

Området afgrænses mod øst af Færgelundens markante skovbryn.

De karaktergivende landskabselementer i form af middel til store markfelter, mellemstore gårde, spredt kratbevoksning, samt et højtliggende letbølget terræn med lange kig, dog vekslende til mindre lukkede rum fremstår tydeligt i området. Udskiftningstidens lodstruktur med blokudskiftede gårde med marker markeret med græsklædte diger, gør at området opleves som oprindeligt. Idet området fortsat er under intensiv drift anses samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi at være velbevaret og tydelig. Området har lange kig og det ligger uforstyrret af byudviklingen ved Jægerspris. Området vurderes at være særligt karakteristisk.

K2 Særligt karakteristisk – ved Tørslev - Skuldelev

Karakterområdetets nøglekarakteristika i form af letbølget terræn med åbent agerlandskab, med stjerneudskiftede landsbyer og enkeltliggende blokudskiftede gårde, bevoksning med en del krat, og beplantning omkring de mellemstore blokudskiftede gårde, er især tydelig i området ved Tørslev og Skuldelev.

De stjerne- og blokudskiftede marker er oprindelige i forhold til udskiftningstidens lodstruktur, og de er tydeligt markeret med græsklædte diger. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag afspejles fortsat med byer og dyrkningsflader på det højere liggende terræn, der så falder mod å og vådområder. Samlet opleves området som oprindeligt og det vurderes derfor at være særligt karakteristisk.

K3 Karakteristisk - Størsteparten af karakterområdet

I størstedelen af karakterområdet fremstår landskabskarakteren tydelig med letbølget terræn med byerne der putter sig i det højtliggende terræn og et landskab hvor terrænet i de gamle ejerlav falder mod åløb, moser og strandengsområder. Området er intensivt drevet, dog med en del afgræsning, samspillet mellem natur- og kulturgrundlag anses således for velbevaret og tydelig. Bebyggelsesmønstret er karakteriseret ved stjerneudskiftede landsbyer med blokudflyttede gårde. Spredt kratbevoksning med beplantning omkring de mellemstore udflyttede gårde. Landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse kan fortsat erkendes, dog er karakteren lidt udvisket pga. byudbygning på landsbyerne og større byudvidelser på Gerlev, Skuldelev og Skibby. Nogle steder er markfelterne lagt sammen til større produktionsflader, hvilket har ændret den oprindelige skala og struktur. Særligt i den nordlige del og vest om Skibby er området påvirket visuelt og med og støj af tekniske anlæg i form af højspændingsmaster, vindmøller og større vejforløb. Samlet set vurderes området at være karakteristisk.

K4 Karaktersvagt – Ved Over Dråby

Området ved Over Dråby er meget præget af byudvikling. Karakterområdetets nøglekarakteristika med udskiftede landsbyer med fritliggende gårde er ikke tydelige. Den oprindelige struktur fra udskiftningen af Over Dråby og Nedre Dråby landsbyer er udvisket af byudvikling med parcelhusudstyknings, erhvervsbebyggelse, skole og idrætsarealer. Udbygningen af Jægerspris med har udvisket områdets karaktergivende elementer og kulturhistoriske oprindelse i udskiftningstiden, samt samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi. Samlet fremstår området ved Over Dråby som karaktersvagt.

K5 Karactersvagt – Lyngerup Nord

Området mellem de to områder for råstofindvinding nord for Lyngerup er præget af den udviskning af landskabet som de to graveområder har medført.

Graveområderne markerer sig i landskabet ved jordvolde omkring selve råstofgraven og påvirker derfor nærområdet visuelt. Den oprindelige udskiftningsstruktur med blokudskiftede udflyttede gårde og mindre husmandssteder fremstår udvisket og landskabet opfattes ikke som oprindeligt. Områdets karaktergivende elementer og kulturhistoriske oprindelse i udskiftningstiden, samt samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremstår udvisket.

Samlet set vurderes området at være karactersvagt.

K6 Kontrasterende - Orebjerg Hovedgårdslandskab

Orebjerg Herregårds hovedgårdslandskab er kontrasterende i forhold til nøglekarakteren i karakterområdet.

Hovedgårdslandskabets nøglekarakteristika med store markfelter, markante skovbryn, beplantede diger, hovedgårdsbygning og anlæg med driftsbygninger og markante lukkede rum fremstår tydelige i området. Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi er ligeledes tydelig, idet dette lille ejerlav består af bebyggelse på de høje partier og dyrkningsflader der hælder mod de lavereliggende våde områder med åløb og våde områder.

Beplantning, vej- og bebyggelsesstruktur er meget oprindelig i forhold til udskiftningstiden.

Dette kontrasterende område fremstår i sig selv som særligt karakteristisk.

K7 Kontrasterende – Råstofgraveområderne nord for Lyngerup

Arealanvendelse danner kontrast til det øvrige karakterområdes karakteristika. Områdets karaktergivende elementer er et udgravet landskab og med jordvolde. Tidsdybden og arealanvendelsen er markant anderledes end det øvrige område.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

- 1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
- 2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
- 3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Stedbundne

V1 Kystforland med strandenge ved Over Dråby Strand og ved Dalby Huse

Område V1 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af et langt sammenhængende strandengsområde ved sommerhusområderne ved Over Dråby Strand og Dalby Huse. Sommerhusbebyggelserne og skovbevoksningerne ved Orebjerg og ved Storgård Plantage samt Kyndby Bakke danner afgrænsning mod dette kystrum. Der er visuel kontakt til den nordlige del af Horns Herred og til Hundested samt Odsherred. Området består overvejende af strandengsarealer, der enten afgræsses, slås eller fremstår med en karakter af høj bevoksning med tagrør. Strandengens bevoksning, den fossile kystklint ved Kyndby Bakke der markerer sig markant mod kysten, samt den visuelle relation til vandet gør at området vurderes at indeholde særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Udsigt: **Langs strandengen ved Over Dråby Strand**

Langs strandengen ved Over Dråby Strand er der visuel kontakt langs kysten med klinten ved Kyndby Bakke og Kyndbyværket som visuelle fokuspunkter.

Udsigt: **fra Maglehøj ved Storgård Plantage**

Fra Maglehøj ved Storgård Plantage, er der fra et højt beliggende punkt udsigt over strandengen til fjorden. Udsigten indrammes af bevoksning med høje træer samt Storgård Plantage som væg i landskabsrummet.

V2 Orebjerg Hovedgård

Område V2 ved Orebjerg Hovedgård fra 1676 med allé og skovbeplantning udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i form af et sammenhængende hovedgårdslandskab med dertilhørende karakteristiske landskabselementer i form af store markflader, en stor og markant bygningstruktur i form af hovedgården med tilhørende driftsbygninger, og en særligt visuel rummelig oplevelse i form af et tydeligt markeret rum med gamle skovbryn på tre sider omkring markflader og alléen i hovedaksen til gården.

Udsigt: **Alléen og hovedgårdsbygningen.**

Området indeholder en særlig værdifuld udsigt i form af den visuelle sammenhæng, hvor alléen omkranser kigget til hovedbygningen.

Samlet vurderes hovedgårdslandskabet at indeholde visuelle oplevelsesmuligheder.

V3 Skovbryn og rum ved Færgelunden

Område V3 ved Færgelunden udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i form af et særligt rumforhold ved skovbrynet til Færgelunden, hvor det gamle skovbryn danner en markant rummelig afgrænsning af rummet og skoven med sit stengærde, fremstår tydeligt i rummet.

V4 Skuldelev Ås

Område V4 ved Skuldelev Ås udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i form af indkig til åsen og Koholm mose. Åsen står som et markant, geologisk interessant landskabselement, der fremtræder synligt med de åbne markflader omkring den. Landskabsfladen mellem åsen og Skuldelev by opfattes som et særligt lukket rum afgrænset af åsen på den ene side og byens kant på den anden side.

Udsigt: **Ved Skuldelev Ås**

Syd for Skuldelev er der indkig til Skuldelev Ås, der på denne strækning fremstår som en markant terræformation markeret med træbeplantning.

Indkig til Skuldelev Ås syd for Skuldelev

V5 Kystforlandet ved Skibby Mark sydøst for Skibby

Område V5 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i form af det kystnære område sydøst for Skibby, hvor der er visuel kontakt til vandet fra de højere liggende dele af Skibby Mark, og der er lange kig mod syd over Roskilde Fjord til Roskilde, med Domkirken som tydeligt vartegn.

V6 Gerlev Kirke (landmark)

Gerlev Kirke ligger som et pejlemærke/landmark i landskabet, der kan ses langt fra. Gerlev Kirke kan ses vidt omkring i karakterområdet og har også form af pejlemærke fra områderne ved Frederikssund på den modsatte side af Roskilde Fjord.

V7 Over Dråby Kirke (landmark)

Over Dråby Kirke ligger højt i landskabet over Over Dråby Landsby. Fra de høje partier i karakterområdet er der mange steder kig til kirken.

V8 Skuldelev Kirke (landmark)

Skuldelev Kirke ligger i den nordlige udkant af Skuldelev og er især synlig som vartegn i landskabet nord for men også flere steder i nabokarakterområdet mod vest, er der lange kig på tværs af det åbne landskab og indsyn til Skuldelev Kirke

Særlige udsigter

V9 Udsigt Skuldelev Vest

Fra Skuldelev er der en flot udsigt mod vest, hvor terrænet falder mod Stokkebro Å, for at stige igen i nabokarakterområdet Svanholm Dødislandskab. Den gamle ejerlavsstruktur, hvor byerne er placeret højt og ejerlavene grænser op til hinanden på de våde marginale jorder, er tydeligt læsbar i dette landskab. Der er langt kig over det åbne landskab til Julianehøj Skov og Krogstrup Kirke

Udsigt fra Skuldelev mod vest

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God tilstand - Orebjerg Hovedgårdslandskab

Området omkring Orebjerg vurderes at være i god tilstand. I forhold til områdets oprindelse er vejforløb med allé, skovbryn med stendiger og selve gården intakte og i god vedligeholdelsesmæssig tilstand. Området er relativt upåvirket af tekniske anlæg.

T2 God tilstand – Ved Færgelunden

Området ved Færgelunden vurderes at være i god tilstand. I forhold til områdets oprindelse er vejforløb og lodstruktur med blokudskiftede gårde, husmandsudstykningsrelativt intakte i forhold til oprindelsen i udskiftningstiden. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er ligeledes middel til god og området vurderes at være uforstyrret af tekniske anlæg.

T3 Middel tilstand - Størsteparten af karakterområdet (nord)

Størsteparten af karakterområdet mod nord vurderes at have middel tilstand. Landskabskarakterens intakt-hed i forhold til oprindelsen vurderes her at være middel til god, nogle steder er der sket spredt byudvikling og de oprindelige markstrukturer er delvist blevet udvisket ved at marklodder lægges sammen til større markfelter.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel til god. Enkelte vådområder og terrænformer er sprunget i krat. Pga. landskabets transparente til åbne karakter og højtliggende partier med lange kig påvirkes landskabet mange steder visuelt af højspændingsledninger, vindmøller og hovedvejen igennem området. Samlet vurderes området at have middel tilstand.

T4 Middel tilstand – karakterområdet (mod syd)

Størstedelen af karakterområdet syd for Skuldelev er vurderet at have middel tilstand.

Landskabskarakterens intakthed er middel, idet der i området omkring Skuldelev og Skibby er sket byudvikling, der har ændret landskabet i forhold til oprindelsen.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er god og områderne er forholdsvist upåvirket af tekniske anlæg. Samlet vurderes tilstanden at være middel.

T5 Dårlig tilstand - Området omkring råstofgraveområdet nord for Lyngerup

Området omkring råstofgraveområderne nord for Lyngerup vurderes at have dårlig tilstand.

Intaktheden i forhold til oprindelsen er dårlig, da området ikke længere består af markfelter og arealanvendelse og det oprindelige terræn er markant ændret. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er således dårlig. Udviskning af oprindelse, de terrænmæssige ændringer samt påvirkning fra hovedvejen gør, at området samlet vurderes at være i dårlig tilstand.

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

- 1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse*
- 2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand*
- 3. Landskabskarakterens upåvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)*

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Karakterområdet er generelt sårbart overfor ændringer, som påvirker karakteren af det åbne højtliggende letbølgede intensivt drevne landbrugslandskab med stjerneudskiftede landsbyer og enkeltliggende gårde og marker i middel til stor skala, små skovpartier og kratbevoksning og beplantning omkring de fritliggende gårde.

Et sådant landskab vil blive påvirket af bebyggelser på de høje partier, idet de kan ses langt.

I den nordlige del af området omkring Landerslev, Gerlev og Lyngerup rummer landskabet allerede en del tekniske anlæg i form af store veje, højspændingstracé, transformerstation, vindmøller samt råstofgraveområder.

Ved indplacering af nye tekniske anlæg, herunder vindmøller, skal man være opmærksom på en eventuel kumulativ effekt ved at introducere flere anlæg i landskabet.

Landskabet vurderes generelt sårbart overfor skovrejsning, da det vil sløre de lange kig og områdets overvejende åbne/transparente karakter. Dog kan skovrejsning i området nogle steder være et positivt element, der kan sløre påvirkningen fra de tekniske anlæg og råstofindvinding mv.

Særligt sårbare delområder

S1 Kyst ved Over Dråby Strand

Område S1, kystforlandet ved Jægerspris Bugt er et særligt sårbart område. Området består overvejende af strandengsarealer, der enten afgræsses, slås eller fremstår med en karakter af høj bevoksning med tagrør. Området er sårbart overfor sløjfning af græsning. Vest for Orebjerg er en del af strandengsarealerne omfattet af status quo fredning, der bl.a. har til hensigt at sikre at der ikke bebygges eller sker tilplantning i området. Kysten vest for Storgård Plantage er beskyttet som EF-habitatområde.

Udsigt: **Ved Over Dråby Strand** samt udsigt: **fra Maglehøj ved Storgård Plantage**

Hele den kystprægede del af landskabet mod Jægerspris Bugt rummer særlige udsigtsmuligheder, der relaterer sig til kysten og har betydning for oplevelsen heraf. Udsigterne er særligt sårbare overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lign.

S2 Orebjerg Hovedgård

Område S2 omkring Orebjerg Hovedgård er særligt sårbart og det kontrasterende område er et særligt karakteristisk hovedgårdslandskab. En del af området er omfattet af fredning der sikrer mod bebyggelse, men der kan fortsat ske beplantning og landbrugsmæssig drift. Området er sårbart overfor ændringer der kan svække den stærke hovedgårds karakter med alleen, skovbrynet med stendiger og den samlede hovedgårds-

bebyggelse, samt de store åbne dyrkningsflader.

Udsigt: Alleén og hovedgårdsbygningen

Området indeholder en særlig markant visuel oplevelse i kigget gennem alleen i akse mod hovedgården, med skovbrynet som rummelig afgrænsning på tre sider. Denne udsigt er særligt sårbar overfor fjernelse af alleen eller ændring i de markante skovbryn med stendiger.

S3 Særligt karakteristisk område med skovbryn og rum ved Færgelunden

Område S3 ved Færgelunden er særligt karakteristisk og særligt sårbart, idet området indeholder en særlig rummelig visuel oplevelse i form af det markante skovbryn med stendiger ved Færgelunden, og det rum der opstår med skoven og den grønne byrand af Jægerspris som afgrænsning.

Området er særligt sårbart overfor ændringer der slører eller svækker karakteren af de fritliggende gårde på åbne markflader og karaktererne af husmandsbebyggelsen med mindre enheder. Dog kan eventuel skovrejsning længst mod nordvest være positivt med til at forstærke den rummelige visuelle oplevelse af landskabsrummet ved skovbrynet til Færgelunden.

S4 Ved Skuldelev Ås

Område S4 ved Skuldelev Ås og Koholm Mose er særligt sårbart, idet landskabsrummet mellem Skuldelev by og Skuldelev Ås indeholder en særlig visuel oplevelse i indsynet til den markante ås-formation. Området er sårbart overfor ændringer der hindrer indkigget til åsen og mosen, eller slører den åbne landskabsflade op til åsen. Området bør friholdes for skovrejsning, og der bør sikres en åben landskabsflade op til åsen, der kan sikre den visuelle oplevelse.

Udsigt: Ved Skuldelev Ås

Området indeholder syd for byen en særlig sårbar udsigt til Skuldelev Ås. På dette sted fremstår åsen særligt markant og uden sløring. Den rummelige visuelle oplevelse er særlig markant. Udsigten er sårbar overfor ændring der kan sløre oplevelsen af den åbne markflade i samspil med åsen som rumafgrænsende element, som f.eks. skovrejsning, høj beplantning og byudvikling.

S5 Kystforland ved Skibby Mark sydøst for Skibby

Område S5 er særligt sårbart. Det kystprægede landskab rummer særlige udsigtsmuligheder, her er bl.a. kig over fjorden til Roskilde og Roskilde Domkirke. Udsigtsmulighederne relaterer sig til kysten og fjorden, og de er særligt sårbare overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lign.

S6 Særligt karakteristisk område ved Tørslev og Skuldelev

Område S6 er særligt sårbart og særligt karakteristisk. Området er særligt sårbart overfor tiltag, som kan påvirke karakteren og udviske strukturen i landskabet fra de stjerneudskiftede landsbyer med blokudskiftede fritliggende gårde. Området er sårbart overfor fjernelse af diger, så den oprindelige lodstruktur udviskes. Området fremstår generelt åbent med lange kig og det vil være sårbart overfor skovrejsning i mellem til stor skala.

Karakterområdet indeholder små skovpartier og mange småkrat, så skovrejsning i lille skala kan efter konkret vurdering indplaceres men større partier vil sløre dette karakteristiske område.

Landmark: Skuldelev Kirke

Skuldelev Kirke er landmark i området. Indkiggene til kirken er sårbare overfor tiltag, der vil sløre kirkens rolle som landmark. Det kan f.eks. ske ved at blokere indsynet eller dominere og derved fjerne fokus fra kirken med skovrejsning og dominerende anlæg, såsom vindmøller, master o.lign.

Udsigt: Skuldelev Vest

Set fra Skuldelev er der en markant og sårbar udsigt mod vest. Der er udsigt til Krogstrup Kirke og Julianehøj Skov, samt udsigt fra den højtliggende by ned over det lavere liggende terræn ved Stokkebro Å, hvor de våde områder langs åen markerer ejerlavsgænsen og her viser sammenhængen i naturgrundlaget og de kulturgeografiske strukturer. Her er et åbent udsyn over store afstande.

Udsigten er sårbar overfor tiltag der kan sløre eller fjerne denne visuelle sammenhæng mod vest, såsom byudvikling eller skovrejsning.

Kirker som landmarks

S7 Gerlev Kirke

Gerlev Kirke ligger i den vestlige del af byen, hvor den oprindelige landsbykerne er placeret. Indsigten til Gerlev Kirke er sårbar overfor skovrejsning og dominerende anlæg, såsom vindmøller, master o.lign.

S8 Over Dråby Kirke

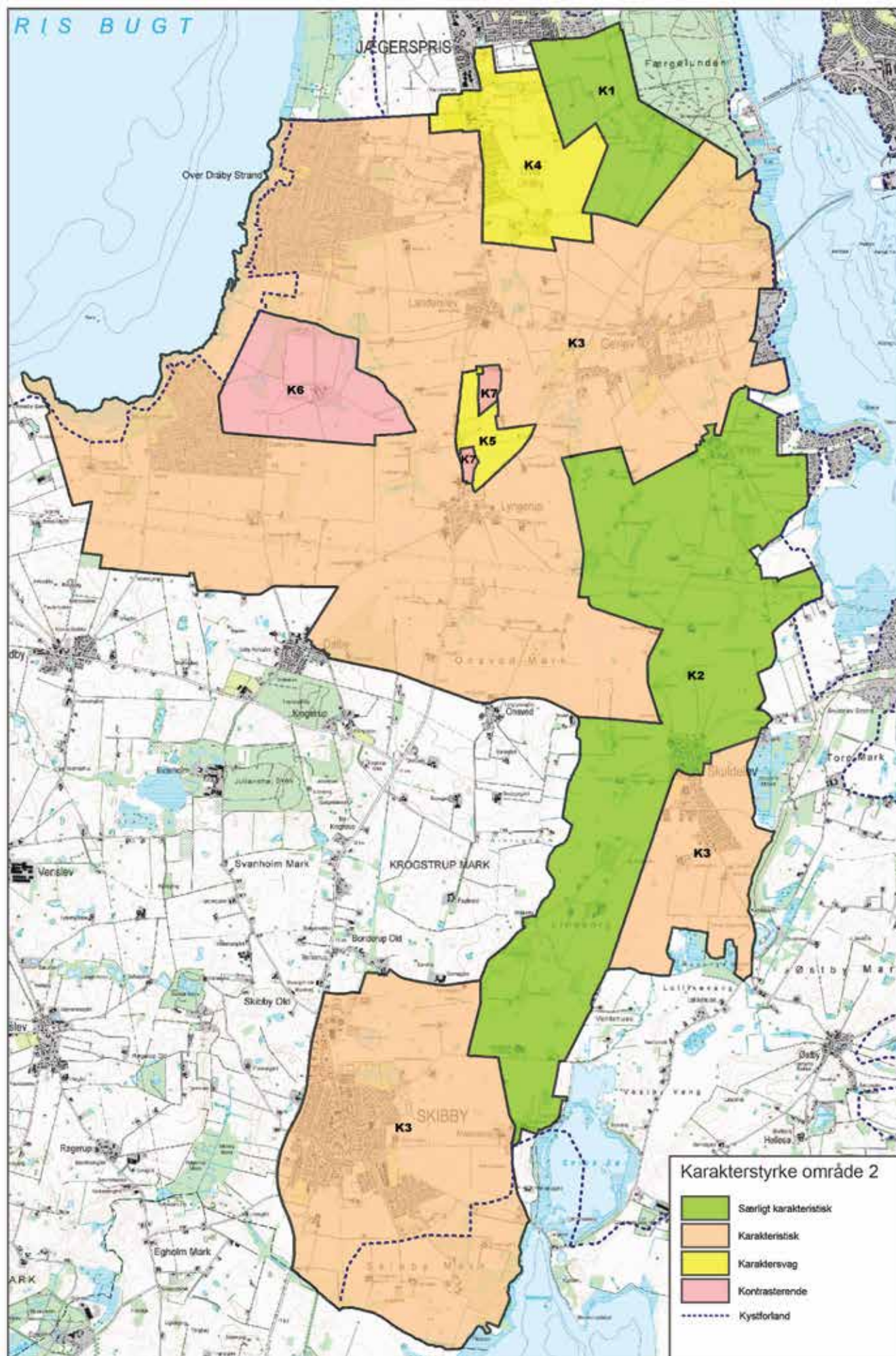
Over Dråby Kirke er landmark i området. Indkiggene til kirken er sårbare overfor tiltag, der vil sløre kirkens rolle som landmark, ved at blokere indsynet eller dominere og derved fjerne fokus fra kirken med skovrejsning og dominerende anlæg, såsom vindmøller, master o.lign.

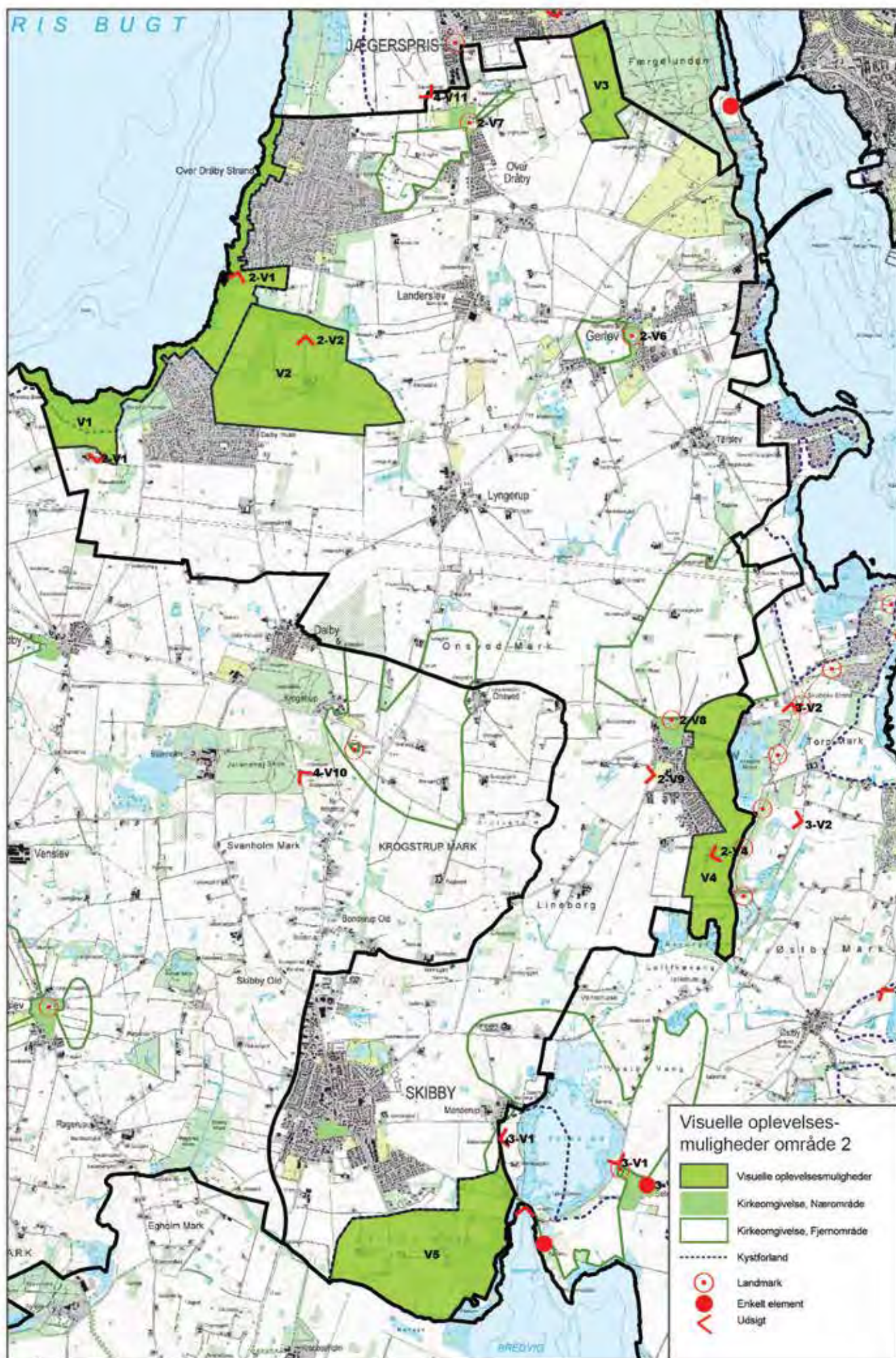
Vurdering af sårbarhed

Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Område 3 – Selsø Strandengslandskab

Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Landskabskarakterområdet Selsø Strandengslandskab er karakteriseret ved et letbølget, højtliggende terræn med dødiskarakter, omgivet af store arealer med marint forland med strandengsarealer og flade drænedes dyrkningsflader. Området indeholder en del afløbsløse lavninger og mindre mosearealer.

Området er præget af mange små skovbevoksninger og krat, ofte i forbindelse med afløbsløse lavninger, samt beplantning omkring fritliggende gårde og endelig indeholder området en mindre skov i form af Østskov øst for Sønderby. Området indeholder mange græsklædte jorddiger, bl.a. i stjerneudskiftningerne af Østby og Sønderby, samt stendiger ved Selsø Slot og Torp Ladegård.

Bebyggelsesstrukturen er karakteriseret ved de stjerneudskiftede landsbyer, Østby og Sønderby, med blokudskiftede gårde på store sammenhængende markflader, samt flere samlinger af husmandsbebyggelser rundt i området, samt udskiftningen af Selsø Slot og Torp Ladegård som udskiftning af "enkeltgårde".

Strandengsarealerne langs kysten indeholder flere mindre sommerhusområder.

De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter, der danner store markflader markeret med græsklædte jorddiger eller stendiger, små skovpartier og kratbevoksning i de afløbsløse huller og ved lavtliggende våde arealer, strandengsarealer, landsbyer, gårde og husmandssteder samt bevoksning omkring de udflyttede gårde skaber et forholdsvist komplekst landskab med middel struktur af overvejende middel skala. Området opfattes som transparent til åbent med lange kig fra de højtliggende plateauer, dog vekslende til mindre rum ved krat og skovbevoksninger.

Området er roligt og forholdsvist upåvirket af tekniske anlæg.

Karakterområdet indeholder et kontrasterende delområde omkring Skuldelev Ås og Koholm Mose. Skuldelev Ås er en meget markant geologisk formation og området omkring åsen har en anden karakter end det øvrige landskabskarakterområde. Åsen er et markant rumdannende element, og udpeges som en særlig visuel oplevelsesmulighed i området.

Udsigt over strandengsarealer øst for Østby. Her fornemmes overgangen mellem dødislandskabets højereliggende partier på den oprindelige Selsø, til de lavere liggende arealer med strandenge på det marine forland.

Udsigt mod øst fra Teglværksvej. De flade arealer er marint forland, hvor der oprindeligt var en fjordarm omkring øen Selsø. Terrænet stiger på dødiformationen. Østby med stjerneudskiftningens diger ses i baggrunden.

Skuldelev Ås med beplantning. Fritgående mufloner i forgrunden.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet ligger i Horns Herred og afgrænses mod vest af karakterområdet Horns Herred Bundmoræneflade, hvor landskabet skifter fra strandengslandskab og fladt marint forland til bundmoræneflade med et højliggende letbølget landskab med lange kig vekslende til små rum. For en lille strækning grænser området om mod karakterområdet Jægerspris Slotslandskab, med store skove og store sammenhængende markflader og store sommerhusområder mod nord. Mod øst og syd afgrænses karakterområdet af Roskilde Fjord.

Strandengsarealerne op langs kysten af Horns Herred til Færgelunden, er med i karakterområdet da de landskabeligt og visuelt hænger sammen. Karaktermæssigt er der en sammenhæng i dette marine forland.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode: Dfdb, Mcaa Fgga, Agdb

jf. kort med naturgeografiske regioner:

Dødis – monæner – småbakked – mere komplekst

Marint forland – marint sand og ler – flade/plateau – mindre komplekst

Ås – smeltevandssand- og grus – skrænter – mindre komplekst

Moræne – moræner – småbakked – mere komplekst

Geologi/dannelse: Området er et dødislandskab der i stenalderen blev oversvømmet af havet og der er derfor meget store arealer med marint forland. Dødislandskabets mest dominerende element er Skuldelev Ås der ligger som en række lange bakker adskilt af smalle skår. Morænelandskabet er præget af mange afløbsløse lavninger med mindre søer, Hellesø er en større afløbsløs lavning hvor der tidligere har ligget en større dødis blok. Ved Vestby Mark er der en meget stor issøaflejring der har været udnyttet af det lokale teglværk.

Da stenalderhaver oversvømmede landskabet opstod der mange små og større øer og i det omkringliggende hav var der store østersbanker der efterfølgende er blevet udnyttet som råstof. Der var en fjord med stor vandstrøm fra Skuldelev, langs åsen, gennem Selsø sø og ud ved Skrivernæbbet. Eskildsø blev også oversvømmet og største delen af øen er marint forland. I løbet mellem Eskildsø og Østskov var der også store østersbanker der er udnyttet råstofmæssigt og fjordbunden er stærkt præget af den tidligere gravning. Ved Ventehuse er der tilsvarende østersbanker der er udnyttet som råstof.

Jordtype: Den dominerende jordart i de højtliggende morænelandskab er moræneler, det østlige strøg bestående af Østskoven, Østby Mark og Hyllingeriis er domineret af smeltevandssand og grus. Det marine forland er domineret af sand og grus i de "kystnære" områder og på de mere centrale områder finder vi ler og gytje. Lokalt i de områder hvor strømmen var stærkest finder vi gamle østersbanker. Lokalt er det marine forland overlejret af tørv og ved Koholm mose dominerer tørv.

Terrænform: Landskabet er letbølgende morænelandskab veksler med det helt flade marine forland.

VANDELEMENTER

Søer: Området rummer 4 af kommunens væsentligste søer. Selsø sø der er en gammel fjord, beliggende i marint forland og nu med et reguleret udløb til Møllekrog. Skuldelev gravsø ved Skuldelev sø der er en gammel grusgrav med meget høj vandkvalitet. Hellesø der ligger i et dødishul, er en grundvandsfødt sø. Rørmosen på Eskildsø er en lavvandet sø beliggende i marint forland beliggende i en gammel fjord afskåret af strandvolde.

Der er flere vandløb i området, Dybemosen der afvander området helt over til Hyllingeriis og som er reguleret med pumpestation og Ventegrøften der er rørlagt på en del af strækningen.

Størstedelen af det marine forland er klassificeret som lavbundsarealer og der er 3 gamle fjorde der er tørlagte ved pumpelag. Dyndet er en ca. 50 ha stor gammel fjord med koter fra 1 til -1. Nord for Torp Ladegård ligger en gammel fjord/bugt der er et inddiget marint forland med koter fra 1 til -0,5. Endelig er der et stort marint forland, en tidligere fjord, der er inddiget ved Selsø Slot også her ligger store dele af området under havniveau med koter ned til -0,25.

KYST

Farvandsområde: Selsø Strandengslandskab ligger ud til Roskilde Fjord, som er en smal fjord, der strækker sig 40 km ind i det sjællandske landskab. Fjorden er næsten overalt lavvandet med dybder under 6 meter.

Kysterne er beskyttede tilgroningskyster og domineres af strandenge. De omkransende landområder skærmer for vinden og bølgepåvirkningen af kysten er derfor minimal. Der ses mange store sten i den lavvandede fjord.

I fjorden findes omkring 30 små øer og holme, som rummer et rigt og stort set uforstyrret plante- og dyreliv.

Strandbredden: Smal sandstrand langs strandengen som det er typisk for tilgroningskyster.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af. Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er præget af mange små skovbevoksninger og krat, ofte i forbindelse med afløbsløse lavninger og små vådområder. Ligesom der er beplantning omkring de fritliggende gårde. Mod sydøst ligger Østskov, som er tilplantet før begyndelsen af 1800-tallet.

Området indeholder mange græsklædte jorddiger, omkring Østby og Sønderby og stendiger ved Selsø Slot og Torp Ladegård.

Langs kysten ligger store strandengsarealer, her er vegetationen præget af græs, tagrør og siv.

Store åbne markflader ved Bredvig syd for Sønderby, beplantning omkring de udflyttede gårde

Udsigt over Torp Mark. Åbne markflader med mindre krat og skovpartier. Beplantning omkring de fritliggende gårde. I baggrunden fornemmes Skuldelev Ås med beplantning som et rumdannende grønt element i landskabsoplevelsen.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen i området varierer mellem dyrkede marker og græsningsarealer med får, køer og heste. De dyrkede jorder består af store sammenhængende markflader.

Området er præget af store strandengsarealer langs hele kysten. Nogle steder breder denne engkarakter sig langt ind i landskabet på det marine forland, dvs. områder med hævet havbund.

Strandengene er enten afgræsset eller fremstår med sivkarakter eller med tagrør, der høstes til tækning af huse.

Området indeholder flere moseområder, bl.a. Hovenge og Dybemose syd for Skuldelev Ås og ned mod Selsø Sø, på arealer der er hævet stenalderhavbund.

Store dele af arealerne med hævet havbund er blevet drænet for at kunne skabe dyrkningsflader, men en del af disse drænedes områder afgræsses, muligvis fordi dyrkning ikke længere er mulig, hvis jorderne er blevet for våde.

BEBYGGELSESMØNSTER

Landskabskarakterområdet er overordnet karakteriseret ved de stjerneudskiftede landsbyer Østby og Søn-

derby, samt udskiftningen af Selsø Slot og Torp Ladegård som udskiftning af "enkeltgårde".

Østby og Sønderby er polygonale fortebyer.

Karakterområdet er i høj grad præget af herregårdslandskabet ved Selsø Slot og til dels Torp Ladegård, der som tidligere hovedgård blev lagt ind under Selsø Slot som ladegård. De store dyrkningsflader til Selsø Slot og Torp Ladegård er fortsat tydelige i landskabet.

Karakterområdet indeholder ligeledes flere steder blokudskiftede gårde rundt om de stjerneudskiftede landsbyer samt husmandsbebyggelser.

De blokudskiftede gårde ses ved Stubbene, Bredvig, Østby Mark og Torp Mark, mens husmandsudstyknin-
gerne ses ved Ventehuse, Svineholm, Koholm Huse, Dybmose, Hellesø, Broen, Stubbene samt enkeltrækket
husmandsbebyggelse på Vestby Mark og Lollikehuse.

På strandengsområderne indeholder karakterområdet flere sommerhusbebyggelser; Gerlev Strandpark, Tørs-
lev Hage, Skuldelev Strand, Hyllingeris og Harebakke ved Sønderby.

Karakterområdet fremstår som et område, hvor de intensivt dyrkede jorde har præg af store sammenhæn-
gende markflader, og hvor markstrukturen er tydelig markeret af græsbevoksede jorddiger eller stendiger
ved herregårdsjorderne.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

helheder og enkeltelementer *(påvirkning af landskabsoplevelsen)*

I karakterområdet ligger Selsø Slot- en tidligere hovedgård, som er nævnt første gang i 1288, som hørende
under kirken/Roskildebispens. Under Reformationen kom gården under Kronen. Slottet er bygget i 1576 og
ombygget i 1734. Selsø Slot har været ejet af Corfitz Ulfeldt.

Ved slottet ligger Selsø Kirke med en markant placering på en fossil kystklint ved Selsø Sø. Kirken er markant
i landskabsrummet omkring Selsø Sø.

Udskiftningen af landsbyerne har sat et kulturhistorisk præg på landskabet i kraft af de lodstrukturer og be-
byggelsesstrukturer der blev skabt. Særligt ved stjerneudskiftningen af Østby og Sønderby er de græsklædte
diger synlige, og ved Torp Ladegård og Selsø Slot er stendigerne synlige i landskabet som del af herregårds-
landskaberne.

Området indeholder store arealer med marint forland, hvoraf store områder er dræned.

Selsø sø dannede frem til 1600-tallet en beskyttet vig i Roskilde Fjord. Den blev inddæmmet i forbindelse
med vandkraftens udnyttelse i middelalderen, hvorefter den har udviklet sig til ferskvandssø.

Dyndet vest for Hellesø er ligeledes et drænet område, dræningen er sket efter 1822.

Nordøst for sommerhusområdet ved Gerlev Strand kan man fortsat se rester af en gammel jernbanedæm-
ning ud i Roskilde Fjord, dette er rester af Den Midtsjællandske Jernbane, der blev nedlagt i 1936.

Ved Færgelunden ved Kronprins Fredriks Bro, der forbinder Frederikssund by med Horns Herred, ligger Mu-
seet Færgegaarden, der i dag fungerer som egnsmuseum, men som indtil 1869 var færgegård i forbindelse
med færgestedet mellem Jægerspris og Frederikssund.

Det marine forland indeholder store forekomster af skalgrus og leraflejringer i den gamle havbund. Disse
materialer har fundet anvendelse i teglindustrien og til skalleværker til kalkudvinding. Ved Lollikehuse ligger
resterne af en tørrehal til et tidligere teglværk og ved Østby Havn har der ligget et skalleværk.

TEKNISKE ANLÆG

I området ligger hovedvejen fra Frederikssund mod Holbæk, som krydser Roskilde Fjord ved Kronprins Fre-
deriks Bro.

Langs kysten ligger flere mindre havneanlæg og ophalerpladser bl.a. ved Skuldelev Havn, Østby Havn, Skal-

deværks havnen ved Gerlev, en lille havn syd for Sønderby, en lille havn ved Langebro ved Selsø Sø, og ved Østskov havn ligger færgestedet til Eskilds Ø.

Højspændingsledninger ved Skuldelev Strand.

Ved Skuldelev Strand krydses området af højspændingsledninger, der kommer fra Kyndbyværket og fortsætter over Roskilde Fjord og videre øst.

I forbindelse med Energinets forskønnelsesprojekt for Roskilde Fjord er der planer om nedtagning af højspændingsmaster og -ledninger ved kabellægning i en strækning på 8 km. Arbejdet kan stå færdigt i 2015.

Strækning, hvor masterne fjernes (Kilde: energinet.dk)

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren i området har sin oprindelse i udskiftningstiden. Sønderby og Østby er udskiftet i 1790, og andre ejerlav i dette område er udskiftet i perioden omkring ca. 1785-1796

I stenalderen var Selsø en selvstændig ø, afskåret fra det øvrige Horns Herred ved et lille sund fra Møllekrog i syd til nord for Østby Mark, sundet løb op langs med Skuldelev Ås.

Havbunden omkring denne ø har siden hævet sig og øen Selsø blev landfast med det øvrige Horns Herred via lavtliggende arealer – marint forland.

Landskabet i området er til dels skabt via store drænedes områder, og Selsø Sø blev i 1500-tallet inddæmmet

til mølledam, og i slutningen af 1800-tallet blev den delvis tørlagt med landvandskanaler. Området er en god lokalitet for vandfugle, og søen blev fredet 1948. I 1967 fik den status som trækfuglereservat. Sidenhen er den nordlige del af søen igen oversvømmet som søområde.

Tidsdybden i området er udskiftningstiden, men ligeledes med nyere påvirkninger i form af dræning forskellige steder.

Udsigt fra øst over Selsø Sø.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De karaktergivende landskabselementer i form af små skovbevoksninger og krat i tilknytning til afløbsløse lavninger og mindre vådområder, samt markfelter markeret af jord- eller stendiger, landsbyer og gårde og husmandsbebyggelser er overvejende af middel skala.

Rumlige afgrænsninger

Landskabet opleves som transparent til åbent. Mod syd på det højtliggende dødisterræn, der hæver sig over det marine forland, og ligeledes på de langstrakte strandengsarealer fremstår området som meget åbent. Nogle steder, f.eks. ved Dyndet, Dybmose og ved Hyllingeriis sommerhusbebyggelse fremstår rummene mindre og mere lukkede pga. bebyggelse eller mindre krat og skovpartier.

Kompleksitet

De karaktergivende landskabselementer i form af terræn, det letkuperede dødislandskab i samspil med marint forland, bebyggelsesstruktur, arealanvendelse og forskellige typer bevoksninger, gør at området tilsammen fremstår forholdsvist komplekst.

Struktur

Området fremstår samlet med en middel struktur. De enkelte "delområder" i form af dødislandskabet, strandengene og det marine forland og Selsø fremstår hver især med deres egen mere tydelige struktur, i kraft af de forskellige landskabselementer der kendetegner de enkelte områder, men som er forskellig indbyrdes.

Bebyggelserne ligger som stjerneudskiftede landsbyer, men også som enkeltgårde, husmandssteder og i sommerhusområder.

Bevoksningsstrukturen er mere rodet med forskellige elementer og forskelligheden i terrænet og landskabet gør, at området tilsammen fremstår middel struktureret.

Visuel uro og støj

Området er meget roligt og upåvirket for både visuel uro og støj.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgrænsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder:

Fra de højtliggende åbne flader på "øen" Selsø omkring Sønderby er der vide udsigter over fjorden og til de bagvedliggende karakterområder. Der er kig over Selsø Sø til Skibby og helt til Krogstrup Kirke og Julianehøj Skov ved Svanholm. Fra de åbne strandengsarealer op langs kysten, er der stor visuel kontakt til de bagvedliggende områder ved Skuldelev, Tørslev, Gerlev og Færgelunden, samt over vandet til de modstående kyster og området omkring Frederikssund by.

Udsigt fra Bredvig syd for Sønderby helt til Krogstrup Kirke og Julianehøj Skov.

Store åbne markflader og tydeligt dige der markerer Selsø Slots jorder. Slottets røde tag skimtes mellem træerne midt i billedet.

KYSTFORLAND

Kystforlandet

Kystforlandet afgrænses for de nordlige strandengsarealer af en smal stribe langs kysten, der nogenlunde følger strandengsarealerne og det marine forland. Omkring Skuldelev Ås og langs dødis-øen Selsø tager kystforlandet form efter den geologiske dannelse, således at kystforlandet strækker sig længere ind i landskabet, primært hvor der tidligere var små fjordarme ind i landskabet.

Visuelle forhold

Kystforlandet er præget af mange kig over og langs fjorden. De modstående kyster fremstår tydeligt pga. den relativt korte afstand. De modstående kyster og vandfladen fremstår som ét samlet landskabsrum. Frederikssund by og særligt bebyggelsen ved Jyllinge Nordmark og Jyllinge fremstår meget tydelig og markant i oplevelsen af den modstående kyst fra karakterområdet.

På strandengsarealerne er der i høj grad visuel sammenhæng op langs kysten, hvor særligt Tørslev Hage og pynten ved Skuldelev Havn markerer sig.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K4 Skuldelev Ås og Koholm Mose

Område K4, omkring Skuldelev Ås og Koholm Mose, danner kontrast til karakterområdets karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold, både med hensyn til terrænform, bevoksningsstruktur og dyrkningsstruktur. Åsen er det dominerende landskabselement i delområdet og skaber sammen med bevoksningen i mosen den overordnede struktur og rumlige afgrænsning i området.

Den næsten 5 km lange og op til 25 m høje ås fremtræder markant i landskabet. På vestsiden ligger Koholm Mose.

Skuldelev Ås er præget af både gammel bøgeskov og bevoksninger af store skovfyr. På den nordlige del af åsen findes lysåbne arealer med urtevegetation på de stejle skrænter mod øst, bl.a. Grenet Edderkopurt.

Nogle strækninger af åsen fremstår bevoksningspræget, mens andre arealer er mere lysåbne og med mere sparsom beplantning. Der foregår naturpleje enten ved at vegetationen slås eller ved hjælp af afgrænsning med heste, køer og får.

Åsen fremstår overvejende uden bebyggelse, men få steder ved Koholm Mose og i den nordligste del ved sommerhusområdet Skuldelev Strand er der boliger og sommerhusbebyggelse på eller tæt op til terrænformationen. Sommerhusområdet er udlagt i 1960'erne

Skuldelev Ås og en del af Koholm Mose er omfattet af fredning.

Koholm Mose fremstår meget bevoksningspræget med høj træ- og krat bevoksning.

Ved Skuldelev Ås findes rester af en gammel grusgrav, der i dag er efterbehandlet til rekreativt område med sø og shelterplads.

I den nordligste del af åsen krydser et tracé med højspændingsledninger fra Kyndbyværket og mod øst over fjorden.

Området fremstår som en blanding af stor og lille skala. Selve åsen som terrænformation er stor og markant i oplevelsen af området, mens de rumlige forhold indeholder både store rum med lange kig og helt små lukkede rum i landskabet mellem åsen og Koholm Mose. Den rumlige afgrænsning er igen vekslende mellem meget lange kig på de åbne stræk langs åsen, vekslende til helt lukkede rum mellem mosen og åsen.

Området opfattes som værende middel komplekst, med åsens forskelligartede karakter - den veksler mellem bevokset, ubevokset, fritliggende eller omgivet af mosekrat eller bebyggelse.

Området opfattes som havende en tydelig struktur. Åsen er et strukturerende landskabselement.

Området opfattes som roligt, idet det ikke er påvirket af visuel uro eller støj.

Afgrænsning på Skuldelev Ås

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift og afgræsning for at opretholde det åbne dødislandskab og eng/strandengskarakteren på det marine forland.

Nogle områder med marint forland vil det være en betingelse af dræning af området opretholdes, for at kunne opretholde området som dyrket areal.

Efterhånden som de drænede jorder sætter sig og måske bliver mere våde, vil karakteren af et sådant område langsomt ændre sig, og det kan overvejes om der man ønsker at gennemføre naturgenopretning og f.eks. sløjfe dræning for derved at genskabe et landskab med større, våde områder.

På Skuldelev Ås er det vigtigt at fastholde og evt. øge afgræsning og naturpleje, for at sikre at åsen fortsat har lysåbne områder som hjemsted for sjældne plantearter. Det er ligeledes vigtigt at sikre at den krat- og træbevoksning, der er på åsen i dag ikke bliver mere tilgroet, det er vigtigt at kunne se åsens terrænform uden at beplantning slører denne oplevelse helt.

Koholm Moses karakter bør ikke opretholdes men forbedres, se anbefalinger under de strategiske mål.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Projekt Skjoldungelandet – Frederikssund Kommune har tilsluttet sig ansøgning sammen med Roskilde og Lejre Kommuner om der etableres nationalpark ved Roskilde Fjord. For Frederikssund Kommune drejer det sig om at området omkring Selsø Sø, Selsø Slots jorder, Østskov og Eskildsø kan indgå som del af en nationalpark omkring Roskilde og Lejre.

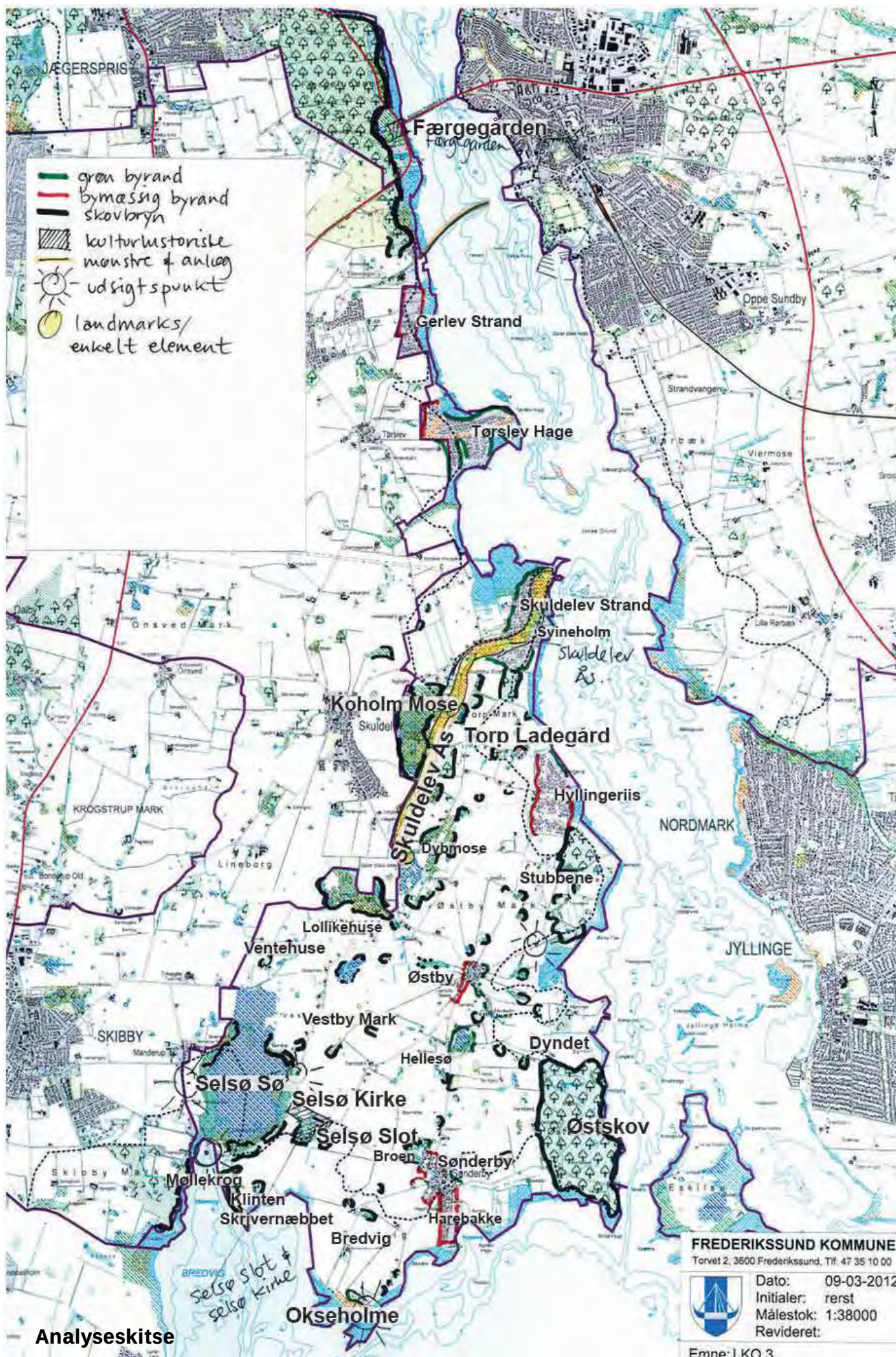
Naturgenopretning: Kommuneplanen udpeger områder som lavbundsarealer til potentiel naturgenopretning, men der er pt. ingen konkrete planer i området.

Nedtagning af højspændingsmaster: Energinet arbejder på et forskønnelsesprojekt ved Roskilde Fjord, med planer om nedtagning af højspændingsmaster og ledninger ved kabellægning på en strækning omkring og over fjorden.

Fjordforbindelsen: En evt. kommende fjordforbindelse vil, med en sydlig løsning, få stor indflydelse på landskabet omkring især Tørslev Hage, og i oplevelsen af kyst og fjordlandskabet.

De statslige udmeldinger ønsker at øge arealerne med skov i Danmark. Det er således en planmæssig udfordring at forholde sig til placering af evt. nye skovrejsningsområder i karakterområdet.

Område 3 – Selsø Strandengslandskab

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne møde undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk - omkring Østby, Sønderby og Selsø Slot og Selsø Sø.

Karakterområdets nøglekarakteristika i form af et letbølget, højtliggende terræn med dødskarakter, omgivet af store arealer med marint forland med strandengsarealer og flade drænede dyrkningsflader, stjerneudskiftede landsbyer med blokudskiftede fritliggende gårde og samlinger af husmandsbebyggelser og herregårdslandskab ved Selsø Slot fremstår særligt tydelige i dette område.

De karaktergivende landskabselementer i form af små skovbevoksninger og krat, beplantning omkring de fritliggende gårde, store markfelter markeret af græsklædte jorddiger eller stendiger, store strandengsarealer, et højtliggende terræn med lange kig, dog vekslende til mindre rum fremstår tydelig i området.

Markfelterne er overvejende oprindelige i forhold til udskiftningstiden og lodstrukturen med stjerne- og blokudskiftning eller slotsjorde markeret af diger, de enkeltliggende gårde og husmandssteder, gør at området opleves som oprindeligt.

Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi opfattes som tydeligt, i kraft af landsbyerne og Selsø Slots placeringer på det højtliggende terræn, med ejerlav der breder sig ud til de mere marginale jorde med strandenge og marint forland.

Samlet set vurderes området som særligt karakteristisk.

K2 Karakteristisk - Området omkring Torp Ladegård.

Karakterområdets nøglekarakteristika i form af et letbølget, højtliggende terræn med dødskarakter, omgivet af store arealer med marint forland med strandengsarealer og flade drænede dyrkningsflader, blokudskiftede fritliggende gårde og herregårdslandskab ved Torp Ladegård fremstår tydelige i dette område.

De karaktergivende landskabselementer i form af små skovbevoksninger og krat, beplantning omkring de fritliggende gårde, store markfelter markeret af græsklædte jorddiger eller stendiger, et højtliggende terræn med lange kig, dog vekslende til mindre rum fremstår tydelig i området.

Området nord for Torp Ladegård fremstår overvejende oprindeligt i forhold til udskiftningstiden, men i den øvrige del af herregårdsudstykningsen er der sket nogen udviskning, i form af nye gårdbebyggelser og deraf følgende ændringer i lodstrukturen. Sommerhusudstykningsen ved Hyllingeris har ligeledes medført udviskning af herregårdens oprindelige struktur. Torp Ladegård fremstår fortsat markant og markerne nord for gården fremstår tydeligt som herregårdslandskab med allé op til gården og store markflader. Åsen har dannet grænse for gårdens ejerlav mod øst.

Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi opfattes som tydelige, i kraft af bebyggelsens placering på de højtliggende jorde, hvor strandengsarealerne har været marginale jorde i ejerlavet. I dag er der placeret sommerhuse på arealer med attraktiv nærhed til vandet.

Samlet set indeholder området karakterområdets nøglekarakteristika, men med nogen udviskning. Området vurderes som karakteristisk.

K3 Karakteristisk - Strandengsarealerne nord for Skuldelev Ås op til Kignæs.

Kystlandskabet med strandengsarealer fra Skuldelev Ås op til Kignæs. Karakterområdets nøglekarakteristika i form af store arealer med marint forland med strandengsarealer og flade drænede dyrkningsflader fremstår tydelige i dette område.

De karaktergivende landskabselementer i form af små skovbevoksninger og krat, husmandsbebyggelser markfelter markeret af græsklædte jorddiger, lange kig, dog vekslende til mindre rum fremstår tydelig i området.

De dyrkede markflader har overvejende oprindelige struktur i forhold til udskiftningstiden. Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi opfattes som tydelige, i kraft af, at landsbyerne (beliggende uden for karakterområdet) er placeret på det højere liggende terræn med ejerlav, der breder sig ud til de mere marginale jorde med strandenge og marint forland.

Oprindelsen i kystlandskab er noget udvisket i kraft af sommerhusbebyggelserne ved Gerlev Strand og Tørslev Hage. Samlet set vurderes området som karakteristisk.

K4 Kontrasterende delområde – Skuldelev Ås og Koholm Mose.

Skuldelev Ås med Koholm Mose og sommerhusområdet ved Skuldelev Strand er kontrasterende i forhold til nøglekarakteren i karakterområdet.

De karaktergivende landskabselementer er åsen, som terrænformation med beplantning samt den tætbevoksede mose, både åsformationen og det bevoksede moseområde fremstår tydelige. Åsen og moseområdet er i udskiftningsstrukturen udlagt med små lodder til afgræsning, da både de højtbeliggende stejle jorde og de våde områder har været uegnet til dyrkning. Dette afspejler tydeligt samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi. Den nyere tids placering af sommerhusområde tæt ved vandet er også et samspil mellem naturgrundlag og kulturgeografi.

Oprindelsen er relativ tydelig for så vidt angår åsen. Moseområdets oprindelse er noget udvisket. Her var formodentligt åbent moseområde, som nu er helt tilvokset. Samlet vurderes dette kontrasterende område, i sig selv, at være karakteristisk.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

- 1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
- 2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
- 3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Stedbundne

V1 Omkring Selsø Sø, Selsø Kirke og Selsø Slot

Område V1 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af et sammenhængende hovedgårdslandskab og markante landskaber ved Selsø Sø og Selsø Kirke, samt kystforland og kystlandskab mod Bredvig i Roskilde Fjord. Området indeholder markante udsigter, landmarks og enkeltelementer.

Selsø Slot og Selsø Kirke er beliggende højt i terrænet. Området indeholder det markante samspil mellem det terræn, der oprindeligt var en ø med dødislandskab og det omkringliggende flade marine forland, hvor havbunden har hævet sig. Selsø Sø er placeret på et areal der er marint forland, og de flade drænede marker ved Vestby Mark øst for Teglværksvej viser tydeligt overgangen fra det marine forland til det der oprindeligt var Selsø Ø. Mod syd er området præget af kontakten til kysten med markante udsigter mod fjorden.

Udsigt: Fra Selsø Kirke

Fra Selsø Kirke er der vid udsigt over det ovenfor beskrevne landskab. Her er udsyn over Selsø til de modstående landskaber omkring Manderup.

Udsigt: Fra Manderup over Selsø Sø

Ved Manderup er der fra et højtliggende punkt en vid udsigt over Selsø Sø og med Selsø Kirke på den modsatte side som markant landmark. Der er også udsigt til Roskilde Fjord.

Udsigt: Over Møllekrog

Ved Møllekrog er der udsigt over selve den lille vig Møllekrog. Man har den inddæmmede ferskvandssø til den ene side og fjorden og den lille jollehavn til den anden side.

Landmark: Selsø Kirke

Selsø Kirke kan ses viden om og står som landmark og er særligt markant i landskabsrummet omkring Selsø Sø.

Enkeltelement: **Selsø Slot**

Selsø Slot er et kulturhistorisk enkeltelement, der med sit hovedgårdslandskab og sammen med kirken er en kulturhistorisk fortælling i området. Selsø Slot putter sig lidt i landskabet, og er mest synlig når man kommer fra Sønderby og kører mod vest. Det er ikke visuelt markant, men er et markant kulturhistorisk enkeltelement i området.

Enkeltelement: **Klinten ved Møllekrog**

I landskabet omkring Selsø Sø og op langs det sund der engang adskilte øen Selsø fra det øvrige Horns Herred er der flere fossile klinger. Ved Møllekrog ligger Klinten, som er med til at markere landskabet omkring vigen Møllekrog.

Udsigt fra Selsø Kirke over søen og landskabet med det flade marine forland og terrænet der rejser sig i dødislandskabet

V2 Skuldelev Ås og Koholm Mose

Område V2 udgør et område med særlig visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af det meget markante landskab omkring Skuldelev Ås og Koholm Mose. Området indeholder markante landmarks og udsigter.

Skuldelev Ås fremstår, med sin næsten 5 km lange og op til 25 m høje terrænforskel, som et meget markant, geologisk interessant landskabselement i området. I samspil mellem åsen og det meget tætbevoksede moseområde opstår der nogle særlige rumlige oplevelser i disse meget lukkede rum.

Hele åsen og en del af de omkringliggende landskabsflader og –elementer er udpeget som særlig visuel oplevelsesmulighed. Denne udpegning skal ses i sammenhæng med udpegningen for område V4 i nabokarakterområdet Landskabskarakterområde 2.

På den nordlige del af åsen, på østvendte skrænter findes der særlig vegetation i form af Grenet Edderkopurt.

Udsigt: **Fra Torp Mark til Skuldelev Ås**

Fra Torp Mark er der indkig til åsen, der på denne strækning fremstår som en markant terrænforskel markeret med træbeplantning, og understreget med den åbne markflade foran åsen.

Udsigt: **Langs åsen og kysten ved Skuldelev Strand**

Ved kysten øst for åsen er der en fantastisk udsigt, og samtidig et interessant kystrum, hvor åsen danner en markant "væg" i dette lille kystlandskab. Åsens stejle, markante terræn i samspil med kysten og fjordens landskabsrum skaber en særlig visuel oplevelse.

Udsigt: **Langs åsen ved Koholm Mose**

Fra vejen Koholmmosen er der en speciel udsigt, idet der er en visuel oplevelse i det meget lukkede landskabsrum der opstår ned langs åsen.

Landmark: **Skuldelev Ås**

Skuldelev Ås er et markant landmark i sig selv, som langt markant terrænforløb i landskabet.

V3 Kysten ved Sønderby

Område V3, kystlandskabet med kystforland ved Bredvig og omkring Sønderby udgør et område med særlig visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af det højtliggende terræn med tydelig præg af den visuelle relation til og terrænets fald mod vandet.

Udsigt: **Ved Okseholme**

Ved Okseholme på den sydlige pynt ved Bredvig er der en markant udsigt over strandengsarealerne og udsigt over Roskilde Fjord til Roskilde by med domkirken som landmark.

Udsigt ved Okseholme over strandenge og Roskilde Fjord

V4 Kysten øst for Østby og kystforlandet op til Skuldelev Ås

Område V4 kystlandskabet med kystforland ved Dyndet og øst for Østby udgør et område med særlig visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af det højtliggende terræn med tydelig præg af den visuelle relation til og terrænets fald mod vandet og arealer med marint forland.

Området er kuperet og med store terrænforskelle mellem de højtliggende dødispartier og det lavtliggende marine forland med drænedede marker og store strandenge.

Udsigt: **Strandenge ved Østby**

Øst for Østby er der vide udsigter over strandengsarealer, over Roskilde Fjord og til Jyllinge.

Udsigt over kystlandskabet øst for Østby, marint forland med strandenge.

V5 Ved Hellesø

Område V5 omkring Hellesø udgør et område med særlig visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af et lille område, hvor terrænet omkring den lille sø skaber et lille markant landskabsrum med åben boligbebyggelse.

Hellesø med boliger i et lille afgrænset landskabsrum omkring søen.

V6 Kystforlandet nord for Skuldelev Ås

Område V6 kystlandskabet med kystforland mellem Skuldelev Ås og Kignæs udgør et område med særlig visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af den lange kyststrækning med sammenhængende strandengsområder. Færgelunden, Egelund og sommerhusbebyggelserne ved Gerlev Strand, Tørslev Hage og Skuldelev Strand danner afgrænsning af dette kysttrum. Der er visuel kontakt på tværs af fjorden til Frederikssund og Marbæk Strand.

Den gamle jernbanedæmning til Frederikssund ligger som et interessant historisk levn ud i fjorden.

Området indeholder to arealer, der er beliggende bag kystforlandet. Disse arealer er inddraget som en del af V6 idet de er en del af det marine forland med engarealer, også selvom der ikke nødvendigvis er visuel kontakt til fjorden er de en del af kystlandskabet.

Enkeltelement: **Færgegården**

Færgegården ligger som en markant bygning ved Kronprins Frederiks Bro. Færgegården er en del af den kulturhistoriske fortælling fra dengang der her var overfartssted mellem Horns Herred og Frederikssund.

Færgegården ligger som et pejlemærke, markant i akse af vejen over Kronprins Frederiks Bro

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være *stedbundne* (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en *udsigt* over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God tilstand – Ved Østby, Sønderby og Selsø Slot

Størstedelen af karakterområdet, området omkring Østby, Sønderby og Selsø Slot, vurderes at være i god tilstand. I forhold til udskiftningstiden er mange af de karaktergivende elementer såsom diger, vejforløb og landsbyer intakte. Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen og den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være god og landskabet er upåvirket af tekniske anlæg.

T2 God tilstand – Ved Torp Ladegård

Området omkring Torp Ladegård vurderes at være i god tilstand. I forhold til udskiftningstiden vurderes området at være relativt intakt. Det er fortsat præget af store markflader, vejstruktur og placeringen af hovedgården er fortsat intakt. Selve gården er erstattet af et nyt moderne byggeri, men det forstyrrer ikke indtrykket af et markant hovedgårdslandskab.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er god, og området er upåvirket af tekniske anlæg og samlet set vurderes området at være i middel tilstand

T3 Middel tilstand – ved Hyllingeriis

Området omkring sommerhusområdet Hyllingeriis vurderes at være i middel tilstand. I forhold til udskiftningstiden er der sket en udviskning af området. Hvor der oprindeligt var store markflader til Torp Ladegård og til én stor blokudskiftet gård fra Østbys ejerlav, er der i dag bebygget og udstykket til flere mindre gårde og huse, ligesom hele sommerhusbebyggelsen har påvirket intaktheden i området.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er god, og området er upåvirket af tekniske anlæg.

T4 Middel tilstand – Kystlandskab og strandengsarealer mellem Skuldelev Ås og Kignæs

Området med kystlandskab og strandengsarealer mellem Skuldelev Ås og Kignæs vurderes at være i middel tilstand.

I forhold til udskiftningstiden fremstår de dyrkede arealer og strandenge intakte i deres vejstruktur og lodstruktur. Udbygning med sommerhusområder og etablering af bro og jernbanedæmning har påvirket intaktheden.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er god, men området er påvirket af tekniske anlæg i form af højspændingsmaster og infrastruktur ved broen.

Samlet vurderes området at være i middel tilstand.

T5 Middel tilstand – Skuldelev Ås

Området omkring Skuldelev Ås vurderes at være i middel tilstand.

Ejerlavsgænsen mellem Torp Ladegård og Skuldelev ligger midt på åsen. Med udskiftningen blev åsen ind-
delt i mange små lodder på den nordlige del, der var del af Skuldelevs ejerlav. Her har de marginale jorde
med mose, eng og ås-terræn var brugt, muligvis til tørv og afgræsning.

Intaktheden med afgræsning er til stede på nogle strækninger, men særligt i den nordligste del er intakthe-
den påvirket pga. sommerhusbebyggelse ved og på åsen, og helt mod syd er en del af åsen gravet væk ved
råstofindvinding i området. Intaktheden vurderes til middel.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er på nogle steder meget god mens andre strækninger er lidt eller
meget tilgroet, så den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes til middel.

Området er påvirket af tekniske anlæg i form af højspændingsmaster, men kun for den nordligste del, så
området vurderes at være middel forstyrret.

Samlet vurderes området til at være i middel tilstand.

T6 Dårlig tilstand – Koholm Mose

Området ved Koholm Mose vurderes at være i dårlig tilstand.

Vej- og lodstrukturen fra udskiftningen er intakt, men området er i nogen grad blevet bebygget med mange
små huse rundt i kanten af mosen. Intaktheden vurderes til at være middel.

Selve mosen fremstår ikke som åben mose, men som meget tilgroet med høj krat- eller skovbeplantning.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er dårlig. I den nordligste del kan området i nogen grad være visuelt
påvirket af højspændingsmaster.

Koholm Mose er meget tilgroet og fremstår mere som skov eller krat, end med egentlig mosekarakter. Fra
vest slører mosens høje vegetation oplevelsen af Skuldelev Ås.

Samlet vurderes området at være i dårlig tilstand.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

- 1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse*
- 2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand*
- 3. Landskabskarakterens påvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)*

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Karakterområdet er generelt sårbart overfor ændringer, som påvirker karakteren af det letbølgede, højtlig-
gende terræn med dødiskarakter, omgivet af store arealer med marint forland, med stjerneudskiftede lands-
byer, fritliggende gårde, samlinger af husmandsbebyggelser og udskiftede hovedgårde med store sammen-
hængende markflader, kratbevoksning og beplantning omkring fritliggende gårde.

Karakterområdet er generelt sårbart overfor tiltag, der kan sløre dødislandskabets terrænformer samt tiltag,
der vil sløre udskiftningsmønstrene fra udskiftningsstiden.

Landskabet vurderes at være generelt sårbart over for skovrejsning, da det vil sløre de lange kig og områ-
dets overvejende åbne karakter.

Store dele af området er præget af nærheden til kysten. Især syd om Selsø Slot og Sønderby og op langs
strandengene rummer området særlige udsigtsmuligheder og, der relaterer sig til kysten og har betydning
for oplevelsen heraf, herunder den visuelle kontakt til den modsatte kyst i Roskilde Fjord i områderne om-
kring Frederikssund og ved Jyllinge, og vandet imellem de to kyster. Udsigterne i kystlandskabet er særligt
sårbare overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene,
herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

Særligt sårbare delområder

S1 Omkring Selsø Slot, Selsø Kirke og Selsø Sø

Område S1 er særligt sårbart og særligt karakteristisk. En del af området er omfattet af fredning.

Området indeholder en særlig visuel oplevelse i form af det markante terræn med samspillet mellem det højtliggende dødislandskab og terrænet der falder ned til det flade marine forland med dyrkede marker og Selsø Sø. Landskabet er sparsomt beplantet og den geologiske dannelses historie er tydelig læsbar i landskabet. Området indeholder Selsø Kirke og Selsø Slot, og det er præget af hovedgårdslandskabet med store åbne markflader.

Området er sårbart overfor ændringer der slører eller svækker karakteren af det meget åbne landskab med store markflader og lange kig.

Udsigt: **Fra Selsø Kirke**

Området indeholder en særlig markant og sårbar udsigt ved Selsø Kirke, hvor særligt ovennævnte terræformer i landskabet ses tydeligt. Ligeledes er der fra kirken stor panoramaudsigt over Selsø Sø, der er udpeget som fuglereservat. Udsigten er sårbar overfor tiltag der kan sløre opfattelsen af den geologiske dannelse i området og sløre udsigten over søen.

Udsigt: **Fra Manderup over Selsø Sø**

Området indeholder en særlig sårbar udsigt fra Manderup over Selsø Sø. Fra dette højtliggende punkt er der panoramaudsigt over søen, med Selsø Kirke som markant landmark på modstående bred, og der er udsigt til Roskilde Fjord. Udsigten er sårbar overfor tiltag der kan sløre eller fjerne udsynet over søen og mod Roskilde Fjord.

Udsigt: **Over Møllekrog**

Området indeholder en særlig sårbar udsigt fra Møllekrog, hvor man kan se dels ind over Selsø Sø og ud over Roskilde Fjord ved Møllekrogen. Udsigten er sårbar overfor tilgroning omkring slusen, så der ikke er visuel kontakt ind i land mod søen, og udsigten er sårbar overfor tiltag der slører eller fjerner udsigten over Møllekrog.

Landmark: **Selsø Kirke**

Selsø Kirke ligger som landmark og kan ses fra stor afstande i landskabet omkring kirken. Indsigten til kirken er sårbar overfor tiltag, der vil sløre kirkens rolle som landmark, dvs. tiltag der blokerer indsynet eller dominerer ved at fjerne fokus fra kirken, f.eks. bevoksning eller høje tekniske anlæg og byggeri.

Enkeltelement: **Selsø Slot**

Selsø Slot ligger som et kulturhistorisk anlæg i området og danner i sammenhæng med kirken og det store herregårdslandskab en kulturhistorisk fortælling i området.

Slottet er ikke placeret på et visuelt markant sted men fremstår som markant enkeltelement i området.

Slottet med herregårdslandskab vil være sårbar overfor tiltag der slører indsigten til slottet set fra øst, ligesom tilplantning af de store markflader til slottet eller fjernelse af stendigerne vil sløre herregårdslandskabet.

Enkeltelement: **Klinten ved Møllekrog**

Området er geologisk interessant og ved Møllekrog ligger en fossil klint. Klinten danner et markant lille landskabselement i kystlandskabet.

Klinten vil være sårbar overfor terrænændringer som f.eks. udgravning, der kan ødelægge dens effekt som geologisk enkeltelement i området.

S2 Kystlandskabet ved Sønderby

Kystlandskabet med kystforland ved Sønderby er særligt sårbart og er særligt karakteristisk. Området indeholder særlige oplevelsesmuligheder.

Det kystprægede landskab rummer særlige udsigtsmuligheder, her er bl.a. kig ud over Roskilde Fjord. Udsigtsmulighederne relaterer sig til kysten og fjorden, og området er særligt sårbart overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lign.

Udsigt: **Ved Okseholme**

Området indeholder en særlig sårbar udsigt ved Okseholme, hvor der er udsigt over brede strandengsarealer og udsigt til Roskilde med domkirken som landmark. Udsigten er sårbar overfor tiltag der kan sløre eller fjerne udsynet over strandengsområdet og over Roskilde Fjord.

S3 Kysten øst for Østby og kystforlandet op til Skuldelev Ås

Kystlandskabet med kystforland øst for Østby er særligt sårbart og særligt karakteristisk for en del af området. Området indeholder særlige oplevelsesmuligheder. Et område omkring Dyndet og Østby Flak er omfattet af fredning.

Det kystprægede landskab rummer særlige udsigtsmuligheder, her er bl.a. kig ud over Roskilde Fjord. Udsigtsmulighederne relaterer sig til kysten og fjorden, og området er særligt sårbart overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lign.

Udsigt: Strandenge ved Østby

Området indeholder en særlig sårbar udsigt over strandengene øst for Østby, hvor der er udsigt over brede strandengsarealer og udsigt over Roskilde Fjord og Jyllinge. Udsigten er sårbar overfor tiltag der kan sløre eller fjerne udsynet over strandengsområdet og over Roskilde Fjord.

S4 Særligt karakteristisk område omkring Østby og Sønderby

Område S4 er særligt sårbart og særligt karakteristisk. Området indeholder et særlig oplevelsesrigt delområde omkring Hellesø (se V5). Østskov og et område omkring Hellesø er omfattet af fredning.

Området er særligt sårbart overfor tiltag som kan påvirke karakteren og udviske strukturen i landskabet fra de stjerneudstykkede landsbyer med husmandsbebyggelserne ved Broen, Duemosen og Stubbene. Området er sårbart overfor fjernelse af diger, så den oprindelige lodstruktur udviskes, samt beplantning der fjerner den åbne karakter.

S5 Skuldelev Ås og Koholm Mose

Område S5 er særligt sårbart. Området er et særligt oplevelsesrigt delområde, der indeholder Skuldelev Ås og Koholm Mose. Skuldelev Ås og del af Koholm Mose er omfattet af fredning.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand på åsen er varierende over det lange stræk åsen dækker. Nogle steder er der god pleje og åsen fremstår med lysåben vegetation, men den andre steder er noget tilgroet. Åsen er sårbar overfor yderligere tilgroning på og omkring åsen, da det vil svække den visuelle oplevelse af denne markante geologiske terrændannelse.

Koholm Moses meget tilgroede karakter slører oplevelsen af Skuldelev Ås.

Moseområdet er sårbart overfor yderligere tilgroning, og åsen er sårbar overfor denne påvirkning i oplevelsesværdien af åsen set fra vest.

Udsigt: Fra Torp Mark til Skuldelev Ås

Området indeholder ved Torp Mark en særlig sårbar udsigt til Skuldelev Ås. Landskabsrummet indeholder en særlig visuel værdi i indsynet til den markante ås-formation. Området er sårbart overfor ændringer der hindrer indkigget til åsen, eller slører den åbne markflade i samspil med åsen som rumafgrænsende element.

Udsigt: Langs åsen og kysten

Ved Skuldelev Strand indeholder området en særlig sårbar udsigt langs kysten med åsen som rumafgrænsende element. Åsens terræn er her meget stejlt og markant på nogle strækninger. Den stejle ås i samspil med kysten og fjorden som stort landskabeligt rum, skaber her en særlig visuel oplevelsesværdi. Oplevelsen er i dag i nogen grad påvirket af højspændingstracéet der krydser fjorden hen over åsen. Udsigten på dette sted vil være sårbar overfor tiltag der påvirker kystlandskabet.

Udsigt: Langs åsen

I den nordligste ende af vejen Koholmmosen indeholder området en særlig sårbar udsigt. Det er den visuelle oplevelse der er i det meget lukkede rum på dette sted. Åsen fremstår på denne strækning som velholdt og plejen sker i form af afgræsning. Åsen er sårbar overfor tilgroning, og moseområdet er sårbart overfor yderligere bebyggelse og anden påvirkning som f.eks. markante oplag.

Landmark: Skuldelev Ås

Skuldelev Ås er fredet og der kan således ikke bebygges eller foretages yderligere råstofindvinding, som kunne påvirke åsen, men åsen er fortsat sårbar. Den er sårbar overfor tilgroning, og den er sårbar overfor udviskning, hvis landskabet omkring gror til. Åsens værdi som landmark er sårbar overfor alle tiltag der vil sløre den visuelle indsigts til åsen og tilgroning på selve terrænformationen.

S6 Kystforlandet mellem Skuldelev Ås og Kignæs

Område S6, kystforlandet mellem Skuldelev Ås og Kignæs er et særligt sårbart område. Området består overvejende af strandengsarealer, der plejes enten ved afgræsning eller ved høslet. Nogle steder går kystforlandet længere ind i landet og består af dyrkede markflader. Omkring Færgelunden er der nogen bebyggelse og tekniske anlæg i form af vej og bro på kystforlandet.

Hele den kystprægede del af landskabet rummer særlige udsigtsmuligheder, der relaterer sig til kysten og har betydning for oplevelsen heraf. Hele området er særligt pga. den stærke visuelle relation til vandet, og området er således sårbart overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtforholdene, herunder yderligere tekniske anlæg, markant byggeri og lign.

Enkeltelement: **Færgegården**

Område S6 indeholder Færggården som særligt oplevelsesrigt enkeltelement. Færgegården har kulturhistorisk betydning for området og fungerer både som enkeltelement, men ligger også som en slags pejlemærke, markant med sin placering i aksen af vejen over Kron Prins Frederiks Bro.

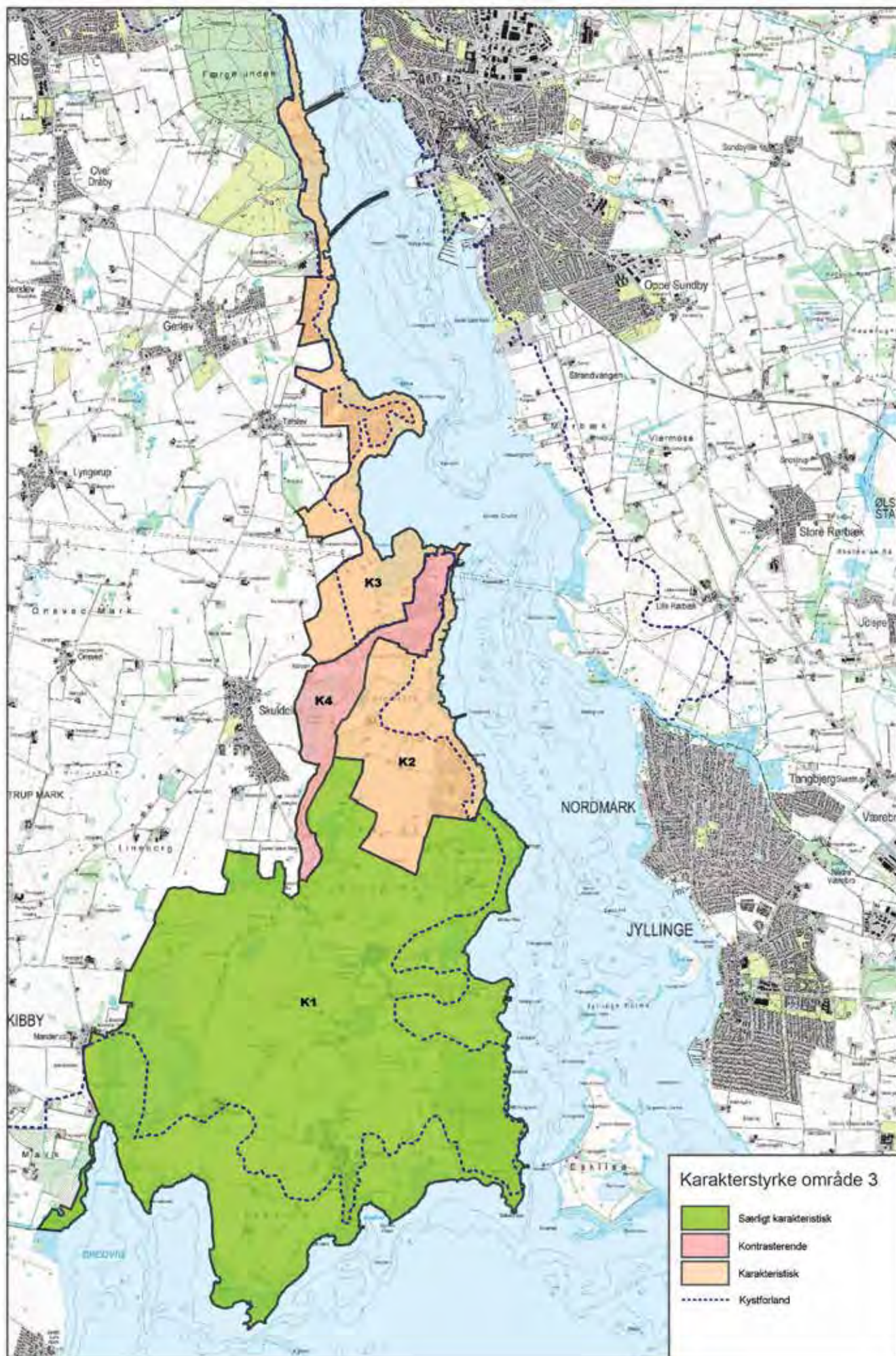
Færgegården er sårbar overfor markant bebyggelse omkring den, og overfor yderligere påvirkning af tekniske anlæg i de nære omgivelser.

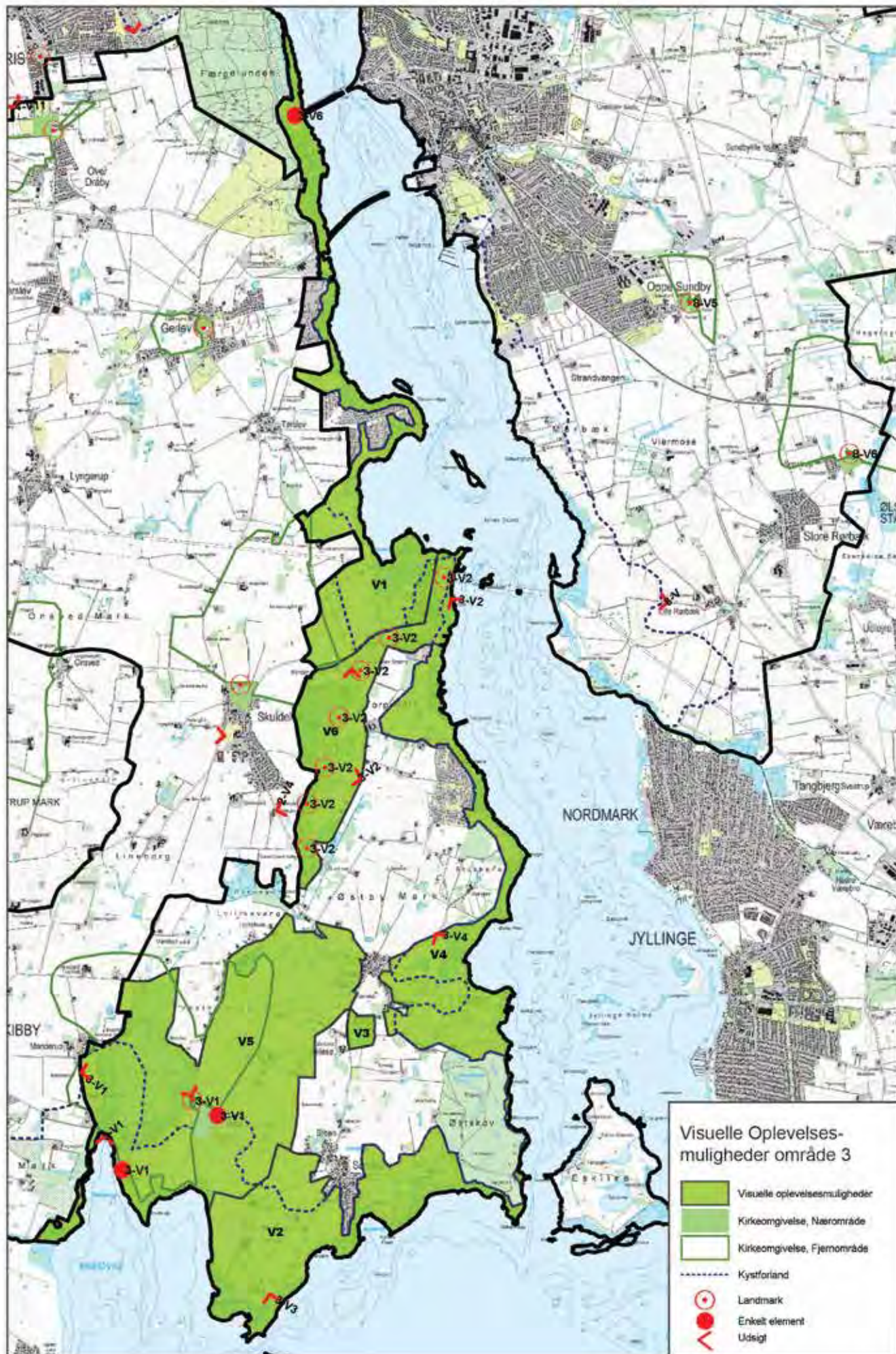
Vurdering af sårbarhed

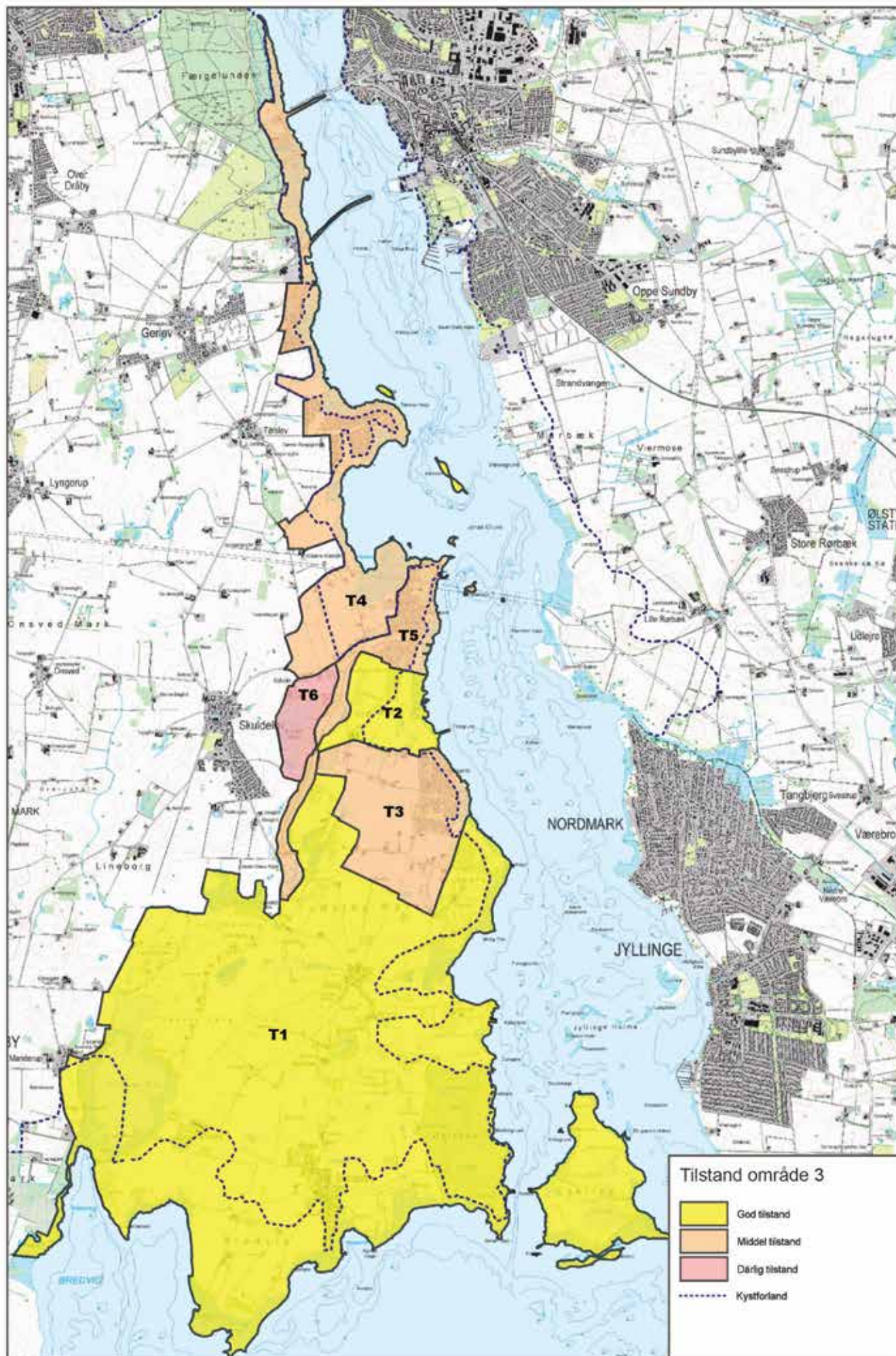
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

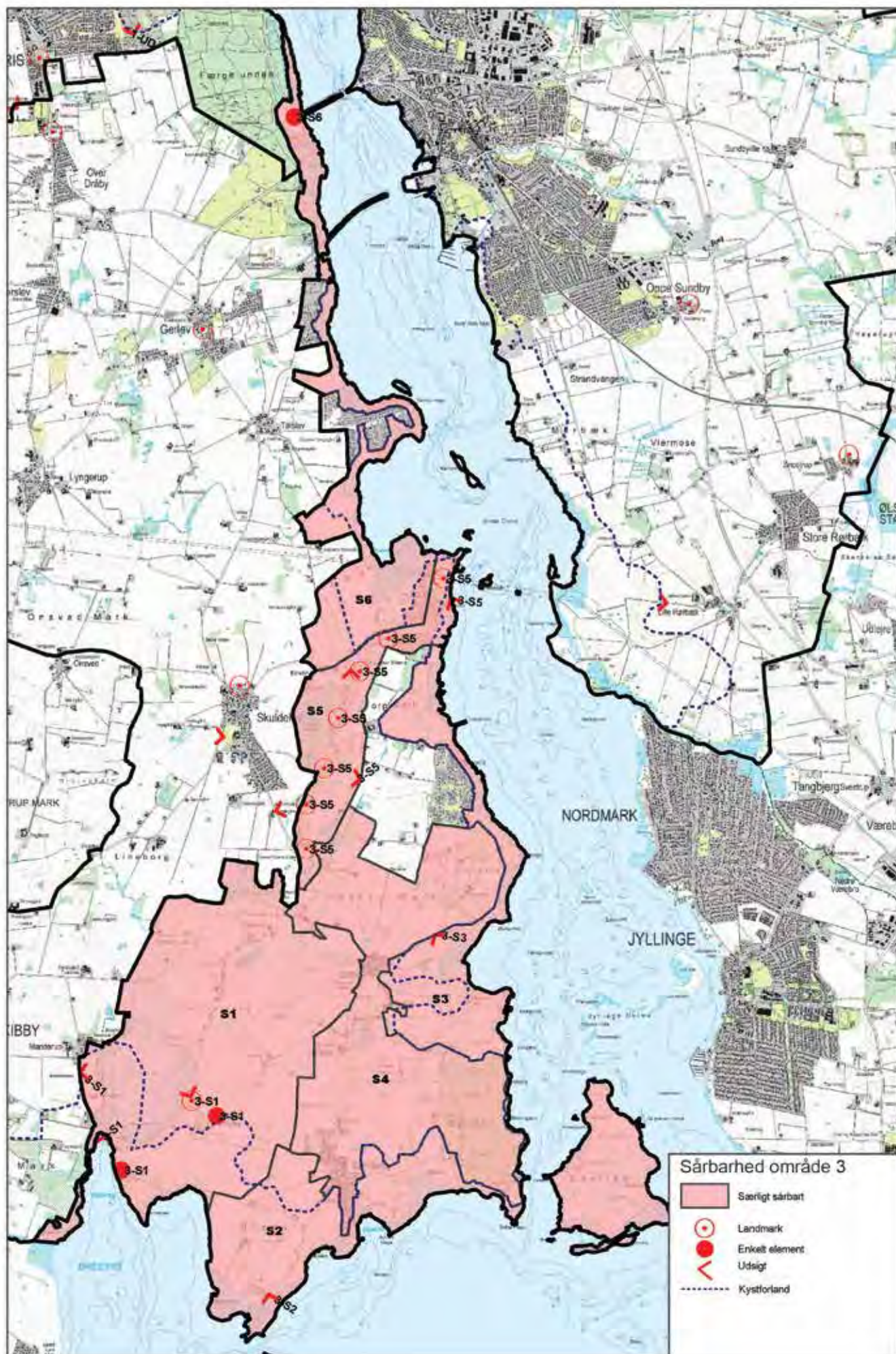
*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Område 4 – Svanholm Dødislandskab

Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Det særligt karakteristiske for landskabskarakterområdet er et uroligt kuperet dødislandskab med retningsløse og hatformede bakker, dalstrøg, afløbsløse søer, vandhuller og mosearealer. Området er intensivt drevet på de åbne regulære markflader, domineret af afgræsning på skråninger og bakker, samt kratdannelse i lavninger og afløbsløse huller. Markfladerne afgrænses af græsklædte jorddiger. Bebyggelsesstrukturen er karakteriseret ved et antal stjerneudskiftede landsbyer og blokudskiftede enkeltliggende større gårde ude i det kuperede landskab, samt et antal husmandsudstyknings i tilknytning til oldområdet. De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter markeret af græsbevoksede jorddiger, kratbevoksninger i tilknytning til lavbundsarealer og afløbsløse søer og vandhuller, landsbyer og gårde skaber et forholdsvist komplekst landskab af overvejende middel skala. Det kuperede terræn og de mange bevoksningselementer skaber sammen med bebyggelsen knyttet til veje og landsbyer og jorddigerne et primært åbent landskab med middel struktur. Området rummer fra de højtliggende partier lange kig indenfor og udenfor karakterområdet. Området er roligt og forholdsvist upåvirket af tekniske anlæg, dog findes i den nordvestlige del af området råstofgraveområder, kraftværk og vindmøller.

Området indeholder en række mindre kontrasterende delområder. Svanholm Hovedgårdslandskab, kystforlandet ved Kyndby Vig og industribyen Kyndby Huse fremstår med en kontrasterende karakter i forhold til resten af landskabskarakterområdet.

Krogstrup Kirke i dødislandskabets nordøstlige kant på grænsen til den flade bundmoræne, som ses i forgrunden.

Smeltevandsdal, Skarndalsgrøften, i dødislandskabets nordvestlige del. Dybe dalstrøg er et gennemgående landskabstræk i området.

*Enkeltliggende gårde og bebyggelser gemmer sig i det bakkede terræn, her i den sydlige del af området, syd for Røge-
rup.*

*Arealanvendelsen er varieret mellem intensivt drevne marker og store græsningsarealer. Området er præget af skovpar-
tier, mindre plantager med nåletræ og energipil, samt kratbevoksning især i tilknytning til dødishuller og vandløb.*

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet ligger på Horns Herred og strækker sig fra kommunegrænsen mod Lejre Kom-
mune i syd markeret ved Vejlemølle Åens løb og til dødislandskabet grænse nord for Kyndby, Dalby og
Onsved. Mod øst er området afgrænset af Stokkebro Å, som danner grænse til det mere jævne bundmoræ-
nelandskab med Skibby og Skuldelev, og mod vest er det afgrænset af kystlandskabet mod Isefjorden og
Orø, hvor terrænet er orienteret mod vandet og de modstående kyster.

Området rejser sig i terræn og mange steder kan man se rigtig langt helt til det nordlige Horns Herred og
Roskilde Domkirke.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elemen-
ter/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse,
veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode, jf. kort med naturgeografiske regioner:

Cgeb: Randmoræne (eller dødis) - smeltevandssand- og grus - storbakket - komplekst

Geologi/terræn: Karakterområdet er overordnet et istidslandskab med dødiskarakter i form af retningslø-
se bakker, afløbsløse mindre søer og vandhuller, samt et generelt kuperet og uroligt terræn. Området bæ-
rer præg af at have ligget i randen af isen, idet det rummer flere dalstrøg skabt som tunneldale under isen
eller af smeltevand fra isens rand og et antal hatformede bakker. Områdets kyststrækning (Sømer Skov
ligger på gammel havbund) og Skarndalsgrøften består af marint forland, dvs. arealerne lå under Littorina-
havets overflade i Stenalderen. Pga. af senere landhævninger er kystlinjen rykket længere ud og har tørlagt

disse arealer, som i dag ses som flade forstrandsarealer (strandengen ved Kyndby Vig) eller tørlagte fjordarme ved Vellerup Vig og Skarndalsgrøften.

Jordtype: Området består primært af lerblandet sandjord, men rummer også partier med sandblandet lerjord, finsandet jord og humus i lavningerne.

Vandelementer (vandløb, søer, lavbundsområder):

I dalstrøgene ligger mindre vandløb og søer, som gør, at området rummer en mængde lavbunds- og mosearealer.

KYST

Karakterområdet har en kystlinje i den nordvestlige del af området ud mod Isefjorden mellem Sømer Skov mod syd og op til strangengarealet ved Dalby Huse. Ud for kysten ligger Kyndby Rev.

Området karakteriseres som beskyttet indre dansk farvand. Kystforlandet har præg af skrænter og strandeng fra udløbet af Skarndalsgrøften til Kyndby Rev ved Sømer Skov. Ved Kyndby Huse har kysten en teknisk karakter i kraft af Kyndbyværket med tilhørende havn.

Mod syd har landskabskarakterområdet en lille kyststrækning ud til Vellerup Vig ved grænsen til Lejre Kommune.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er præget af en række mindre skove bl.a. ved Dalby samt Sømer Skov som alle er tilplantet i starten af 1800-tallet. Området virker generelt bevoksningspræget især i tilknytning til lavbundsområderne i dalstrøg og omkring søer og mindre vandhuller, som fremstår med skov- eller kratpræg.

Også Lindegård har allétræer i tilknytning til dets arealer.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen i området varierer mellem dyrkede marker og græsningsarealer med får, køer og heste. Afgræsningen foregår især i det kuperede terræn, hvor landbrugsmaskinerne ikke kan komme frem. Landskabet er dyrket sammenhængende helt ned i dalstrøgene, hvor det er muligt.

BEBYGGELSESMØNSTER

Landskabskarakterområdet er overordnet karakteriseret ved en række stjerneudskiftede landsbyer. Vellerup og Røgerup er uregelmæssige vejforstebyer, Ferslev er en rektangulær, reguleret vejforsteby og Venslev ligeledes en vejforsteby. Onsved er en rektangulær, reguleret vejforsteby med et meget oprindeligt præg. Mellem landsbyerne er landskabet præget af enkeltliggende mellemstore til store gårde, f.eks. nord for Venslev.

I forbindelse med området "Olden" ligger en række husmandsudstykningssteder med mindre husmandssteder, og Olden er desuden kendetegnet ved fraværet af landsbyer.

Landskabet bærer således tydeligt præg af udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet og starten af 1800-tallet, hvor strukturen i landskabet ændrede sig. Markstrukturen er tydeligt markeret af græsbevoksede jorddiger.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

Tæt ved Kyndby Kirke har herregården Kindholm ligget. I dag anes resterne i form af Kindholm Voldsted. Området rummer 4 kirker: Vellerup, Ferslev, Krogstrup og Kyndby Kirker.

Området rummer et stort antal gravhøje og langdysser koncentreret på de højtliggende hatformede bakker eller lignende fremtrædende geologiske dannelser, så de syner langt i landskabet. Især langs tunneldalen mellem Vellerup og Vejleby og syd for Dalby og vest for Svanholm er koncentrationen høj. Fortidsminderne stammer fra mange forskellige historiske perioder.

Området rummer desuden levn fra den nedlagte midtsjællandske jernbane, der forbandt Frederikssund med Næstved og blev taget i brug i 1928 og lukkede i 1936. Levnene opleves som voldanlæg eller udgravede skår i landskabet, der markerer tracéets forløb.

Olden

Området rummer en særskilt historie i forbindelse med "Olden", som er et resultat af 1300-tallets pest og hungersnød, som førte til nedlæggelse af en række centralt beliggende landsbyer på Horns Herred. Områderne henlå i 200 år uden dyrkning og blev efterfølgende inden Udskiftningstiden anvendt til fællesgræsning. Derfor blev disse områder først taget i omdrift i forbindelse med befolkningstilvæksten i 1800-tallet og tidens omfattende husmandsudstyknings. Dyrkningsmønsteret adskiller sig ikke markant fra det resterende karakterområde, da den intensive landbrugsdrift har overtaget den tidligere græsningsfunktion. Dog opleves i tilknytning til husmandsstederne mindre lodder, som afpejles i markstrukturen.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer et antal vindmøller, bl.a. tre vindmøller ved Kyndbyværket, to ved Svanholm Gods og enkelte mindre husstandsmøller. I umiddelbar nærhed til Venslev ligger en meget stor fabriksbygning, HC Venslev.

Svanholm Gods og flere andre større gårde har store haller eller andre markante bygninger tilknyttet.

Kyndbyværket er et dominerende bygningsanlæg med høj skorsten, der kan ses fra langt omkring.

I den nordvestlige del af området findes råstofgraveområder.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har sin oprindelse i Udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet og starten af 1800-tallet. Samling af landsbyfællesskabernes jord i enkelte enheder afspejles i markernes stjerneform og den måde de stråler ud fra landsbyernes gårde. De enkeltliggende gårde ude i landskabet kan være resultat af enkelte blokudskiftninger, hvor der ikke var plads i landsbyen eller der blev for langt til marken. Husmandsudstykningsstammer fra Udskiftningstidens sidste del, hvor befolkningstilvæksten gjorde behovet for jord større og de oprindeligt jordløse fik muligheden for at bidrage til opdyrkningen af landet på de tidligere marginale jorde på fælledejer og overdrev – eller som her i Horns Herred dødislandskab - oldene.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter markeret af græsbevoksede jorddiger, mindre skovpartier, kratbevoksninger i tilknytning til især lavbundsarealer og afløbsløse søer og vandhuller, landsbyer og gårde er overvejende af middel skala.

Rumlig afgræsning

Landskabets bakkede terræn og de mange kratbevoksninger gør, at landskabet opleves skiftevis åbent og lukket, idet vejene er tilpasset terrænet. Når man står højt i terrænet kan man se langt indenfor og ud af området. Omkring dalstrøgene er terrænet generelt mere åbent, dyrket og/eller afgræsset, og idet jorddigerne ikke er bevoksede med hegn opleves disse områder mere åbent. Terrænet gør dog, at landskabet flere steder opleves som lukket.

Kompleksitet

Landskabet fremstår forholdsvis komplekst, idet det består af mange forskellige karaktergivende elementer både af terrænformer, bebyggelser, arealanvendelser, bevoksninger og vandelementer.

Struktur

Bebyggelserne ligger i tilknytning til vej eller i byer og markerne er aftegnet af jorddiger. Bevoksningsstrukturen er imidlertid mere rodet med mange forskellige elementer og størrelser, og terrænet er meget afvekslende. Dødislandskabets landskabelige udtryk er som udgangspunkt forholdsvis struktureret.

Landskabet fremstår alt i alt med en middel struktur.

Visuel uro og støj

Landskabskarakterområdet fremstår overordnet meget roligt, især fordi det ikke er præget af nyere infrastruktur eller større tekniske anlæg.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgrænsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

I den nordøstlige og østlige grænse relaterer området sig til det omkringliggende landskab ved at være højtliggende og man kan se langt både mod nord til Jægerspris Nordskov og på tværs af vandet til Frederikssund og de bagvedliggende landskaber. Især ved kysten nord for Kyndby Huse (ved Røglerne) er der udsigt på tværs af Jægerspris Bugt til den nordlige del af Horns Herred.

KYSTFORLANDET

Afgrænsning

Kystforlandet afgrænses som en forholdsvist smal stribe, der terrænmæssigt er orienteret mod kysten langs Isefjorden. Dertil udgøres kystforlandet af det terræn i den sydlige del af karakterområdet, der skråner ned mod Vellerup Vig.

Visuelle forhold

Kystforlandet er i den nordlige del karakteriseret ved at være erosionskyst med strand. 'Røglerne' er et højedrag ved kysten hvorfra der er vide udsyn på tværs af fjorden og Jægerspris Bugt.

Ved Kyndby Huse og Kyndbyværket har kysten en teknisk karakter i kraft af Kyndbyværket med tilhørende havn på inddæmmed land. Her præges kysten af havneanlæg med tilhørende bygninger og tekniske anlæg, vindmøller samt Kyndbyværket, der med sin skorsten dominerer hele det omkringliggende landskab som landmark. Området er desuden præget af fossil kystskrænt.

Den sydlige del af kysten ved Kyndby Vig har en kontrasterende karakter i kraft af det marine forland og den flade strandengskyst, der er visuelt isoleret fra det resterende karakterområde pga. afskærmende bevoksning og den fossile kystskrænt. Sømer Skov er placeret på det marine forlands flade, men danner en naturlig barriere på samme måde som bevoksningen tæt på kysten. Det marine forland består således kun af en smal stribe strandeng fra udløbet af Skarndalsgrøften til Kyndby Rev ud for Sømer Skov.

Kystforlandet ved Vellerup Vig mod syd er karakteriseret ved udsigten på tværs af vigen til Lejre Kommune.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K3. Svanholm Hovedgårdslandskab

Svanholm er en adelig hovedgård nævnt i 1346. Godset ligger også i dag centralt i et godslandskab med parkanlæg og adgang til skov, vand og ager. I 1452 (da der var dårlige tider i middelalderen) tillægges jordene fra den nedlagte Krogstrup landsby under Svanholm. Svanholms bygninger ombygges i 1744.

Dyrkningsmønsteret omkring dette hovedgårdslandskab domineres af store, regulære markfelter.

Bevoksningsstrukturen domineres af skovpartier samt den lange linde-allé ved den nordlige adgangsvej (Svanholm Allé).

Bebyggelsen består en den oprindelige hovedbygning fra 1744, men den nutidige landsbrugsdrift har medført mange moderne driftsbygninger omkring hovedgården.

Skala i dette hovedgårdslandskab fremstår som middel til stor. Den rumlige afgrænsning opleves som trans-

parent og bevoksningspræget grundet skovene og allétræerne. Komplexitet opleves som enkel til middel, da dette delområde er præget af færre karaktergivende elementer end resten af området. Området opleves som havende en middel struktur, og er kun lokalt præget af tekniske anlæg i kraft af de to vindmøller vest for Svanholm.

K4. Kystforlandet ved Kyndby Vig

Kystforlandet ved Kyndby Vig mellem Sømer Skov og Skarndalsgrøftens udløb er et strandengsareal, som ikke er i landbrugsmæssig omdrift. Arealet rummer ingen bebyggelse. Det er relateret til vandet og ikke det bagvedliggende landskab.

Skalaen i dette delområde fremstår som middel. Den rumlig afgrænsning er åben ud mod kysten åben, men lukket ind mod resten af karakterområdet. Komplexiteten i delområdet er enkelt, da det består af kun få karaktergivende elementer, primært strandengsareal. Området er præget af Kyndbyværket med havn, bebyggelse, tanke og skorsten, som ligger lige ved siden af området. Kyndbyværket præger til tider også området med støj.

K5. Kyndby Huse

Industribyen Kyndby Huse samt kraftvarmeværket Kyndbyværket fremstår som et kontrasterende område. Området fremstår som en samlet, tæt bebyggelse med en kortere tidsdybde med sin oprindelige i 1940'erne. Området er bevoksningspræget omkring boligerne.

Skalaen i dette delområde er middel til stor i kraft af Kyndbyværkets storskala byggeri. Området fremstår enkelt til middel sammensat med kun få karaktergivende elementer: industribebyggelse og kraftvarmeværk. Området er præget af tekniske anlæg i kraft af Kyndbyværkets dominans i områdets samt tilstedeværelsen af tre vindmøller ved kysten.

K6. Råstofgraveområde ved Kyndby

Mellem Kyndby og Kyndby Huse findes et område med flere råstofgraveområder. De karaktergivende træk er her udvisket og erstattet af et udgravet landskab. Området vurderes derfor at være kontrasterende.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift for opretholdelsen af det åbne dødislandskab. Fortsat drift af jorden og vedligeholdelse af de græsklædte diger er vigtige funktioner for opretholdelsen af landskabskarakteren. Endvidere er ekstensiv drift, fx afgræsning, på skråninger og ved vandelementerne en betingelse for oplevelsen af de markante terrænformer. Kratdannelse i lavninger og afløbsløse huller markerer tilstedeværelsen af disse i landskabet.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

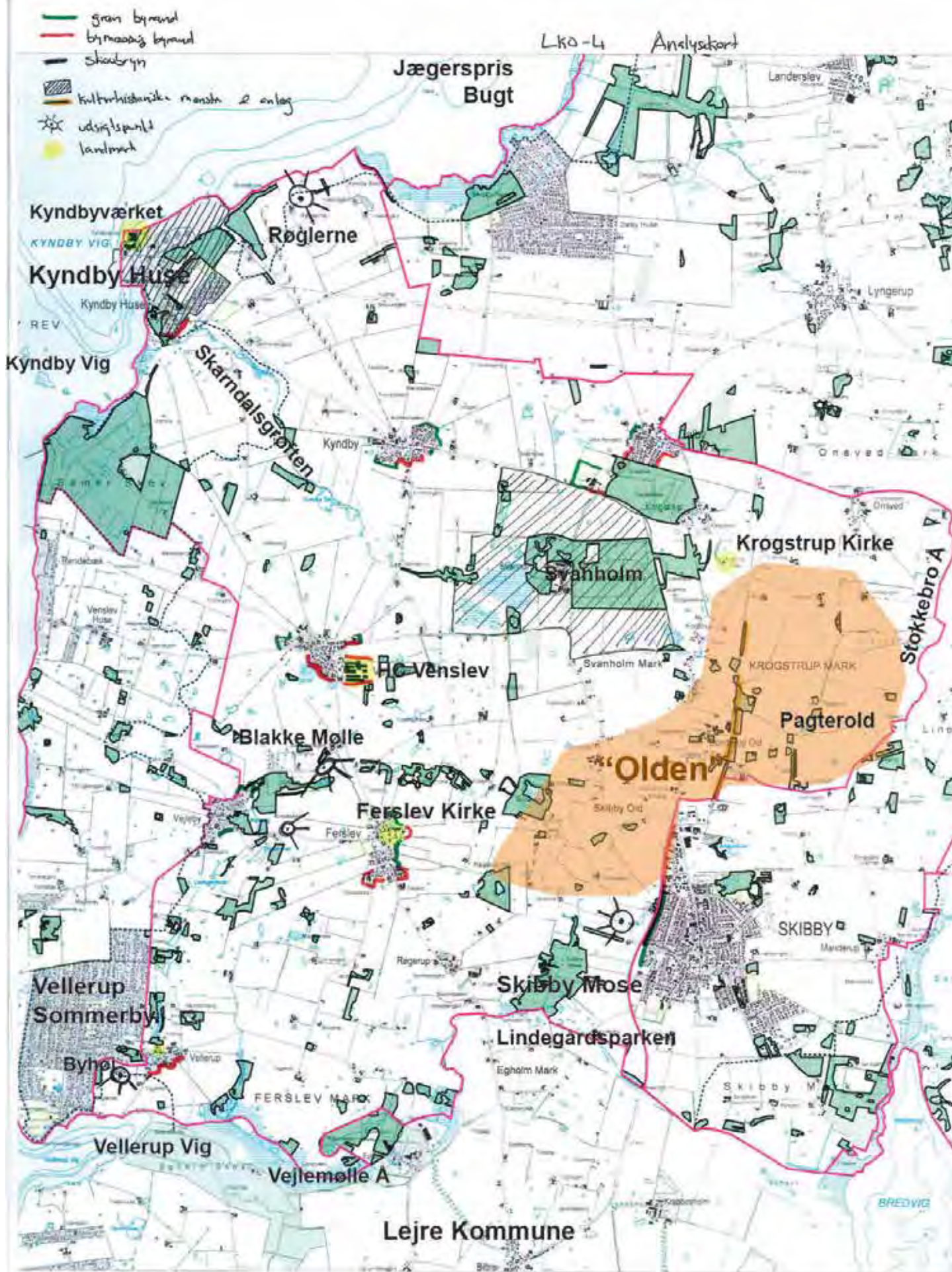
Området rummer mindre byudviklingsområder omkring Dalby. I den forbindelse er det væsentligt, at tænke på byens markante terrænmæssige beliggenhed, og at ændringer i byranden mod nord og øst potentielt kan ses meget langt væk.

Især områdets nordlige del rummer potentielle områder for placering af vindmøller eller erstatning af eksisterende møller med højere møller. Her er det væsentligt at vurdere landskabets bæredygtighed i forhold til placering af store elementer i det åbne landskab, som i dag har en middel skala.

Landskabskarakterområdet rummer enkelte muligheder for ny skovrejsning. Desuden rummer området flere grundvandsinteresser, hvor der af hensyn til grundvandsbeskyttelsen kan være interesse for udpegning af yderligere skovrejsningsområder.

Landskabskarakterområdet rummer adskillige store landbrug. Det bør overvejes hvordan udviklingen af landbruget, fx med nye driftsbygninger eller biogasanlæg, vil påvirke landskabet.

I områdets nordvestlige del ligger råstofgraveområder, både områder, der i er udgravet samt et stort område, der er i regionens råstofplan er udpeget som graveområde. Det bør overvejes hvordan disse områder kan efterbehandles efter endt gravning.

Analyseskitse

Område 4 – Svanholm Dødislandskab

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne møde undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk – Ferslev, Vejleby og Venslevs ejerlav

Karakterområdets nøglekarakteristika i form af et højtliggende, åbent agerlandskab med stjerne- og blokudskiftede landsbyer med tydelig mark- og digestruktur, struktureret og i middel skala, er især tydelig omkring landsbyen Ferslev samt i hele strækningen fra Vejleby, øst om Venslev og op til Kyndby Huse. Markfelterne er oprindelige i forhold til udskiftningstiden og de græsklædte diger danner sammen med markvejene fortsat en tydelig stjerne- blokudskiftningsstruktur, som opleves som oprindelig. Området øst for Sømer Skov indeholder hatformede bakker, der er kendetegnende for denne del af Horns Herred. Området er præget af mange dødislavninger med krat.

Ferslevs dyrkningsflade omgivet af en lavtliggende tunneldal præget af moser, krat og afgræsning afspejler samspillet mellem natur- og kulturgrundlag. Ligeledes opleves dette samspil ved Skarndalsgrøften, der afgrænser Venslevs dyrkningsflade.

På trods af, at bebyggelsen i landsbyernes kant ikke er helt oprindelig, samt tilstedeværelsen af enkelte større driftsbygninger, så opleves landskabet omkring som meget oprindeligt og tydeligt. Området vurderes derfor at være særligt karakteristisk.

K2 Karakteristisk – størstedelen af karakterområdet

I størstedelen af karakterområdet fremstår landskabskarakteren tydelig med det højtliggende, dyrkede, småbakkede dødislandskab præget af stjerneudskiftede landsbyer og blokudskiftede gårde med græsklædte diger samt lavninger.

Landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse kan fortsat erkendes. Dog er flere træk udvisket ved parcelhusbebyggelse, der slører landsbyernes grænser, ikke-oprindelig småbebyggelse langs markveje, nyere skovrejsning samt et stort erhvervsområde ved landsbyen Venslev, der dominerer landskabet omkring. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag afspejles fortsat i landskabet i kraft af landsbyerne og den intensive landsbrugsdrift på de åbne, højtliggende flader, afgræsning på skrån timer og bakker, samt kratdannelse i lavninger og afløbsløse huller.

Samlet vurderes området som karakteristisk.

K3 Karakteristisk – Onsved og Pagterold

I den østlige del af karakterområdet fremstår landskabskarakteren forholdsvis tydelig med det højtliggende, dyrkede landskab præget af stjerneudskiftede landsbyer med græsklædte diger samt lavninger. Området er dog her også præget af forpagtergården Pagterold, der i kraft af de regulære markfelter og træallé får området til at fremstå med mindre tydelige karaktertræk end i det resterende område.

Landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelige kan fortsat erkendes i mark- og gårdstrukturen.

Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag afspejles i kraft af den intensive landsbrugsdrift og landsbyen Onsveds placering på de åbne, højtliggende flader. Den intensive landbrugsdrift fortsætter dog helt ned til Stokkebro Å mod øst, dvs. her er dyrket helt ned i de vådere, lavtbeliggende jorder.

Samlet vurderes området som karakteristisk.

K4 Kontrasterende delområde – Svanholm Hovedgårdslandskab

Området omkring Svanholm hovedgård er karakteriseret ved store regulære markfelter, skov, allétræer og

stendiger og står således i kontrast til det resterende landskabskarakterområde.

Hovedgårdslandskabets karaktergivende elementer fremstår tydelige i området, især i nærområdet omkring hovedgården og Julianehøj Skov. Den kulturhistoriske oprindelse kan fortsat erkendes på trods af nyere landbrugsbygninger i tilknytning til hovedgården. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag kan fortsat erkendes i kraft af skovpartierne på de kuperede, udyrkbare dele af landskabet.

Samlet vurderes dette kontrasterende område i sig selv at være et særligt karakteristisk hovedgårdslandskab.

K5 Kontrasterende delområde – Kyndby Vig

Området ud til Kyndby Vig er karakteriseret ved et strandengsareal uden opdykning eller bebyggelse og uden sammenhæng med resten af karakterområdet på grund af kystkanten. Området står således i kontrast i det resterende landskabskarakterområde.

De karaktergivende elementer i strandengslandskabet er tydelige. Den kulturhistoriske oprindelse er ligeledes erkendelig, da der ikke er sket nævneværdig udvikling i området. Området afspejler fortsat samspillet mellem natur- og kulturgrundlag med afgrænsede strandenge.

Samlet vurderes dette kontrasterende område i sig selv at være et særligt karakteristisk strandengslandskab.

K6 Kontrasterende delområde – Kyndby Huse

Området omkring Kyndby Huse og Kyndbyværket udpeges som kontrasterende område i kraft af områdets unikke industribebyggelse i tilknytning til kraftværk med en kortere tidsdybde. Områdets oprindelse er 1940'erne.

Industribyens karaktergivende elementer er tydelige, og den kulturhistoriske oprindelse i forhold til 1940'erne er ligeledes tydelig, da området kun i mindre grad har udviklet sig siden denne tid. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er således fortsat tydelig i kraft af industriboligernes og kraftværkets tilknytning til vandet. Det kontrasterende delområde vurderes samlet at være et særligt karakteristisk miljø fra industritiden.

K7 Kontrasterende delområde – Råstofgraveområde

Mellem Kyndby og Kyndby Huse findes et område med flere råstofgraveområder. De karaktergivende træk er her udvisket og erstattet af et udgravet landskab. Området vurderes derfor at være kontrasterende.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

- 1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
- 2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
- 3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

V1 Svanholm Hovedgård og Krogstrup Kirke

Område V1 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af det sammenhængende hovedgårdslandskab med hovedbygning, stendiger, allétræer og skovpartier.

Selve hovedgården ved Svanholm er intakt selv om omgivelserne omkring hovedbygninger er ændret med nutidige driftsbygninger. Flere steder opleves intakte stendiger, og især på Svanholm Allé syd for hovedgården kan stendigernes forløb på begge sider af vejen opleves. Julianehøj Skov ligger markant og højt i landskabet. Skoven kan ses langt fra, og inde i skoven på selve Julianehøj er der vide udsigter over landskabet omkring. Ligeledes er Krogstrup Kirke med dens høje og øde placering et pejlemærke i landskabet. Nord og nordøst for Julianehøj skov opleves de oprindelige allétræer langs Svanholm Allé, der sammen med det bagvedliggende skovbryn danner velafgrænsede og regulerede landskabsrum med kig mellem allétræerne. Disse rumforhold giver særlige visuelle oplevelsesmuligheder i området.

Området vurderes samlet at besidde visuelle oplevelsesmuligheder.

Udsigt: **Julianehøj**

Fra Julianehøj er de visuelle oplevelsesmuligheder betinget af udsigter langt mod øst over allétræerne ved Pagterold og helt til Skuldelev. Julianehøj er et af de højeste punkter i Frederikssund Kommune.

Svanholm Allé (Kilde: Google)

V2 Tunneldal ved Blakke Mølle

Landskabet rejser sig omkring Blakke Møllevej, hvilket udgør område V2 med særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Oplevelsen er betinget af en tunneldal, der løber langs Blakke Møllevej, hvilket giver anledning til, at de markante geologiske terrænformer her kan opleves. Ligeledes kan tunneldalen opleves ved Vejleby i kraft af vådområderne Kæreng og Stensmose.

Udsigt: **ved Blakke Mølle**

Fra det højtliggende landskab ved Blakke Møllevej er der visuelle oplevelser i kraft af de vide udsigter over det udskiftede landskab omkring, især med kig til Ferslev og den omkringliggende dyrkningsflade. Desuden er der kig helt til Roskilde, hvor domkirkens tårne kan anes i det fjerne.

Udsigt fra Blakke Møllevej mod Ferslev. (Kilde: Google)

V3 Kystforlandet ved Kyndby Vig, Kyndby Huse og Røglerne

Den kystnære del af karakterområdet udgør et område V3 med særlige visuelle oplevelsesmuligheder, der betinges af udsigterne over Isefjorden og Kyndby Rev, med øen Orø i baggrunden samt det markante terræn omkring Skarndalsgrøften.

Mod syd indrammes udsigten af det markante terræn omkring Skarndalsgrøften med afgræssede skråninger. Her skaber en fossil kystklint et afgrænset, uforstyrret landskabsrum med mulighed for at opleve det lokale fugleliv.

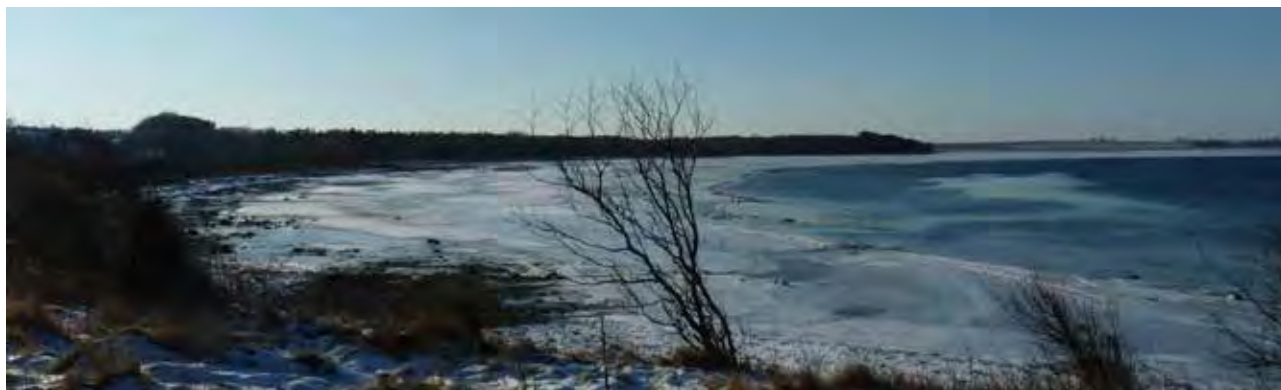
Kyndby Huse og Kyndbyværket udgør til sammen et unikt, samlet kulturmiljø, der vidner om et særligt kapitel i dansk industrihistorie. Den oprindelige bebyggelse sammen med de landskabelige træk i bebyggelsesplanen og relationen til kysten og Kyndbyværket udgør en visuel oplevelsesmulighed.

Nord for Kyndby Huse ligger højdedrager 'Røglerne' med vide udsigter over Jægerspris Bugt. Kysten udgøres af fladstrand, hvor der også er rig mulighed for at opleve det lokale fugleliv. Fra Røglerne falder det højtliggende landskab og markerer dødislandskabets overgang til det fladere landskab mod øst.

Udsigt: **Kystlandskab ved Kyndby Huse**

Fra højdepunktet Røglerne er der vide udsigter ud over Isefjorden og Jægerspris Bugt. Fra det hævede areal

omkring Kyndbyvej og Skarndalsgrøftens udløb er der udsigt over fjorden til Orø.

Udsigt over Kyndby Vig med Sømer Skov i baggrunden.

V4 Tunneldal ved Skibby Mose og Lindegårdsparken

Den sydøstlige del af karakterområdet udgør område V4 med særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Området er præget af tunneldalen hvorigennem Vejlemølle Å løber, samt et tætbevokset moseområde med sumpskov. Små husmandssteder ligger oprindeligt i landskabet langs tunneldalen, som krydses af Saltsøvej. Disse elementer skaber tilsammen oplevelsesmuligheder i form af kig på tværs af tunneldalen til et småskala-landskabsrum med husmandssteder, der ligger i flere niveauer i det kuperede landskab med mindre skovpartier i baggrunden. Mod syd ligger det fredede område Lindegårdsparken med gammelt overdrev med gamle fritstående løvtræer.

Udsigt fra over tunneldal ved Saltsøvej.

V5 Vellerup Vig

Området omkring Vellerup Vig i syd vurderes at besidde visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af de vide udsyn over fjorden og på tværs af Vellerup Vig ind i Lejre Kommune. Den nord-sydgående Vellerupvej (der fortsætter ind i Lejre Kommune) krydser tunneldalen langs Vejlemølle Å. Tunneldalen byder på lange kig ud i Vellerup Vig samt ind i landskabet med kig til strandenge og skovparti. Området er friholdt for bebyggelse. Området vurderes samlet set at besidde visuelle oplevelsesmuligheder.

Udsigt: **Byhøj**

Fra Byhøj syd for Vellerup er der udsigt ud over Vellerup Vig til Lejre Kommune, der udgør en visuel oplevelsesmulighed.

Vellerup Vig (Kilde: Google)

V6 Krogstrup Kirke (landmark)

Krogstrup Kirke ligger i landskabet som et pejlemærke, der kan ses langt fra. Som pejlemærke har kirken indflydelse langt ud over karakterområdet mod øst. Kirken ligger ved områdets nordøstlige grænse lige ved hovedvejen, og er markant hævet over resten af landskabet med gode indblikksforhold. Kirken ligger, hvor den nedlagte landsby Krogstrup lå i middelalderen.

V7 Ferslev Kirke (landmark)

Ferslev Kirke ligger inde i landsbyen Ferslev og fungerer som pejlemærke i det omkringliggende landskab. Især fra højtliggende partier i karakterområdet er der indsyn til Ferslev Kirke, der således markerer landsbyens placering.

V9 Bavnen (enkeltelement)

Den hatformede bakke Bavnen med gravhøj nord for Venslev fremstår markant i landskabet. Bakken udgør en visuel oplevelsesmulighed i kraft af den geologiske og kulturhistoriske fortælling.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God

Størstedelen af karakterområdet vurderes at besidde en god tilstand.

I forhold til udskiftningstiden er mange af de karaktergivende elementer såsom diger, vejforløb og landsbyer forholdsvis intakte. Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen er således god.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel til god. Enkelte vådområder såsom Skibby Mose og dele af de markante terrænformer ved tunneldalen mellem Vellerup og Vejleby er præget af tilgroning.

Landskabet er relativt upåvirket af tekniske anlæg.

T2 God

Den østlige del Svanholm hovedgårdslandskab vurderes at besidde en god tilstand.

I forhold til den kulturhistoriske oprindelse fra 1700-tallet er de karaktergivende elementer i form af allé, skov og stendiger forholdsvis intakte. Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen er således god.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel til god. Landskabet er relativt upåvirket af tekniske anlæg.

T3 Middel

Den nordlige del af området vurderes at have en middel tilstand.

Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen vurderes her at være middel til god. Mange af de

karaktergivende elementer såsom diger, vejforløb og landsbyer er intakte, men enkelte steder sløres oprindelsen af nyere bebyggelse, hvilket ses langs vejforløbet syd for Kyndby samt ved Svanholm, hvor hovedgården sløres af nyere driftsbygninger.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel til god. Enkelte vådområder og terrænformer er sprunget i krat.

Landskabet her er lokalt påvirket af forstyrrende anlæg. Erhvervsbyggeriet H.C. Venslev dominerer landskabet øst for Venslev med byggeri i en skala, der ikke er tilpasset den lokale karakter. To vindmøller påvirker ligeledes landskabet lokalt vest for Svanholm.

T4 Middel

Den østlige del af karakterområdet vurderes at have en middel tilstand.

Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen vurderes her at være middel til god, da flere af de karaktergivende elementer i form af diger og Onsved landsby er intakte, mens vejforløb og markstruktur er sløret af sammenlægninger inden for landbruget.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel til god. Hovedparten af områdets bevoksning og bebyggelse fremstår i god vedligeholdelsesmæssig tilstand, mens dyrkede marker helt ned til Stokkebro Å får ådalen til at fremstå med en dårlig vedligeholdelsesmæssig tilstand.

T5 Middel

Den sydøstlige del af karakterområdet omkring Skibby Old, Skibby Mose og Vejlemølle Å vurderes at have en middel tilstand.

Landskabskarakterens intakthed i forhold til oprindelsen vurderes her at være god, da flere af de karaktergivende elementer i form af kuperet terræn med små husmandssteder i tilknytning til vejforløb er intakt.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være dårlig til middel. Områdets bebyggelse fremstår i god vedligeholdelsesmæssig tilstand, mens moseområdet er præget af tilgroning, hvilket slører oplevelsen af vådområdet. Ligeledes er landskabet omkring tunneldalen langs Vejlemølle Å præget af dyrkede marker helt ned til åen, hvilket slører tunneldalens terrænformer. Området omkring Lindegårdsparken fremstår i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Ift. påvirkning fra tekniske anlæg er landskabet her kun stedvis påvirket af hovedvejen ved Skibby samt enkelte store driftsbygninger, der dog ligger lavt i landskabet og kun medfører en lokal påvirkning.

T6 Råstofgraveområder ved Kyndby

Området er præget af råstofudgravning, hvilket dominerer området lokalt. Intaktheden i forhold til oprindelsen er dårlig, da store dele af området ikke længere består af markfelter og diger/markskel er opbrudte.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand er således ligeledes dårlig. Sammen med visuel påvirkning fra højspændingsledninger er området meget påvirket af tekniske anlæg. Samlet vurderes dette område at besidde en dårlig tilstand.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

- 1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse*
- 2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssig tilstand*
- 3. Landskabskarakterens påvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)*

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Karakterområdet er generelt sårbart overfor tiltag, der kan sløre dødislandskabets terrænformer samt tiltag, der vil sløre udskiftningsmønstrene fra udskiftningstiden.

Generelt er geologiske dannelsesformer såsom områdets tunneldale og smeltevandsdale sårbare over for ændringer såsom gravning, bebyggelse, anlæg og tilplantning på skræntformationer. Desuden er det vigtigt at bevare muligheden for at indkig til sådanne terrænformer.

På grund af dødislandskabets åbne og småbakkede landskab samt tilstedeværelse af hatformede bakker er

dette landskab generelt sårbart over for ikke-oprindelige elementer på de højtliggende partier. Udsigterne er generelt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende. Udsigter ved kysten er især sårbart over for ændringer, der forringe oplevelsen af kystlandskabet.

Særligt sårbare delområder

S1 Svanholm

Området omkring Julianehøj Skov og Svanholm Allé er særligt sårbart på grund af den kulturhistoriske helhed i hovedgårdslandskabet. Området er sårbart over for ændringer, der vil udviske den oprindelige struktur med allé, skove, stendiger og hovedgård samt de velafgrænsede landskabsrum. Således er området sårbart over for ikke-oprindelig hegnsbeplantning.

Sårbar udsigt: Udsigten fra Julianehøj er sårbart over for ændringer, der vil sløre de lange kig på tværs af landskabet.

S2 Blakke Møllevej

Området ved Blakke Møllevej er særligt sårbart i kraft af de markante terrænformer omkring tunneldalen og er således sårbart over for ændringer, der vil sløre disse, fx beplantning, bebyggelse eller anlæg på terræformationerne.

Sårbar udsigt: Udsigten fra det højtliggende parti over det udskiftede landskab med Kig til Ferslev og helt til Roskilde er særlig sårbart. Udsigterne er sårbare over for ændringer, der vil begrænse eller forringe udsigtsforholdene.

S3 Kyst og smeltevandsdal

Området ved kysten er sårbart over for ændringer, der kan sløre områdets åbne karakter og den visuelle sammenhæng på tværs af fjorden. Desuden er området sårbart over for ændringer, der vil sløre de særlige terrænformer ved kystklinten ved Kyndby Vig samt Skarndalsgrøften. Dele af området er omfattet af international naturbeskyttelse, der sikrer disse områders tilstand.

Sårbar udsigt: Udsigten ved kystlandskabet er sårbart over for ændringer, der vil sløre kiggene over vandet.

Ændringer på Orø i såvel arealanvendelse og bebyggelsesstruktur og lignende skala vil derfor have konsekvens for landskabsoplevelsen fra kystlandskabet ved Skarndalsgrøftens udløb, strandengen og Sømer Skov.

S4 Tunneldal ved Skibby Mose og Lindegårdsparken

Området omkring Skibby Old/Skibby Mose er særligt sårbart i kraft tunneldalen og det uforstyrrede småskala landskab. Området er sårbart over for tiltag, der slører kiggene på tværs af tunneldalen samt anlæg, der ikke harmonerer med områdets lille skala.

S5 Vellerup Vig

Området ved Vellerup Vig er sårbart på grund af de vide udsyn over fjorden og er sårbart over for ændringer, der vil sløre kiggene over vandet samt placering af bebyggelse og anlæg i tunneldalen langs Vejlemølle Å.

Sårbar udsigt: Sårbarheden omkring Byhøj er især knyttet til udsigten over Vellerup Vig, og er således sårbart over for ændringer, der vil sløre kiggene over vandet til den modsatte kyst.

S6 Særligt karakteristisk område

Området er vurderet som værende særligt sårbart, da området er særligt karakteristisk for landskabskarakterområdet. Området sårbart overfor tiltag, der kan sløre dødislandskabets terrænformer samt tiltag, der vil sløre udskiftningsmønstrene fra udskiftningstiden. Udskiftningsmønsteret omkring landsbyerne (især Ferslev, Vellerup, Vejleby og Venslev) er sårbare over for tiltag, der kan ændre eller sløre dette mønster. Således er det digerne, den oprindelige vejstruktur og landsbyens møde med landskabet, der er sårbart.

S7 Krogstrup Kirke (landmark)

Indblikket til Krogstrup Kirke er sårbart over for tiltag, der vil sløre kirkens rolle som landmark. Således vil tiltag, der blokerer for indsynet til kirken, samt dominerende tiltag, der vil fjerne fokus fra kirken, være sårbart for denne del af landskabet. Områder omkring kirken vil således være sårbare over for skovrejsning og tekniske anlæg omkring kirken mod øst og nordøst. Ligeledes vil indsigten til kirken være sårbart overfor høje/dominerende anlæg såsom vindmøller i landskabet vest for kirken (vest for Julianehøj Skov).

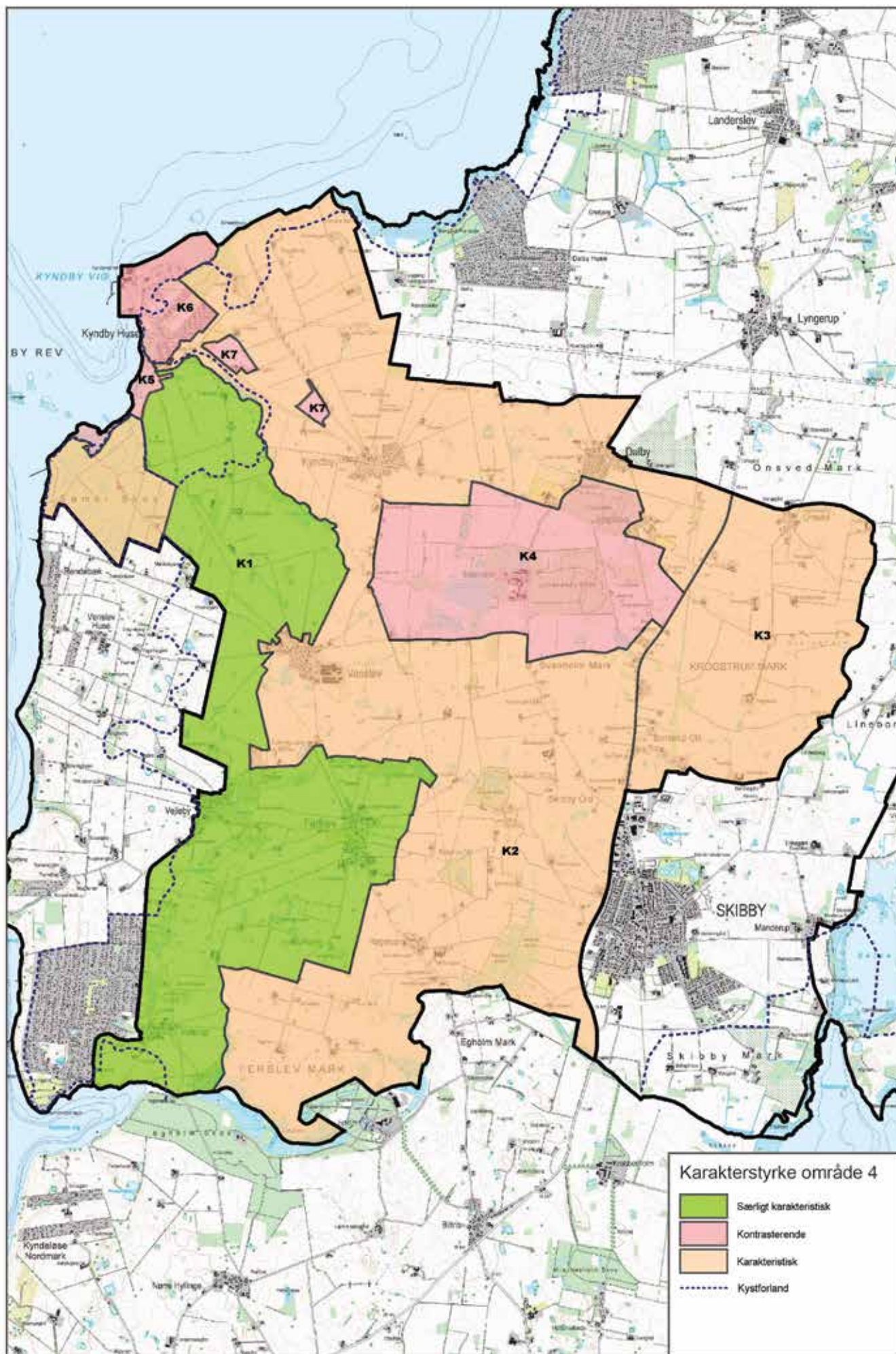
S8 Ferslev Kirke (landmark)

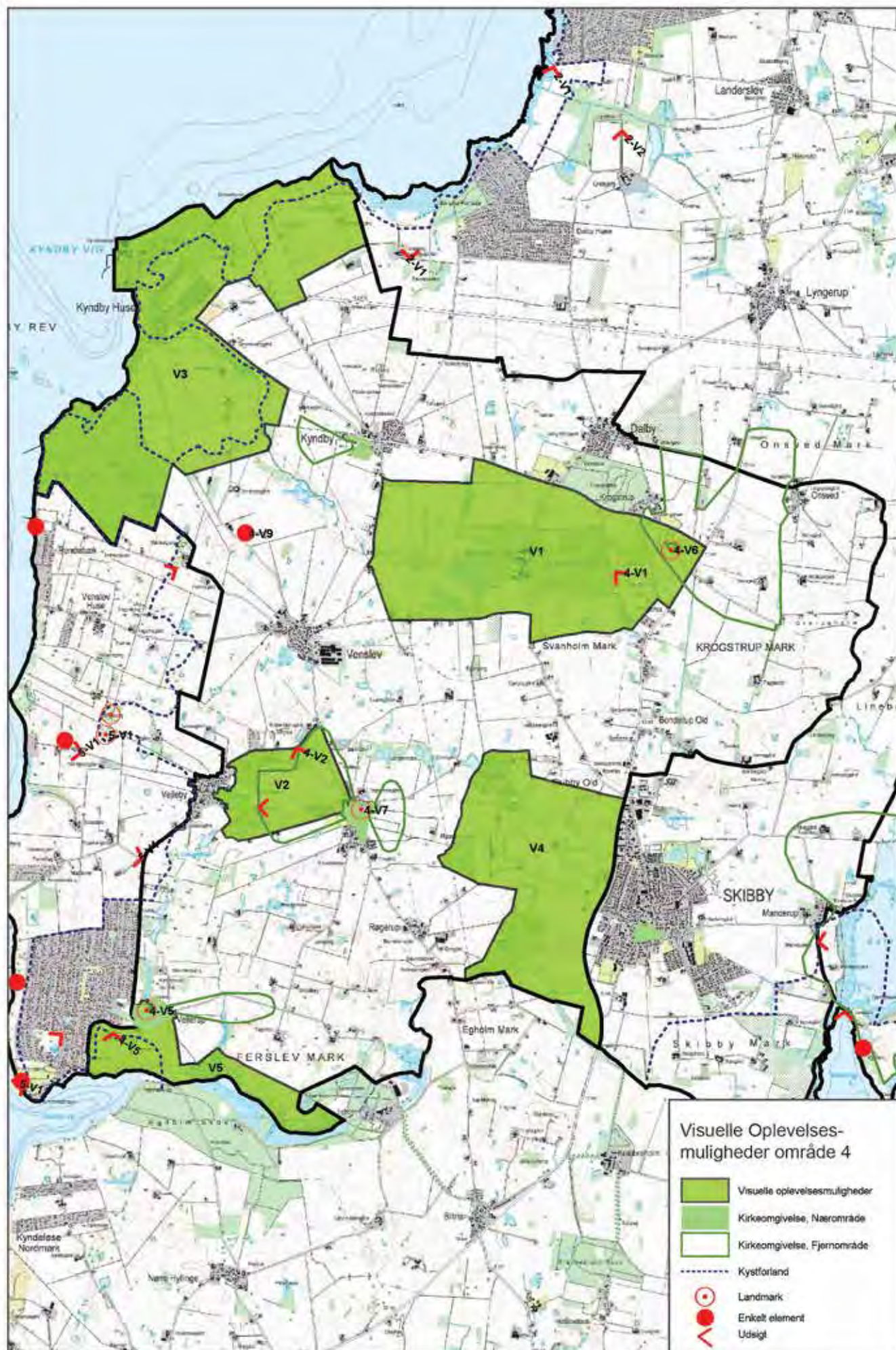
Ferslev Kirke ligger midt i landsbyen Ferslev. Indsigten til Ferslev Kirke er sårbar over for dominerende anlæg (vindmøller, master o.lign).

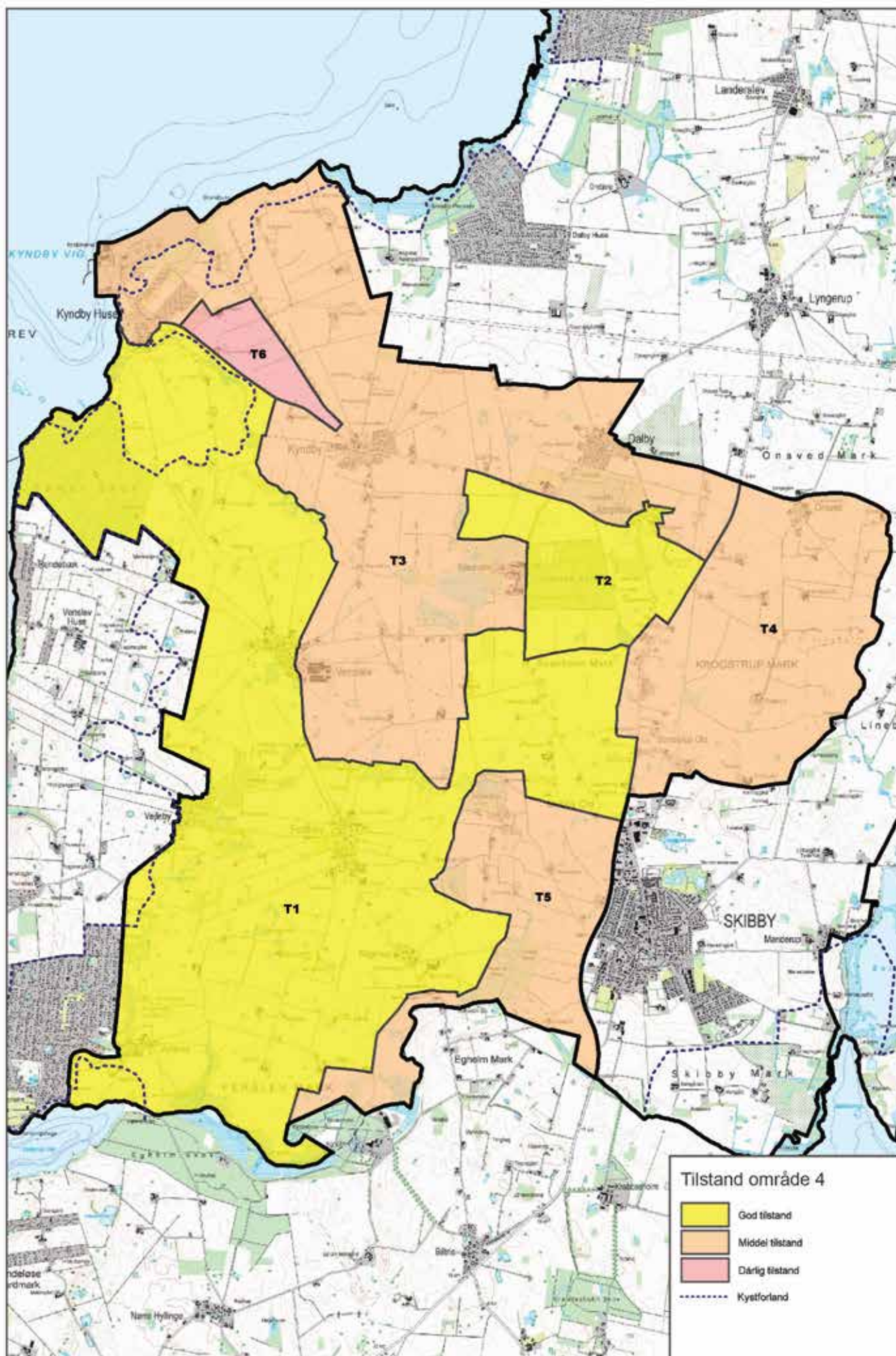
S9 Bavn (enkeltelement)

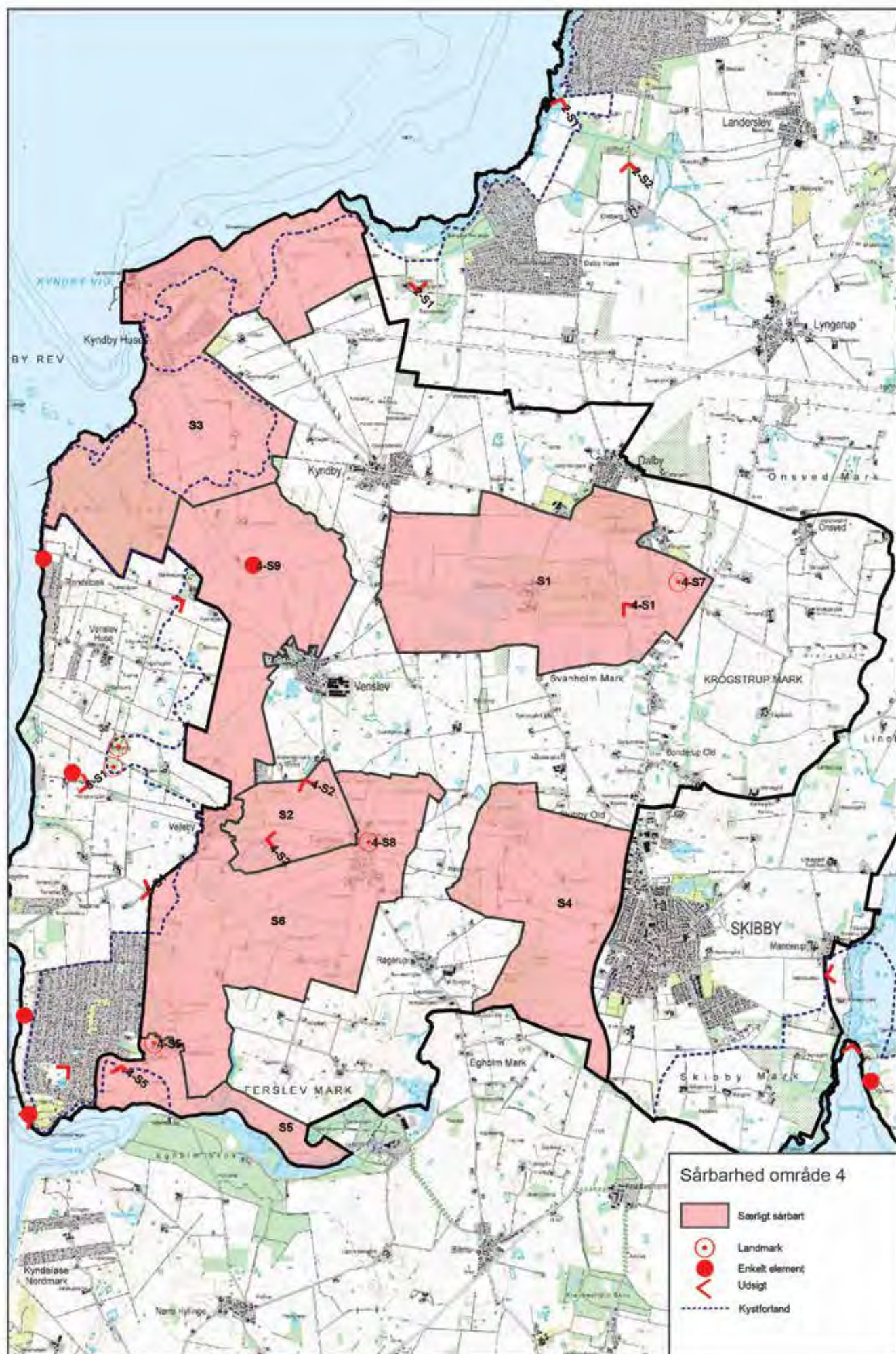
Den hatformede bakke er sårbar overfor ændringer, der vil sløre bakken form, eksempelvis gravning eller tilplantning.

Område 5 – Venslev Huse Kystlandskab

Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Det særligt karakteristiske ved landskabskarakterområdet for Venslev Huse Kystlandskab er et letbølget, letkuperet dødislandskab med mange afløbsløse lavninger med søer og vandhuller. Området er præget af mange hatbakker, hvorpå der mange steder er fortidsminder. Området består af åbne arealer med landbrugsjorde uden store skovstykker, men med kratbevoksning ved dødishullerne eller på hatbakkerne. Landbruget består mest af dyrkede marker, men en del steder er der også afgræsning, oftest på de arealer, hvor terrænet skræner så meget, at maskinerne ikke kan dyrke jorden. Hele området har en tydelig terrænhældning mod kysten, og fra store dele af området er der visuel kontakt til vandet og til de modstående kyster på Orø, og med længere kig til Holbæk Fjord og Odsherred. De stjerneudskiftede landsbyer Venslev, Vejleby og Vellerup ligger uden for karakterområdet, mens området indeholder de blokudskiftede gårde og husmands-udstykningsen med strandlodder der blev udskiftet fra landsbyerne. Mange steder kan man fortsat se digestrukturen i markinddelingen i form af græsklædte jorddiger eller markante stendiger. Ved Vejleby går afgrænsningen af karakterområdet i bygrænsen til landsbyen, og en del af stjerneudskiftningen "stråler" således ind i karakterområdet med diger og jordlodder.

De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter, diger, kratbevoksninger, samt gravhøje og gårde skaber et landskab med overvejende middel skala.

Landskabets rummelige afgrænsning opfattes som åbent i orienteringen mod kysten, men enkelte steder lukker terrænet sig i små rum uden udsyn til kysten og vandet.

Landskabet fremstår sammensat med en del forskellige karaktergivende elementer, så som terrænformer, gård- og husmandsbebyggelse, markfelter med diger, kratbevoksning og vandhuller samt mange fortidsminder.

Karakterområdets landskabelige udtryk er forholdsvis struktureret.

Området fremstår upåvirket af visuel uro og støj, idet området ikke er påvirket af større infrastruktur eller større tekniske anlæg.

Udsyn fra Rendebækvej. Udsigt til vandet med Orø og Odsherred i baggrunden. Området er karakteriseret ved terrænhældning mod kysten, visuel kontakt til vandet og tydelige marklodder, markeret af græsklædte jorddiger med småbuske.

Sommerhusområdet Vellerup Sommerby ligger som et kontrasterende delområde i den sydlige del af karakterområdet. Sommerhusbebyggelsen er trukket lidt tilbage fra stranden, så der er et åbent landskab mellem bebyggelsen og stranden.

Bølget terræn med hældning mod kysten. Skovbevoksning på Allingbjerg og nabotoppunktet er tydelige kendemærker i området. Området har mange små høje, en del med fortidsminder, og mange dødishuller med kratbevoksning

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabsområdet ligger i Horns Herred og strækker sig langs kysten fra kommunegrænsen mod Lejre Kommune i syd ved Vellerup Vig og op til Sømer Skov. Området afgrænses ved at være kystlandskabet mod Isefjorden og Østerløb mellem Horns Herred og Orø, hvor terrænet orienterer sig mod vandet og de modstående kyster. Mod nord og øst grænser området op til nabokarakterområdet Svanholm Dødislandskab.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og de **elementer / byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode: Cgeb (jf. kort med naturgeografiske regioner. Randmoræne – smeltevandssand og -grus – storbakket – mere komplekst)

Geologi/dannelse: Karakterområdet er et istidslandskab med dødiskarakter der har mange afløbsløse lavninger, mod Isefjord er der flere steder en smal bræmme af marint forland.

Jordtype: Dødislandskabet er ved Vellerup domineret af moræneler, nord for Vellerup består jordbunden af smeltevands grus. Det Marine forland er domineret af sandvandsgrus og sand.

Terrænform: Terrænet er et bølget dødislandskab med mange afløbsløse lavninger, og en del hatformede bakker. Terrænet falder overordnet mod vest, mod kysten.

Vandelementer (vandløb, søer, lavbundsområder): Området har mange små afløbsløse lavninger med små søer.

KYST

Farvandsområde (udstrækning, havdybde, vindeksponering): Karakterområdet har næsten 9 km kyststrækning. Området ligger ud til Isefjord ved Østerløb, der er en lavvandet fjord med abrasionsflak med mange store sten på fladen. Området karakteriseres som beskyttet indre dansk farvand. Kysten er en nedbrydningskyst, men ligger beskyttet af Orø.

Strandbredden: Strandbredden er en smal stenet strand. Flere steder langs kyststrækningen ligger den fossile Littorina kystklint trukket tilbage fra strandbredden af et smalt marint forland.

Hovedparten af karakterområdet er kystforland, dvs. det kystnære landskab, som har kontakt til den tilstødende vandflade.

Den aktive kystklint ved Vellerup Sommerby. Smal stenet strand og udsigt til Orø.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er præget af mange små skovbevoksninger og krat, ofte i forbindelse med gravhøje eller dødishuller med små afløbsløse lavninger med mindre søer og vandhuller.

De oprindelige marklodder fra udskiftningen og den digestruktur, der blev skabt omkring gårdene erkendes stadig i høj grad i markloddernes struktur. Digestrukturen er ligeledes stadig synlig mange steder, markeret med græsvolde eller som stendiger. Nogle steder yderligere understreget med buskbevoksning eller små træer.

Bevoksningsstrukturen er præget af en Status Quo fredning fra 1969, der er lyst på størstedelen af det åbne landskab i karakterområdet. Denne kendelse sikrer bl.a. at området skal friholdes for tilplantning.

Blokudskiftede gårde ved Rendebæk. Tydelig lodstruktur med græsbeklædte diger.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen i området består overvejende af dyrkede markflader, men afgræsning med bl.a. køer og heste forekommer også, specielt på de stejle jorder langs kysten og ved stejle partier omkring hatbakker.

Afgræsning på skrånende terræn omkring en hatbakke.

BEBYGGELSESMØNSTER

Landskabskarakterområdet er overordnet karakteriseret ved, at de udskiftede landsbyer Venslev, Vejleby og Vellerup ligger uden for karakterområdet, mens området indeholder de mere kystnære jorde, der blev udskiftet længere væk fra landsbyerne. Alle tre landsbyer er uregelmæssige vejfortelandsbyer.

For Venslev ejerlav mod nord er det de blokudskiftede gårde og husmandssteder, der er beliggende i området. For Vejleby er der jordlodder fra en halv "vifte" af en stjerneudskiftning, mens selve gårdene i landbyen ligger i nabokarakterområdet. Mod kysten ligger så de blokudskiftede gårde fra Vejlebyudskiftningen. Vejleby danner en bymæssig byrand mod området.

Vellerup er ligeledes stjerneudskiftet, men strukturen fra denne udskiftning er i karakterområdet udvisket med udbygningen af sommerhusområdet Vellerup Sommerby.

Områdets bebyggelsesstruktur består primært af mellemstore blokudskiftede gårde, med præg af oprindelig karakter. De markerer sig i landskabet.

Vellerup Sommerby ligger som et delområde i karakterområdet med en grøn byrand til landskabet. Hammertoften, Venslev Huse og Rendebæk Strand er ligeledes mindre sommerhusområder i karakterområdet.

Til venstre i billedet ses Vellerup Sommerby med sin grønne byrand mod landskabet.

Ved Hammeren og Hammerkrog ligger et friluftsområde med shelter, roklub, her er en lille marina med plads til bådopbevaring.

Venslev Huse er en husmandsbebyggelse i udskiftningen af landsbyen Venslev. Den oprindelige struktur med små lodder og mindre huse er fortsat tydelig i området. Digerne er delvist bevaret. Ved kysten ved Venslev Huse er strukturen med de gamle strandlodder bevaret, således at der nu er bygget sommerhuse på de oprindelige strandlodder.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG helheder og enkeltelementer

Området rummer et stort antal gravhøje og langdysser koncentreret på de højtliggende hatbakker eller lignende fremtrædende geologiske dannelser, så de syner langt i landskabet. Især på randmorænestrøget mellem Vellerup og Vejleby. Fortidsminderne stammer fra mange forskellige historiske perioder.

Husmandsudstykningsen ved Venslev Huse er et fint kulturhistorisk mønster i området, hvor den oprindelige struktur fortsat er tydelig, og hvor opdelingen af de gamle strandlodder nu danner lodstrukturen i sommerhusudstykningsen i området.

Ved Rendebæk Strand lå der en færgekro med færgested med forbindelse til Snave Færgested på Orø. Den gamle Rendebæk Færgekro ligger fortsat ved stranden og bygningerne anvendes i dag til feriekoloni.

Stendysse ved Allingbjergvej. Fortidsminderne ligger markant i landskabet.

Husmandsudstykning ved Venslev Huse. Husmandssted og smalle jordlodder. Digestrukturen ses fortsat i landskabet.

Markant stendige, der markerer overgangen fra de stjerneudskiftede til de blokudskiftede jordlodder i Vejleby ejerlav.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer en færgeforbindelse over Østerløb fra Hammeren til Orø, i forbindelse med færgestedet er der ligeledes en lille marina nord for Hammer Bakke, herudover er området ikke præget af tekniske anlæg.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har overvejende sin oprindelse i udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet. Vejleby blev udskiftet i 1789 og Venslev blev udskiftet i 1804.

Før udskiftningen var en eller flere landsbyer fælles om at dyrke jorderne omkring landsbyen. Dette dyrkningsfællesskab fandt man nødvendigt at opløse for at øge produktiviteten. Udskiftningen indebar en total nyfordeling af jorden, hvor det optimale var at al jorden skulle være samlet så tæt på driftsenheden som muligt, mange steder medførte det en udflytning af gårdene fra landsbyen.

Tidsdybden i området er udskiftningslandskabet med blokudskiftede jorde og husmandsudstyknings. Men området har ligeledes tydeligt præg af mange fortidsminder, der ofte er placeret på de markante hatbakker.

Tidsdybden i fortidsminderne er tilbage til bl.a. bondestenalderen, dateret af Kulturarvsstyrelsen til perioden 3950-2801 f.kr.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala: De karaktergivende landskabselementer i form af markfelter markeret af græsbevoksede jorddiger og stendiger, kratbevoksninger særligt ved afløbsløse lavninger og søer samt gravhøje og gårde er overvejende af middel skala.

Rumlig afgrænsning: Den rummelige afgrænsning opfattes som en blanding af åbent og lukket. Landskabets rummelige afgrænsning opfattes som åbent i orienteringen mod kysten, bevoksningen består kun af små eller mindre kratbevoksninger, og området opfattes således relativt åbent. Enkelte steder lukker terrænet sig i små rum uden udsyn til kysten og vandet.

Kompleksitet: Landskabet fremstår med en middel grad af kompleksitet, idet det består af en del forskellige karaktergivende elementer, så som terrænformer, gård- og husmandsbebyggelse, markfelter med diger, kratbevoksning og vandhuller samt fortidsminder.

Struktur: Karakterområdets landskabelige udtryk er som udgangspunkt forholdsvist struktureret. Området er overvejende blokudskiftet med middelstore gårde placeret på markfelter med en tydelig digeststruktur. Dødishuller med småsøer og kratbevoksning samt terrænet med de mange hatbakker virker mindre struktureret. Derved fremstår landskabet alt i alt med en middel grad af struktur.

Visuel uro og støj: Landskabskarakterområdet fremstår upåvirket af visuel uro og støj. Området er ikke påvirket af større infrastruktur eller større tekniske anlæg.

Visuelle relationer til naboområderne: I den nordlige grænse relaterer området sig til det omkringliggende landskab ved at områdegrænsen ligger i skovbrynet til Sømer Skov, der således danner en tydelig afgrænsning mod nord. Vejleby landsby danner en bymæssig rand til området.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgrænsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vej anlæg m.m.

KYSTFORLAND

Kystforlandet

Størstedelen af karakterområdet består af kystforland, idet terrænet har et jævnt fald mod kysten. Kystforlandet strækker sig således langt ind i landskabet og består af de smalle strandarealer og langt overvejende af dyrkede landbrugsjorder.

Visuelle forhold

Langt overvejende er den visuelle relation fra området rettet mod vest pga. det faldende terræn mod kysten. Orø er synlig fra store dele af området, og den visuelle kontakt til Orø, Holbæk Fjord og Odsherred er markant i området. Orøs kyster er kendetegnet som tilgroningskyst og landskabet er lavere og uden præg af klinger modsat karakterområdet. Der er en stærk visuel sammenhæng til Orøs kyst pga. den korte afstand. Det fremstår som ét sammenhængende landskabsrum på tværs af fjorden.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Området består overvejende af dyrkede marker. Markerne afgrænses af diger, således at der dannes middelstore dyrkningsflader på omkring 30-40 ha.

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift som forudsætning for opretholdelsen af det åbne landbrugsland, samt afgræsning på strandengene og de stejle jorder.

En stor del af det åbne landskab er omfattet af Status Quo fredning, og det er således ikke tilladt at opføre bebyggelse eller foretage tilplantning i det fredede område.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

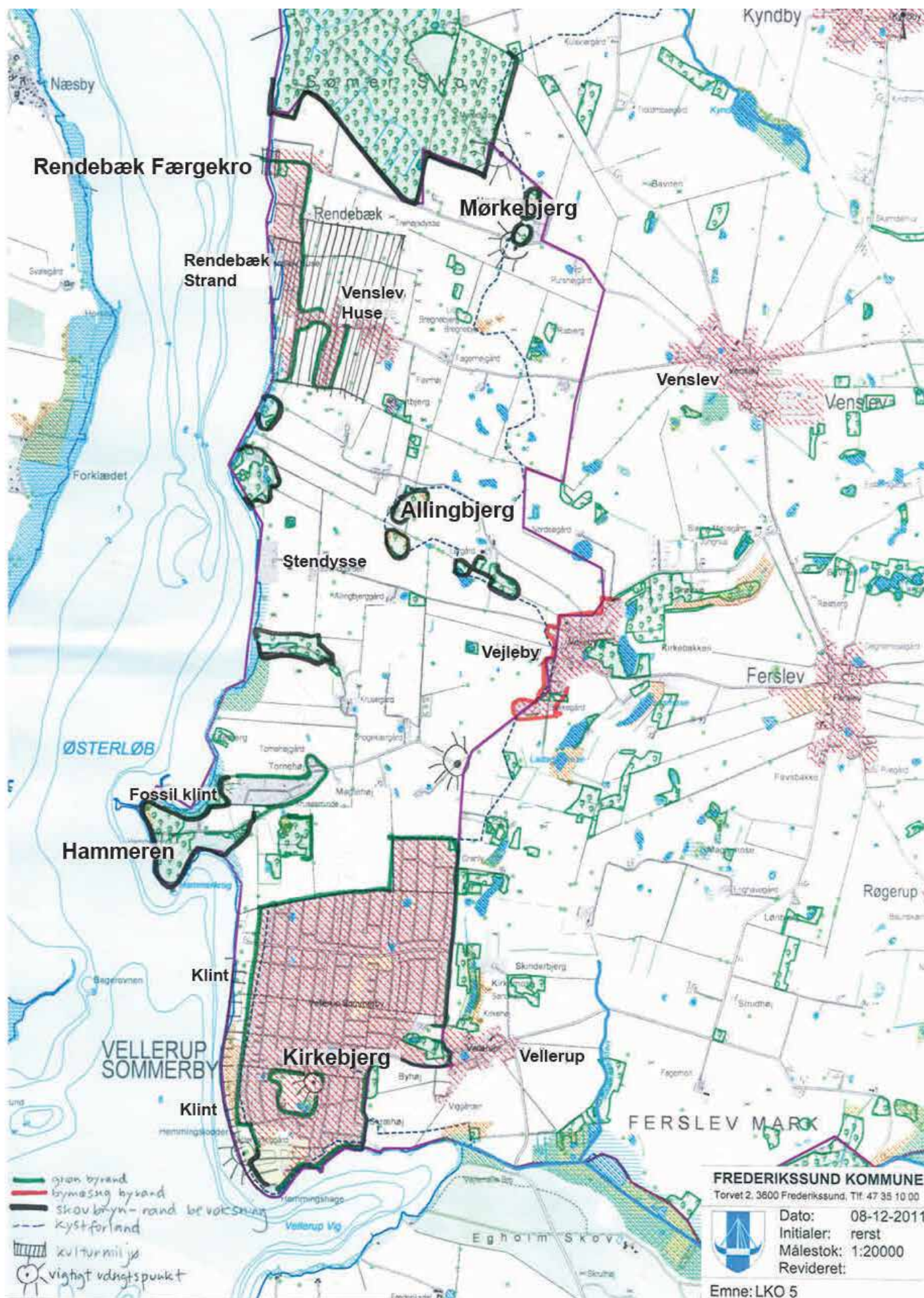
Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Der er ønske om husstandsmøller i området uden for fredningen.

Der er øget behov/ ønske om bedre mobildækning, samt henvendelse fra teleselskab om opstilling af mobil-mast i området.

Store del af det åbne landskab langs kysten er omfattet af en Status Quo fredning, der sikrer, at dette område friholdes for bebyggelse og tilplantning.

Analyseskitse

Område 5 – Venslev Huse Kystlandskab

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne måde undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk - Det nordøstlige område syd for Rendebækvej

I det nordøstlige hjørne af karakterområdet fremstår nøglekarakteren i form af del af stjerneudskiftning og med blokudskiftede gårde, letbølget terræn med afløbsløse lavninger med søer og krat, græsklædte jorddiger, generel orientering mod kysten, spredte hatbakker og fortidsminder særligt tydelig. Karakterområdets kulturhistoriske oprindelse fremstår tydeligt i de ovennævnte forhold. Idet området fortsat er under intensiv drift anses samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi at være velbevaret og tydelig.

K2 Karakteristisk - Størstedelen af karakterområdet - Venslev Huse og vest for Vejleby

I størstedelen af karakterområdet fremstår de karaktergivende elementer tydelige. Stjerneudskiftningens diger, de blokudskiftede gårde og husmandssteder fremstår overvejende tydelig, dog er den kulturhistoriske oprindelse nogle steder lidt udvisket i den oprindelige udskiftningsstruktur, idet marklodder er blevet sammenlagt og digerne nogle steder er blevet fjernet. Sommerhusbebyggelse og friluftsområde har i nogen grad udvisket de oprindelige strukturer og ændret arealanvendelsen.

Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi er tydelig idet de gode jorde fortsat dyrkes og de mere marginale jorde på strandenslodderne i sin tid blev afgræsset, og nu er de konverteret til sommerhusbebyggelse med attraktiv placering ved kysten.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed
2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)
3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Stedbundne

V1 Størstedelen af kystforlandet

Kystforlandet i karakterområdet har tydeligt præg af den visuelle relation til og terrænets fald mod vandet. Området indeholder nogle markante landsmarks og oplevelsesrige enkeltelementer.

Allingbjerg med nabohøj er et tydeligt kendemærke rundt i landskabet.

Stendysse på Allingbjergvej, den fossile klint ved Hammer Bakke samt den aktive kystklint langs Vellerup Sommerby er oplevelsesrige enkeltelementer i området.

Udsigt: Rendebækvej ved Mørkebjerg

Flot udsigt til Orø og vandet med tydelig oplevelse af karakteren i området med marklodder og græsklædte diger.

Udsigt: Allingbjergvej ved Allingbjerggård

På Allingbjergvej er der en smuk stendysse med flot udsigt til Orø og Odsherred som baggrund.

Udsigt: Vestervej / Hammer Bakke

Herfra er der en panoramaoplevelse af karakterområdet med det faldende terræn og udsigt til vandet, samt et bredt udsyn over området med Allingbjerg som orienteringspunkt.

Udsigt: Klinten ved Vellerup Sommerby

Langs hele klinten ved Vellerup Sommerby er der udsigt flot udsigt til Orø og Holbæk og langt ind i Holbæk Fjord.

Landmark: Allingbjerg og nabohøj

Allingbjerg og nabohøjen er hatformede bakker markeret med skovvækst. De to bakker fremstår som et tydeligt visuelt element rundt om i området, og fungerer som et lille lokalt landmark i området. Generelt er gravhøjene og deres antal markante i landskabet.

Enkeltelement: Stendysse ved Allingbjergvej

Stendysse ved Allingbjergvej ligger utroligt flot i landskabet. Den er placeret et sted med fantastisk udsigt over Orø og langt op til Odsherred og samtidig er stendysse også fin og et markant element i landskabet.

Enkeltelement: Kystkinten ved Vellerup Sommerby

Geologisk indeholder området flere interessante elementer. Her er både aktive og fossile kystklinter og området er præget af en del hatformede bakker.

I Vellerup Sommerby ved Hemmingslodder ligger en aktiv kystkint som et markant landskabselement langs hele sommerhusområdet, fra toppen af klinten er der en vid udsigt over vandet.

Enkeltelement: Fossil kystklint ved Hammer Bakke

Geologisk indeholder området flere interessante elementer. Her er både aktive og fossile kystklinter og området er præget af en del hatformede bakker.

Ved Hammer Bakke ligger en fossil kystklint som et markant landskabselement ved den lille lystbådehavn.

V2 Venslev Huse og Rendebæk Færgetro.

Område V2 har ligeledes præg af at være en del af kystforlandet. Herudover danner husmandsudstykningsen med strandlodder ved Venslev Huse, samt Rendebæk Færgetro et lille område med præg af den kulturhistoriske tidsdybde i dette område.

Venslev Huse husmandsudstykning er et interessant kulturmiljø i området, hvor husmandsudstykningsen med sine smalle husmandslodder fortsat er synlig i landskabet. Strandlodderne ved Rendebæk Strand viser et tydeligt spor mellem naturgrundlaget og kulturskabte strukturer. Terrænet er her stejlt og ikke muligt at dyrke. Området har været bedst til afgræsning, og skrænten er blevet opdelt i små strandlodder til husmandsstederne. Denne lodstruktur er blevet bibeholdt og sommerhusbebyggelsen er bygget på de oprindelige strandlodder.

De gamle strandlodder ved Venslev Huse Strand. Her er bygget sommerhuse på de gamle strandlodder, men nogle anvendes fortsat til afgræsning.

Enkeltelement: **Rendebæk Fægekro (enkeltelement)**

Fægekroen ligger med som markant enkeltelement helt ned til vandet ved det gamle Rendebæk Færgested. Færgestedet og den gamle fægekro ved Rendebæk Færgested, hvor krobygningen fortsat står markant ved vandet, er et fint kulturhistorisk spor.

Særlige udsigter

V3 Kirkebjerg i Vellerup Sommerby

Inde i sommerhusområdet Vellerup Sommerby ligger et ubebygget grønt fællesareal til sommerhusbebyggelsen. I dette fællesområde ligger et lille højdepunkt Kirkebjerg. Herfra er der fint udsigt til Orø og Holbæk Fjord.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God tilstand – Området omkring Vejleby og Allingbjerg

Hovedparten af karakterområdet er i god tilstand. Der er kun sket mindre ændringer i de karaktergivende landskabselementer i forhold til landskabskarakterens oprindelse. De overordnede strukturer i form af bebyggelsesstruktur og udskiftningsstruktur med store markfelter afgrænset af græsklædte jorddiger er overvejende intakte.

Vedligeholdelsestilstanden er ligeledes god og landskabet er upåvirket af tekniske anlæg.

T2 Middel tilstand- Ved Venslev Huse og langs kysten

I området ved husmandsudstykningsen ved Venslev Huse og området omkring Vellerup Sommerby og langs kysten er intaktheden i forhold til områdets oprindelse noget udvisket. Den oprindelige lodinddeling er nogle steder udvisket og de smalle jordstrimler sammenlagt til større jordlodder end oprindeligt. Ved sommerhusbebyggelserne er den oprindelige udskiftningsstruktur og arealanvendelse udvisket.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes til middel. En del af strandlodderne er præget af tilgroning.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse

De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand

Landskabskarakterens upåvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)

Landskabskarakterens tilstand kan være:

God Dvs. at mindst 2 eller alle 3 parametre vurderes at være gode.

Middel Dvs. alle 3 parametre er middel eller 1 god, 1 middel og 1 dårlig.

Dårlig Dvs. mindst 2 eller alle 3 parametre vurderes at være dårlige.

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering – område S1

Størstedelen af karakterområdet udpeges som særligt sårbart. Hele området er præget af orienteringen mod kysten. En stor del af området ved kysten er omfattet af en Status Quo fredning, der beskytter mod tilplantning og bebyggelse.

Karakterområdet er generelt sårbart overfor tiltag, der kan sløre dødislandskabets terrænformer, samt tiltag der kan sløre udskiftningsmønstrene fra udskiftningsstiden, f.eks. fjernelse af diger, så den oprindelige lodstruktur udviskes.

Området vil være sårbart overfor bebyggelse og tilplantning, også uden for det fredede område.

De markante hatbakker i området er sårbare overfor tilgroning. Dog fungerer de markante bakker ved Allingbjerg som landmarks i området netop pga. deres tydelige beplantning.

Det er en forudsætning for at fremhæve og bevare de kulturhistoriske og naturmæssige værdier omkring hatbakkerne og fortidsminderne, at der foretages naturpleje af arealerne.

Udsigterne er generelt sårbare overfor ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af udsigtsforholdene, herunder markant byggeri, skovrejsning og lignende. Udsigter ved kysten er især sårbare overfor ændringer, der forringer oplevelsen af kystlandskabet og den visuelle kontakt til kysten/vandet.

Ændringer på Orø i såvel arealanvendelse og bebyggelsesstruktur og lignende skala vil derfor have konsekvens for landskabsoplevelsen fra kystlandskabet der har visuel sammenhæng med Orø.

Særligt sårbare udsigter

S2 Kirkebjerg i Vellerup Sommerby

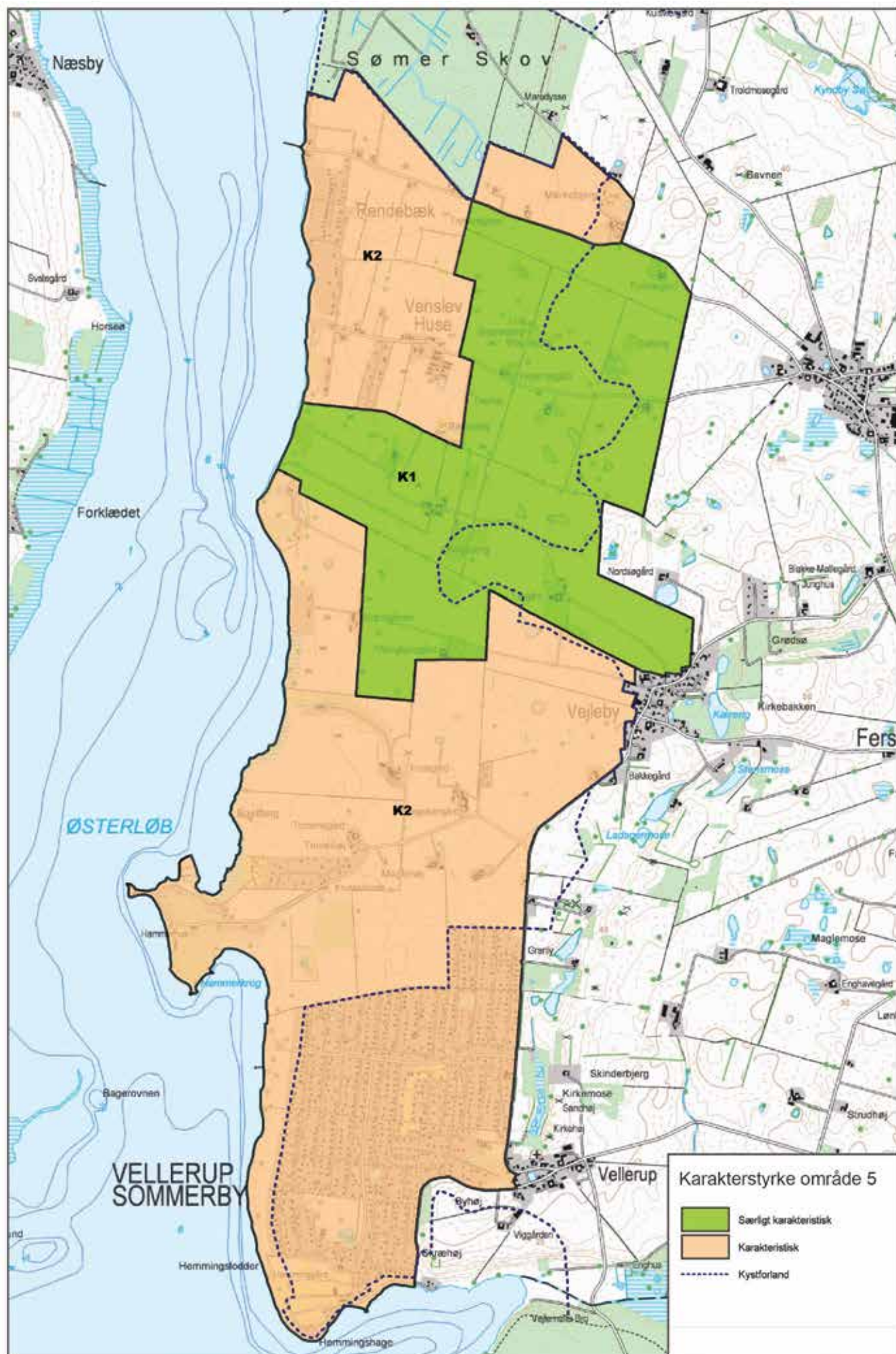
Se beskrivelsen vedrørende sårbare udsigter under den generelle sårbarhedsvurdering.

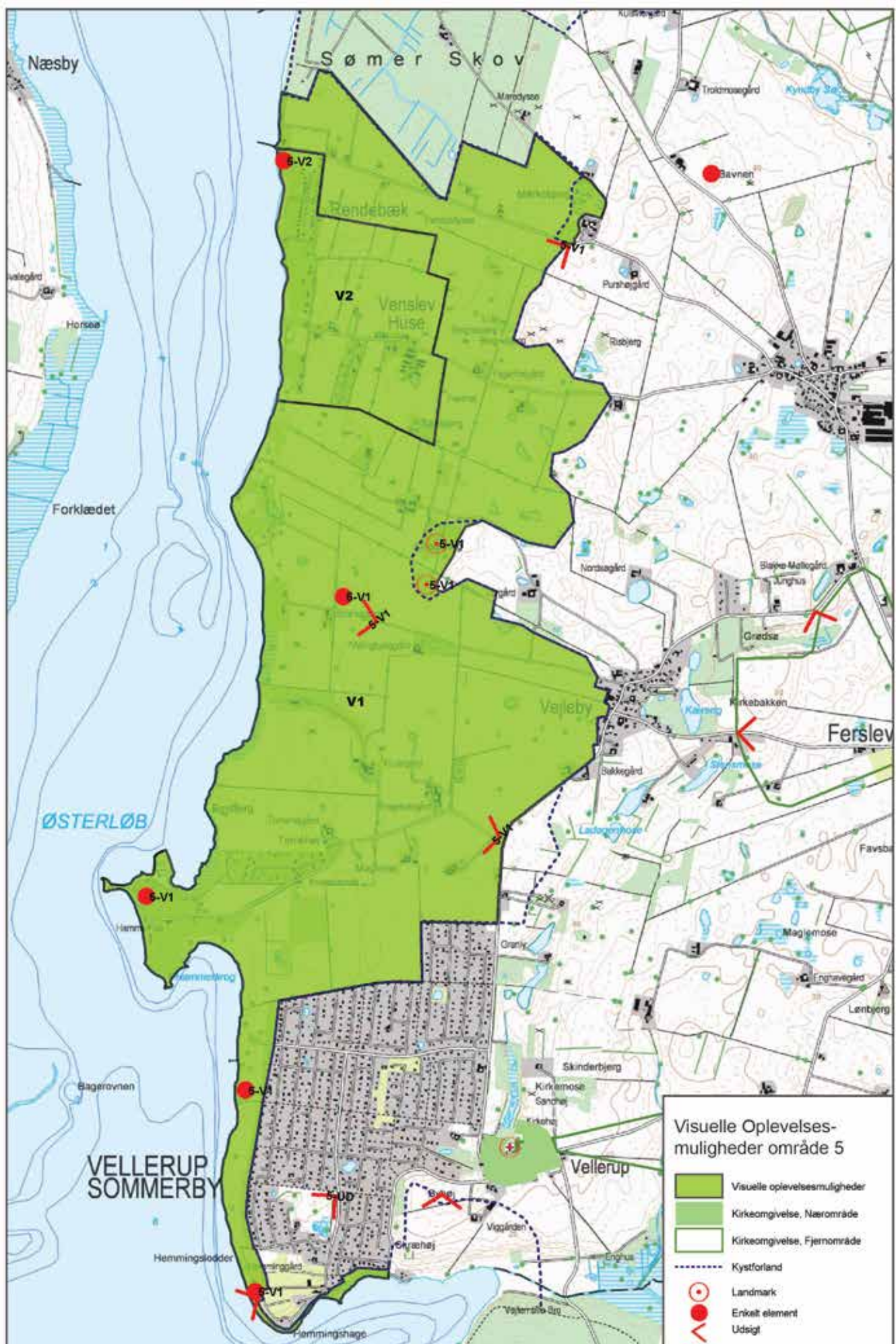
Vurdering af sårbarhed

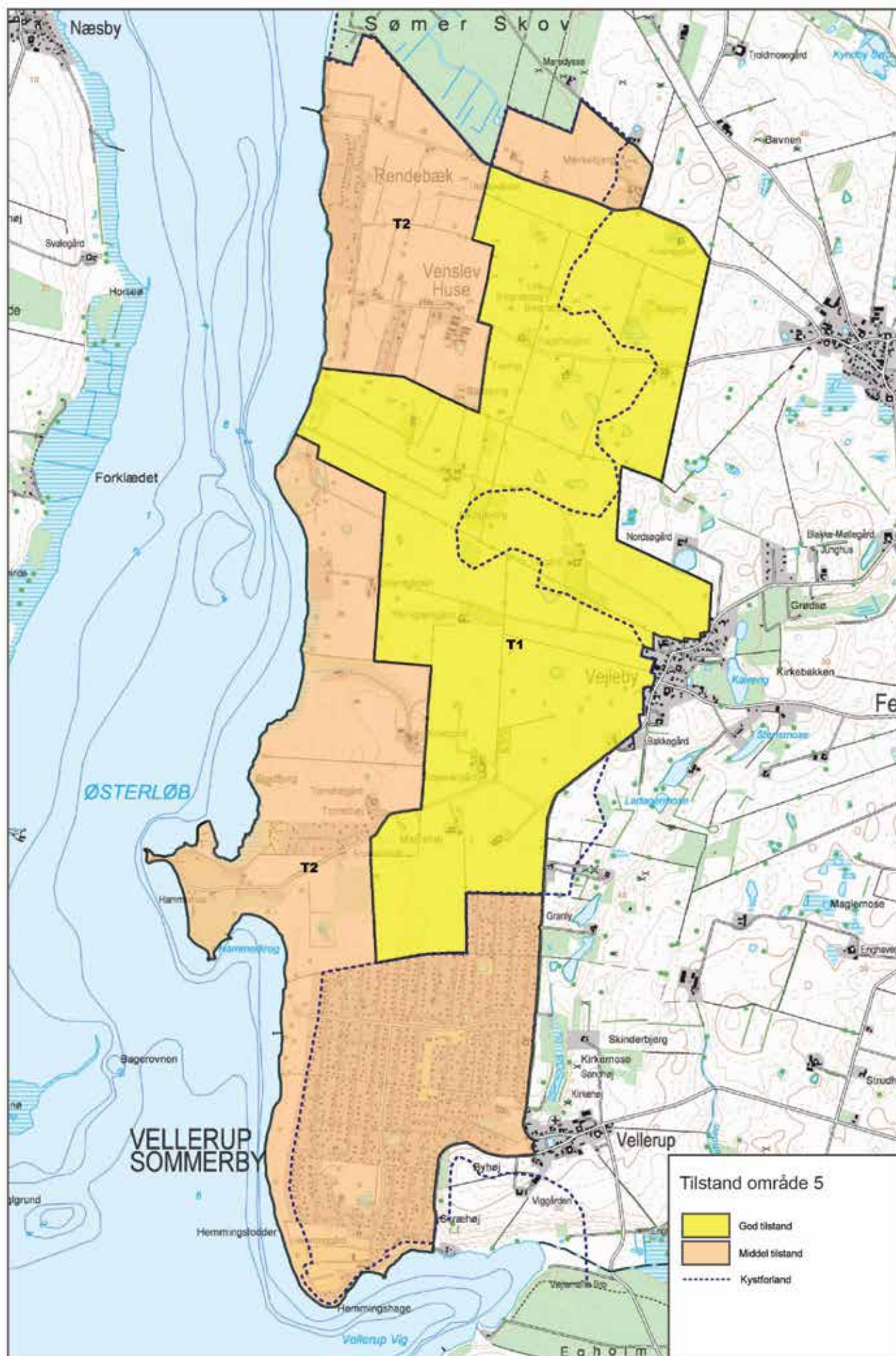
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

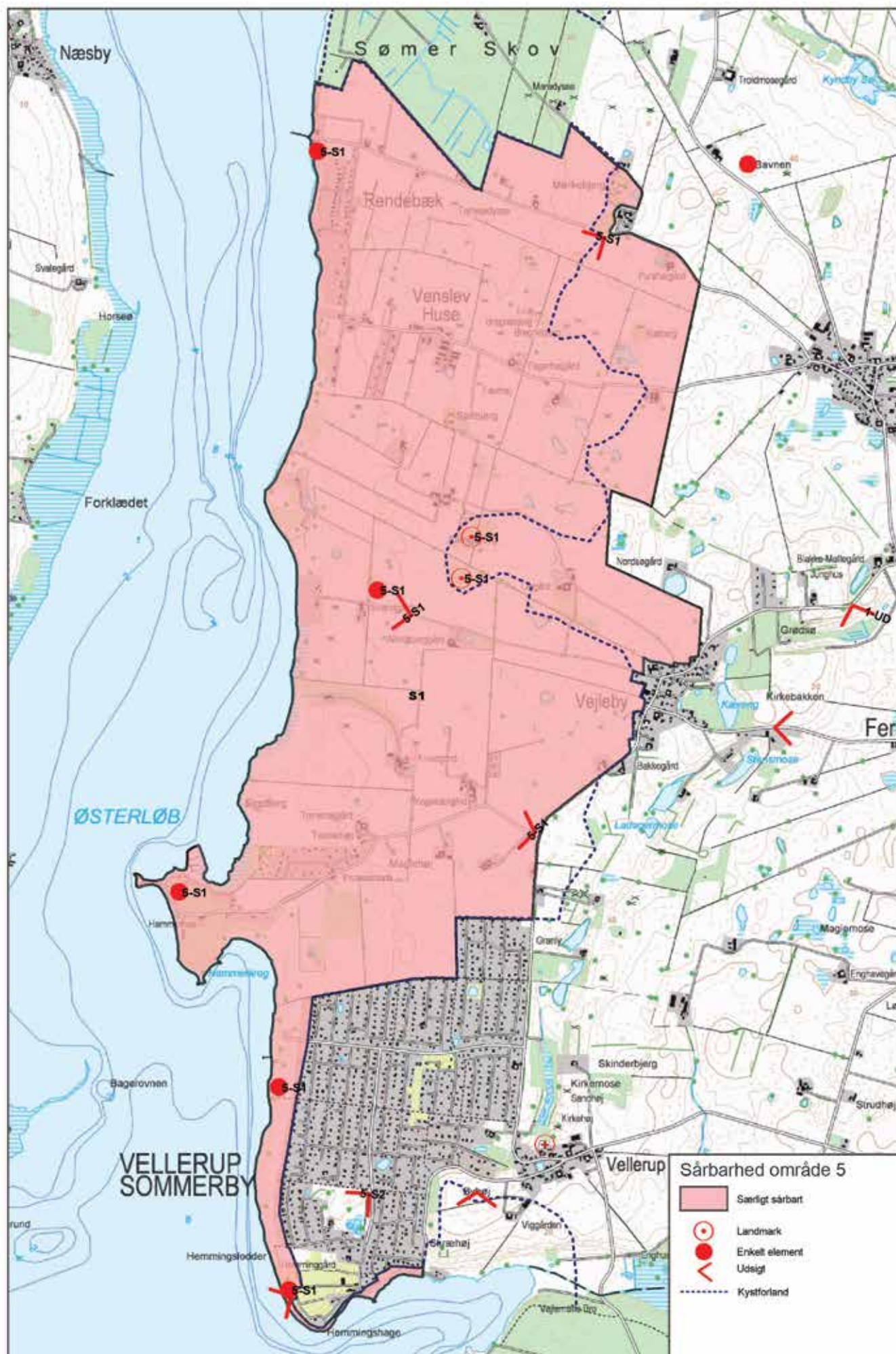
*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Område 6 - Sigerslevvester Bundmoræneflade Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Landskabskarakterområdet Sigerslevvester Bundmoræneflade er karakteriseret ved et letbølget terræn. Området indeholder en del små afløbsløse lavninger enten med krat eller vådområder.

Området opfattes generelt som meget åbent med lange kig til nabokarakterområderne og længere. Den primære arealanvendelse er intensivt dyrkede marker, dog også med flere hesteejendomme. Bebyggelsesstrukturen er velafgrænsede stjerne- eller blokudskiftede landsbyer, med fritliggende blokudflyttede gårde omkring og flere små områder med husmandsbebyggelser og samlinger af gårde. Området er sparsomt beplantet. Bevoksningen består hovedsageligt af små krat i afløbsløse lavninger og beplantning omkring fritliggende gårde og ved landsbyer.

Strø Bjerge og Skovbakke og skovbrynet til Lystrup Skov, der er beliggende umiddelbart udenfor karakterområdet, fremstår som pejlemærker i området.

De karaktergivende landskabselementer i form af mellemstore til store markfelter markeret af græsbevoksede jorddiger, små skovpartier, små afløbsløse lavninger med søer, vådområder eller kratbevoksning, høj bevoksning omkring gårdene, overvejende små til mellemstore gårde samt små til mellemstore velafgrænsede landsbyer, skaber sammen med store landskabsrum et landskab i overvejende middel skala.

Området består af en del karaktergivende landskabselementer, men samtidig opfattes området som meget homogen, og sammenlagt opfattes landskabet som værende enkelt til sammensat med svag struktur.

Landskabskarakterområdet fremstår overordnet middel roligt til roligt, idet de store veje ligger i grænsen til de omkringliggende karakterområder og ikke har en markant påvirkning inde i området. Dog er området påvirket af to tracéer af højspændingsmaster der krydser området.

Karakterområdet indeholder et kontrasterende delområde, dvs. hvor karakteren er anderledes end i det øvrige karakterområde. Et delområde omkring Havelse Mølle og Strandvænget er kontrasterende delområde.

Åbent landskab med fritliggende gårde. Beplantning i form af krat i afløbsløse lavninger og som beplantning omkring gårdene. Intensivt dyrkede marker, vekslede med hestehold.

Store åbne flader med lange kig.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Begrundelse for valg af afgrænsning:

Landskabskarakterområdet ligger nordøst for Frederikssund By. Mod øst afgrænses området ved Slangstrup, hvor området grænser op til Slangstrup Tunneldalslandskab, som præges af et mere vekslende landskab med dybe dale og med store skovpartier. Mod syd og vest grænser området op til Frederikssund Istidslandskab, der er et bølget agerlandskab med flere store ådale. Mod nord fortsætter landskabskarakterområdet ind i Hillerød Kommune, men analysen omfatter kun den del der er beliggende i Frederikssund Kommune. Endelig afgrænses karakterområdet af et andet karakterområde der liggeledes overskrider kommunegrænsen til Hillerød og Halsnæs Kommuner, for dette karakterområde omfatter analysen i Frederikssund Kommune kun selve Havelse Ådal, hvor den lavtliggende ådal har skåret sig vel gennem randmorænen og åen løber ud i fjorden.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode: Afab

(jf. kort med naturgeografiske regioner. Moræne – moræneler – flade/plateau – mere komplekst)

Geologi/dannelse: Området er et svagt bølgende bundmoræne landskab, med store afløbsløse lavninger der typisk tidligere har været moser. Mod vest ved Havelse Mølle rejser landskabet sig i en israndslinie der fortsætter i Skovbakke der er beliggende syd for karakterområder. Kommunegrænsen ind mod Hillerød, nord for Kvinderup udgøres af Gørløse ådal. Denne ådal er en tunneldal der forbinder det øst for liggende tunneldalslandskab med Strø Bjerge og tunneldalen er dannet af den smeltevandsskud der også dannede Strø Bjerge. Området afgrænses mod Havelse Ådal og området omkring Slangstrup Rende, der er en gammel fjord fra Stenalderhavet.

Jordtype: Bundmorænelandskabets dominerede jordart er moræneler med tørv i de store lavninger. Randmoræne bakkerne ved Havelse Mølle er opbygget af smeltevandsskud. Den gamle fjord ved Apholm er opbygget af marint sand delvist overlejret af ferskvandsler.

Terrænform: Svagt bølgende bundmoræne landskab med lange bløde former, de store bløde dale er delvist udfyldt med moseaflejringer, der giver den en plan flade.

Vandelementer: Der er mindre søer i lavningerne på den bølgede moræneflade, fjordarmen ved Apholm er et lavbundsareal, der er tørlagt gennem dræning. Slangstrup Rende er områdets væsentligste vandløb, renden er tørlagt over meget store strækninger.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgrænsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Området er generelt ikke bevoksningspræget. Bevoksningen består primært af små skovbevoksninger og krat i afløbsløse lavninger, samt bevoksning omkring de fritliggende gårde.

Omkring Hørup er to relativt nye skovrejsningsområder, som endnu ikke er vokset så meget til at beplantningen markerer sig i landskabsbilledet, men dette vil sandsynligvis ændre sig inden for en kortere årrække. Øst for Græse Bakkeby er ligeledes et lidt ældre skovrejsningsområde.

Generelt er græsklædte jorddiger fra den oprindelige udskiftningsstruktur fortsat synlige i hele området.

Nogle steder er vejene markeret med vejtræer og enkelte af gårdene har gamle eller nyplantede alléer langs adgangsvejen til gården.

Langs de store landeveje, der går øst og syd om området, er der ligeledes lange stræk med vejtræer.

Kig til Græse der mod nord fremstår med grøn byrand. Beplantning omkring de fritliggende gårde og her træer langs en vej fra den oprindelige vejstruktur, der blev skabt med udskiftningen af Græse Landsby.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen i området er primært intensivt dyrkede marker på store markflader, dog vekslende med mindre hesteejendomme, hvor jorderne afgræsses.

Området indeholder en del afløbsløse lavninger, der enten er bevokset med krat eller som fremstår som vådområde med mose eller engkarakter, en del af de ekstensive arealer bliver plejet med afgræsning.

Markflader øst for Hørup, med dyrkede marker og afgræsning med heste tættest ved byen.

BEBYGGELSESMØNSTER

Landskabskarakterområdet er overvejende karakteriseret ved de stjerneudskiftede landsbyer Kvinderup, Hørup og Sigerslevvester, samt udskiftningen af Græse og Manderup. Kvinderup og Hørup er uregelmæssige vejfortebyer. Græse og Sigerslevvester er rektangulære, regulerede vej- og vejfortebyer. Karakterområdet indeholder ligeledes en del af Jordhøjs udskiftede jorder, mens selve det oprindelige Jordhøj ligger i naboområdet.

Bebyggelsesmønstret er de 4 landsbyer, som er relativt velafgrænsede mod landskabet, samt blokudskiftede gårde og enkelte samlinger af husmandsbebyggelser som f.eks. ved Lindebjerg og Tornebakke og samlinger af gårde.

Ved Græse Landsby er der mod vest sket udbygning af landsbyen med parcelhuse. Landsbygrænsen fremstår bymæssig mod vest.

Enkelte større gårde fremstår tydeligt i landskabet, som f.eks. Bannerhøj, Espeagergård, Urtebækgård, Hyldegård og Manderupgård

Karakterområdet grænser mod øst op til bygrænsen ved Slangstrup by og mod vest til bygrænsen ved Græse Bakkeby.

Hørup ligger velafgrænset på sin oprindelige dyrkningsflade. Terrænet falder ned mod de oprindelige englodder ved Græse Å.

Husmandsbebyggelse ved Lindebjerg mellem Græse og Hørup

Husmandsbebyggelse ved Tornebakke

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

Området er ikke rigt på kulturhistoriske mønstre og anlæg. Området indeholder to kirker; Sigerslevvester Kirke og Græse Kirke, der begge er relativt små, og hvor kirketårnene ikke, som mange andre steder, fremstår som landmarks i området.

Der er gjort mange fund i området, som vidner om mange bosættelser i området, men der er ikke mange synlige elementer i landskabet. Området indeholder en del gravhøje, primært fra oldtiden og stenalderen. Mellem Græse og Hørup findes en jættestue fra stenalderen, dateret 3950 – 2801 f.kr. Den er desværre noget tilgroet, men ellers stor og velbevaret.

Jættestue øst for Græse

TEKNISKE ANLÆG

Området afgrænses af tre større vejforløb, rute 6 til Hillerød, rute 207 til Frederikssund og rute 211 til Frederiksværk.

Området rummer en mellemstor højspændingsledning, som er nord-sydgående i den østlige del af karakterområdet.

Herudover er der et mindre ledningstracé fra Frederikssund mod nord-øst.

Højspændingsmaster set fra Kvinderupvej mod syd

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har sin oprindelse i Udskiftningstiden.

Landsbyerne i området er udskiftet i perioden ca. 1788-1790.

Før udskiftningen var en eller flere landsbyer fælles om at dyrke jorderne omkring landsbyen. Dette dyrkningsfællesskab fandt man nødvendigt at opløse for at øge produktiviteten. Udskiftningen indebar en total

nyfordeling af jorden, hvor det optimale var at al jorden skulle være samlet så tæt på driftsenheden som muligt, mange steder medførte det en udflytning af gårdene fra landsbyen.

Tidsdybden i området er udskiftningslandskabet med stjerneudskiftede landsbyer med blokudskiftede enkeltliggende gårde, samt husmandsbebyggelser og samlinger af gårde, men landskabet i området er ligeledes formet af dræning. Der er omfattende drækanaler i området såvel som Slangstrup Rende, der for en stor del af strækningen gennem området er rørlagt.

Til dels kan man sige at dræningen skaber en nyere tidsdybde eller nyere prægning i området, da det derved vil fremstå mindre vådt og kan udnyttes mere intensivt til landbrugsmæssig dyrkning.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De karaktergivende landskabselementer består af mellemstore til store markfelter markeret af græsbevoksede jorddiger, små skovpartier, små afløbsløse lavninger med vådområder eller kratbevoksning, høj bevoksning omkring gårdene, overvejende små til mellemstore gårde samt små til mellemstore velafgrænsede landsbyer.

Landskabsrummene er store, men elementerne er små til middelstore, og til sammen skaber de et landskab af overvejende middel skala

Rumlig afgræsning

Landskabet har et letbølgende terræn. Landskabet er sparsomt beplantet og bebyggelsen er samlet i landsbyer eller ligger som fritliggende enkeltgårde og husmandssteder på agerbrugsfladen. Landskabet fremstår åbent.

Kompleksitet

Området består af en del karaktergivende landskabselementer, men samtidig opfattes området som meget homogen, og sammenlagt opfattes landskabet som værende enkelt til sammensat.

Struktur

Området har en svag struktur. Landskabet fremstår som en stor flade, hvor bebyggelse og beplantning er "strøet ud" uden umiddelbart synligt system.

Visuel uro og støj

Landskabskarakterområdet fremstår overordnet middel roligt til roligt, idet de store veje ligger i grænsen til de omkringliggende karakterområder og ikke medfører en markant påvirkning inde i området.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgræsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

På grund af områdets åbne karakter og letbølgende terræn med sparsom beplantning, er der i høj grad visuel relation til de omkringliggende nabokarakterområder.

Mod nord fortsætter karakterområdet ind i Hillerød Kommune. Fra karakterområdet er der lange kig til Hillerød by og Strø Bjerge markerer sig som landmark i landskabsoplevelsen.

I det nordvestlige hjørne af karakterområdet, er der fra det højere liggende terræn kig til karakterområdet

for Havelse Ådal, og de modstående sider i ådalens "slugt", der er beliggende i Halsnæs Kommune. I den vestlige ende af karakterområdet er der visuel kontakt til kysten med strandengsområder og kig over Roskilde Fjord til skovene ved Færgelunden og Nordskoven.

Mod vest og syd er der visuel kontakt til nabokarakterområdet, hvor Græse Bakkeby er synlig med sin byrand og sine tage, og Skovbakke markerer sig som landmark i landskabsoplevelsen. Mod øst er der flere steder kig til Slangstrup by, hvor særligt erhvervsområdet Slangstrup Vest er meget synligt og hvor Lystrup Skov tegner sig i tydeligt i landskabsoplevelsen.

Mod vest er der visuel relation til Græse Bakkeby og Frederikssund.

KYSTFORLAND

Afgrænsning

Mod vest indeholder karakterområdet et mindre område med kystforland.

Kystforlandet afgrænses som af et mindre areal øst og syd for Strandvænget. Langs den gamle kystvej igennem bebyggelsen ved Havelse Mølle er kystforlandet smalt og indeholder en enkelt række boliger orienteret mod vandet. Lidt længere mod syd trænger kystforlandet længere ind i karakterområdet på det marine forland. Her er kystforlandet en del af det dyrkede agerland og det ligger som en flad "slugt" i terrænet.

Visuelle forhold

Fra bebyggelsen ved Havelse Mølle er der udsigt til stranden og vandet og til kysten nord for Jægerspris, men en del af den visuelle kontakt fra karakterområdet til kysten, er forhindret pga. beplantning ved Strandvænget.

Orientering mod kysten. Den visuelle kontakt til vandet er delvist afskåret pga. beplantning syd for Strandvænget.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K2 Ved Havelse Mølle – Strandvænget.

Området mod nordvest omkring Havelse Mølle og Strandvænget fremstår som et kontrasterende delområde. Området fremstår som en samlet, tæt bebyggelse med en lidt ældre boligbebyggelse længst mod nord omkring den gamle Havelse Mølle, samt nyere bebyggelse langs den gamle kystvej og et lille parcelhusområde i landzone overvejende fra 1960-1970'erne.

Terrænet er mere kuperet end det øvrige karakterområde, i det der sker et skift fra det flade bundmorænelandskab til et område med randmoræne. Området er meget bevoksningspræget og beplantningen omkring bebyggelsen skaber en lille tæt enklave, der fremstår lukket mod det øvrige karakterområde. Skalaen i dette delområde fremstår som lille. Den rumlige afgrænsning er åben i husrækken mod kysten, men lukket mod resten af karakterområdet. Området er påvirket af støj og visuel uro fra landevejen.

Parcelhusbebyggelse ved Strandvænget. Tidsdybden er ca. 1960'erne og 1970'erne

Terrænet, beplantning og rumforhold er markant anderledes i dette kontrasterende delområde.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift for opretholdelsen af det åbne agerlandskab på morænefladen. Fortsat drift af jorden og vedligeholdelse, opretholdelse af de græsklædte diger er vigtige funktioner for opretholdelsen af landskabskarakteren.

Endvidere er ekstensiv drift, f.eks. afgræsning på de lidt dårligere og våde jorder, en betingelse for at fastholde det åbne landskab med store åbne vider.

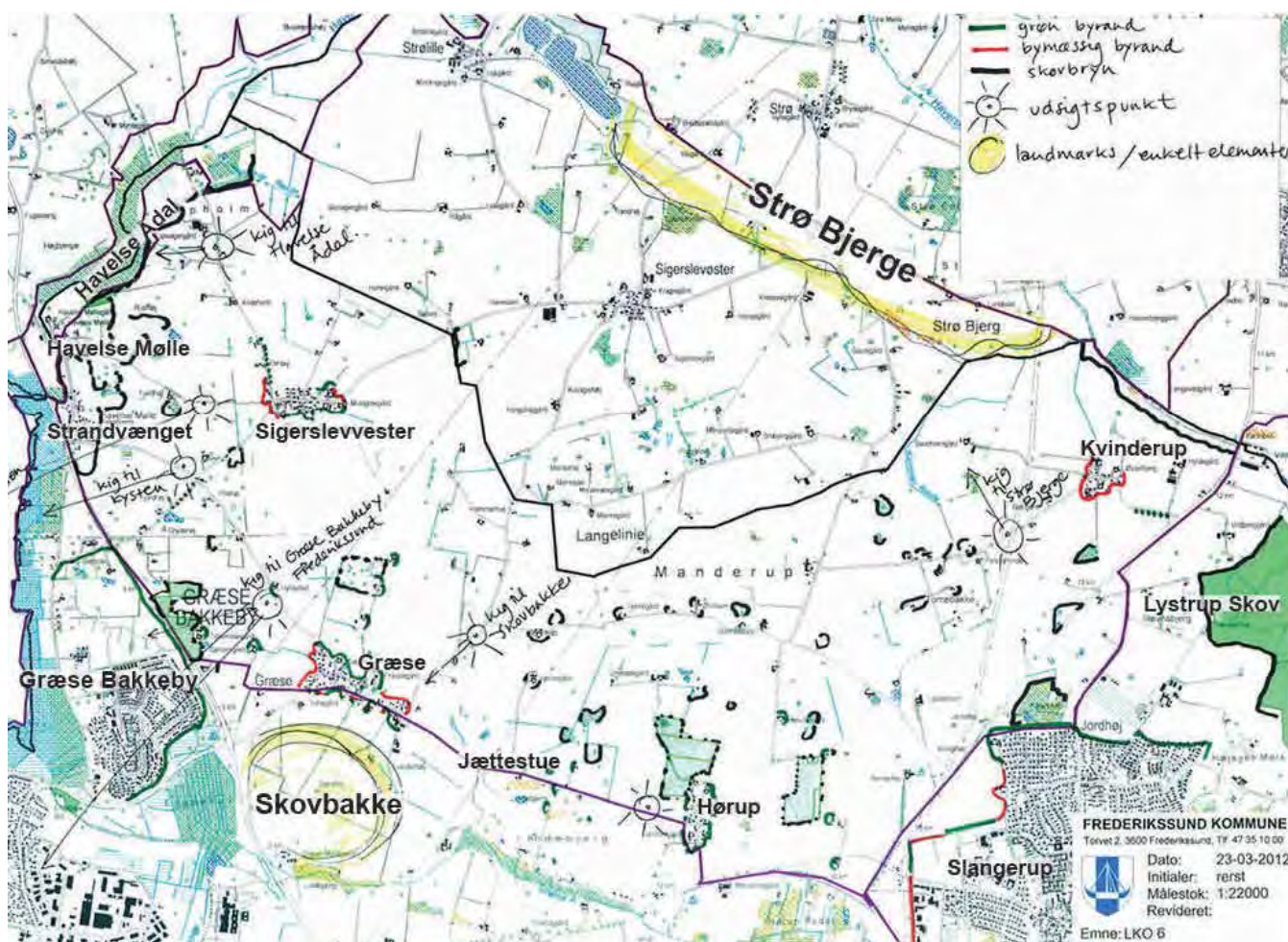
UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Området indeholder et mindre område til byudvikling nord for Slangstrup, som en del af et større byudviklingsområde ved Slangstrup Nord. I den forbindelse er det væsentligt at tænke på terrænets stigning mod øst i overgangen til karakterområdet Slangstrup Tunneldalslandskab. Udbygningen af Slangstrup Nord vil potentielt blive markant synligt set fra vest.

Landskabskarakterområdet indeholder et igangværende skovrejsningsprojekt sydøst for Hørup. Naturstyrelsen har allerede erhvervet og tilplantet to mindre arealer, der på sigt skal indgå i et større skovrejsningsområde der omkranser Slangstrup fra vest, syd og sydøst. Det bør løbende i projektet overvejes, hvorledes der sikres indkik til Slangstrup by og Slangstrup Kirke som markant vartegn for byen. Oplevelsen af byen bør ikke forsvinde ved at den helt bliver "pakket ind" i skov.

Landskabskarakterområdet rummer flere store landbrug. Det bør overvejes hvordan udviklingen af landbruget, f.eks. med driftsbygninger eller biogas vil påvirke landskabet.

Analyseskitse

Område 6 - Sigerslevvester Bundmoræneflade

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

Landskabet stopper ikke ved kommunegrænsen. Landskabskarakterområdet breder sig ud over Frederikssund Kommunes grænse ind i Hillerød Kommune. I forbindelse med vurderingerne forholder analysen sig kun til den del der er beliggende i Frederikssund Kommune, og de strategiske mål og anbefalinger til kommunens planlægning for arealerne går ikke på tværs af kommunale grænser.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Karakteristisk

Karakterområdetets nøglekarakteristika i form af letbølget terræn, med små afløbsløse lavninger med krat eller vådområder, beplantning omkring fritliggende gårde og ved landsbyer, stjerne- og blokudskiftede landsbyer med fritliggende gårde og husmandsbebyggelser og samlinger af gårde, overvejende intensivt dyrkede marker, dog også en del hesteejendomme med afgræsning, fremstår tydelig. I forhold til oprindelsen med udskiftningen af landsbyerne er der sket nogen udvikling i området. Flere steder er der sket en udviskning, f.eks. ved at store blokudskiftede gårde, hvor der førhen lå en stor gård, er blevet udstykket til flere mindre ejendomme, og græsklædte diger er for fjernet for at skabe større sammenhængende markflader.

Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi opfattes i landskabet, med landsbyerne på højtliggende gode jorder og ejerlavsgårderne i de mere lavliggende våde områder med marginale jorder. En del af naturgrundlagets træk i området er dog udvisket gennem dræning og rørlægning af vandløb.

I den nordvestlige del ved Apholm på de lavtliggende arealer, der er marint forland i forbindelse med Havelse Ådal, er samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi også noget udvisket idet markerne dyrkes helt ned i de lave områder og området fremstår kun mere ekstensivt med krat- og sivkarakter i den allernordligste del.

Tunneldalsstrøget nord for Kvinderup er ligeledes svært at erkende, idet det er tilgroet med tæt træbeplantning og kun fra den nordlige side set fra Hillerød Kommune kan man se tunneldalens terrænforskelle. Området øst for Kvinderup er ligeledes ændret noget i forhold til oprindelsen med udbygningen af Hyldegård, hvor mange nye bygninger giver gården et mere industrielt præg.

Samlet vurderes området som værende karakteristisk.

K2 Kontrasterende delområde – Ved Havelse Mølle / Strandvænget

Området ved Havelse Mølle og Strandvænget er kontrasterende i forhold til nøglekarakteren i området. Områdets karakteristika med parcelhusbebyggelse, bevoksningspræget i et kuperet terræn, lukket i sin rumlige afgrænsning mod det øvrige karakterområde fremstår tydelige.

Området har været marginale jorder og muligvis vanskeligere at dyrke pga. det stejle randmoræneterræn. Samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografiske strukturer er i nogen grad udvisket pga. de nye boligbebyggelser der er placeret langs vejen og i den lille bebyggelse ved Strandvænget. Oprindelsen i området er ligeledes lidt udvisket med udbygning af nye boliger hvor der med udskiftningen var placeret blokudskiftede gård og strandengslodder. Samlet vurderes området i sig selv at være karakteristisk.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed
2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)
3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

Stedbundne

V1 ved Strø Bjerger

Område V1 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af indsigten til åsen Strø Bjerger der er beliggende i karakterområdet, men umiddelbart på den anden side af kommunegrænsen i Hillerød Kommune.

Strø Bjerger er den længste, højeste og bedst bevarede åsformation på Sjælland. Åsen står som et markant, geologisk interessant landskabselement, der fremtræder synlig i samspil med det flade agerlandskab, der støder op til åsen. Området indeholder bebyggelser og mindre krat og beplantningspartier og der er placeret højspændingsledninger lige øst for åsen.

V2 Ved Skovbakke

Område V2 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af indsigten til Skovbakke, der ligger som markant landmark umiddelbart uden for karakterområdet. Område V2 er ubebygget landbrugsflade, og Skovbakke fremstår markant i samspil med denne åbne landskabsflade.

V3 Kystforland

Område V3 udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af det kystprægede landskab og udsigter til Roskilde Fjord og udsigter på tværs af fjorden til skovene ved Færgelunden og Nordskoven i Horns Herred. Området består overvejende af dyrkede marker og skovbevoksning.

V4 Jættestue øst for Græse (enkeltelement)

Jættestuen øst for Græse er et oplevelsesrigt kulturhistorisk enkeltelement i området. Jættestuen er noget tilgroet, men ellers velbevaret.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 – Middel tilstand– Størsteparten af karakterområdet

Størstedelen af karakterområdet vurderes at være i middel til god tilstand.

Intaktheden i området vurderes at være middel, idet der er sket nogen udviskning i området. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes middel til god. Graden af uforstyrrelse fra støj, visuel uro og påvirkning af tekniske anlæg er forskellig rundt om i området. Støj og visuel uro fra de store gennemgående landeveje påvirker i grænsen til nabokarakterområderne mod vest og mod øst, og området gennemskæres af et stort og et mindre ledningstracé. Det store højspændingstracé mod øst påvirker i nogen grad området. Samlet set vurderes området til at være i middel tilstand.

T2 – Middel tilstand - Ved Havelse Mølle / Strandvænget

Tilstanden i det kontrasterende delområde ved Havelse Mølle og Strandvænget vurderes til middel.

Området er nogle steder noget tilgroet, og området er i nogen grad påvirket af visuel uro og trafikstøj fra landevejen mod Frederiksværk.

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse
2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand
3. Landskabskarakterens påvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Karakterområdet er generelt sårbart overfor ændringer, som påvirker karakteren af det åbne højtliggende letbølgede intensivt drevne landbrugslandskab, åbent med lange kig, med stjerneudskiftede landsbyer og fritliggende blokudflyttede gårde og husmandsbebyggelser, marker i middel til stor skala, kratbevoksning og beplantning omkring de fritliggende gårde.

Et sådant landskab vil blive påvirket af markante bebyggelser, idet de kan ses langt.

Landskabet rummer allerede en del tekniske anlæg i form af store veje og højspændingstracéer.

Ved indplacering af nye tekniske anlæg, herunder vindmøller, skal man være opmærksom på en eventuel kumulativ effekt ved at introducere flere anlæg i landskabet.

Landskabet vurderes generelt sårbart overfor skovrejsning, da det vil sløre de lange kig og områdets overvejende åbne/transparente karakter. Dog kan skovrejsning måske placeres i mindre skala i sammenhæng med de eksisterende skovrejsningsområder.

Særligt sårbare delområder

S1 Ved Strø Bjerg

Område S1 er særligt sårbart. Området indeholder en særlig visuel oplevelse i indsynet til den markante åsformation, Strø Bjerge. Området er sårbart overfor ændringer der hindrer indkigget til åsen. Området indeholder i dag bebyggelser og mindre krat og beplantningspartier og det er ligeledes noget påvirket af højspændingsledningerne, der er placeret lige øst for åsen. Området vil være sårbart overfor markant byggeri og beplantning, der fjerner indsynet til åsen.

Området bør friholdes for skovrejsning, og på sigt bør ledningerne fjernes.

S2 Ved Skovbakke

Område S2 er særligt sårbart. Området indeholder en særlig visuel oplevelse i indsynet til Skovbakke. Området er sårbart overfor tiltag der slører eller fjerner indkigget til Skovbakke.

Område S2 er ubebygget landbrugsflade, og Skovbakke fremstår markant i samspil med denne landskabsflade. Området bør friholdes for bebyggelse, skovrejsning og andre ændringer der fjerner indkigget til bakken.

S3 Kystforlandet

Område S3, kystforlandet ved Strandvænget er et særligt sårbart område. Området består overvejende af dyrkede marker og skovbevoksning. Det kystprægede landskab rummer særlige udsigtsmuligheder med kig til Roskilde Fjord og over fjorden til skovpartier i Horns Herred. Udsigtsmulighederne relaterer sig til kysten og fjorden, og de er særligt sårbare overfor ændringer der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lign.

Området er allerede noget bevokset og vil være særligt sårbart overfor yderligere beplantning og tilgroning, der helt kan fjerne udsigtsmulighederne fra området til kysten.

S4 Jættestue øst for Græse (enkeltelement)

Jættestuen øst for Græse er et sårbart kulturhistorisk enkeltelement. Jættestuen er allerede noget tilgroet, men ellers velbevaret. Den er sårbar overfor yderligere tilgroning, og den vil være sårbar over for tilplantning omkring jættestuen, så den helt forsvinder.

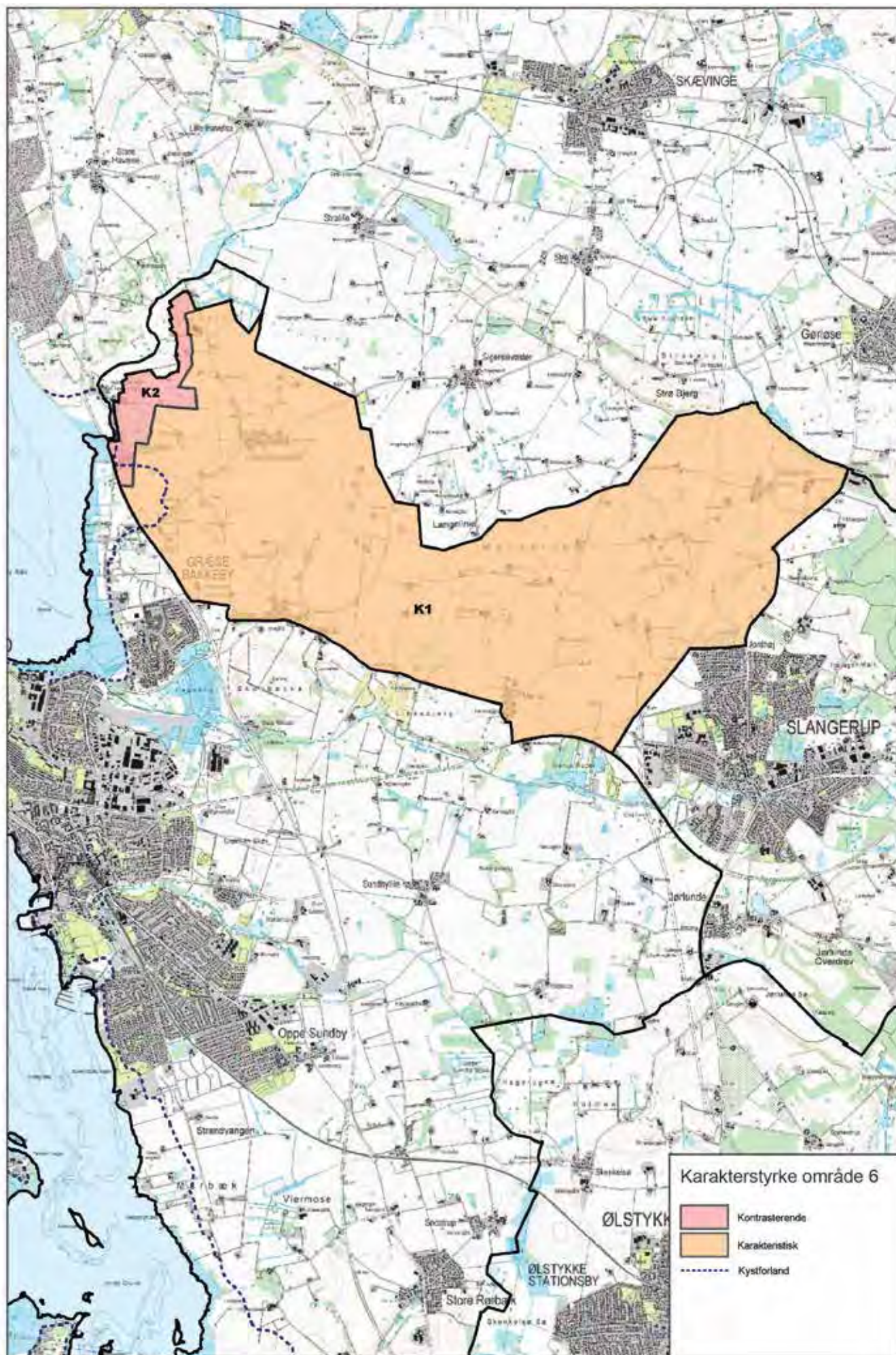
Vurdering af sårbarhed

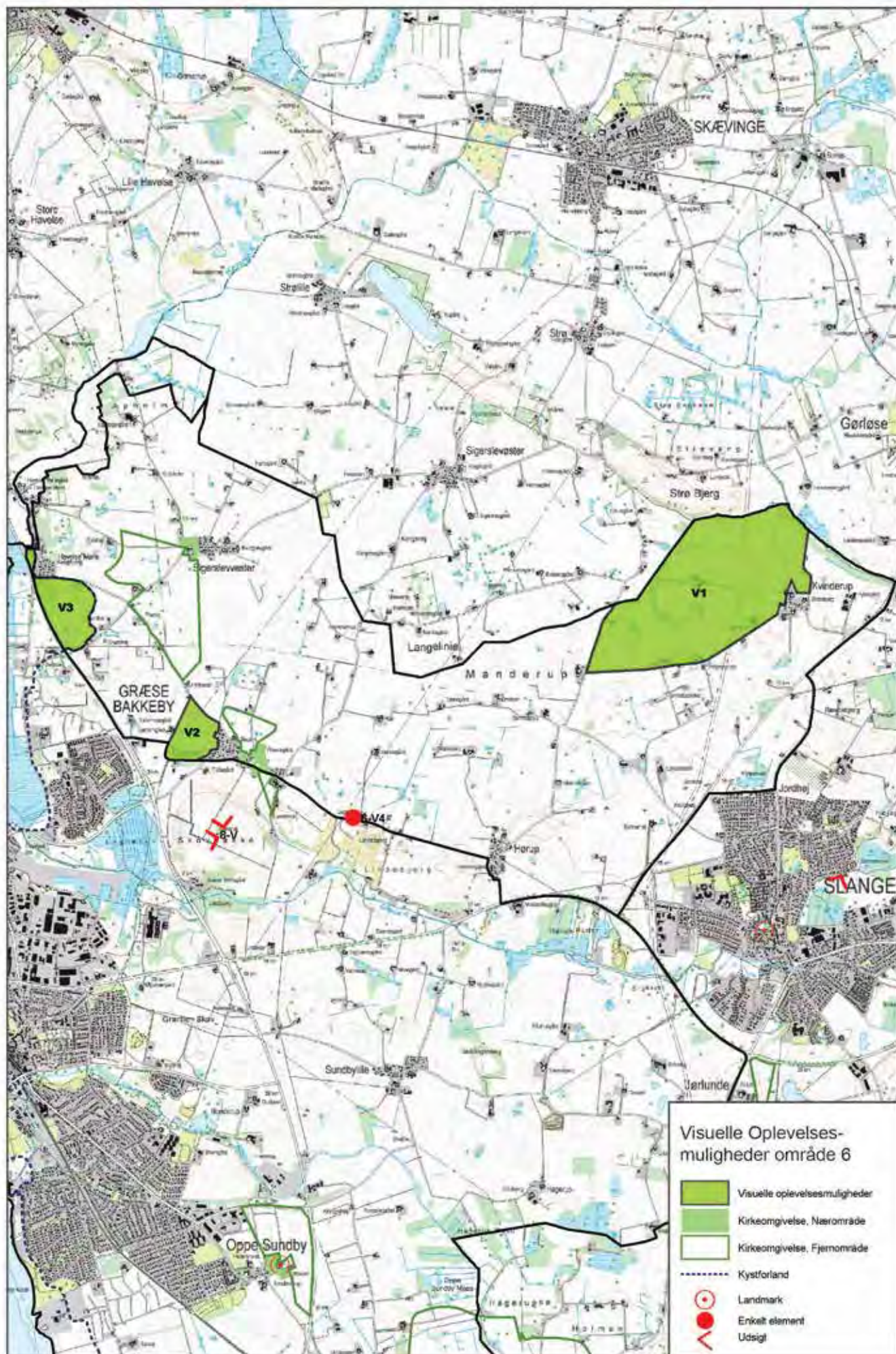
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

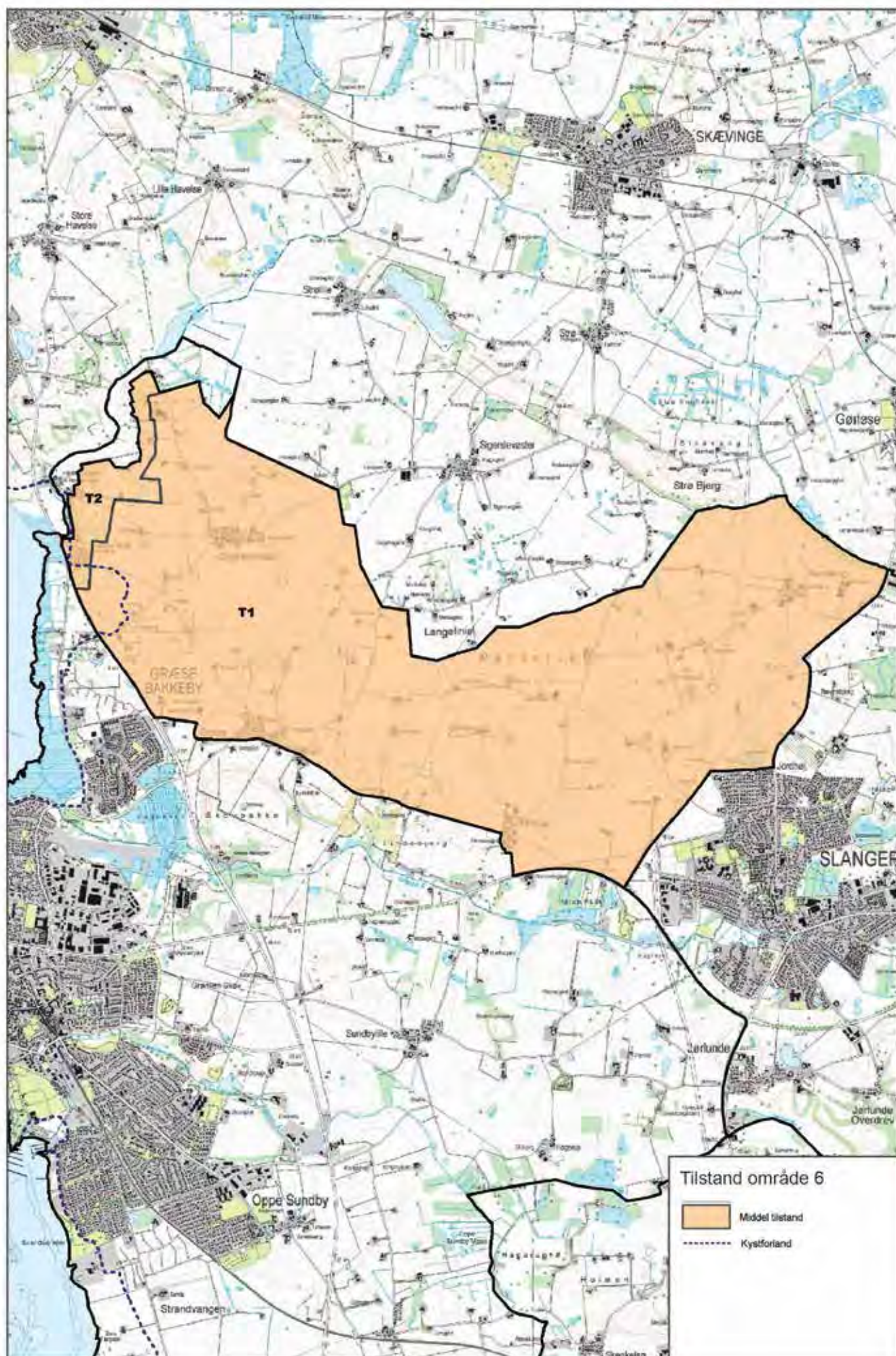
Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".

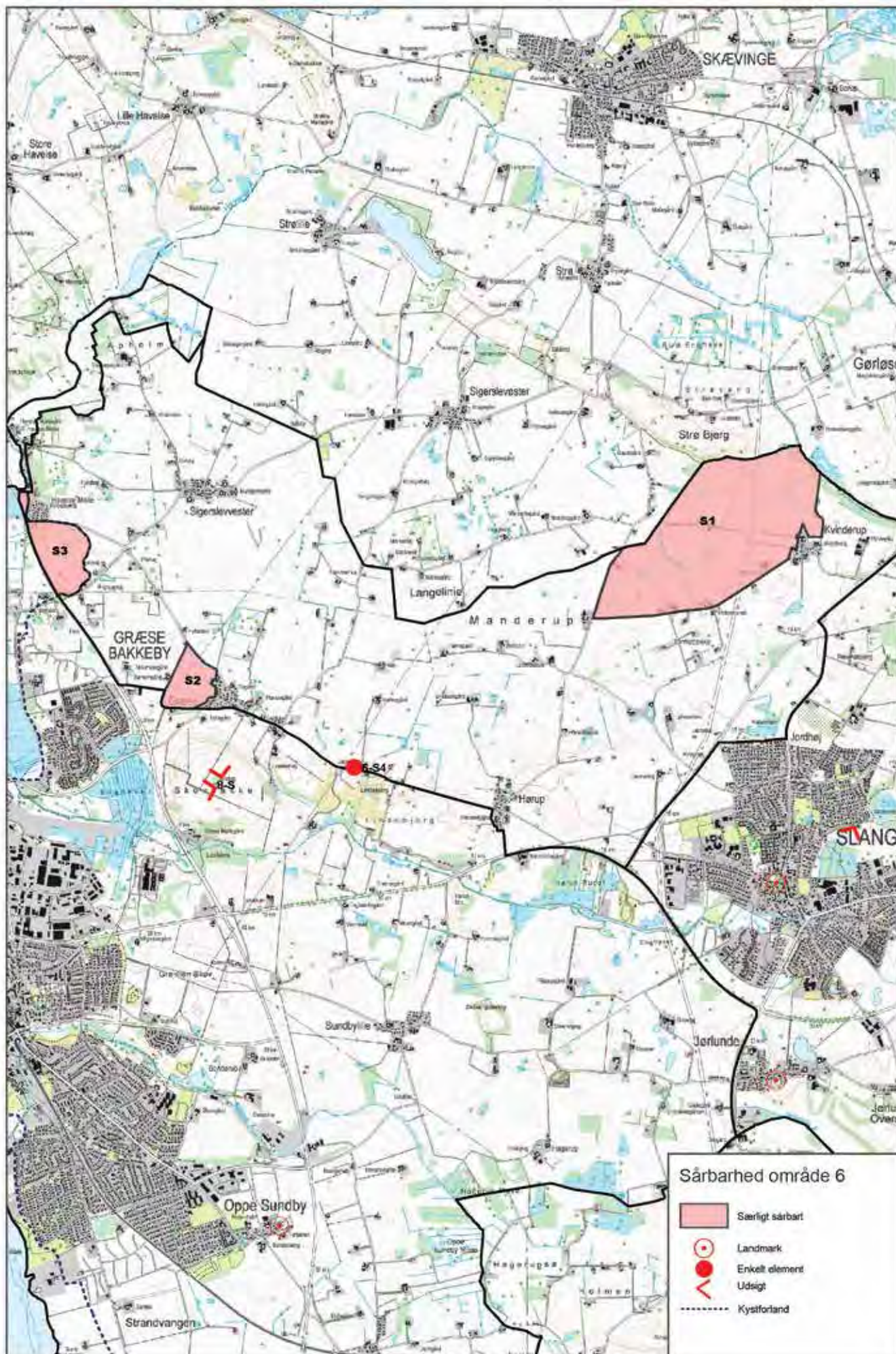
I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.

Område 7 – Havelse Ådal

Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Det særligt karakteristiske for landskabskarakterområdet er en smal smeltevandsdal med åforløb, vådområder og markante dalsider. Området er domineret af ekstensiv drift med engarealer i dalbunden og omgivet af intensivt dyrkede marker på dalsiderne omkring. Bevoksningen er spredt og diffus, domineret af eng, der stedvis er under tilgroning, enkelte levende hegn samt kig til mindre, spredtliggende løv- og nåleskole på dalsiderne omkring. Området er sparsomt bebygget, dog præget af en møllegård samt nyere boligbebyggelse mod syd, og er relativt upåvirket af tekniske anlæg.

De karaktergivende elementer danner et landskab i middel skala med en transparent til åben rumafgrænsning. Området vurderes at være enkelt i sit udtryk med få karaktergivende elementer, og besidder en middel til dominerende struktur. Områder er visuelt roligt og ikke væsentligt påvirket af støj.

Udsigt fra Halsnæs Kommune langs ådalen med kig til vandværket ved Apholm.

Udsigt langs ådalen.

Havelse Ådal med Havelse Møllegård og mølle i baggrunden. Gammel hegnstruktur kan ses i forgrunden.

Udsigt fra Apholmvej på tværs af ådalen.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Landskabskarakterområdet Havelse Ådal omfatter et stort område i Hillerød og Halsnæs Kommuner samt en lille del i Frederikssund Kommune. Nærværende analyse forholder sig kun til den sidste, smalle del af ådalen med fokus på de arealer, der ligger i Frederikssund Kommune.

Mod nord afgrænses området af Halsnæs Kommune og Hillerød Kommune.

Mod øst og sydøst afgrænses området af overgangen til det mere plane agerland i LKO-6.

Området afgrænses mod syd af strandengs- og morænelandskabet i LKO-8.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode, jf. kort med naturgeografiske regioner:

Mcab: marint forland - marint sand og ler - flade/plateau - komplekst

Geologi/dannelse: Havelse Ådal er en del af en større smeltevandsdal der har gået fra Strø Bjerge gennem Havelse Ådal over Roskilde Fjord og har skabt Louisesund i Hornsherred. Stenalderhavet oversvømmede smeltevandsdalen der blev til en fjord med østersbanker. Ved fjordens munding blev den afgrænset af strandvolde. Da havet trak sig tilbage blev ådalen dækket af enge og store moser.

Jordtype: Ådalen er dækket af marineaflejringer sand, grus og gytje overlejret af tørv. Tørven er forsvundet mange steder da den omfattende dræning har iltet tørven der er blevet omsat og de marine aflejringer kommer til overfladen. Mod fjorden udgøres jordbunden af saltvandsgrus.

Terrænform: Dalen har et meget markeret løb med rimelig stejle sider. Dalen har et meget svagt fald falder fra øst mod vest.

Vandelementer: Ådalen indeholder Havelse å og har tilløb af Slingerup Rende. Hele ådalen har med sin oprindelse som gammel fjord et meget lille fald fra øst mod vest og udgør et større lavbundsareal der med fordel kan naturgenoprettes.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Landskabskarakterområdet er præget af spredt og diffus bevoksning. Bevoksningen er domineret af engbevoksning langs åen, primært i form af tagrørsbevoksning. Vådområder er delvist præget af tilgroning og kratdannelse.

Mindre, spredtliggende løv- og nåleskole præger dalsiderne. På skrænterne mod nord ligger mindre skovparceller, som muligvis er rester af en tidligere Havelse Storskov, der lå ud mod skrænterne langs Roskilde Fjord.

Enkelte gamle, levende hegn og diger løber ned ad dalsiderne til åområdet. Hegn ligger vinkelret på åens retning (nord-syd).

DYRKNINGSMØNSTER

Landskabskarakterområdet domineres i dalbunden af ekstensivt drevne arealer i form af engarealer. På de nederste dele af dalsiderne findes græsarealer, der enten slås eller afgræsses. Fra den omkringliggende moræneflade strækker intensivt dyrkede marker sig ned ad de øverste dele af dalsiderne, og enkelte steder går de dyrkede marker næsten helt ned til åen.

BEBYGGELSESMØNSTER

Området er præget af sparsom bebyggelse.

I den sydlige del af ådalen ligger en gammel vandmølle, Havelse Mølle og Møllegård. Desuden ligger i Halsnæs Kommune en enkelt gård over for møllen. Møllen nævnes som vandmøllen i 1550, og driften ophørte i midten af 1930'erne. Den eksisterende mølle er opført 1886. Motoriseret i 1920'erne. Kun selve mølletårnet er bevaret i dag.

Ved Apholm ligger en mindre vandværksbygning helt ned til ådalen.

I den sydlige del af området er ådalen præget af lidt nyere boligbebyggelse med jorder/haver helt ned til åen.

(Den del af landskabskarakterområde 7, der ligger i Hillerød Kommune er præget af spredte landsbyer med udvisket struktur, spredtliggende gårde og husmandssteder.)

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

Havelse Mølle (1550 Havelse Mølle) og Møllegård ligger ved et gammelt, slynget vejforløb. Møllegården indgår som et væsentligt kulturhistorisk element i ådalslandskabet. Møllen nævnes som vandmølle i 1550, og driften ophørte i midten af 1930'erne. Den eksisterende vindmølle er opført 1886. Motoriseret i 1920'erne. Kun selve mølletårnet er bevaret i dag.

Engområderne og det åbne ådalslandskab ved Apholm er resultat af mange års drift med høslæt og græsning. Naturområderne her har haft en væsentlig betydning

for landbrugerne i området som fødegrundlag for kvægbesætninger m.v. I dag er anvendelsen af engene ret intensiv med gødskning og omlægning.

Langs Havelse Å's udløb og langs stenalderfjordens indskæringer fra fjorden ligger kulturspor fra jæger- og bondestenalder og bronzealder, herunder en køkkenmødding ved Havelse Mølle og bopladssamfund i ådalens bund.

Nord for ådalen ligger skovpartier, der sandsynligvis har indgået som en del af den tidligere skov Havelse Storskov.

TEKNISKE ANLÆG

Området er relativt upåvirket af tekniske anlæg. Området præges mod syd af nærheden til hovedvejen Frederikssundsvej (rute 211). Ved Apholm ligger en mindre vandværksbygning.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Området har sin kulturhistoriske oprindelse i udskiftningstiden. Ådalen har antageligvis fungeret som græsningsarealer i mange hundrede år. Med udskiftningstiden blev flere af ådalens arealer fordelt mellem de blokudskiftede gårde, og mod nord ved Slangerup Rende blev jordene inddelt i aflange, små englodder.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

Området vurderes at besidde en middel skala i kraft af de mellemstore græsningsflader samt de mellemstore skovpartier, der omgiver landskabskarakterområdet.

Rumlig afgræsning

Området har overvejende en transparent til åben karakter i kraft af de lange kig langs ådalen og kratbevoksning og hegn på tværs af åen.

Kompleksitet

Området vurderes at være enkelt i sit udtryk med få karaktergivende elementer i form af å, eng, lidt krat, hegn og sparsom bebyggelse.

Struktur

Området vurderes at besidde en middel til dominerende struktur i kraft af ådalens forløb, hegnsbeplantning på tværs af åen.

Visuel uro og støj

Området er visuelt roligt og ikke væsentligt påvirket af støj.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgræsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

Fra Havelse Ådal er der mod syd mulighed for visuelle relationer til nabokarakterområde nr. 8 med udsigt til Roskilde Fjord. Mod nord (Halsnæs Kommune) og syd (karakterområde 6) er der visuel kontakt til det højtliggende randmorænelandskab i, der skråner ned og udgør ådalens dalsider.

KYSTFORLANDET

Afgrænsning

Kystforlandet udgør den sydligste del af karakterområdet, hvor der er visuel kontakt til kysten.

Visuelle forhold

Kystforlandet er orienteret mod kysten, men gennemskæres af hovedvejen, der også udgør grænsen til nabokarakterområdet. Området afgrænses, mens åforløbet her er præget af tilgroning samt nyere bebyggelse, der slører udsynet til kysten.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Den ekstensive drift af ådalslandskabet er en forudsætning for den fortsatte oplevelse af den åbne flade med lange kig.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

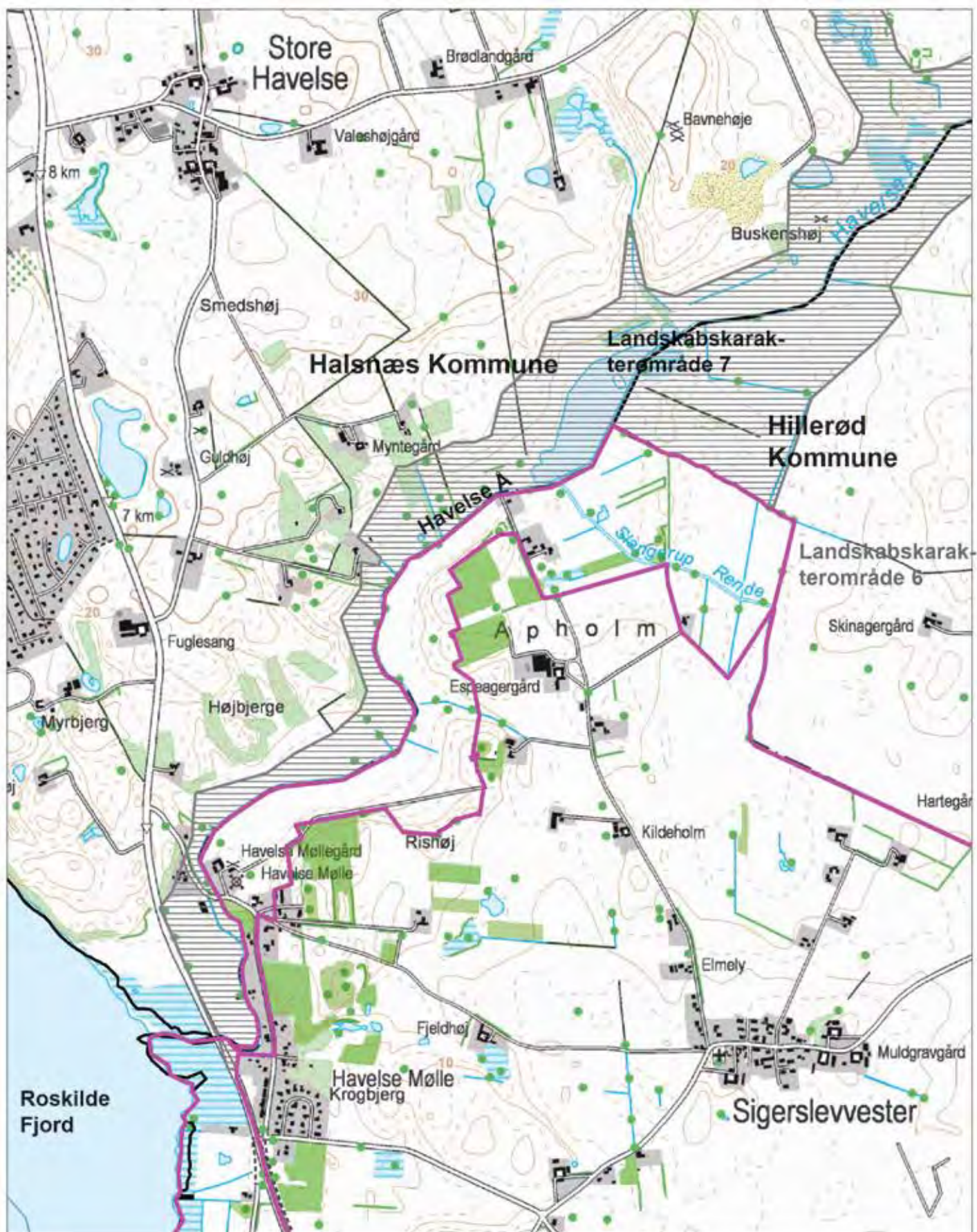
Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Der ligger et potentiale for naturgenopretning ved Apholm samarbejde med nabokommunerne. Området er udpeget som lavbundsareal i kommuneplanlægningen.

Havelse Mølle er omfattet af en fredning:

Der må ikke opføres bygninger, tilplantes, opføres hegn eller andre skæmmende indretninger.

Gamle skovpartier (matr. nr. 13a og 11a) skal bevares som skov.

Analyseskitse

Område 7 – Havelse Ådal

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen. På denne undgå, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

Landskabet stopper ikke ved kommunegrænsen. Ådals-området breder sig langt ud over Frederikssund Kommunes grænse ind i Hillerød og Halsnæs Kommuner. I forbindelse med vurderingerne forholder analysen sig undtagelsesvis til et bredere område, men de strategiske mål og anbefalinger til kommunens planlægning for arealerne kan naturligvis ikke forventes at følges på tværs af kommunale grænser.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk

I størstedelen af området er de karaktergivende elementer i form af å, enge, krat, hegn og møllegård til stede og tydelige i området. Den kulturhistoriske oprindelse er ligeledes tydelig. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag afspejles fortsat i området i kraft af den ekstensive drift i ådalen. Størstedelen af området vurderes derfor at være særligt karakteristisk.

K2 Karakteristisk

Et mindre delområde i den sydlige del af karakterområdet er præget af nyere bebyggelse med haver, der går helt ned til åen. De karaktergivende elementer og den kulturhistoriske oprindelse er således delvist udvisket i dette område. Ligeledes er samspillet mellem natur- og kulturgrundlag ikke længere erkendelig i denne del af området.

Området vurderes samlet set at være karakteristisk.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed
2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)
3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

V1

Størstedelen af landskabskarakterområdet vurderes at besidde visuelle oplevelsesmuligheder betinget af ådalsforløbet og de omgivende skrænter. Hele ådalen med dens skrænter udgør en visuel oplevelse i kraft af den geologiske fortælling om landskabets dannelse og den landskabelige kontrast mellem randmoræner-rænnet og den lave ådal. Ådalen rummer ligeledes oplevelsesmuligheder betinget af åens naturmæssige kvaliteter i form af enge og vådområder. I den sydlige del af området knyttes en kulturhistorisk fortælling til ådalslandskabet i kraft af den gamle mølle og møllegård, der vidner om åens betydning for menneskers levevilkår.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 Middel tilstand

Størstedelen af området vurderes at besidde en middel tilstand.

Den ekstensive drift og engarealer er stedvist præget af, at de dyrkede arealer går helt ned til åen, hvilket medvirker til, at landskabskarakterens intakthed vurderes at være middel. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes ligeledes at være middel i kraft af en stedvis tilgroning, der slører oplevelsen af den lysåbne vegetation omkring åen. Området er relativ upåvirket af tekniske anlæg.

T2 Dårlig tilstand

Den sydlige del af området vurderes at besidde en dårlig tilstand.

Landskabskarakterens intakthed vurderes at være dårlig i kraft af bebyggelsen med jorder/haver helt ned til selve åen. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes ligeledes at være dårlig i kraft af kraftig tilgroning/bevoksning omkring åen, der gør, at åens tilstedeværelse nogle steder helt sløres. Området er i middel grad påvirket af tekniske anlæg i kraft af hovedvejen mod vest.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

- 1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse*
- 2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand*
- 3. Landskabskarakterens upåvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)*

SÅRBARHED

S1 Størstedelen af området

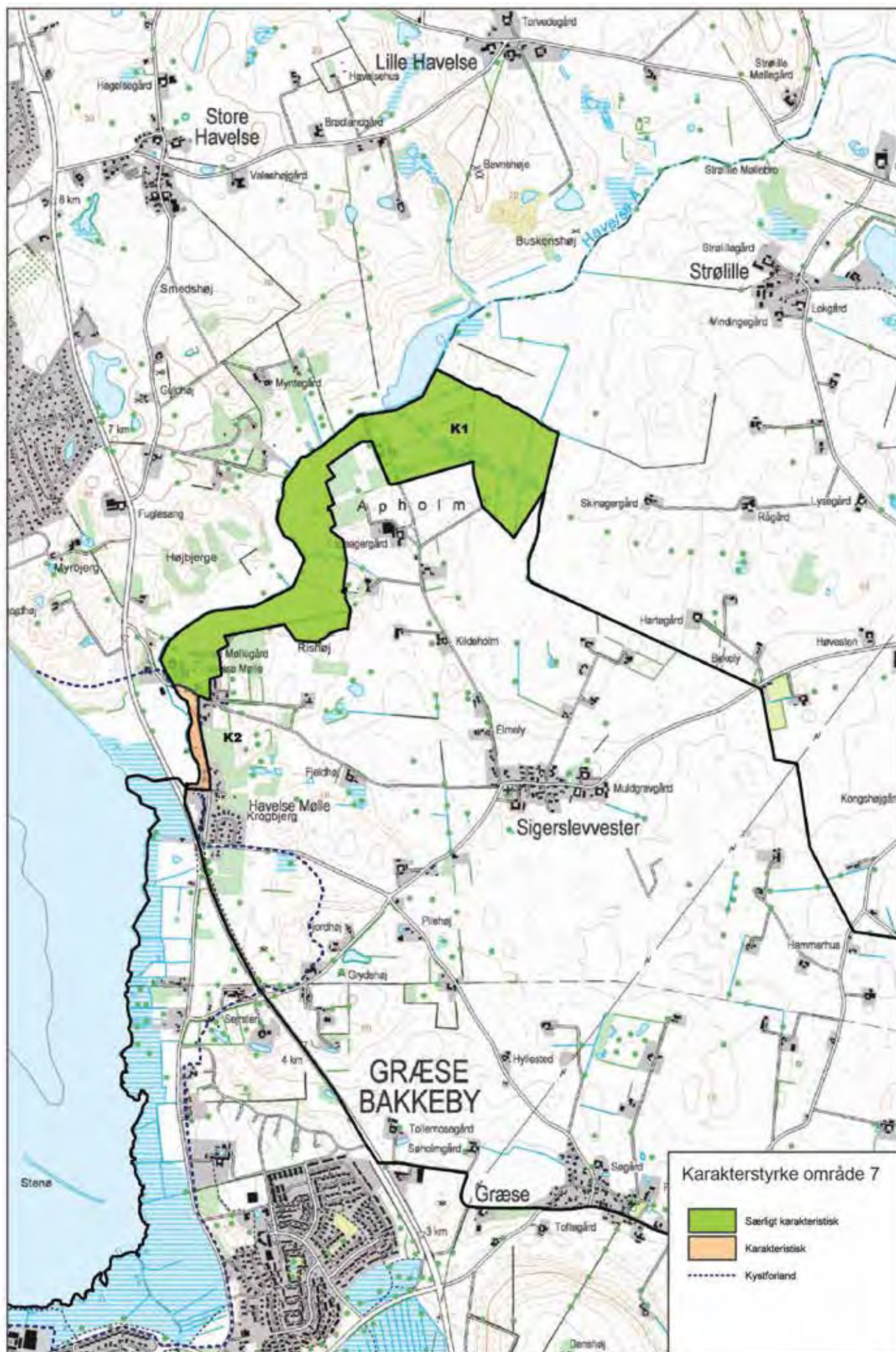
Størstedelen af området vurderes at være særligt sårbart, idet det er et særligt karakteristisk ådalslandskab med visuelle oplevelsesmuligheder. Området er generelt sårbart over for ændringer, der vil udviske den åbne, engprægede karakter af landskabet samt kontrasten mellem den lave ådal og de høje randmorænepartier omkring. Området er således sårbart over for manglende vedligehold og naturpleje og sårbar over for opdyrkning af jorde helt ned til åen. Området er ligeledes sårbart over for bebyggelse og tekniske anlæg i det ellers sparsomt bebyggede område.

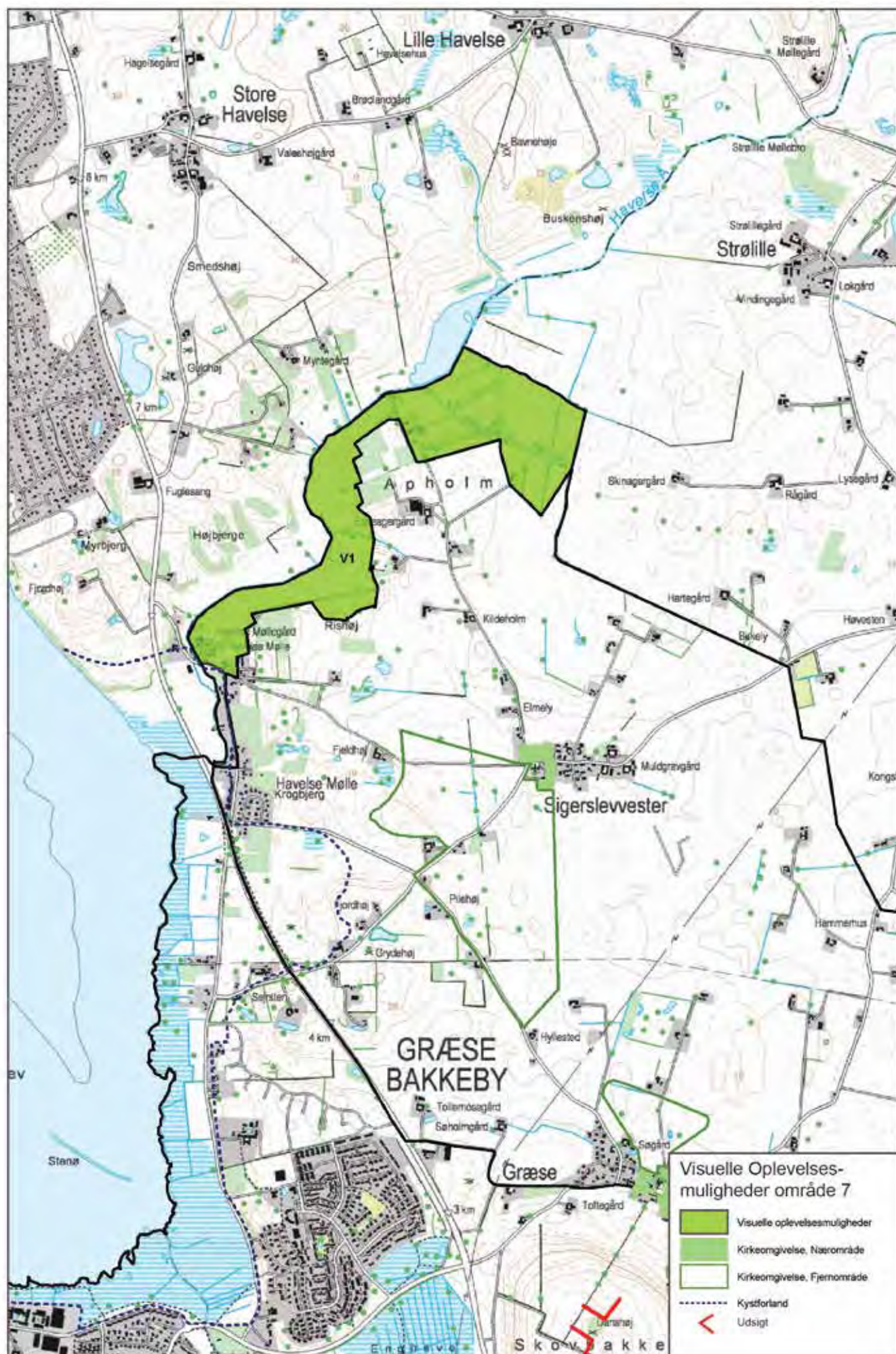
Vurdering af sårbarhed

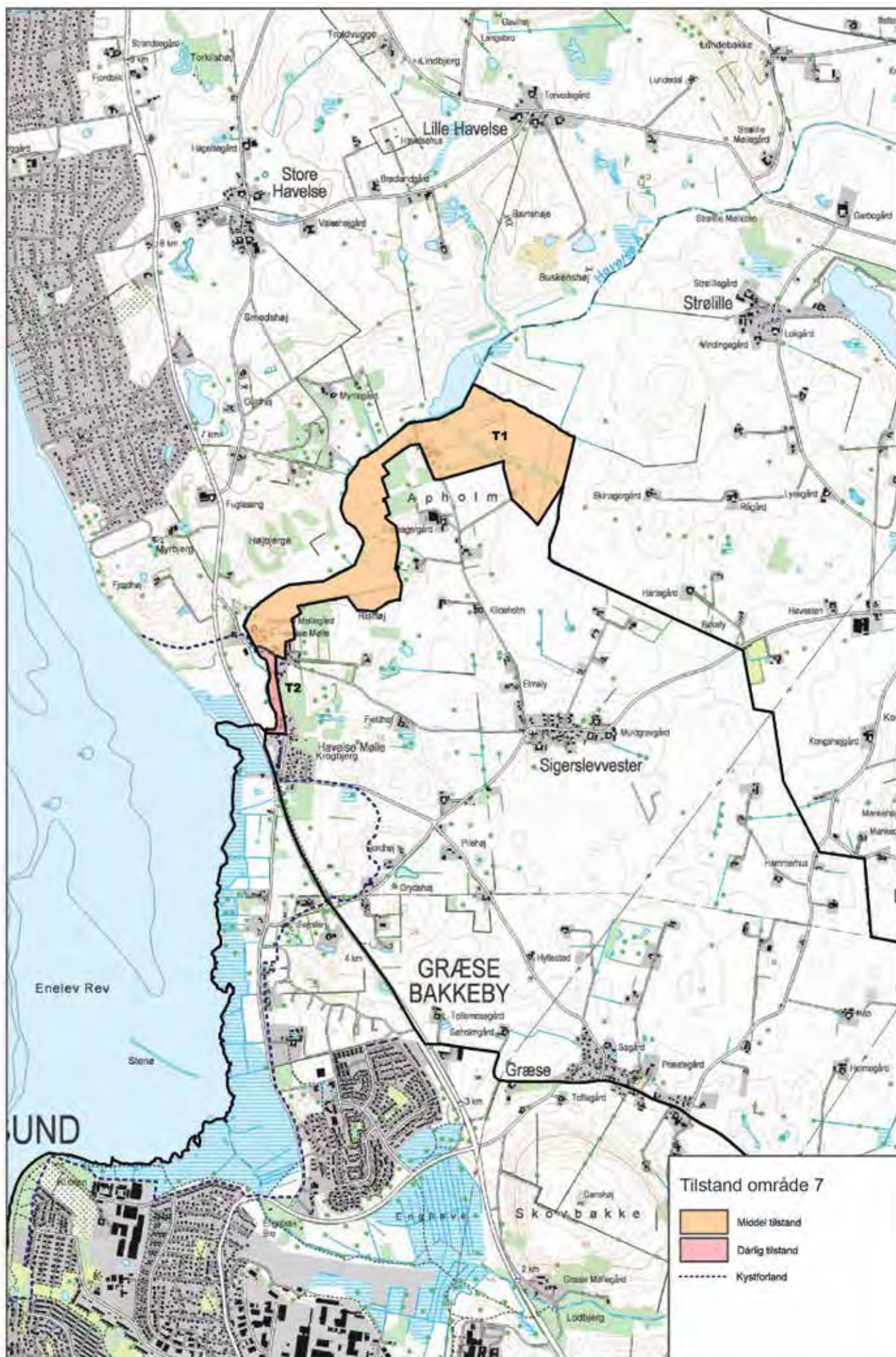
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

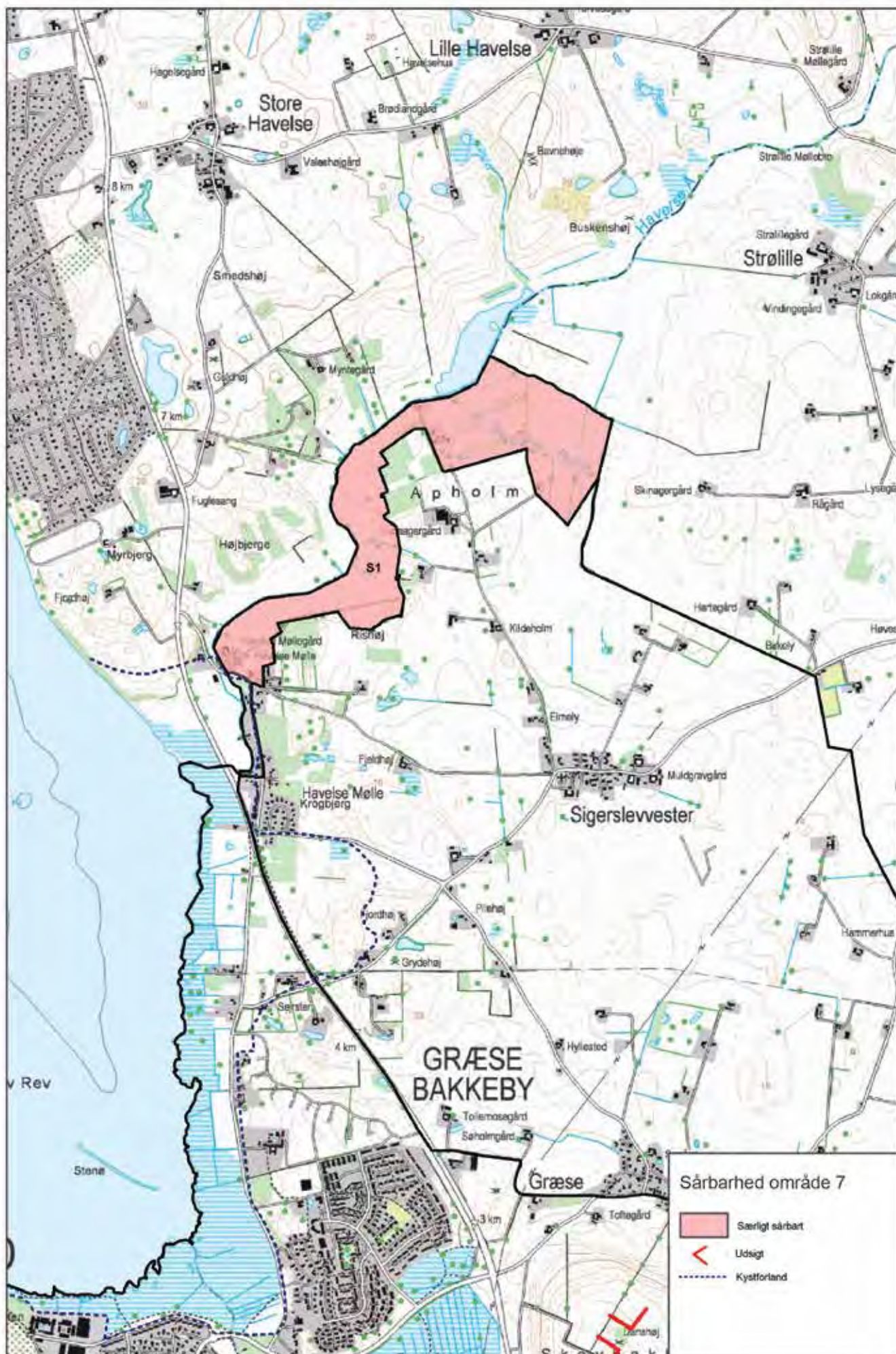
*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Område 8 – Frederikssund Istidslandskab Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Landskabskarakterområdet Frederikssund Istidslandskab er karakteriseret ved et bølget og storbakket terræn med et strandengskystforland ud mod fjorden. Området er intensivt drevet på de åbne og højtliggende flader, og domineret af afgræsning eller anden ekstensiv drift i moser og ådale.

Området fremstår med et antal mindre skovpartier, nye skovrejsningsområder og beplantninger især i byranden ved Frederikssund by, samt alléer i tilknytning til mange af gårdene. Bebyggelsesstrukturen er karakteriseret ved mange enkeltliggende blokudskiftede udflyttergårde knyttet til de højtliggende, dyrkede områder og en håndfuld stjerneudskiftede landsbyer, der ligger mere beskyttet i terrænet. Lavninger og lavbundsområder er friholdt for bebyggelse. Området er endvidere præget af nærheden til kommunens største by Frederikssund, i kraft af kig til fabriksskorstene, store veje, jernbane m.m. og en overvejende bevoksningspræget byrand med et meget varierende udtryk.

De karaktergivende landskabselementer i form af mellemstore markfelter, større gårde, landsbyer og lavbundsområder, samt højt beliggende terræn med lange kig skaber et transparent landskab i middel til stor skala. Områdets mange forskellige landskabselementer i form af højtliggende plateauer, mindre lavninger, dalstrøg og bakker, samt blokudskiftede marker og gårde, landsbyer, bevoksning, moderne infrastruktur samt byudvikling skaber et sammensat landskab med svag til middel struktur.

Oppe Sundby og Snostrup Kirker samt Skovbakken fungerer som pejlepunkter hhv. i den sydlige og nordlige del af området. Kystforlandet rummer udsigter til den modsatte kyst, Horns Herred, og hele kystrummet opleves som et sammenhængende landskabsrum, idet kysterne ligger forholdsvis tæt. Landskabskarakteren er præget af tekniske anlæg i form af højspændingsledninger, store veje med tilknyttede dominerende og pladskrævende anlæg (rundkørsler) samt jernbane.

Området rummer et stort, sammenhængende mose- og engområde ved Hagerup Sø og Skenkelsø, der er kontrasterende i forhold til det øvrige karakterområde. Desuden rummer området et par råstofgraveområder mod nord, der ligeledes er kontrasterende delområder.

Området er karakteriseret ved våde, lave ådale, der skærer sig igennem morænelandskabet. Fra Skovbakken er der vid udsigt over engarealet ved Græse Å's udløb ved Roskilde Fjord. Engarealet fungerer som en bebyggelsesfri kile mellem Frederikssund (til venstre) og Græse Bakkeby (til højre).

Udsigt fra landsbyen Sundbylille ud over det åbne, bølgede morænelandskab med udflyttergårde. Området præges af spredt skovbevoksning samt tæt kratbevoksning i moseområderne, som ses i baggrunden.

Området er præget af tekniske anlæg. Her ses højspændingsledninger i den østlige del af området vest for Jørlunde. Der er kig til Slangerup og Slangerup kirke i naboområdet. Moseområdet Hørup Ruder kan anes i baggrunden til venstre for ledningerne.

Oppe Sundby kirke ligger på en højtliggende moræneflade og kan ses langt fra. Landsbyen Oppe Sundby er vokset sammen med Frederikssund by, men fremstår her som en selvstændig landsby pga. terrænet, der skjuler det bagvedliggende parcelområde.

Udsigt over Roskilde Fjord fra den velbevarede sterneudskiftede landsby Lille Rørbæk. Moseområdet Viermosen anes i baggrunden til højre for allétræerne.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Frederikssund Istidslandskab ligger øst for Roskilde Fjord, og strækker sig fra Frederikssund i vest til Slangerup i øst. Området afgrænses af Værebros Ådal mod syd. Mod øst afgrænses området af Hagerup- og Skenkelsø, som går ind i Egedal Kommune, og danner et sammenhængende lavbundsområde i en tidligere dødislavning. Mod nord afgrænses området af Landskabskarakterområde nr. 6, som er karakteriseret af et transparent, fladt terræn med stjerneudskiftede landsbyer og blokudskiftede gårde. I det nordvestlige hjørne afgrænses området af kommunegrænsen i form af Havelse Å.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode, jf. kort med naturgeografiske regioner:

Afeb: Moræne – moræneler – storbakket - kompleks

(Nbba): Inddæmmede arealer – ferskvandsdannelser - flade

(Mcab): Marint forland – marint sand og ler – ret stejlt faldende flade -

(Hbga): Smeltevandsdal – ferskvandsdannelser – skrænter

Geologi/dannelse: Istidslandskab, der afgrænses mod Roskilde Fjord af marint forland med enkelte større holme og større fjordarme. Istidslandskabet er et tidligere tunneldalslandskab der er nedslidt af smeltevandsstrømme og der er flere smeltevandsdale og større dødislavninger. Området afgrænses mod øst af et tunneldalslandskab hvilket også markerer en af områdets israndslinier. Skovbakken er tilsvarende en del af en øst-vest gående israndslinie. Dalene og dødislavningerne er dækket af tykke aflejringer af postglacialt tørv og gytje. En lille del af kysten er aktiv klint, "Klinten" i Frederikssund.

Jordtype: Det højtliggende istidslandskab har moræneler som dominerende jordart, Skovbakke og bakkerne mod Værebros Ådal domineres af smeltevandsgrus. Dødislavningerne Skenkelsø, Hagerups Sø, Hørup Ruder og Viermose øst for Marbæk er domineret af ferskvandstørv og gytje. Det marine forland mod Roskilde Fjord er, yderst mod fjorden og ved de fossile klinger, domineret af saltvandsgrus og sand, inde i de beskyttede fjordarme går det over i saltvand gytje og ler.

Terrænform: Storbakket istidslandskab med smeltevandsdale. Flere mindre dale med samme karakteristiske retvinklede forløb som forekommer i tunneldalslandskabet øst for området.

Vandelementer (vandløb, søer, lavbundsområder): Området indeholder store vandområder der er tørlagt ved omfattende dræning og regulering, Hagerup sø, Skenkelsø, Viermose og Hørup Ruder (Skenkelsø er i dag genoprettet som sø). Der er flere mindre søer oftest tilknyttet ådalene. Der er 4 store åer i området Havelse Å, Græse Å, Sillebro Å og Værebros Å. Mange af vandløbene er tørlagte som fx Marbæk Rende der afvander Viermose og løber i en lille smeltevandsdal, der har afvandet den dødislavning, der har dannet mosén.

Sillebro Å skærer sig gennem området. Åen er her udgravet med stejle skrænter.

KYST

Farvandsområde (udstrækning, havdybde, vindekspnering): Frederikssund Istidslandskab ligger ud til Roskilde Fjord, som er en smal fjord, der strækker sig 40 km ind i det sjællandske landskab, er næsten overalt lavvandet med dybder under 6 meter.

De omkransende landområder skærmer for vinden og bølgepåvirkningen af kysten er derfor minimal.

I fjorden findes omkring 30 små øer og holme, som rummer et rigt og stort set uforstyrret plante- og dyreliv.

Strandbredden: Strandbredden er karakteriseret ved en bred tilgroningskyst med strandengsvegetation helt ud til vandkanten. Langs næsten en halvdel af kyststrækningen ligger byen Frederikssund helt ud til kysten. Inden for denne kyststrækning står flere aktive og fossile kystklinter, herunder "Klinten", en aktiv klint på den ellers flade kyst.

Lige syd for Frederikssund fremstår kysten som strandbred med bademulighed – Strandparken.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Områdets bevoksningsstruktur er karakteriseret ved mindre skovpartier, herunder nyere skovrejsningsområder, samt kratbevoksning i tilknytning til lavbundsområderne. Især fremstår byranden omkring Frederikssund By stærkt bevoksningspræget.

Derudover findes kratbevoksning i tilknytning til de lavtliggende, våde områder (ådale, moseområder) samt de områder, der har været for stejle til opdyrkning.

Områdets enkeltliggende gårde er for en stor dels vedkommende karakteriseret ved tilkørselsveje med alléer.

Yderligere beplantning findes primært i tilknytning til fritliggende gårde eller landsbyer.

DYRKNINGSMØNSTER

Arealanvendelsen er fortrinsvis karakteriseret ved intensivt dyrkede marker i middelstore markfelter. Desuden findes også ekstensivt dyrkede græsningsarealer med får, køer og især heste, især i tilknytning til de lavtliggende ådale og moseområder. Nogle dele af moseområderne er helt uopdyrkede pga. den meget våde karakter.

Moseområderne har fra udskiftningstiden været inddelt i små, aflange moselodder, som flere steder stadig kan erkendes i dag i bevoksningen.

Den oprindelige struktur med små, aflange moselodder fornemmes stadig i Viermosen.

BEBYGGELSESMØNSTER

Bebyggelsesmønsteret er karakteriseret ved enkeltliggende blokudskiftede udflyttergårde, placeret ude på marken og af mellemstor størrelse. Især ligger der gårde i områderne i udkanten af Oppe Sundbys ejerlav (Marbæk ud til fjorden samt ud til mosen) og øst for Sundbylille (Stensbjerggård m.fl.). Området rummer endvidere en håndfuld landsbyer, der ligger mere beskyttet i terrænet. Landsbyerne (Sundbylille, Hagerup, St. Rørbæk, Snostrup, Bonderup, Lille Rørbæk) er typisk uregelmæssige vejfortebyer. Oppe Sundby er en rektangulær, reguleret vejforteby. Landsbyerne er karakteriseret ved deres placering nede i terræn. Store Rørbæk er blevet kraftigt udbygget og er karakteriseret ved en bykant bestående af et parcelområde. Snostrup er delvist udbygget, hvor den vestlige del af landsbyen afsluttes af parcelhusområde. Sundbylille fremstår relativt oprindelig i landskabet med gårde/husmandsbebyggelse, dog er flere af gårdene udbygget med nutidige driftsbygninger.

Frederikssund by påvirker det omkringliggende landskab i form af kig til fabriksskorstene, store veje, jernbane m.m. og en byrand med et meget varierende udtryk. De store volumener i erhvervsområdet Pedersholm dominerer landskabet nord for Oppe Sundby og fabrikken Topsøe præger kystlandskabet i den nordlige del af Frederikssund. Fra mange steder i området kan man se skorstenene fra Topsøe, kraftvarmeværket og hospitalet. Mod nord fremstår bykanten bymæssig ved Græse Bakkeby, da bydelen ligger højt på Græse Bakke og den hævede byfront står i kontrast til det åbne engareal ved Græse Å. Åforløbet skaber en grøn kile, som løber gennem vådområdet Enghave mellem Frederikssund og Græse Bakkeby og ud i fjorden. Den største del af Frederikssunds østlige kant (det mellemste parti fra Græse Å ned til Oppe Sundby) er karakteriseret ved en grøn bykant som endvidere perforeres af endnu en grøn kile med Sillebro Å, som løber ind og gennem Frederikssund centrum og ud ved havnen. Mod syd fremstår Frederikssunds byrand som en landsby, idet byen her er vokset sammen med Oppe Sundby, som møder landskabet med kirken og et meget oprindeligt udtryk først. Den nye byområde Sydbyen er ikke fuldt udbygget endnu, og danner en bymæssig byrand.

I det nye byudviklingsområde Vinge er opført den første bygning, erhvervsbyggeriet Topsil, der fremstår markant i landskabet i kraft af den høje placering og lyst materialevalg.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG helheder og enkeltelementer

Den stjerneudskiftede landsby Lille Rørbæk ligger i en lavning mellem 4 bakkeformationer. Området er et af de få tilbageværende agerlandskaber, der går ud til Roskilde Fjord. Levende hegn, diger og træerækker langs markveje markerer i dag markernes stjernemønster. Landsbyen har en oprindelig bebyggelsesstruktur fra før udskiftningstiden.

I området er der 2 kirker, der præger landskabet: Oppe Sundby Kirke (bygget 1100, nuværende udformning fra renovering 1870) og Snostrup Kirke (bygget 1100).

Enkelte steder opleves levn fra den nedlagte midtsjællandske jernbane: voldanlæg, viadukt samt krat/skovbevoksning, der markerer det gamle forløb. Strækningen var tænkt som en forbindelse mellem Helsingør og Næstved via Slangerup, Frederikssund og Horns Herred. Strækningen fra Næstved til Frederikssund blev taget i brug i 1928 og lukkede i 1936, samme år som strækningen Frederikssund-Slangerup skulle være åbnet.

TEKNISKE ANLÆG

Området rummer 5 linieføringer med højspændingsledninger. To går ind til Frederikssund fra nord hhv. øst og vest om Skovbakken, en går nord-syd gennem Hagerup-Skenkelsø lavningen og knækker mod vest og går ind til Frederikssund syd for Sundbylille. De to sidste er af større beskaffenhed og går hhv. nord syd vest om Jørlunde og Slangerup, og øst-vest/nordvest syd for Lille Rørbæk og over vandet til Horns Herred. Området rummer 2 større vejanlæg; statsvejen Frederikssundsvej og Hørup Skovvej fra Slangerup. Begge veje har i tilknytning flere større rundkørsler.

Jernbanen langs Frederikssundfjorden bugter sig gennem landskabet via en lavning mellem Oppe Sundby og Store Rørbæk ejerlavene, hvorfor det primært køreledningerne, der kan ses.

Området indeholder en speedwaybane vest for Slangerup og en motocrossbane nord for Hagerup. Banerne er pga. støjensyn afskærmet vha. volde. Desuden findes en skydebane og en svæveflyveklub. I området findes også et råstofgraveområde mod nord.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Betegner landskabskarakterens kulturhistoriske udgangspunkt. Dvs. den tid, det oplevede landskab fortæller om.

Udskiftningstiden 1780'erne

Landskabskarakteren har sin oprindelse i udskiftningstiden i 1780'erne (Oppe Sundby 1789, Lille Rørbæk 1787, St. Rørbæk 1787, Snostrup 1786, Græse 1789). Samling af landsbyfællesskabernes jord i enkelte enheder afspejles i markernes stjerne- og blokform og fraværet af enkeltliggende gårde tæt ved landsbyen. Dette ses især ved Lille Rørbæk og til dels ved Sundbylille.

De enkeltliggende gårde i landskabet kan være et resultat af enkelte blokudskiftninger. Husmandsudstyknin-
gerne stammer fra Udskiftningstiden sidste del, hvor befolkningstilvæksten gjorde behovet for jord større og de oprindeligt jordløse fik muligheden for at bidrage til opdyrkningen af landet på fællede og overdrev. I Lille Rørbæks ejerlav ses også husmandsudstyknin-
ger inden for hver stor gårds udstyknin-
ger.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De middelstore markfelter ofte markeret med jorddiger, mellemstore gårde, terrænelementer som Skovbakken og områdets generelle bakkede karakter, med større dalstrøg og lavning, samt mindre skovbevoksning skaber et landskab af middel til stor skala.

Rumlig afgræsning

Landskabet opleves som transparent med lange kig på tværs i det højtliggende dyrkede landskab, hvor bevoksning primært består af transparente alléer, kratbevoksninger i lavninger eller i tilknytning til lavere beliggende landsbyer eller omkring gårde. I det området varierer i terræn, bevoksningspræg og karakter fremstår landskabskarakteren med en varierende rumlige afgræsning af både åben karakter på plateauerne og mere lukket og afgrænset i lavningerne med bevoksningspræg.

Kompleksitet

Områdets mange forskellige landskabselementer i form af et højtliggende plateauer, mindre lavninger, dalstrøg og bakker, samt blokudskiftede marker og gårde, landsbyer, bevoksnings- og moderne infrastruktur, samt byudvikling skaber et sammensat landskab.

Struktur

Områdets bebyggelses- og vejstrukturer med oprindelse i Landboreformernes udskiftning af gårde og landsbyer har været udsat for en del udvikling, herunder anlæg af nyere infrastruktur, jernbane m.m. Endvidere udviser områdets varierede terræn eventuelle strukturer, hvorfor landskabskarakterområdet har en svag til middel struktur.

Visuel uro og støj

Området fremstår middel roligt. Omkring de store veje er der meget bevægelse i form af biler. Men andre steder, især ud mod kysten, opleves et roligt landskab. De store højspændingsledninger i den nordlige og sydlige del af området påvirker landskabsoplevelsen markant i disse områder, mens de mindre i moseområdet og ind mod Frederikssund er mindre forstyrrede. De store skorstene skaber visuel uro i udsigterne ind mod byen, men afstandene er så stor, at påvirkningen ikke er markant. Erhvervsbyggeriet i den sydlige del af byranden er udført således at overgangen mellem by, byrand i form af skovbevoksninger og det åbne land umiddelbart virker harmonisk. Støj-mæssigt opleves landskabet som afdæmpet. Der er støj i nærhed til de store veje og jernbanen, men det er også muligt at opleve stilhed.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgræsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningsens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

Fra de højtliggende moræneplateauer er der vide udsigter til naboområderne. Fra Skovbakken er der vide udsigter ud over det plane terræn nord for Græse. Flere steder i området er der udsigt til Jørlunde og Slangerup Kirker, samt Slangerup by. Ligeledes er der på moræneplateauerne og ved kysten udsigt til Horns Herred. Fra Klinten i Frederikssund er der udsigt helt til Frederiksværk. De store højspændingsledninger ved Lille Rørbæk virker forstyrrende for det ellers rolige landskab i kyststrømmen mod Horns Herred.

KYSTFORLANDET

Afgrænsning

Kystforlandet afgrænses som en relativ smal stribe langs hele kysten nord og syd for Frederikssund. I den sydlige del af karakterområde breder kystforlandet sig ind ved Lille Rørbæks dyrkningsflade. Nord for Frederikssund er kysten præget af store strandengsarealer med bred tilgroningskyst, der skaber frit udsyn på langs af kysten. En lille del af kysten er aktiv klint, "Klinten" i Frederikssund. Lige syd for Frederikssund erstattes strandengen af dyrkede arealer, der synes at gå helt ned til vandet og kystnære udflyttergårde. Herefter opstår strandengsarealer igen ved Lille Rørbæks ejerlav.

Visuelle forhold

Kystforlandet er præget af lange og mange kig på tværs og især over fjorden til Horns Herred, der opleves som værende tæt på, og med udsigt helt til Frederiksværk.

Den modstående kyst, Horns Herred, fremstår grøn og bevokset. Byen Jægerspris, der ligger helt ned til kysten, opleves ikke dominerende, men skjult af bevoksning og terræn. Dog fremstår sommerhusbebyggelserne ved Tørslev Hage, samt Skuldelev Strand og tilhørende lystbådehavn tydeligt fra kysten ved Lille Rørbæk.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

K5. Graveområder

Mellem Græse og Hørup findes et område med flere råstofgraveområder. De karaktergivende træk er her udvisket og erstattet af et udgravet landskab. Området vurderes derfor at være kontrasterende.

K6. Hagerup- og Skenkelsø-lavningen

Moseområdet Hagerup Sø og Skenkelsø er et af de største moseområder i landet. Det opleves som et stort, lavtliggende ekstensivt drevet område præget af krat og afgræsning, hvilket adskiller det fra resten af området.

Terrænet er lavtliggende og fladt, og står derfor i kontrast til resten af områdets bakkede morænelandskab. Området er en dødislavning fra sidste istid, domineret af ferskvandstørv og gytje. Den sydlige del af området, Skenkelsø, er genoprettet som sø.

Dyrkningsmønsteret er enkelte steder præget af dyrkede marker, der går helt ned til vådområderne, men også græsning, især på fladerne, der skråner ned til våsområdet. Mange steder er dyrkning helt opgivet, hvorfor der opstår krat og selvsåede træer.

Bevoksningen består af sumpkrat, pil, birk og anden kratbevoksning.

Området er ikke præget af bebyggelse.

En nord-syd-gående højspændingsledning går gennem området.

Moseområdets oprindelse stammer fra den bølge af landvindingsprojekter, der fandt sted i Danmark fra midt i 1800-taller og ca. 100 år frem. Et eksempel er Skenkelsø, der blev forsøgt inddæmmet første i 1890'erne (mislykket) og igen i 1950'erne vha. en kraftig uddybning af Ålebækrenden og etablering af permanent pumpning på vandhuller. Det lykkedes at gøre en del af Skenkelsø området dyrkningsbart, området bliver efter en kort årrække igen for vådt til dyrkning. I 2010 kunne en genskabt Skenkelsø Sø indvies.

I tilknytning til de lavtliggende moseområder domineres arealanvendelsen af græsning, men ved de vådeste områderne er dyrkning helt opgivet, hvorfor det springer i krat. Her en udsigt fra Store Rørbæk over Skenkelsø-mosen til Ølstykke i nabokommunen.

Den sydlige del af det store moseområde, Skenkelsø, er blevet genoprettet som sø. S-banen krydser området via en bro.

Området opleves med en lille skala på grund af de gamle englodder, små skov- og kratbevoksninger i og omkring moserne. Områdets beliggenhed nede i terræn betinger færre lange kig, og landskabet opleves her mere lukket og inddelt i mindre landskabsrum pga. terrænet og især den tætte bevoksningsstruktur. Områdets varierende udtryk i form af våde og tørre partier, bevoksede, afgræssede og dyrkede områder, samt varierende vandelementer, fra Skenkelsø, som stort sammenhængende element til grøfterne i den nordlige del skaber et område med kompleks karakter og uden tydelig struktur. Området opleves derfor som havende svag struktur. Området fremstår roligt og uden markant forstyrrelse fra større tekniske anlæg.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Landskabskarakteren er betinget af intensiv landbrugsdrift som en forudsætning for opretholdelsen af det åbne landbrugsland med vide udsigter.

Endvidere er græsning eller slåning i tilknytning til ådale og moseområder en forudsætning for fastholdelse af enkelte åbne områder omkring mose og ådale samt på de skrånende flader.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

Et område på 350 ha sydøst for Frederikssund og øst for Frederikssundsvej er udlagt til et nyt, stort byudviklingsområde, Vinge. Her er det væsentligt at tænke på byens højtliggende placering, hvorfra der er frit udsyn til det omkringliggende landskab og til flere kirker. Byen vil dermed kunne ses langt fra. Der er også rig mulighed for at arbejde med kig og sigtelinjer i helhedsplanlægningen. Byens nærhed til mose- og søområdet Hagerup og Skenkelsø er ligeledes et oplagt potentiale, der kan influere byens planlægning, både de tekniske løsninger (håndtering af overfladevand), men også som indspark til udformning af byens afgrænsning mod øst og visuelle/fysiske samspil med moseområdet. Udbygningen af en ny by vil givetvis medføre en del overskudsjord. Skal bortkørsel af jord undgås kræver det, at det overvejes hvordan man landskabsarkitektonisk kan placere og modellere denne jord under hensyn til landskabets værdier.

Der er vedtaget en anlægslov for en ny motorvejsforbindelse til Frederikssund, der i Frederikssund Kommune vil løbe langs Frederikssundsvejs eksisterende tracé. Desuden er der foretaget en VVM-undersøgelse for en ny fjordforbindelse på tværs af Roskilde Fjord.

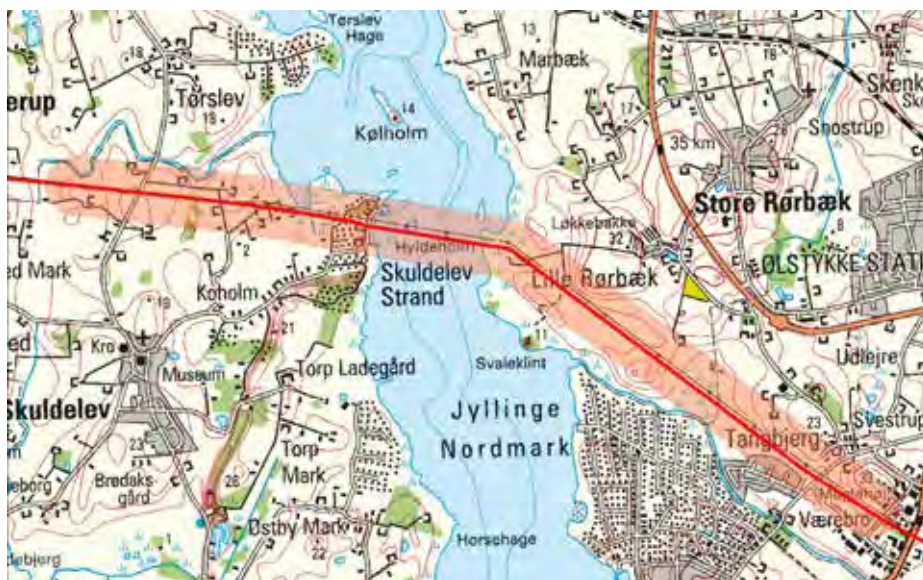
Større områder er udlagt til skovrejsning, især i det åbne landskab mellem Frederikssund og Slangstrup samt ved Viermosen.

Området rummer potentielle vindmølleområder nord og øst for Vinge.

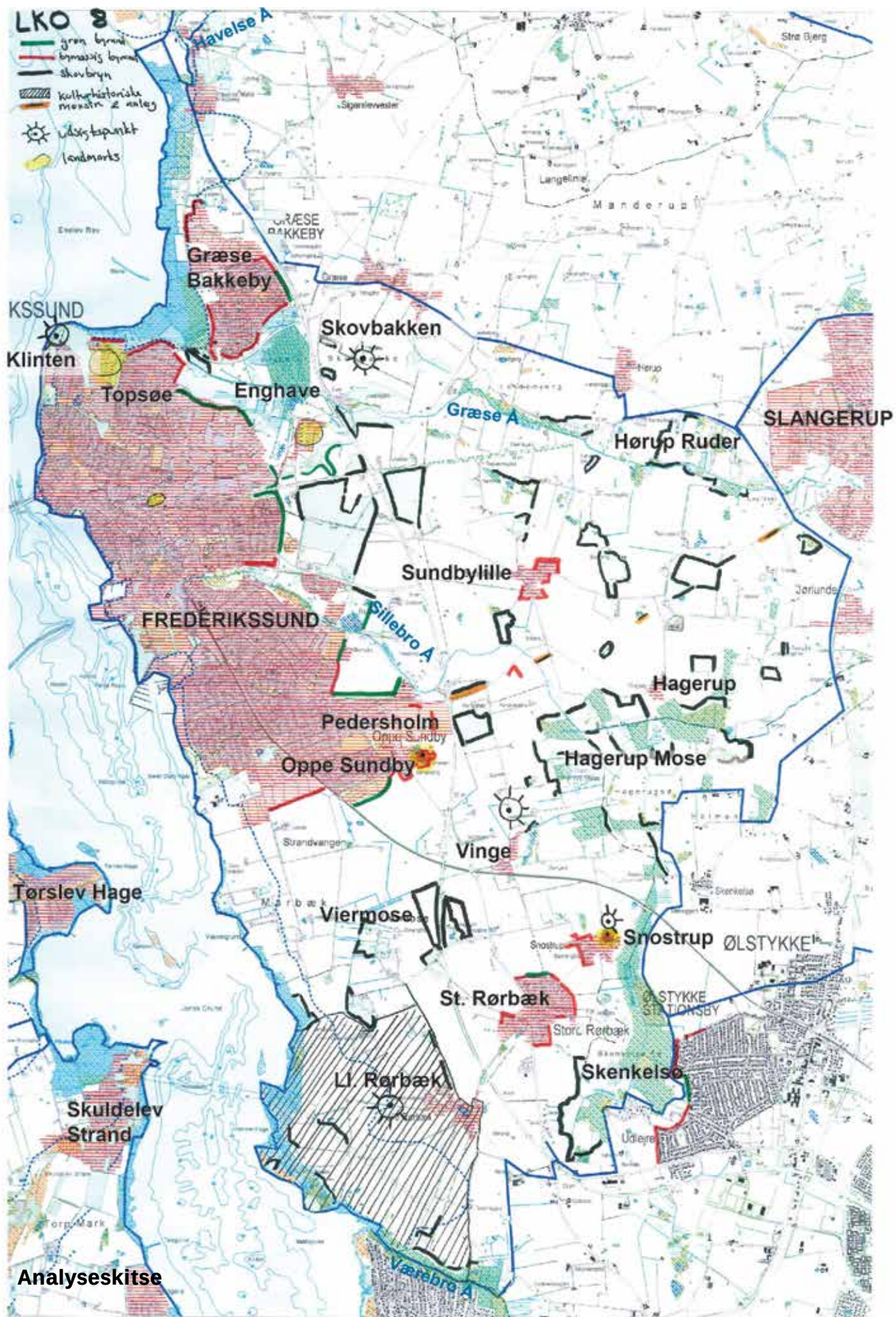
Et stort område syd for Hørup Skovvej er udlagt som råstofgraveområde i Råstofplan 2007. Råstofgraveområdet nord for Hørup Skovvej forventes snart færdiggravet, og det bør overvejes hvilke muligheder der er for nye anvendelser.

Området vest for Lille Rørbæk er omfattet af en status quo fredning, der sikrer, at dette område friholdes for ny bebyggelse.

I forbindelse med Energinets forskønnelsesprojekt for Roskilde Fjord er der planer om nedtagning af højspændingsmaster og -ledninger ved kabellægning i en strækning på 8 km. Arbejdet kan stå færdigt i 2015.

Strækning, hvor masterne fjernes (Kilde: energinet.dk)

Analyseskitse

Område 8 – Frederikssund Istidslandskab Vurdering

Landskabet stopper ikke ved kommunegrænsen. F.eks. breder delområdet med Hagerup- og Skenkelsø-lavningen sig langt ud over Frederikssund Kommunes grænse ind i Egedal Kommune, hvorfor delområde-grænsen gør det samme. I forbindelse med vurderingerne forholder analysen sig undtagelsesvis til et bredere område, men de strategiske mål og anbefalinger til kommunens planlægning for arealerne kan naturligvis ikke forventes at følges på tværs af kommunale grænser.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk

I landskabet omkring Lille Rørbæk fremstår nøglekarakteren i form af det højtliggende, bakkede intensivt drevne agerlandskab med stjerneudskiftet mark- og vejstruktur, marker i middel til stor skala, vejtræer og diger, samt landsbyen Lille Rørbæk som putter sig i terrænet særligt tydelig. Ligeledes fremstår området ved Marbæk med en tydelig karakter i kraft af de blokudskiftede gårde på den kystnære placering.

Området omkring Lille Rørbæk fremstår som et sammenhængende kulturhistorisk element. Den kulturhistoriske oprindelse fremstår tydeligt bl.a. gennem bebyggelsesstrukturen og gadekæret og mindre påvirket af udvikling end resten af karakterområdet. Idet området fortsat er under intensiv drift anses samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi at være velbevaret og tydeligt. Ligeledes afgræsses store dele af de kystnære arealer fortsat.

K2 Karakteristisk

I størstedelen af landskabskarakterområdet fremstår det åbne højtliggende bakkede landskab intensivt drevet med blokudskiftede gårde og marker i middel til stor skala, alleéer og diger, med landsbyer som putter sig i terrænet, samt krat- og skovbevoksninger generelt knyttet til områdets lavere beliggende områder. De karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold fremstår således tydeligt i området og afspejler et forholdsvis tydeligt samspil mellem naturgrundlag og kulturgeografiske strukturer. Landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse i Landboreformernes udskiftning af landsbyerne fra ca. 1750 til 1810 fremstår tydeligt i gårdenes og landsbyernes beliggenhed i landskabet og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi fremgår af den fortsatte intensive drift af de højtliggende partier og afgræsning og generelle ekstensive udnyttelse af lavbundsområderne. Dog er områdets bebyggelse, vejstruktur og arealanvendelsen præget en del af udvikling – f.eks. i form af skovrejsning på markerne. Sillebro Ådal fremstår ikke som et markant landskabsstrøg, men med en grad af udviskning i kraft af de dyrkede marker, der går helt ned til åforløbet. Området omkring Viermosen er præget af lettere udviskning i kraft af planteavl på nogle af små mose-lodder, men den overordnede struktur fremstår fortsat oprindelig. Landskabsfladen syd for Oppe Sundby er præget af en hovedvej og jernbane, der gennemskærer området, og sammen med bykanten udvisker de oprindelige træk.

Størstedelen af karakterområdet vurderes derfor at være karakteristisk.

K3 Karaktersvagt - Hørup Ruder

I den nordlige del af karakterområdet ligger et område, som er kraftigt præget af udvikling på forskellig vis. Hørup Ruder er et lavbundsområde, som Græse Å løber igennem. Områdets er delvist bevoksningspræget og vådt, men i forhold til de karaktergivende forhold for resten af områdets lavbundsområder rummer området både bebyggelse og tekniske anlæg, bl.a. en speedwaybane, og området er ikke under landbrugsmæssig ekstensiv drift. Områdets kulturhistoriske oprindelse i udskiftningstiden vurderes således at være kraftigt udvisket og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi ligeså. Området vurderes derfor at være karaktersvagt.

K4 Karactersvagt

Området der omgiver råstofgraveområderne samt området mellem Hørup Ruder, syd for Hørup landsby ligger et mindre markområde ned mod Græse Å og hovedvejen mellem Slangerup og Frederikssund. Området er under intensiv landbrugsdrift, og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi er således bevaret, men råstofgravningen er begyndt at brede sig ind i området. Den kulturhistoriske oprindelse er udvisket, idet området er stærkt præget af udviklingen i de to naboområder, hovedvejen, samt bebyggelse langs åen. Området vurderes derfor at være karactersvagt.

K5 Kontrasterende – Råstofgraveområde

Mellem Græse og Hørup ned til Græse Å findes to mindre råstofgraveområder. Udgravningen har udvisket områdets karaktergivende landskabselementer og kulturhistoriske oprindelse i udskiftningstiden, samt samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi. Imidlertid rummer området fortsat rester af bebyggelse og vejstruktur, som gør at området ikke helt er "vokset ud" af det omkringliggende landskabs udtryk. Området vurderes derfor at være karactersvagt.

K6 Kontrasterende - Hagerup og Oppe Sundby Moser, Ålebækrenden og område ned til Skenkelsø

Hagerup- og Skenkelsø ligger i en større dødislavning, og er således qua sin størrelse, lavere beliggenhed, ekstensive arealanvendelse og bevoksningspræg i kontrast til det resterende landskabskarakterområde.

De karaktergivende landskabselementer og rumlig forhold i områder fremstår tydeligt, idet området fortsat er ubebygget, lavtliggende og delvist vådt. Ligeledes fremstår den kulturhistoriske oprindelse i landvindingsindsatsen i midten af 1800-tallet og samspillet mellem naturgrundlag og kulturgeografi, idet dele af området fortsat er under opdyrkning og afgræsning.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

1. *Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
2. *Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
3. *Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

V1 Skovbakken

Skovbakken er et betydeligt pejlepunkt ved karakterområdets nordlige grænse, som også fortæller om områdets geologiske dannelseshistorie. Desuden fungerer bakken som rumdannende element.

Udsigt: **Skovbakken**

Der er en fantastisk udsigt fra Skovbakken ud over hele Frederikssund Kommune og ind nabokommunen Hillerød og mod syd over fjordlandskabet.

Fra Skovbakken er der storslåede udsigter over landskabet omkring, her mod nord til naboområde nr. 6.

V2 Kystforlandet nord for Frederikssund

Kystforlandet nord for Frederikssund er præget af byens udvikling, men rummer fortsat fantastiske udsigter på tværs af vandet til Horns Herred og Jægerspris Skovene mod nord og udsigter længere væk i fjorden. Området rummer desuden naturområder i form af de brede strandenge. Længere inde i land findes engområdet Enghave, der udgør en visuel oplevelsesmulighed i kraft af dens funktion som grøn kile mellem Frederikssund by og Græse Bakkeby.

Enkeltelement: "Klinten"

En særlig oplevelsesmulighed ved kysten er den aktive klint "Klinten", som ligger i Frederikssund-delen af kyststrækningen lige ved siden af erhvervsområdet ved Haldor Topsøe. Her opleves et helt andet kystlandskab med den stejle klint, og herfra er udsigt til Frederiksværk. Området bag ved klinten er en hævet moræneflade, der står i kontrast til det flade strandengslandskab mod nord. Den del af klinten, der løber ind i land er ikke aktiv, men fossil, og fremstår som en særlig geologisk oplevelse, da den markerer en gammel kyststrækning ved stenalderhavet.

Klinten i Frederikssund bryder det ellers flade kystlandskab.

Kystlinjen er domineret af strandengsarealer, her et kig syd over kysten til fabrikken Topsøe.

V3 Kystforlandet syd for Frederikssund / v. Lille Rørbæk

Kystforlandet især syd for Marbæk rummer fortsat store engarealer som afgræsses og strukturer af ældre veje og alléer med gamle stynede pile, som har været anvendt til gærdsel. Her er kystforlandet i sig selv en oplevelse.

Udsigt: Kystforlandet syd for Frederikssund / v. Lille Rørbæk

Kystforlandet syd for Frederikssund er mere upåvirket end mod nord, og området rummer fantastiske udsigter over på Horns Herred med sommerhusområder, Skuldelev Ås og udsigter til Roskilde mod syd i fjorden.

Udsigt fra Lille Rørbæks ejerlav mod Horns Herred på modstående kyst.

V4 Lille Rørbæk

Området med den stjerneudskiftede landsby rummer en særlig oplevelse i form af områdets velbevarede kulturhistoriske strukturer og fortælling, som ikke findes lige i resten af kommunen.

V5 Oppe Sundby Kirke (landmark)

Kirker er synlige fra mange forskellige steder i landskabet og har derfor funktion som orienteringspunkter. Endvidere fortæller de historien om netop placeringen af landsbykirkerne højt i terræn, så de i historiske tid kunne være synlige og allestedsnærværende for landbobefolkningen. Fra det højtliggende område ved Oppe Sundby Kirke er der ligeledes vide udsyn over Marbæk-området samt det nye byudviklingsområde Vinge.

V6 Snostrup Kirke (landmark)

Kirker er synlige fra mange forskellige steder i landskabet og har derfor funktion som orienteringspunkter. Endvidere fortæller de historien om netop placeringen af landsbykirkerne højt i terræn, så de i historiske tid kunne være synlige og allestedsnærværende for landbobefolkningen. Fra Snostrup Kirke er der ligeledes udsyn over Skenkelsø.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 Lille Rørbæk – god

Landsbyen, dens omgivelser og de karaktergivende landskabselementer, herunder rumlige visuelle forhold fremstår intakte i forhold til den kulturhistoriske oprindelse. Især kystlandskabets engstruktur fremstår særligt intakt med gamle stynede gærdselspile i markskel. Landsbyen rummer nogle tegn på udvikling, herunder gadekærrets betonkanter og et antal stalde til mink, som ligger i tilknytning til en af byens gårde. De karaktergivende elementers vedligeholdelsesmæssige tilstand er overordnet middel til god og området er kun påvirket af tekniske anlæg i den sydlige del, hvor to højspændingsledninger krydser vandet over til Hornsherred.

T2 Skenkelsø og Ålebæksrenden op til vejen ved Ålebæk Bro – god

Området fremstår fortsat delvist vådt og lavt beliggende. Det rummer fortsat drift i varierende grad i form af afgræsning i den sydlige del og Skenkelsø, som ligger udenfor kommunegrænsen er genoprettet som sø. Intaktheden i området i forhold til de karaktergivende forhold er god, og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer er god. Områdets påvirkning af tekniske anlæg er middel pga. af en nord-sydgående højspændingsledning, samt jernbanen, som krydser det mod nord.

T3 Hagerup og Oppe Sundby Moser, samt Hagerupsø ned til vejen ved Ålebæk Bro – middel

Området fremstår fortsat lavt beliggende, delvist drænet og drevet. Intaktheden i forhold til oprindelsen er således god, men den vedligeholdelsesmæssige tilstand i området er dårlig, idet det er præget af skov- og

kratbevoksning, som slører de karaktergivende elementer, bl.a. i form af de smalle englodder. Områdets påvirkning af tekniske anlæg er middel, pga. en højspændingsledning, som kommer fra syd og går ud af området igen mod nordvest.

T4 Størstedelen af karakterområdet – middel

Det karakteristiske område, som udgør størstedelen af karakterområdet vurderes at være forholdsvis intakt i forhold til oprindelsen, symboliseret ved de blokudskiftede intensivt drevne marker og enkeltgårde i landskabet, landsbyer, som putter sig i terrænet, diger og alléer. De karaktergivende landskabselementer vurderes at være i middel tilstand, idet området bærer generelt præg af udvikling bl.a. ved ændret arealanvendelse i form af skovrejsning. Dette ændrer områdets rumlige afgrænsning. Området er stærkt påvirket af tekniske anlæg i form af større vejanlæg, jernbane, højspændingsledninger og visuel påvirkning fra skorstene og større bygninger i og omkring Frederikssund By.

T5 Hørup Ruder – dårlig

Intaktheden af oprindelsen af området er udvisket og de karaktergivende landskabselementer i forbindelse med karakterområdets lavbundsområder er ligeledes svære at erkende. Området er i højere grad præget af den rekreative og vandtekniske anvendelse, som kunne være udgangspunkter for at etablere en ny, stærk karakter i området. Området er middel præget af tekniske og fremmede anlæg.

T6 Råstofgrav og naboareal syd for Hørup – dårlig

Områdets kulturhistoriske oprindelse fremstår middel, da de resterende bebyggelses- og vejstrukturer skaber en vis struktur. Området er påvirket af de nye landskabstræk, som råstofgravningen forårsager og den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de karaktergivende landskabselementer er således dårlig. Især i det østlige hjørne er området stærkt påvirket af omfartsvejen.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

- 1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse*
- 2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand*
- 3. Landskabskarakterens påvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)*

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Området er generelt sårbart overfor ændringer, som påvirke karakteren af det åbne højtliggende bakkede intensivt drevede landbrugslandskab med enkeltliggende gårde og marker i middel til stor skala, alleé og diger, med landsbyer gemt væk i terrænet, samt krat- og skovbevoksninger knyttet til lavningerne. Et sådan landskab vil blive stærkt påvirket af bebyggelser på de høje partier, idet de vil kunne ses langt. Dette er især relevant i forbindelse med den planlagte byudvikling Vinge, som vil medføre en markant ændring af landskabet omkring, da byudviklingsområdet ligger på højtliggende plateauer. Et eksempel er Topsils nye kontor, som allerede i byggefasen har karakter som synligt landmark langt omkring i området. Landskabet rummer allerede en del infrastruktur, højspændingsledninger, jernbanen og ved indplacering af nye tekniske anlæg, herunder vindmøller, skal man være opmærksom på den kumulative effekt af at introducere flere anlæg i landskabet. Landskabet vurderes at være sårbart over for skovrejsning, da det vil sløre de lange kig og områdets generelle åbne/transparente karakter, og landskabet er især sårbart over for skov, der vil sløre terrænformationerne omkring ådale og vådområder.

Særligt sårbare delområder

S1 Skovbakken

Skovbakken er særligt sårbar over for ændringer, der kan sløre bakkens terrænformation, eksempelvis gravning i skråningerne. Skovbakken rummer også særligt sårbare udsigter, og skal primært friholdes for beplantning og bebyggelse for at bevare disse.

S2 Kyst nord

Hele den kystprægede del af landskabet nord for Frederikssund rummer særlige udsigtsmuligheder, der er relateret til kysten og har betydning for oplevelsen heraf, herunder oplevelsen af Horns Herreds kyst og vandet imellem de to kyster. Udsigterne er særligt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

Engarealet Enghave mellem Frederikssund by og Græse Bakkeby er sårbart over for ændringer, der kan sløre kontrasten mellem det åbne englandskab og byområderne. Således vil området være sårbart over for bebyggelse, skovrejsning og tilgroning i medfør af manglende vedligehold.

"Klinten" er et særligt sårbart delområde, som rummer en anderledes landskabsoplevelse og geologisk fortælling. Området er særligt sårbart overfor skovrejsning, byggeri, samt ændringer i kystprocesserne, som kan påvirke den naturlige proces, som skaber klintens særlige dynamik.

S3 Kyst syd

Kystforlandet syd for Frederikssund ved Marbæk er et særligt sårbart delområde. Områdets karakter af afgræsset engareal og oprindelig struktur af ældre veje og gårde er sårbart overfor sløjfning af græsningen og manglende drift, som medvirker til at opretholde områdets levende struktur og udseende.

Hele den kystprægede del af landskabet syd for Frederikssund rummer særlige udsigtsmuligheder, der er relateret til kysten og har betydning for oplevelsen heraf, herunder oplevelsen af Hornsherreds kyst og vandet imellem de to kyster. Udsigterne er særligt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

S4 Lille Rørbæk

Lille Rørbæk er et særligt sårbart delområde, men er omfattet af en status quo fredning, som friholder området for ny bebyggelse. Imidlertid er det væsentligt at holde gang i byen og undgå fraflytning og forfald af huse og gårde, herunder at landbrugsdrift og afgræsning opgives. I dette område er det særligt vigtigt at bevare eller styrke landskabskarakteren og områdets kulturhistoriske og landskabelige fortælling.

Hele den kystprægede del af landskabet ved Lille Rørbæk har karakter af afgræsset engareal og oprindelig struktur af ældre veje og alléer med gamle stynede pile, som har været anvendt til gærdsel. Denne karakter er sårbar overfor sløjfning af græsningen og manglende drift, som medvirker til at opretholde områdets levende struktur og udseende.

Kysten rummer særlige udsigtsmuligheder, der er relateret til kysten og har betydning for oplevelsen heraf, herunder oplevelsen af Hornsherreds kyst og vandet imellem de to kyster. Udsigterne er særligt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer oplevelsen af kystlandskabet og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

Der er planer om nedtagning af højspændingsmasterne over fjorden i dette område, og der er således taget initiativer til en forbedring af den landskabelige oplevelse i dette sårbare område.

S5 Oppe Sundby Kirke (landmark)

Udsigterne til kirken er særligt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer ind- og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

S6 Snostrup Kirke (landmark)

Udsigterne til kirken er særligt sårbare over for ændringer, der begrænser eller forringer ind- og udsigtsforholdene, herunder tekniske anlæg, markant byggeri, skovrejsning og lignende.

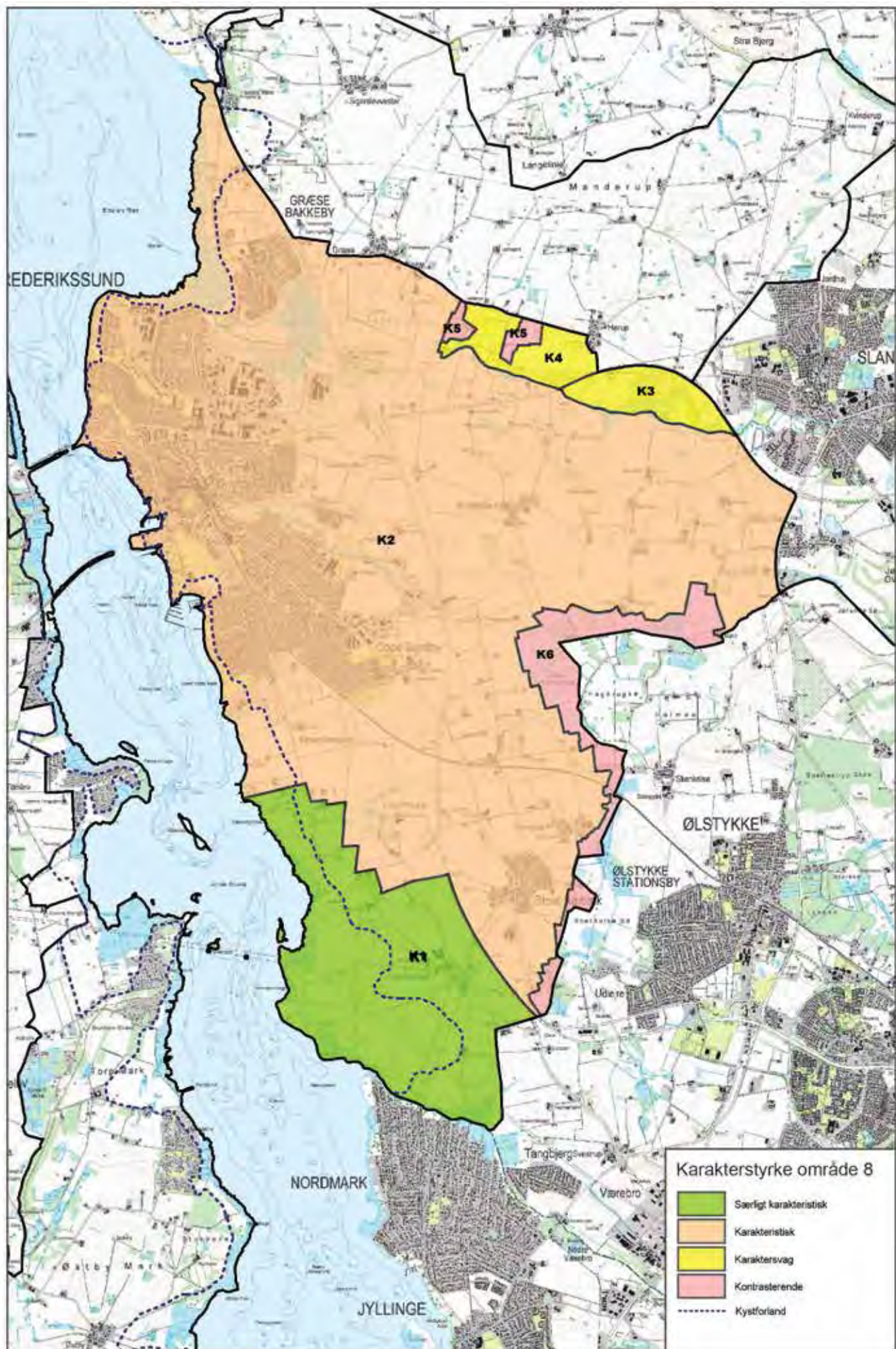
Vurdering af sårbarhed

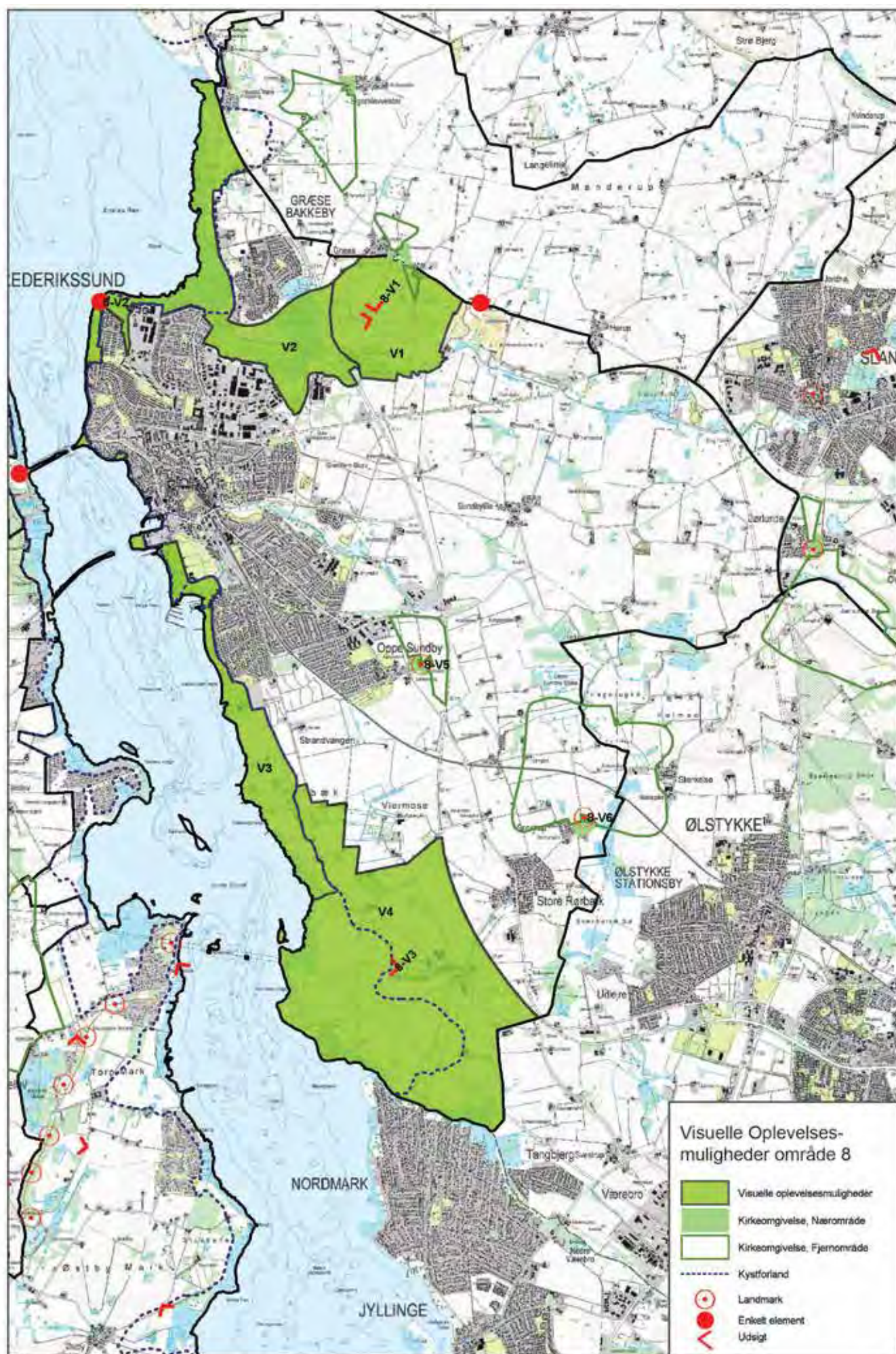
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

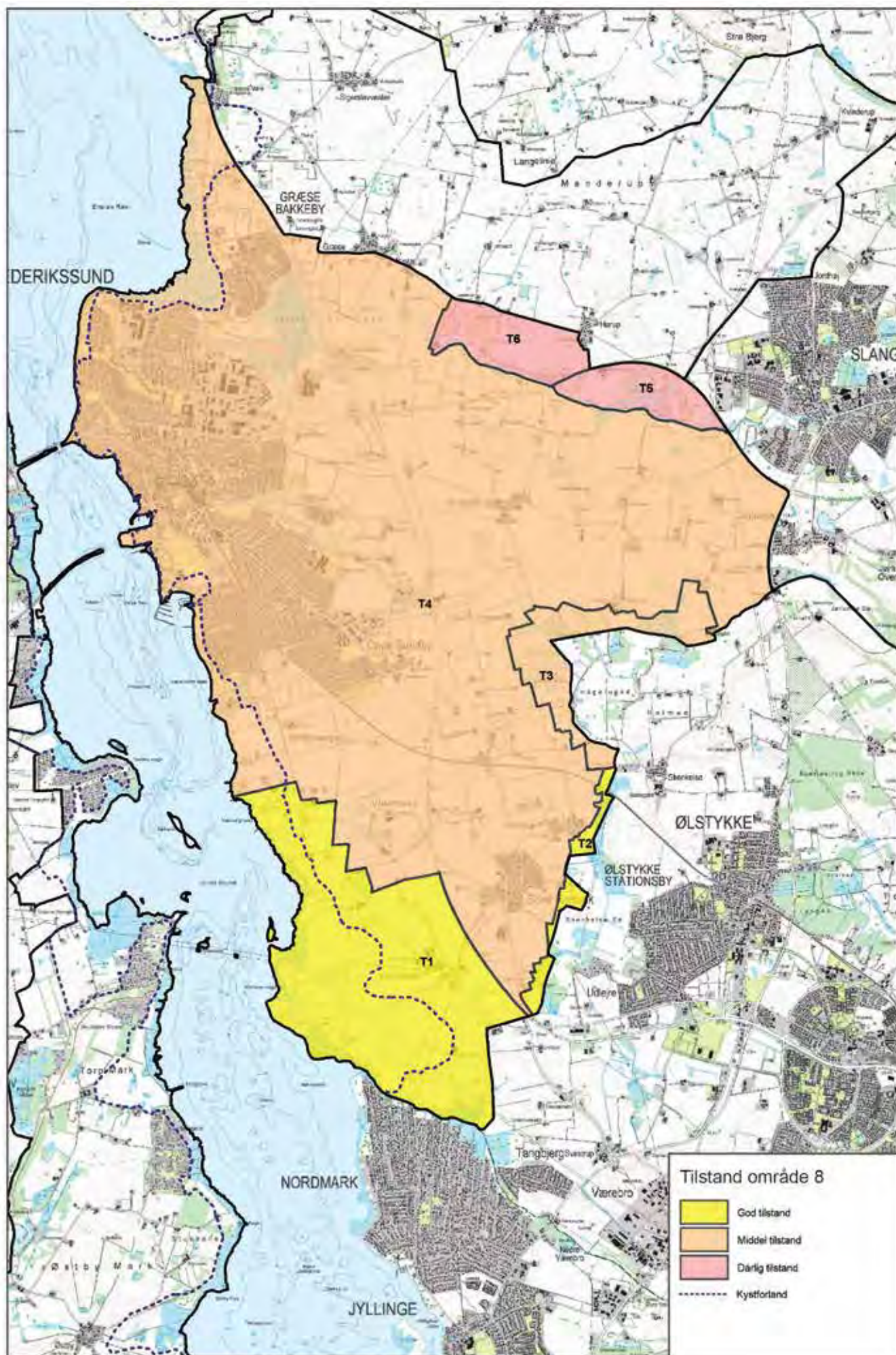
Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".

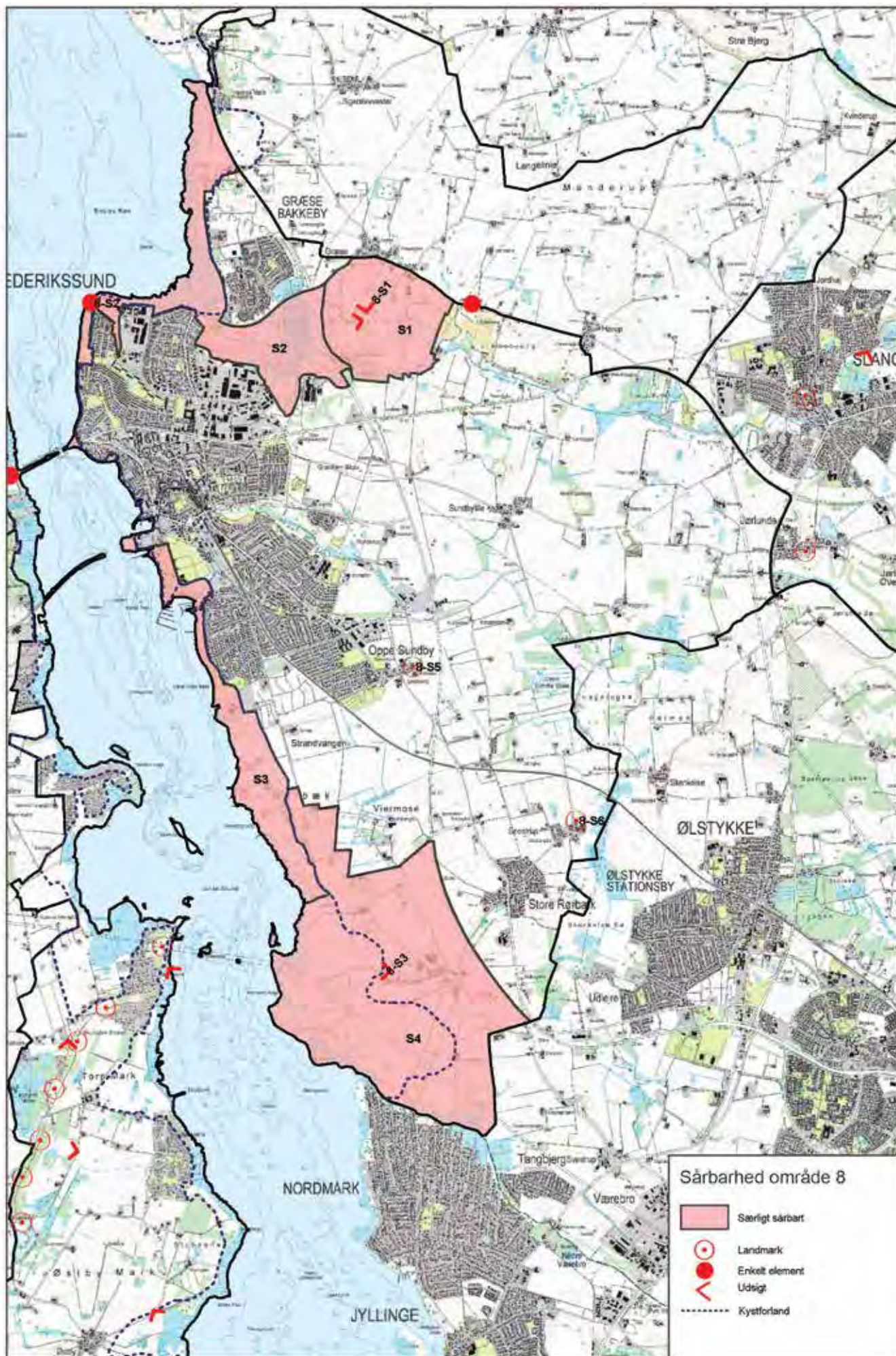
I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.

Område 9 – Slangstrup Tunneldalslandskab

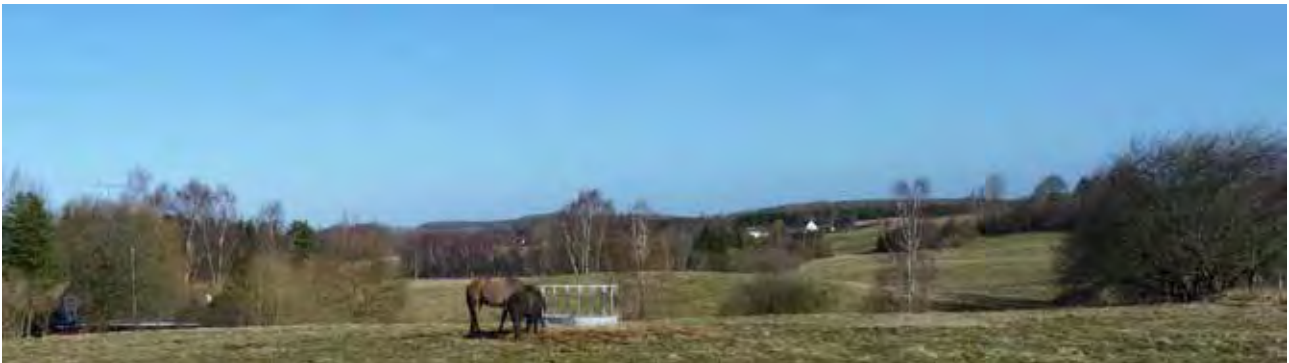
Registrering

LANDSKABETS NØGLEKARAKTER

Slangstrup Tunneldalslandskab er karakteriseret ved et kuperet terræn i kraft af et tunneldalssystem bestående af lange, dybe dalstøg i øst-vest-gående retning, der gennemskærer en bølget moræneflade. Bysamfund og enkeltliggende gårde omgivet af dyrkede marker ligger på de jævne, høje partier, mens de lave og skrånende partier er domineret af hestehold i tilknytning til husmandsbebyggelse eller ligger udyrket hen som mose eller krat. Området er bevoksningspræget med store mose- og engområder, store skovpartier med gamle skovbryn og mindre krat og beplantning i tilknytning til lavninger og gårde. Der er mange steder kig til Slangstrup by med kirken i centrum som landmark omgivet af bolig- og erhvervsbebyggelse på skrånende terræn.

De karaktergivende elementer i form af kuperet terræn med skovpartier, mose og krat, gårde og husmandssteder og varierende landskabsrum danner et landskab i lille skala og med en transparent og til tider lukket rumlig afgrænsning. Landskabskarakterområdet vurderes at være forholdsvist komplekst med en svag til middel struktur i kraft af de mange forskellige landskabselementer i varierende størrelse. Karakterområdet er præget af overordnede veje med tung trafik, der skaber visuel uro i middel karakter, og området har et afdæmpet støjniveau.

Tunneldalslandskabet vurderes i sin helhed at besidde særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af den geologiske fortælling og de dramatiske landskabsformer. Af særlig interesse er Buresø, Slangstrup Ås og Langsø Å samt tunneldalen lige sydøst for Jørlunde. Området understøttes af en oplevelsesrig vejstruktur. Lystrup Skov er et visuelt oplevelsesrigt område i kraft af de naturmæssige kvaliteter samt de markante skovbryn, der præger det omgivende landskab. Slotsmosen og Kirkeengen udgør en grøn, rekreativ kile, der når helt ind til Slangstrup bymidte. Kontrasten mellem byområdet og de naturrige moseområder vurderes at besidde særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Slangstrup Kirke, Jørlunde Kirke samt foderstofsiloen fungerer som landmarks.

Udsigt mod Slangstrup ås fra syd, med kig over det kuperede tunneldalslandskab med hestehold, afgrænsning, små gårde og kratbevoksning.

Højtliggende markfelter med enkeltliggende gårde og Lystrup Skov i baggrunden.

Hestehold med afgræsning er dominerende i området.

Tunneldal langs Slagslundevej med kig til Jørlunde Kirke. Tunneldalen er præget af skovbevoksning.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Den nordøstlige del af landskabskarakterområde 9 ligger i Hillerød Kommune. Mod sydøst fortsætter landskabskarakterområdet ind i Allerød Kommune og Egedal Kommune. Således strækker landskabskarakterområdet sig over 4 kommuner.

Området afgrænses mod nord og nordvest af den lave, plane karakter i karakterområde 6 og mod sydvest af det storbakkede og bølgede karakterområde 8. Mod øst afgrænses området af morænelandskabet ved Uvelse i Hillerød Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelsen handler om at **forstå** landskabet og identificere og beskrive de **elementer/byggestene**, som landskabet er opbygget af.

Landskabets **karakter** består således af en række **elementer** (terræn, arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, veje, osv.), som er betinget af visse **funktioner** (afgræsning, anden landbrugsdrift osv.) for at opretholdes.

NATURGEOGRAFISK ANALYSE

GEOLOGI

Bogstavkode, jf. kort med naturgeografiske regioner:

Efgeb: Tunneldal – moræneler – skrænter - komplekst

(Afeb): Moræne – moræneler – storbakket - komplekst

Geologi / dannelse: Området er et komplekst geologisk grænseområde. Der går en israndslinje ned gennem området og deler det i en østlig del der er et dødisområde med tunneldale og åse og en vestlig del med smeltevandsdale. Israndslinjen har sit højeste punkt i Steneshøj ved Metalskolen. Tunneldalsområdet fremstår som et jævnt plateau af morænebakker mellem disse løber der tunneldale i et fast mønster med to retninger næsten vinkelret på hinanden. Tunneldalene har en ujævn bund og der er flere større søer i dalene. Buresø ligger i en af dalene og Ganløse ås fortsætter ind i en af tunneldalede fra søens vestlige ende. Tunneldalen der udgør Gørløse Å-dal er den tunneldal der førte den smeltevandsflod der opbyggede Strø bjerge. Slangerup Ås er en langstrakt bakke beliggende mellem 2 tunneldale, bakken er ikke en ægte ås men har samme form som den ligger klemmt inde mellem 2 tunneldale. Tunneldalene har typisk en ujævn bund og er dækket af moser og søer.

Jordtype: Bakkerne (plateauet) udgøres af moræneler med mindre indslag af smeltevandssand. I dalene er der aflejret tørv.

Terrænform: Karakterområdet er et plateau med dybe dale, dalene har en ujævn topografi uden et retningsbestemt fald. Dalene har meget stejle sider og en rimelig konstant bredde.

Vandelementer (vandløb, søer, lavbundsområder): Dalene indeholder udspringene af flere vandløb, Græse Å, Gørløse Å og Jørlunde Å. Samtidig ligger der flere søer størst er Buresø, og de tørlagte søer, Jørlunde sø og Langsø.

KULTURGEOGRAFISK ANALYSE

BEVOKSNINGSSTRUKTUR

Landskabskarakterområdet er generelt meget bevoksningspræget. Lystrup er et stort skovområde, der går på tværs af kommunegrænsen til Hillerød Kommune og omgiver hver side af Gørløse Ådal. Lystrup Skov er omgivet af gamle stendiger. Mod øst præges området desuden af skovbrynet til Uggeløse Skov i nabokommunen Allerød, og flere store skovpartier fortsætter langs tunneldalene i nabokommunerne mod sydøst. Derudover præges området af skovpartier af varierende størrelse på dalskråninger samt kratbevoksning i tilknytning til de lave, våde områder samt i tilknytning til gårde. Der er levende hegn i tilknytning til bebyggelsen og vejtræer i tilknytning til både oprindelige og nye vejforløb.

Kratbevoksning ved slotsmosen ved Slangerup. Lystrup Skov rejser sig i baggrunden.

DYRKNINGSMØNSTER

Området er domineret af ekstensiv drift i form af hestehold og afgræsning, især på de mere kuperede dele af området. Flere steder bærer arealanvendelsen præg af hobbylandbrug og intensivt hestehold uden tilknytning til naturgrundlaget.

Desuden præges området også af intensiv landbrugsdrift, primært i tilknytning til de høje og jævne moræneflader.

På de lave og våde områder findes store mose- og engområder, overdrev samt udyrkede områder, der er sprunget i krat.

Områdets arealanvendelse domineres af hestehold og afgræsning, især i tilknytning til lave og kuperede områder, her udsyn fra Slangstrup Ås.

BEBYGGELSESMØNSTER

Landskabskarakterområdet er karakteriseret ved købstad, landsby og enkeltliggende gårde på de høje partier samt mindre boliger og husmandssteder i de områder, der er mere skrånende og kuperet.

Slangstrup by er en tidligere købstad (nævnt i 1100). Byen er vokset sammen med landsbyen Jordhøj og husmandskolonien Øen. Byens udvikling er foregået på de høje, tørre partier i landskabet, hvorfor de våde mose- og engområder (Kirkemosen i nordøst og Græse Å i sydvest) fungerer som grønne kiler, der går helt ind til bymidten. Slangstrups byrand er generelt af bymæssig karakter med parcelhusområder, enkelte steder med jordvold af hensyn til støj fra de overordnede veje. Desuden ligger i øst og i vest større erhvervsområder, der udgør byranden. Slangstrup Kirke er synlig fra vidt omkring i landskabet, og kirken markerer derved byens placering.

Indsyn til Slangstrup by og kirke fra syd.

Indsig til Slangstrup fra nord, slotsmosen. Slangstrup Kirke og vandtårnet rejser sig som landmarks.

Bebyggelsen i det åbne land er domineret af enkeltliggende gårde og husmandssteder samt landsbyen Jørlunde og bebyggelsen på Rappendamsvej. Landsbyer og de enkeltliggende gårde såsom den store gård Højagergård har ligget primært i tilknytning til de høje og jævne partier. Husmandsstederne har ligget i tilknytning til det skrånende terræn, hvor der kun var mulighed for afgræsning. I dag har mange af husmandsstederne fået en ny funktion som hobbylandbrug med hestehold.

Syd for Slangstrup ved Slagslundevej ligger en foderstofvirksomhed med en høj silo. Der findes tre mindre sommerhusområder: Lystrupvej, Borgen (ved Slangstrup Overdrev) og Buresø.

Udsyn på tværs af tunneldal til landsbyen Jørlunde, der ligger på et højt parti.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG ANLÆG

helheder og enkeltelementer (*påvirkning af landskabsoplevelsen*)

Størstedelen af karakterområder udgøres af Slangstrup ejerlav, mens den sydlige del er en del af Jørlunde ejerlav (udskiftet 1783). Desuden ligger i karakterområdet en lille snip af Jordhøj ejerlav (udskiftet 1790).

Slangstrup er en gammel by, der lå ved passagen over et større å- og engareal på den vigtige alfarvej mellem Helsingør og Roskilde. I 1809 blev Slangstrup nedlagt som købstad og blev en landsby.

I området findes to kirker. Slangstrup kirke (bygget 1588) ligger på et højt parti inde i Slangstrup bymidte og markerer således bymidtens beliggenhed fra landskabet omkring. Kirkens størrelse vidner om byens historiske betydning som en købstadsby.

Jørlunde kirke er synlig fra mange steder i det omkringliggende landskab.

I området findes spor efter to nedlagte jernbaner. Den ene løb mellem Slangstrup og Hillerød, og den anden mellem Slangstrup og Farum. Baneforbindelsen kom i 1906 med stationer i Slangstrup og Lindholm.

TEKNISKE ANLÆG

Landskabskarakterområdet er præget af omfartvejene omkring Slangstrup by (Frederikssundsvej og rute 6/53). Højspændingsledninger præger den vestlige del af karakterområdet, hvor en mindre del af ledningerne krydser karakterområdet.

På Rappendamsvej øst for Jørlunde ligger skydebaner i tilknytning til en skytteforening.

LANDSKABSKARAKTERENS OPRINDELSE

LANDSKABSKARAKTERENS KULTUR HISTORISKE OPRINDELSE OG TIDSDYBDE

Landskabskarakteren har sin oprindelse i udskiftningstiden i slutningen af 1700-tallet og starten af 1800-tallet. Jørlunde blev udskiftet i 1783. Slangerup blev udskiftet 1815 efter den blev nedlagt som købstad.

Før udskiftningen var en eller flere landsbyer fælles om at dyrke jorderne omkring landsbyen. Dette dyrkningsfællesskab fandt man nødvendigt at opløse for at øge produktiviteten. Udskiftningen indebar en total nyfordeling af jorden, hvor det optimale var at al jorden skulle være samlet så tæt på driftsenheden som muligt, mange steder medførte det en udflytning af gårdene fra landsbyen.

De enkeltliggende gårde ude i landskabet kan være resultat af enkelte blokudskiftninger, hvor der ikke var plads i landsbyen eller der blev for langt til marken. Husmandsudstykningskerne stammer fra udskiftningstidens sidste del, hvor befolkningstilvæksten gjorde behovet for jord større og de oprindeligt jordløse fik muligheden for at bidrage til opdyrkningen af landet på de tidligere marginale jorde på fælleder og overdrev.

RUMLIG-VISUEL ANALYSE

KARAKTERGIVENDE RUMLIGE, VISUELLE OG STØJMÆSSIGE FORHOLD

Skala

De karaktergivende elementer i form af skove, små husmandssteder, hegn og landskabsrum af varierende størrelse danner til sammen et landskab i overvejende lille skala, der stedvis varierer til middelstor skala med store skove og lange skovbryn.

Rumlig afgræsning

Karakterområdet er præget af transparente og lukkede rum, der dannes i kraft af beplantning og terrænermer i de lave områder. På de høje partier opleves en åben karakter med lange kig udover landskabet, og denne åbne karakter står i kontrast til den ellers lukkede oplevelse i området.

Kompleksitet

Landskabskarakterområdet vurderes at være forholdsvis komplekst i kraft af de mange forskellige landskabselementer i varierende størrelse.

Struktur

Området vurderes at besidde en svag til middel struktur. Generelt er området præget af, at bebyggelse og de intensivt dyrkede flader ligger højt, mens afgræsning ligger lavt, men udover dette fremstår vejstruktur, bebyggelse og arealanvendelse uden klar struktur.

Visuel uro og støj

Karakterområdet er præget af overordnede veje med tung trafik, der skaber visuel uro i middel grad. Området har et afdæmpet støjniveau i kraft af biltrafikken samt skydebanen ved Jørlunde.

Skala – dvs. skalaen af de karaktergivende landskabselementer, især størrelse på marker, sammenhængende bevoksninger og bebyggelsens karakter.

Rumlig afgræsning (også udsigtsforhold) – udtryk for landskabets grad af åbenhed, kan man se langt eller er det mere eller mindre opdelt i mindre, lukkede rum. Især bevoksningens udbredelse og tæthed (f.eks. i hegn og på diger) samt terræn har betydning.

Kompleksitet – udtryk for landskabets grad af sammensathed, dvs. består det af få karaktergivende landskabselementer eller flere forskelligartede.

Struktur – udtryk for, i hvor høj grad de karaktergivende landselementer tegner tydelige mønstre i landskabet.

Visuel uro og støj – udtryk for, hvor påvirket oplevelsen af landskabet er af bevægelse og støj fra f.eks. vindmøller, større vejanlæg m.m.

Visuelle relationer til nabokarakterområder

Fra områdets høje partier er der udsyn til landskabskarakterområde 6 og 8 samt til Hillerød Kommune. Enkelte steder, fx fra det høje parti ved Jørlunde Kirke samt fra bakken Jørdhøj i Slangstrup by ved Byvangsskolen, er der udsigt helt til Horns Herred.

KYSTFORLANDET

Der er ikke kystforland i dette landskabskarakterområde.

DELOMRÅDER ("kontrasterende")

Området indeholder ikke kontrasterende delområder.

NØGLEFUNKTION

NØGLEFUNKTIONER, dvs. vigtige funktioner for opretholdelse af karakteren

Ekstensiv landbrugsdrift med afgræsning af det kuperede landskab samt intensiv landbrugsdrift på høje partier er en betingelse for opretholdelse af landskabskarakteren.

UDVIKLINGSTENDENSER OG PLANMÆSSIGE UDFORDRINGER

Igangværende og planlagte ændringer, der kan påvirke landskabskarakteren

I Frederikssund Kommuneplan 2009-2021 er planlagt udvidelse af Slangstrup med store arealer mod nord på Højagergårds jorder. Desuden ligger enkelte byudviklingsområder i den nordvestlige og sydøstlige del af Slangstrup.

Sydvest for Slangstrup ligger skovrejsningsarealer. Det bør overvejes hvilken indvirkning skovrejsning vil have på byranden.

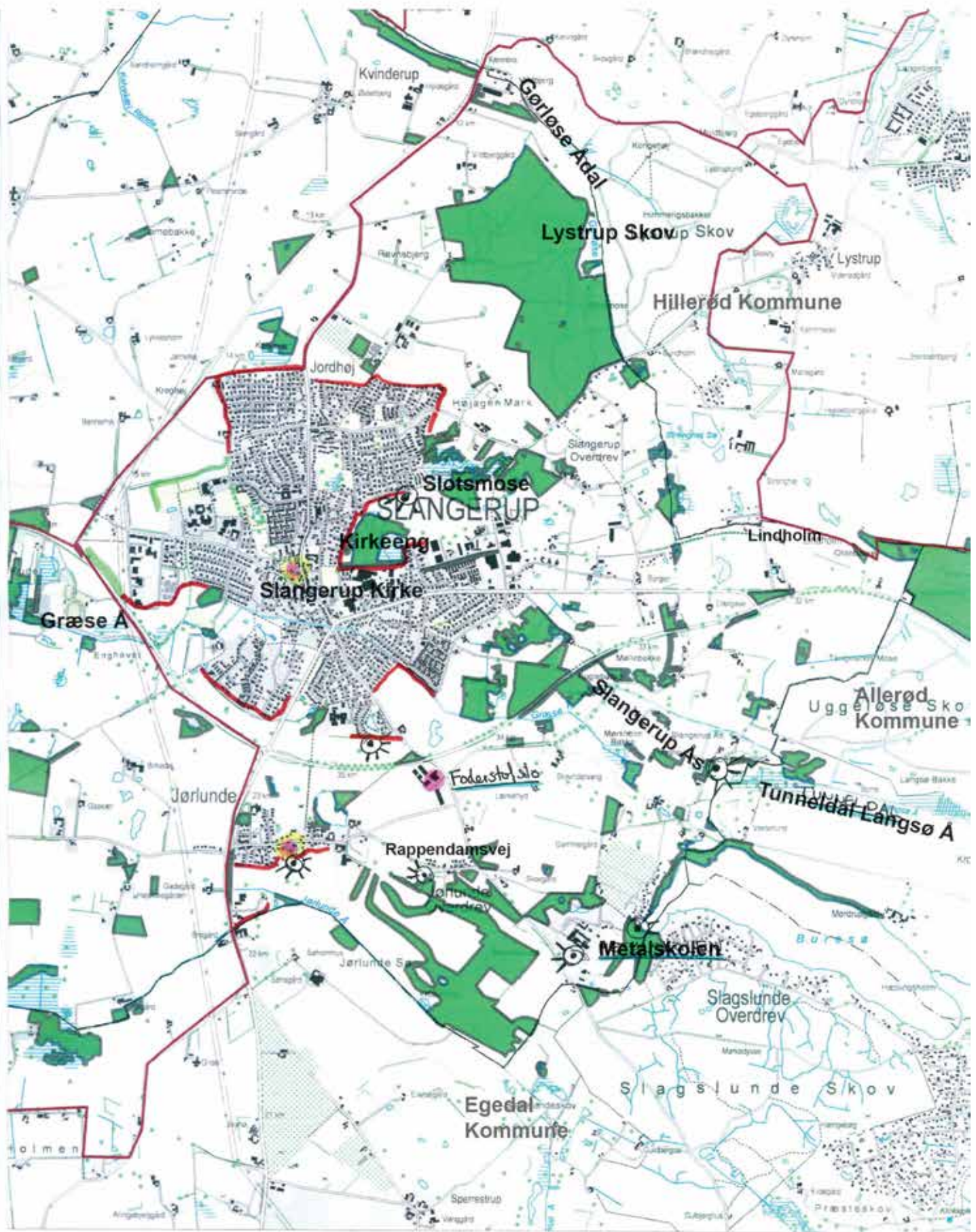
Området er præget af tendens til flere hobbylandbrug inden for hestehold og dermed et pres for flere rideanlæg.

Dele af landskabskarakterområdet er omfattet af fredninger.

Mørkholm Bakke-fredningen fastlægger, at tilstanden ikke må ændres, arealanvendelse fastsat til landbrug eller frilandsgartneri

Jørlunde-fredningen fastlægger, at bebyggelse ikke er tilladt bortset fra landbrugsbygninger, tekniske anlæg, camping mv. ikke tilladt samt at beplantning uden for eksisterende skovarealer må ikke finde sted bortset fra juletræer, ingen terrænregulering

Desuden er området ved kirkemosen (den nordøstlige grønne kile ind til Slangstrup) fredet.

Analyseskitse

Område 9 – Slangerup Tunneldalslandskab

Vurdering

I Landskabsvurderingen vurderes landskabet med udgangspunkt i de **karaktergivende elementer og strukturer** samt **rumlige visuelle forhold**, som blev identificeret i landskabsbeskrivelsen.
På denne undgås, at man tager subjektivt stilling til – er det her et flot landskab eller ej – idet det er de iboende elementer, som man tidligere har identificeret, som er afgørende for bedømmelsen.

Landskabet stopper ikke ved kommunegrænsen. Landskabskarakterområdet breder sig ud over Frederikssund Kommunes grænse ind i Hillerød Kommune. I forbindelse med vurderingerne forholder analysen sig undtagelsesvis til et bredere område, men de strategiske mål og anbefalinger til kommunens planlægning for arealerne kan naturligvis ikke forventes at følges på tværs af kommunale grænser.

KARAKTERENS STYRKE

K1 Særligt karakteristisk

Landskabskarakterområdets nøglekarakter med kuperet terræn, moræneflader gennemskåret af dybe, øst-vest gående tunneldale, et lille, transparent og komplekst landskab med enkeltliggende gårde på høje partier og husmandssteder og ekstensiv drift i tilknytning til det skrånende terræn og skovpartier er meget tydeligt i den sydlige og østlige del af landskabskarakterområdet. Områdets oprindelse er fortsat tydelig med en forholdsvis oprindelig vejstruktur i kraft af Gl. Københavnsvej med sideveje. Desuden fremstår Uggeløse Skov stadig med oprindelige skovbryn. Bebyggelsen fremstår, på trods af nyere sommerhusbebyggelse ved Buresø og Metalskolen, forholdsvis oprindelig i sin struktur. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er tydelig i kraft af de større gårde og dyrkede flader på morænefladerne, skovpartierne i tilknytning til tunneldale og den ekstensive drift med græssende dyr på de lave og kuperede arealer, dog drives hestehold i dag med en intensiv udnyttelse af landskabsfladen.

Området vurderes derfor at være særligt karakteristisk.

K2 Særligt karakteristisk

Landskabskarakterområdets karakttergivende elementer med højtliggende, intensivt dyrkede moræneflader gennemskåret af dybe tunneldale, med enkeltliggende gårde og store skovpartier er tydelig i den nordlige del af landskabskarakterområdet omkring Lystrup Skov.

Områdets oprindelse er tydelig i kraft af Lystrup Skov oprindelige skovbryn og stendiger samt en forholdsvis oprindelig vej- og bebyggelsesstruktur. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er tydelig i kraft af de større gårde og dyrkede flader på morænefladerne, skovpartierne i tilknytning til tunneldale og den ekstensive drift på kuperede arealer ved Gørløse Å.

Området vurderes derfor at være særligt karakteristisk.

K3 Karakteristisk

Den vestlige del af karakterområdet fremstår med en forholdsvis tydelig landskabskarakter med dyrkede høje moræneflader med enkeltliggende gårde og tunneldale med husmandssteder og ekstensiv drift i tilknytning til det skrånende terræn. Tunneldalslandskabet er dog mere udjævnet her end i den sydlige og østlige del af området. Områdets oprindelse er delvist udvisket af Slangerups udvikling og nye vejanlæg.

Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er ligeledes delvist udvisket af nyere udvikling. Hestehold og hobbylandbrug bidrager til bibeholdelsen af den ekstensive drift af landskabet, dog drives hestehold med en intensiv udnyttelse af landskabsfladen.

Området vurderes samlet at være karakteristisk.

K4 Karaktersvagt

I den vestlige del af karakterområdet ligger en mindre område indeklemmt mellem Slangerup by og hovedvejen. Mod øst afgrænses området af en diffus byrand til Slangerup i kraft af åbne institutionsarealer (boldbaner) og et meget synligt erhvervsområde. Området er præget af hovedvejen samt højspændingsledninger,

der krydser området. Landskabets nøglekarakter i form af kuperet terræn, tunneldale, gårde og husmandssteder er ikke erkendelig i området. Områdets oprindelige træk er helt udvisket med kun enkelte, resterende markfelter tilbage. Samspillet mellem natur- og kulturgrundlag er ikke erkendelig. Området vurderes samlet at være karaktersvagt.

Vurdering af karakterstyrke

Vurderingen af landskabskarakterens styrke er baseret på vurdering af tre parametre:

- 1. Nøglekarakterens (de karaktergivende landskabselementer og rumlige visuelle forhold) tilstedeværelse og tydelighed*
- 2. Tydelighed af landskabskarakterens kulturhistoriske oprindelse (ikke hvor intakt den er!)*
- 3. Samspil mellem naturgrundlaget og kulturgeografien*

VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

V1 Tunneldalene

Det tunneldalslandskab, der dominerer i dette karakterområde, vurderes i sin helhed at besidde særlige visuelle oplevelsesmuligheder i kraft af den geologiske fortælling og de dramatiske landskabsformer. Tunneldalene skaber et varieret og oplevelsesrigt landskab, der veksler mellem åbne og lukkede rum. Af særlig interesse er området omkring Buresø, Slangerup Ås og Langsø Å, hvor landskabet er særligt dramatisk med lange kig på langs af tunneldalene, skovklædte søbredder, husmandsbebyggelse i tilknytning til de høje partier. Desuden udgør Slangerup Ås og Mørkholm Bakke langs Græse Ådal et markant og oplevelsesrigt landskabselement i området.

Lige sydøst for Jørlunde er der ligeledes mulighed for at opleve de særlige, geologiske formationer i området i kraft af den kompakte tunneldal, der ligger lige ved Jørlundes landsbygrænse. Området understøttes en oplevelsesrig vejstruktur, især langs den gamle landevej Gl. Københavnsvej med vejtræer, der slynger sig igennem det kuperede landskab. Græse Å løber igennem området og forbinder tunneldalene med Slangerup via engområdet syd for byen.

Udsigter: **Metalskolen**

Området rummer mange oplevelsesrige udsigter over tunneldalslandskabet. Især kan Slangerup Ås/Jørlunde Overdrev, hvorfra der er storslåede udsigter mod øst over Langsø Ådal. Desuden er der fra Metalskolen fin udsigt langs den skovklædte tunneldal mod Jørlunde Kirke samt udsigt over Buresø.

Landmark: **Jørlunde Kirke**

Jørlunde Kirke ligger i landsbyen Jørlunde og fungerer som pejlemærke i det omkringliggende landskab, særligt fra syd og sydøst.

Søen Buresø ligger i en tunneldal.

Tunneldal øst for Jørlunde.

Kig til Slangerup Kirke, Jørlunde Kirke og siloen ved foderstofgården.

Udsigt langs markant tunneldal langs Langø Å (Allerød Kommune) fra Slangerup Ås.

V2 Lystrup Skov

Skovområdet Lystrup Skov er et dominerende landskabselement, der omgiver og markerer Gørløse Ådal. Selve skoven er omgivet af gamle stendiger. Skoven er et visuelt oplevelsesrigt område i kraft af de naturmæssige kvaliteter samt de markante skovbryn, der præger det omgivende landskab.

V3 Eng- og moseområder som grønne kiler

Slangerup er omgivet af store eng- og moseområder, der udgør en visuel kontrast til byranden og fungerer som naturområde og rekreativt område. Flere steder er der fra byranden udsigt over mose eller sø til Lystrup Skov.

Slotsmosen og Kirkeengen udgør en sammenhængende grøn, rekreativ kile, der når helt ind til Slangerups bymidte. Området vurderes at besidde særlige visuelle kvaliteter betinget af de naturmæssige kvaliteter,

naturområdets kontrast til byen og det bynære rekreative potentiale.

Udsigt: Mellem vådområdet og byen

Engområdet sikrer i dag ind- og udsigt mellem centrale dele af Slangstrup by og landskabet. Især er der særlige udsigter fra de højtliggende partier ved Ingridvej og ind mod Slangstrup Kirke.

Udsigt over Slotsmosen.

V4 Slangstrup Kirke (landmark)

Slangstrup kirke ligger i Slangstrup bymidte, men på grund af kirkens placering på højt terræn er den synlig fra lange afstande i det omkringliggende landskab og kirken betinger dermed en visuel oplevelse. Kirken markerer bymidtens placering og bevirker, at byen flere steder fremstår som en helhed i kraft af bebyggelsen, der rejser sig med kirken i centrum.

Visuelle oplevelsesmuligheder

Visuelle oplevelsesmuligheder kan være **stedbundne** (dvs. oplevelsen er knyttet til oplevelsen af et afgrænset område eller et element) eller kan være en **udsigt** over et større landskab (dvs. oplevelsen er betinget af omgivelser over en længere distance og knyttet til f.eks. et udsigtspunkt)

TILSTAND

T1 God

Et område omfattende Lystrup Skov ved Slangstrup vurderes at besidde en god tilstand.

Landskabskarakteren, her i form af skovbryn og høje, dyrkede moræneflader, er her intakt i forhold til oprindelsen. Områdets vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være god med velholdte skovbryn omkring Skoven. Området er ikke påvirket af tekniske anlæg.

T2 God

Et område omfattende Kirkemosen og Slotsmosen ved Slangstrup vurderes at besidde en god tilstand.

De karaktergivende elementer, her i form af lavtliggende, våde moseområder, er intakte i forhold til oprindelsen. Områdets vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være god med et meget velholdt mose/søområde. Området er påvirket af Slangstrups byrand.

T3 God

Store dele af områdets sydlige tunneldalslandskab vurderes at besidde en god tilstand. De karaktergivende elementer i form af tunneldalenes markante terrænformer, dyrkede høje partier og afgræssede lave/skrånende partier er intakte og den vedligeholdelsesmæssige tilstand er god. Området er ikke påvirket af tekniske anlæg.

T4 Middel

Størstedelen af karakterområdet vurderes at besidde en middel tilstand.

De karaktergivende elementers intakthed vurderes at være middel, idet der flere steder er nyere anlæg og skovrejsning, der bryder de oprindelige strukturer. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes samlet at være middel til god. Landskabet er påvirket af Slangstrups byudvikling og trafikale anlæg i form af omfartsvej og rundkørsel.

T5 Middel

Området ved Slangerup Overdrev vurderes at besidde en middel tilstand.

De karaktergivende elementers intakthed vurderes at være middel i kraft af husmandsstedernes oprindelige bebyggelses- og vejstruktur, der stadig er forholdsvis intakt, men med flere marker, der er opbrudt af indhegning. Den vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes at være middel, da den intensive hesteholdsanvendelse får landskabet til at fremstå udpint. Landskabet er ikke påvirket af tekniske anlæg.

Vurdering af tilstand

Vurderingen af landskabskarakterens tilstand fremkommer ved sammenvejning af tre parametre:

1. Landskabskarakterens intakthed i forhold til dens oprindelse
2. De karaktergivende landskabselementers vedligeholdelsesmæssige tilstand
3. Landskabskarakterens påvirkethed, dvs. graden af forstyrrelse (tekniske anlæg m.m.)

SÅRBARHED

Generel sårbarhedsvurdering

Området er generelt sårbart over for tiltag, der kan ændre områdets nøglekarakteristika med moræneflader gennemskåret af dybe, øst-vest gående tunneldale, lille, transparent og komplekst landskab med husmandsteder og ekstensiv drift i tilknytning til det skrånende terræn og skovpartier.

Således er området sårbart over for ændringer, der kan sløre de markante terrænformer, bryde den lille skala og sløre muligheden for at opleve skovene. Desuden er områdets udsigter sårbar over for ændringer, der kan blokere udsigten eller virke dominerende i landskabet.

Særligt sårbare delområder

S1 De sydlige og østlige tunneldale og Jørlunde Kirke

Tunneldalslandskabet er særligt sårbart over for tiltag, som kan ændre eller sløre systemet af markante terrænformer, der afspejler den geomorfologiske dannelsesform. Endvidere er området sårbart over for ændringer, der kan sløre de særlige udsigter i området.

Området er domineret af afgræsning og hestehold, og flere steder drives disse hestehold intensivt. Landskabet kan godt bære dette på enkelte lokaliteter, men som helhed er landskabet sårbart over for et for højt dyretryk og yderligere markant bebyggelse i form af ridehaller mv.

Terrænet omkring Buresø er sårbart, da tiltag her vil kunne ses fra modsatte søbred.

Del af tunneldalslandskabet er omfattet af fredninger, der sikrer det oprindelige landskab. Størstedelen af tunneldalslandskabet er således beskyttet mod ændringer i landskabet.

Indsigten til Jørlunde Kirke er sårbar over for ændringer, der blokerer indsynet til kirken eller virker dominerende i landskabet.

S2 Lystrup Skov

Området omkring Lystrup Skov er særligt sårbart over for ændringer, der kan sløre indsynet til de gamle skovbryn og bryde de rumlige afgrænsninger, som skoven danner, eksempelvis skovrejsning.

S3 Eng- og moseområder som grønne kiler

Eng- og moseområderne er sårbare overfor tiltag, der kan sløre udsigterne ind og ud af byen, især mod Lystrup Skov. Desuden er områdets sårbart over for tilgroning af vådområderne i krat, der vil blokere udsigterne og ændre kvalitetene i de lave, våde vegetationer.

S4 Slangerup Kirke

Slangerup Kirke er et orienteringspunkt i landskabet og er et vigtigt, identitetsgivende element for Slangerup by. Indsigten til kirken vil til en vis grad være sårbar over for bebyggelse, der blokerer indsigten til kirken. Kirkens højtliggende placering i forhold til det omgivende byområde er dog med til at sikre, at kirken fortsat vil fremtræde som orienteringspunkt i landskabet.

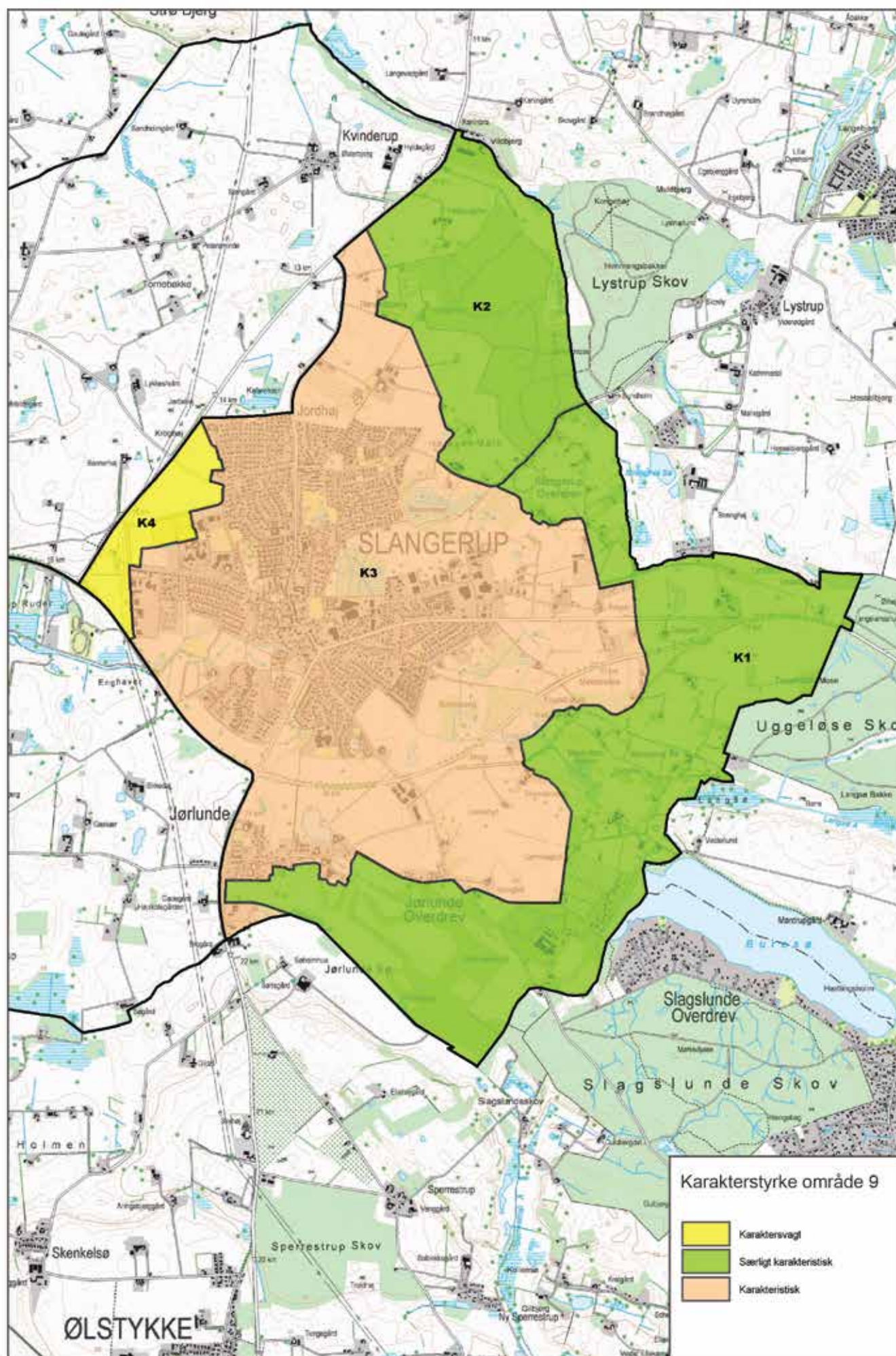

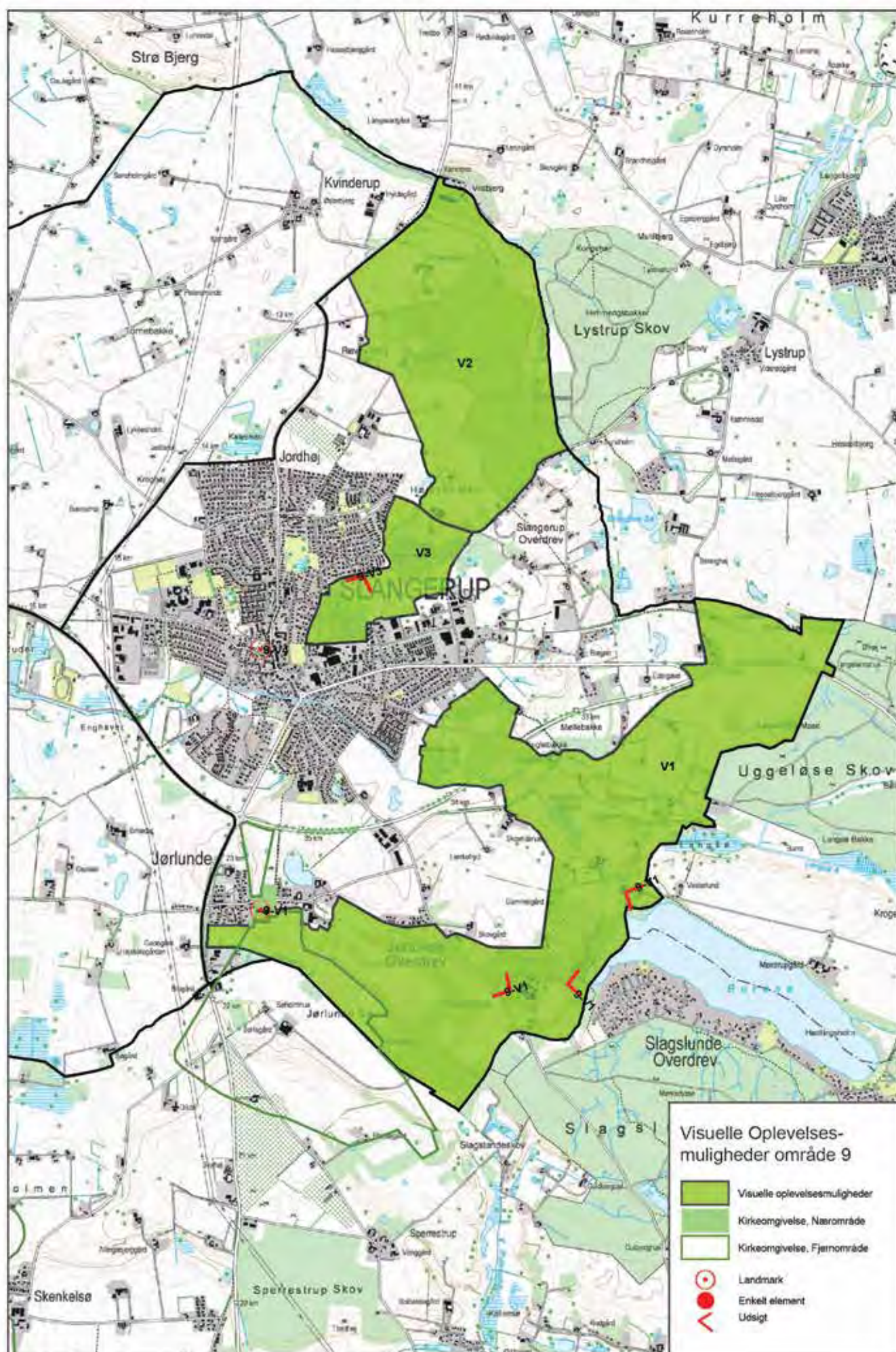
Vurdering af sårbarhed

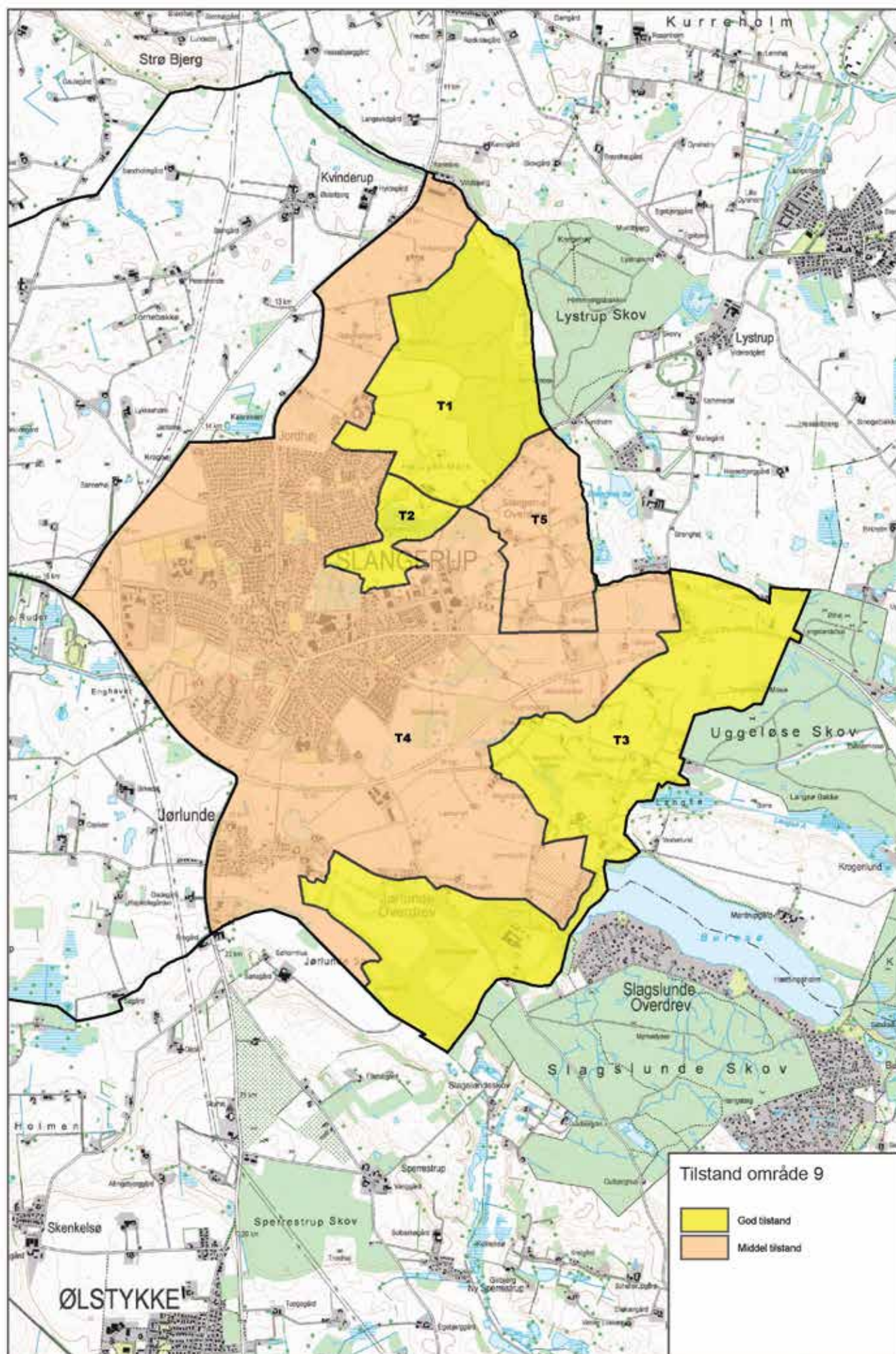
Vurderingen af sårbarhed knytter sig til de karaktergivende landskabselementer og strukturer, visuelle oplevelsesmuligheder og rumlige visuelle forhold, og de funktioner og fysiske forhold, som betinger deres opretholdelse.

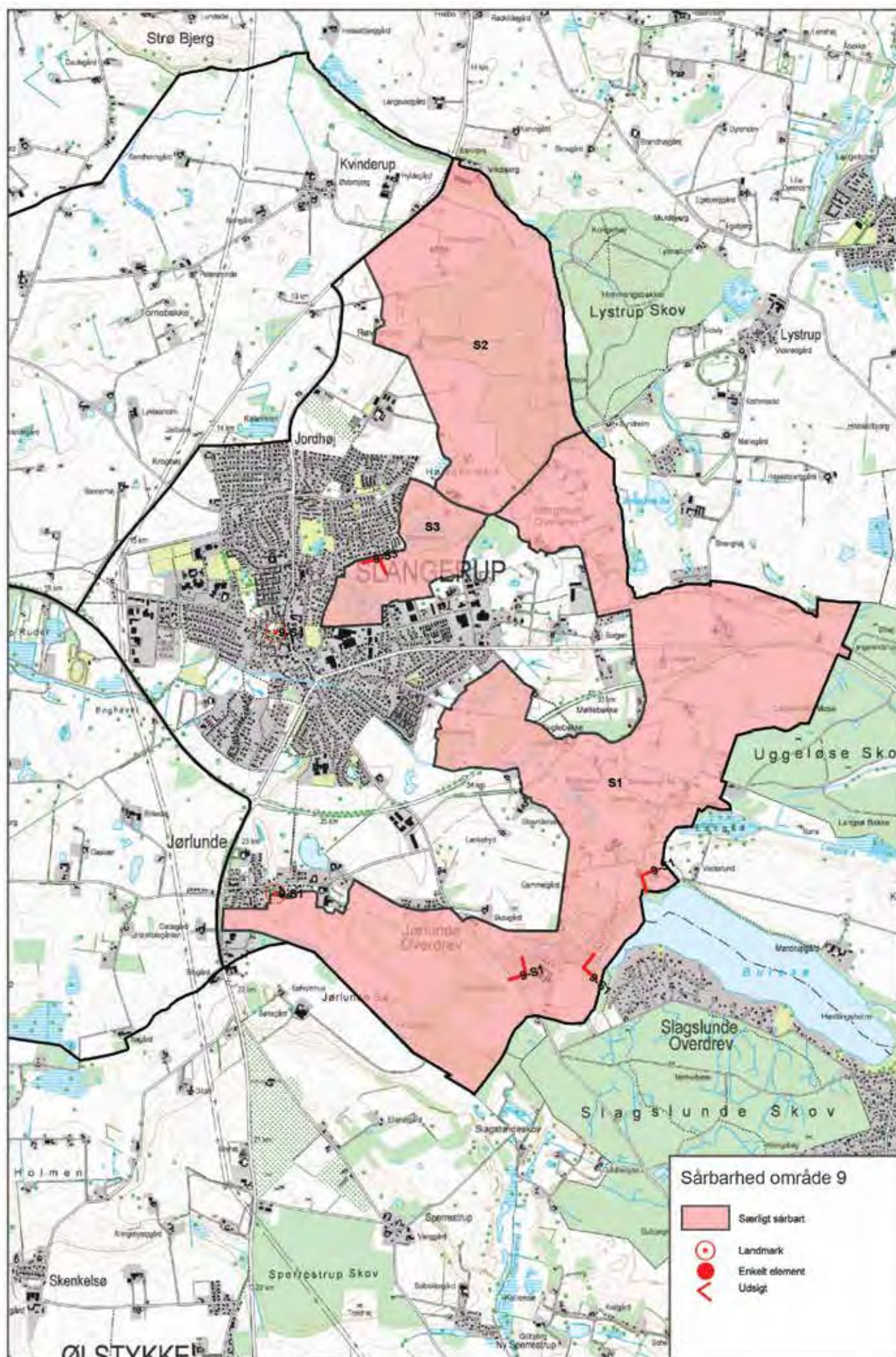
*Vurderingen indeholder en **generel sårbarhedsvurdering** for området og der udpeges **særligt sårbare delområder**, hvor der er delområder, der i særlig grad er sårbare over for ændringer, samt **særligt sårbare udsigter og særligt sårbare enkeltelementer**, der er sammenfaldende med de udsigter og enkeltelementer, der er udpeget under "visuelle oplevelsesmuligheder".*

*I karakterområder med **kystforland** er kystforlandet ligeledes udpeget som særligt sårbart, da ændringer her ofte både påvirker oplevelsen af kystlandskabet på langs af kysten og den visuelle oplevelse af landskabet fra modstående kyster i indre farvande.*

Oversigt over baggrundsmateriale

01: Vejledninger om landskabsanalyse

- a) Vejledning om landskabet i kommuneplanlægningen (Miljøministeriet; 2007)
- b) Landskabskaraktermetoden – et kompendium (arbejdsrapport, KU Skov & Landskab; 2005)
- c) De kulturhistoriske interesser i landskabet (Skov- og Naturstyrelsen; 1997)
<http://www2.sns.dk/udgivelser/2004/kulturinteresser/default.htm>
- d) Apropos – Kommuneplanlægning i det åbne land (elektroniske faktablade fra By- og Landskabsstyrelsen)
 - a. 1. Vand- og Natura2000-planerne i fokus (2007)
 - b. 2. Landskabskaraktermetoden og byudvikling (2008)
 - c. 3. Geologi (2009)
 - d. 4. Kulturmiljø (2009)
- e) Skrivevejledning fra NIRAS (notat, NIRAS; 2011)
- f) Kulturmiljøer i Frederiksborg Amt - Pilotprojekt for konkretisering af kulturmiljøer i HUR-amterne (Frederiksborg Amt; 2003)

02: Videnblade fra KU Life om landskabsanalyse

- a) Felt- og Processkema (2010)
- b) Tips til arbejdet med landskabskaraktermetoden (2010)
- c) Landskabskaraktermetoden og kommunerne (2010)
- d) Eksempler fra Ringsted Kommune 1 (2010)
- e) Eksempler fra Ringsted Kommune 2 (2010)
- f) Guide til afgrænsning af landskabskarakterområder (2009)

03: Landskabsanalyser fra nabokommuner

- a) Egedal Kommune (2010)
- b) Roskilde Kommune (2009)
- c) Allerød Kommune (2009)
- d) Hillerød Kommune (ikke færdig version, 2012)

04: Landskabsrelaterede analyser / tekster om Frederikssund Kommune:

- a) Landskabskaraktermetoden og oplevelsesværdimetoden i et kommunalt perspektiv (M. Nissen & A. S. Olafsson, Institut for Geografi og Geologi. Københavns Universitet; 2007)
- b) Jægerspris Skyde- og Øvelsesterræn: Drifts- og Plejeplan 2008-2022 (Miljøministeriet og Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste; 2008)
- c) Nationalpark Roskilde Fjord: Pilotprojektbeskrivelse (Miljøministeriet; 2003)
- d) Landskabsbeskrivelse (Frederiksborg Amt; 1992)
- e) Landskabsstrategi for Ny Frederikssund Kommune & Landskabsplan for området omkring Slangerup (notat udarbejdet af Niras for Slangerup Kommune; 2006)
- f) Horns Herred Delområdeplan (Frederiksborg Amt; 2001)
- g) Havelse Delområdeplan (Frederiksborg Amt; 1999)
- h) Kystlandskabet, udpegning af Danmarks Nationale Interesseområder indenfor geologi, geomorfologi og kystdynamik (Miljøministeriet; 2004)
- i) BeskytGIS – baggrundsvurdering for amtets udpegning af landskabelige værdier (Frederiksborg Amt)
- j) Kirkeomgivelser i Frederiksborg Amt (Frederiksborg Amt; 2001)
- k) Kirkernes omgivelser (Kirkeministeriet og Fredningsstyrelsen; 1977)
- l) Bynære landskabsområder – forholdet mellem by og land (Bent Møller Rasmussen; 2002)

05: Bøger

- a) Trap: Danmark III Frederiksborg Amt (redigeret af Niels Nielsen m.fl., G.E.C. GADS Forlag; 1953)
- b) Hjemstavnsbog for Frederiksborg Amt (Frederiksborg Amts Historiske Samfund; 1943)
- c) Politikens Bog om Danmarks Slotte og Herregårde (Niels Peter Stilling; 2005, ISBN-13:87-567-7014-9)
- d) Det åbne lands kulturhistorie – gennem 300 år (Bo Fritzboeger; 2004, ISBN 87-91319-15-3)

- e) Bogen om Frederiksborg Amt (udgivet af Jørgen Andersen og Holger Næsted, Jørgen Andersens Forlag, Hillerød; 1969)
- f) Danske Landsbytyper – en geografisk analyse (Frits Hastrup, v. Århus Universitet; 1964)
- g) Landsbyerne i Jægerspris Kommune (Elo Harfot og Annemette Aarøe Jensen, Historisk Forening i Jægerspris; 1999)
- h) Horns Herred i Middelalderen (Elo Harfot, Søren A. Sørensen, Bente Thomsen og Kurt Villumsen, Udgivet af Jægerspris Historisk Forening, Jægerspris; 1996. ISBN 87-985440-2-0)
- i) Horns Herred og dets mere end 80 seværdigheder af John Nilsen Præstegaard (Forlaget Præstegaard; 1993, ISBN 87-984662-0-8)

06: Tidsskrifter

- Geoviden Nr. 2 (2005)

07: Links

- Den Store Danske: Danmarks – landskabets dannelse
[http://www.denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Geologi_og_kartografi/Danmarks_geologi/Danmark_\(Landskabets_dannelse\)](http://www.denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Geologi_og_kartografi/Danmarks_geologi/Danmark_(Landskabets_dannelse))
- Jægerspris Historisk Forening
www.jphist.dk

08: Kort

- Historiske kort
 - o Videnskaberne Selskabs kort (1760'erne)
 - o Herredskort 1818
 - o Generalmesterstabens 1820
 - o Høje målebordsblade 1842-1899
 - o Lave målebordsblade 1935
- Geomorfologi
 - o Jordtyper
 - o Per Smeds kort
 - o Højdekurver
- Nye kort
 - o DK25 (2008)